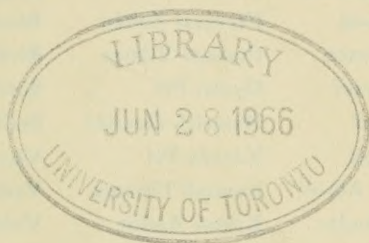

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00011822 4

7

LIBRARY
JUN 28 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Bayer József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Endrődi Sándor
Erdélyi Pál
Erődi Béla
Ferenczi Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyesy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczy János
Vadnay Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

22. KÖTET

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MUNKÁI

I.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

R. H. N. fec | Franklin-Társulat

Vörösmarty Mihály

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

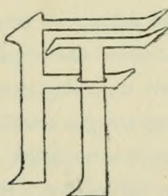
MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

GYULAI PÁL

I. kötet

Lyrai és vegyes költemények

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

Franklin-Társulat nyomdája.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

Vörösmarty Mihály 1800 decz. 1-én született és 1855 nov. 19-én halt meg. A mult század huszas éveiben, 1824—1825, lépett föl mint lyrai és epikai költő; a harminczas és negyvenes években emelkedett hatása tetőpontjára. Az a rokonszenv, melylyel a nemzet pályája elején üdvözölte, az a fájdalom, melyet halálakor érzett, méltán megillette őt, mert egy nagy költőt vesztett benne, a ki a XIX. század első felében költészetünknek nemzetibb irányt adott.

Vörösmarty előtt különböző költői iskolák uralkodtak a magyar költészetben: a népies, a franczia, a classikai és a német. Mindenik nem annyira az egész nemzethez, mint inkább bizonyos osztályhoz fordult. A franczia iskola franczia eszmékkel táplálkozott s az uribb középosztályt tartotta szem előtt; a classikai leginkább tanárokból és szerzetesekből állott s a latin műveltségűeknek írt; a német a terjedő német műveltséget szólaltatta meg magyarul. A népies iskola a hagyományos magyar költészetet folytatta, de nem a népköltészetből táplálkozott s erőtlenebb volt, mintsem fejlődhessék. Az a két költő, a kik eredetiebbek voltak társaiknál s nem tartoztak egyik iskolához sem, csak érintkeztek velök: Kisfaludy Sándor és Csokonai, kedvenczei voltak ugyan a közönségnek, de tehetségökkel nem volt arányban ízlésök s a nemzeti és művészi elem összeolvadását nem eszközölhették

oly magas fokon, hogy mélyebbre ható mozgalmat indíthattak volna. Azonban föllép Kisfaludy Károly s megalapítja az *Aurorát*, mely a nemzetibb művészi irányt tűzi ki czélul. Megalakul az Aurora-kör, melynek legtehetségesebb tagja s az új irány legkiválóbb képviselője Vörösmarty volt.

Vörösmarty egy nagy művel lépett föl s egyes osztályok helyett az egész nemzethez fordult s pályája folyamán mindinkább összeolvasztani igyekezett az eddigi iskolák vívmányait. Eddigi költőink vagy idegen költők egyoldalú befolyása alatt állottak, vagy pedig a nemzeti elemnek nem elég ízléssel s inkább csak alantabb körben voltak képviselői. Vörösmartyn nem igen érzett meg se a classikai, se az európai újabb költészet hatása, pedig többé-kevésbbé az eredeti nyelven vagy fordításban mindkettőt ismerte, sőt keleti költőket is olvasott. A hatást, melyet tőlök vőn, eredetibben dolgozta föl, mint elődei és kortársai. Eredetiségét táplálta a nemzeti szellem, mely e korban erősebben kezdett nyilatkozni. Pályája első felében a classikai iskola nyomait megtalálhatni költészetében. A hexameter megigézte, nem tudott szabadulni varázsa alól. Senki sem írt szebb hexametert nemcsak magyarul, hanem más nyelven sem. Oly szép, oly zengzetes az, hogy kiállja a versenyt a göröggel és latinnal. És mégis Vörösmarty a classikai iskolát saját versformája pánczéljában győzte le. A görög hexameterben a legnemzetibb tartalom szólal meg, a mely semmit sem tud Olymp isteneiről, Hadúrról zeng, s a melyben a magyar őskor jellemzetes vagy phantastikus alakjai élednek föl: nyugot-európai lovagiság keleti ragyogásban.

A nemzeti szellemet Vörösmarty különösen két forrásból merítette: részint a mondai és történelmi, részint pedig a népi elemből. Epikai műveiben a nemzeti dicsőség emlékeit

eleveníti föl. Ott van a honalapítás nagy ténye, a cserhalmi győzelem, Eger védelme. Drámái közül mindjárt fölléptekor *Salamon* és a *Bujdosók* történelmünk egyik legháborgóbb korszakából emelkednek ki. Kisebb költői beszélyeiben és balladáiban hol a történelemből, hol pedig a régi magyar költészet hagyományaiból szedi tárgyait. Hozzá nyúl a Toldi-mondához, földolgozza a Szilágyi és Hajmásiról ránk maradt hagyományt; Hunyadi János és Mátyás király emléke is megzendül lantján. Lyrai epigrammjai nemcsak nemzeti tartalmúak, hanem történelmünk nevezetesebb eseményeire és hőseire írt emléksorok. Más fajta lyrai költeményeiben is a besülyedt múlt emlékét támasztja föl s örömest fordul Zrínyi, a költő s Mikes Kelemen, a rodostói számüzött alakja felé. E mellett a népies elem már úgy kezd megjelenni nála, mint a nemzeti költészet ifjító forrása. A classikai és német iskola lenézte és megvetette, s ha hébe-hóba hozzá fordult, csak curiosumkép tárgyalta s legfeljebb gúnyra használta föl az ósdiak és ízléstelenek ellen írt satiráiban. Magánál Csokonainál is leginkább az alsó és naiv komikumban nyilatkozik erőteljesebben. Vitkovics és Kisfaludy Károly inkább csak népdalokat írtak; Vörösmarty is írt népdalokat, de a népi elemet egyszersmind fejleszteni törekedett. Balladáit nem innen fejlesztette ugyan, de innen humoros genreképeit, s néhány lyrai költeményét, melyek többek egyszerű népdaloknál s a specifikus magyar és művészi lyra felé törnek utat. Epikai költeményeire sem volt hatás nélkül ez elem. Már a monda és hagyomány iránti előszeretetében nyilatkozik némi népies szellem s csakhamar a monda édes testvérét, a népmesét is felölelte. Nemcsak *Csongor és Tünde* alapszik népmesén, hanem népmesei szálakból van szőve a *Tündérvölgy* is, melyben a népi- és régies mintegy össze-

olvad. Mióta az idegen iskolák válaszfalat emeltek a régibb és újabb magyar költészet közé, Vörösmarty volt az első, kit a régibb költészet, kivált Zrínyi, lelkesítni bírt; mióta a classikai eszményiség uralomra vergődött, szintén ő oltotta be először költészetünkbe a népi elemet, nemcsak mint földolgozandó anyagot, hanem mint fejlesztő eszmét. A magyar költészet újra érintkezik mindazzal, a mitől elszakadott, de művészi vívmányok kiséretében; nemzetivé válva, lerázza a classikai és német költészet jármát, de megnyilik az európai összes költészet behatásainak. Önállóságra jutva, szabadságot hirdet, a költői gondolat szabadságát, s inkább megérti az európai nagy szellemeket, a kik ily úton lettek nagygyá.

Petőfi és Arany költészete sokban különbözik a Vörösmartyétól, de mindenik az erősbödő nemzeti szellemben gyökerezik s a fejlődésnek mintegy stadiumait jelöli. Ugyanegy korszak ez, melyet nagy elhajlásai mellett is épen oly bajos elválasztani egymástól a költészet, mint a nemzeti élet történelmében. A magyar költészet 1823—1848-ig a legszorosabb kapcsolatban van a kor politikai küzdelmeivel, melyek közvetve és közvetlenül oly mélyen befolytak a nemzeti szellem mozgalmaira. Kazinczy fejlődésbe indította a nemzetiségi eszmét s nyelvújításával felköltötte a reform vágyait. A politikai téren ugyanaz a harcz ismétlődött, mely az irodalomban még alig végződött be. A politikai átalakulás küszöbén állottunk, mely egy nyomon haladt a költészetével. Mindkettő megújhodott, átalakult. Egymásból táplálkoztak s az irodalmi küzdelmek politikaiakká váltak, és viszont. Az idegen befolyás elleni küzdelem, az alkotmány reformja együtt indult meg és fejlődött Vörösmarty költészetével, mely szintén idegen befolyás ellen küzdött s a classicismus romjain egy új világ felé nyitott utat. Mihelyt

a politikai és társadalmi téren nagyobb arányokban kezdett fejlődni a nemzeti szellem s a democratia felé hajlott, megzendült Petőfi és Arany lantja. Ez irodalmi és politikai átalakulásnak megvoltak magokban is tényezői, de lényegileg egymást idézték elő s forrongó fejlődésökben mindazt magokba szívták az európai életből és irodalomból, a mi irányukkal rokon volt. Alig harmincz évi küzdelem, s a nemzeti szellem teljes győzedelmét ülte az irodalmi, politikai és társadalmi életben egyaránt. Vörösmarty döntőleg folyt be ez irodalmi átalakulásra, mely tulajdonképen vele kezdődik; Kisfaludy Károly már előhirnöke volt ugyan, de Vörösmarty emelte nagyobbszerű mozgalommá. Költészetének diadala a nemzeti szellem és költői szabadság diadala volt. Ez lángelméjének legdicsőbb emléke, melyet se az izlés változásai, se a jövendő remekművek nem sülyeszthetnek homályba.

De Vörösmarty nemzeti szelleme sehol sem nyilatkozik erőteljesebben, mint nyelvében. Kazinczyt tartják a magyar újabb költői nyelv megalapítójának s ez igaz is, ha általános szempontból itélünk, de tisztán nemzetiből Vörösmartyt illeti a dicsőség. Nem tagadhatni, hogy Kazinczy nélkűl bajosan állhatott volna elő Vörösmarty, de még bizonyosabb, hogy Kazinczy iránya a mily jótékonyan hatott egy ideig, épen olyan kártékonyan hatott volna később, ha Vörösmarty a jól-rosszul művészivé emelt költői nyelvet át nem változtatja egyszersmind magyarrá is, azaz nemzetileg művészivé. Kazinczy zagyva, ellapult prózánkat, köznapi és emelkedés nélküli költői nyelvünket igyekezett kiemelni sűlyedtségéből. A nyelv æsthetikai oldalát művelte, annyira, hogy nyelvújítása is innen indult ki s a nyelvtani szempontot minden habozás nélkül föláldozta az æsthetikainak. Tudta, hogy a költői nyelv nem a köznapi beszédnek rímbe vagy

mértékbe szedése, hogy minden költői nemnek, fajnak megvan a maga stilje s a báj nagy része a szók és kifejezések árnyalati gazdagságától és a szókötés oly fordulatai- és alakzataitól függ, a melyek épen úgy befolynak a költői gondolat kiemelésére, mint a rhythmus hangzatosságára. Ide járult még, hogy költészetünkben a classikai s nyugat-európai modern versformák kezdettek műveltetni. E versformák, kivált a trochæus- és jambus-sorok, nem igen tűrték meg hosszú szavainkat, melyek nemzeti rhythmusunk chorjambusi lejtésével kevésbbé állottak ellentétben, a művészi rímelést pedig nagyon nehezítették nyelvünk ragos természete, kiveszett gyökeink s megnyulósodott származékaink. Kazinczy egész erejét költői nyelvünk kül- és belformájának átalakítására szentelte, elvvé, rendszerré emelve mindazt, a mi eddig e tekintetben homályos ösztönből vagy tartózkodó kisérletkép történt. Gyökig vagdalta hosszú szavainkat, részint a mérték és rím kedveért, új szókat alkotott, régieket elevenített föl, tájszókat általánosított hasonló okból vagy azért, hogy költőibbel váltsa föl a kevésbbé költőit vagy idegent. Ismert szóknak új árnyalatokat kölcsönzött s a szókötés költői fordulatait és alakzatait törekedett megállapítani. Költői nyelvünk művészi lőn, de egy s más részben idegenné vált ; csin, fordulatosság szállott bele, de az eredetiség és magyarosság sokat szenvedett s annál inkább, mennél bátrabban haladt Kazinczy a maga választott útján, s mennél több tanítványa akadt, a kik irányát a legnagyobb túlságig fejlesztették.

S ez nem lehetett máskép. Kazinczy nem annyira a magyar nyelv természetéből igyekezett kifejteni költői nyelvünket, mint inkább idegen nyelvek kifejlett költői szépségét ültette át a magyarba. Úgy óhajtott szólni magyarul, mint a régi

és újabb classikusok s ez helyes volt, de abban tévedt, midőn azt hitte, hogy ezt latinismus és germanismus útján is eszközölhetni. Valóban nála az idegen nyelvek költői fordulatai, alakzatai nagyban szerepelnek, s a hol a magyar nyelvből indul is ki, olykor nagyobb a merészsége, mint sikere. Archaismusait és solœcismusait ritkán tudja költőivé varázslani, sőt kevésbbé merész szólásmódjait sem mindig. Keresettséget vagy erőltetést érzünk, vagy legalább a szenvelgés némi árnyalatát. E mellett a válogatás és finomítás fáradalmai meg-megbénítják önkéntességét. A művészi törekvést folyvást látjuk, de az a baj, hogy néha igen is látjuk. Kazinczy ízlést és formai érzéket költött föl költőinkben, de mesterkedést is ; elválasztotta a költői nyelvet a köznapitól, de nem egy tekintetben a művészit is a magyarostól. Költői nyelvének e jellemző vonásait többé-kevésbbé megtaláljuk majd mindenik költőben, a kire nagyobb hatása volt. A magyarosság és idegenszerűség, a természetes és művészi küzdésben vannak egymással és nem tudnak kibékülni. A kik nyelv tekintetében magyarosabb költők, sok tekintetben nem elég művésziek, a kik művésziebbek, érzik rajtok némi idegenszerűség vagy erőltetés vagy legalább is küzdés a nyelvvel, ha föntebb hangon akarnak szólani.

E küzdelmet, ellentétet Vörösmarty békítette ki. Magáévá tette Kazinczy czélját, de más eszközöket használt. Megtartotta mindazt küzdelme eredményeiből, a mi életre való volt, de egyszersmind hozzá tett valamit : a magyar nyelv és saját költői geniusát. Nyelvújító volt ő is, Kazinczy tanítványa, de legconservativebb a tanítványok között. Épen úgy gyűlölte az ósdiakat, mint megvetette az újítók túlságait. Épen oly előszeretettel fordult a megújított nyelv nyereményeihez, mint a régi, köznapi és népnyelv kincseihez. Kazinczytól el-

tanúlta a merészséget, de nem rendszerét. Ő is új vagy átvitt értelmet adott sok szónak, de nem lőn homályos vagy erőltetett. Ő is használta a szókötés költői fordulatait, merész alakzatait; egész ornata syntaxist állapított meg, de a régi vagy népnyelv alapján, s ha önmagából merített, akkor is ezt látszott tenni. Elválasztotta a köznapi nyelvet a költőitől, de ezt csak annak virágává fejlesztette s nem oltott belé idegen ágat. Merészsége fínom nyelvérzékkel párosult, ízlése alkotó erővel. Mindaz, a mi nyelvében szokatlan vagy új, mintegy behizelgi magát az olvasó lelkébe, sőt néha a szokatlan úgy jelen meg, mint szokott s a szokott, mint szokatlan. Mindazt, a mivel a gondolat és érzés fínom árnyalatait, a rajz plastikaiságát, a festőiség színvegyületét kifejezhetni, nem kereste, nem küzdött érte, mint nagyrészt elődei, hanem megtalálta, sőt oly gazdagon ontotta, hogy néha visszaélt vele, túlterhelt lőn. Mily mindennapi szók vagy kifejezések válnak az elhelyezés, kapcsolat, kihagyás, bővítés, fordulat vagy átvitt értelem útján az erő, méltóság, szenvedély, naivság azelőtt soha nem hallott hangjaivá. Mily kifogyhatatlan a jellemző és új árnyalatú epithetonokban, mennyire nem szorul meg soha, oly gazdagnak látszik tolla alatt a nyelv, mintha ő teremtené. A mondat értelme, az érzés hangulatja mily határozottan kiemelik az elavult, közdivatú új vagy tájszavak árnyalatait. Nincs szükségünk szótárra, nyelvérzékünk vagy æsthetikai fogékonyságunk önkéntelen megfejt mindent. Sőt nyelvének ereje néha még gondolatjai fogyatkozását, képei hibáit is födözni bírja, legalább hangulatba ringatja lelkünket s valami rejtélyes bájjal hat képzeletünkre. S nyelvének szépségeit mennyire emeli a hangzatosság! A nyelv zenéjét senki sem érti jobban nála. A gondolat nemcsak méltó kifejezését találja meg, hanem hangját, dallamát is s ezt nem-

csak a rhythmus tényezői eszközlik. Valami bűbáj van nyelvében, melyet lehetetlen bonczolni.

Egy szóval Vörösmarty megalapította a valóban magyar költői nyelvet s a tökély magas fokára emelte. Kiegészítette, megjavította, sőt a nemzeti szellem melegén újjá szülte Kazinczy törekvéseit. Összeolvasztotta a régi és új nyelvet, kibékítette a művészit és magyarost. Eldöntötte a költészetben a nyelvújítási harczot s megadta a jövő irányát. Meghódította mindazokat, a kik féltették a magyar nyelv eredetiségét, valamint azokat is, a kik az izléstelenségből minden áron ki akarták emelni. Ezóta a nemzeti elem kerekedett fölül költői nyelvünkben s Petőfi és Arany, kik utána jöttek, ez irányt fejlesztették tovább vagy más oldalról, költészetök tartalmához képest újabb forrásokat nyitva, újabb szépségeket emelve ki.

Az erős hazafiság szintén egyik főforrása volt Vörösmarty elődeinél nemzetibb költészetének. A közügyek első ifjúságától fogva érdekelték s 1825—1848-ig folyvást a politikai áramlatok ihlették lantját. Midőn részint 1821-ben, részint 1822-ben kiadattak az ujonczozó és adó-fölemelő rendeletek, melyek a nemzet legsarkalatosabb jogait támadták meg, a megyék heves ellenállást fejtettek ki, országgyűlést követelve az ügy eldöntésére nézve. Megkezdődött a küzdelem mindkét részről nagy erélylyel. Végeredménye nem lehetett más, mint az alkotmány visszaállítása vagy alkotmányos élet enyészete és vele együtt a nemzeti fejlődhetés, békés átalakulás reményének megsemmisülése, beláthatatlan bonyodalmak kiséretében. Vörösmartyt a megyén találták a küzdelem legviharosabb napjai, még pedig egyik megyei főtisztviselő oldalánál. Módja volt mindennel a legapróbb részletekig megismerkedni, egész figyelme ide fordult s nagy érdekkel

kisérte az eseményeket. Ekkor írt hazafiúi költeményei heves izgalmat árúlnak el. De magának *Zalán futásá*nak keletkezésére is befolytak ez események. Fejében egy nagy eposz terve forrott, mely a multban játszik, de a jelenhez szól, mely a mult dicsőségét énekli, de a jelen sülyedésére emlékezteti nemzetét. Miért gátolnák egy oly könyv megjelenését, mely a poros krónikák lapjairól szedi tárgyát, személyeit, s látszóan semmi köze a jelennel? De vajon ki nem fogja érteni a költő czélzatát, a kiben még a hazafiság utolsó szikrája ki nem aludt? Az eposz a mult nagyság képeit tünteti föl, hogy önérzetet költsön, ébreszsze a sülyedőket, bátorítsa a küzdőket. A honalapítás nagy tettét rajzolja, az unokáknak némán is kiáltva: hát ti el fogjátok veszteni a dicsőn szerzett hont? már elvesztettétek, újra meg kell alapítanotok, nem karddal, hanem hazafiúi erénynyel és kitartással; lelkesüljetek őseitek nagy példáján, pirulva, szenvedve és soha ki nem fáradva; e napok épen oly elhatározók, ha nem is oly dicsők, mint Arpád csatái.

Mindamellett az egész eposzon bizonyos elegiai fölindulás ömlik el; dicsőíti a multat és siratja a jelent. E század első évtizedeiben erős nemzeti fájdalom vett erőt költőinken. Majd mindenik a romlásnak indult magyart siratja, a ki már csak névben él. Mindenik szembeállítja dicső multját nyomorult jelenével s egyik sem hisz jövőjében. Különösen Berzsenyi és Kölcsey hazafi fájdalma teljes kétségbeesés. Hogy a magyarnak jövője van, nem költői mű hirdette először, hanem egy politikai röpirat: Széchenyi *Hitele* (1830). Széchenyi mind első, mind utolsó röpiratában épen úgy államférfiú, mint költő, *vates*, mint a régiek nevezték a költőt. Mély belátása, lángoló lelkesedése egész a jóslatig emelik. A mit a magyar nagy jövőjéről jósolt, hitelre talált,

lelkesedést keltett, sőt egy egész korszak jelszavává lőn. *Programmtöredéke* (1847) elhangzott, senki sem hitte jóslatát, hogy a nemzet örvény szélén áll, forradalom árjába fog veszni minden, a mit eddig kivívott, bár a következmények igazolták. Egy nemzet, melyet kétségbeeséséből kiemel az önmagába vetett hit, nem könnyen mond le arról s épen annak a szavára, a ki azt először lehelte belé. Széchenyi *Hitelé*ben az európai új eszméket hirdetve s alakító erejöktől az alkotmány, nemzetiség és társadalom újjászületését várva, nem habozott kimondani, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz, s ezzel fölindította minden magyar szivet. Volt lelkesülésében valami szent és szentségtelen: az elragadtatás és gúny bizonyos vegyülete, mely különbözőkép, de mindenkire hatott egész a velők oszlásáig. Széchenyi meggyalázta a multat, a magyar egyetlen büszkeségét, s oly jövendőt igért neki, melyről még álmodni sem mert; kigúnyolta a nemzeti fájdalmat, a magyar egyetlen hű érzését s vakmerő reményt és hitet követelt tőle egy ország romjain, melynek omlását megszokta minden szem, egy nagy elhatározás díjában, melytől elszokott minden szív. A lelkesülés és gyűlölet rajongása üdvözlé a látnokot, a reformátort, az izgatót s a nemzet az átalakulás pályájára lépett. A siker elnémította a gyűlöletet, az akadály lehangolta a rajongást, de a hit többé nem aludt ki. A költők oly megdöbbenve tekintettek Széchenyire, mint maga a nemzet. Lyrájok nem volt oly vakmerész és siralomhoz szokott húrjain remegve zendült meg az öröm. Ők voltak az elsők, a kik befogadták a reményt és hitet, de csak a kétségbeesésből emelkedtek ki; a nemzeti fájdalomról oly kevéssé mondhattak le, mint szíve mélyén maga a nemzet. Összeolvasztották a kettőt, a reményt és emléket, a bánatot és örömöt, a hitet és aggodalmat. A mult

dicsősége előttök oly szent volt, mint a jövendőé; egyik kézzel a multra, másikkal a jövendőre mutatva lelkesítették a jelen küzdelmét. Ez volt a nemzet hangulata is, melyet a Vörösmarty *Szózat*a fejezett ki legerőteljesebben s emelt tisztább lelkesüléssé.

A *Szózat* mindenre hivatkozik, a mi újjászületési küzdelmében csak lelkesítheti a magyart s a remény és emlék, a hit és balsejtelem húrjain játszva, mindenbe az önbizalom és nagyság érzetét vegyíti. Semmi csüggedés többé, bátran nézhetünk szembe a jövővel. Nagy válság felé közeledünk, egy jobb kornak kell jönni, vagy ha nem, ha el kell vesznünk, többé nem veszhetünk nyomorultan. Az bizonyos, hogy így többé nem élhetünk, s ez már magában lélekemelő. Vörösmarty egészen kiemeli a magyar lyrát eddigi kétségbeeséséből: még nem zengi a jövő dicsőségét, de elhatározónak érzi a jelent, nem korholja az elfásult nemzetet, az életre ébredt, de tettre és hazafi-hűségre lelkesíti. Emlékezteti a mult dicsőségére, előszámlálja epikai és tragikai nagy emlékeit, a keresztyénségnek és szabadságnak tett szolgálatokat, fölhozza az őrködő isteni gondviselést, mely annyi viszontagság között sem engedte meg életereje megtörését; említi a jelen küzdelmeit, az ész, erő, szent akarat harczát. S nemcsak nemzetéhez fordul, hanem Európához is, melynek eszméiért küzd nemzete, méltó helyet követel tőle a többi nemzetek között; a mult szolgálatai, a jelen törekvései díjában kéri a jövendőt, részvétet küzdelmei iránt, könyet sirjára, ha vesznie kell, de nem fog gyáván veszni: a temetkezés fölött egy ország vérben áll. Mily önérzet s mennyi fájdalomba merülve, mennyi hit a balsejtelmek közepett s mennyire uralkodik mindkettőn az elszántság. Mióta lyránk többé nem olvasztotta össze a hazafisággal a katholicismus és pro-

testantismus eszméit, megvált az európai solidaritás érzelmétől. Vörösmarty újra összeköti a két elemet, midőn Európára, a népek hazájára hivatkozik. A specifikus magyar hazafiság az emberiség érdekeivel egyesül.

A *Szózat*on kívül Vörösmarty még számos hazafiúi költeményt írt. Nagy változatosság tárul ki előttünk műfajban, eszmében, hangban, de mindenikben van valami a *Szózat* szelleméből: emlék és remény, önbizalom és aggály, de elszántság mindvégig. Hazaszeretetről énekel, a mely a jelent ölelve tartja s a multtól lelkesítve jövőt teremt. A rendületlen hazafi hűséget zengi, s hol esengve, hol haraggal fordul a nemzetiségökhez hűtelen úri hölgyekhez, de bízik a jobb jövőben, hiszi, hogy a megifjuló magyar nem bízza többé hazáját a sors szeszélyére és szive vérével váltja meg, éljen vagy veszszen. A jövendő jobb kor vagy a nagyszerű halál eszméje átvillan nem egy költeményén. De vannak sötét pillanatai is. A leigázott lengyel nemzet árnya meg-meglepi képzelődését, többel viseltetik iránta, mint részvéttel, mintha a magyar jövőjét a föltámadt és legyőzött lengyelben sejtené, mintha a nagyszerű halálról álmodoznék. Bordalában sem feledkezik meg hazájáról. A haza reményei és aggodalmai élednek föl a jó kedv szeszélyeiben. Hány magyar ember érzett és gondolkodott úgy a bor mellett, mint ő *Fóti dal*ában. «A legelső magyar ember a király» sora szárnyas igévé vált. «Éjszak rémes árnyai», melyeket egyik versszakában emleget, mihamar átnyultak a Kárpátokon. Néha türelme elhagyja és heves ódákban könnyít lelkén; ilyenek különösen az 1847-ben írt költeményei. Egy szóval Vörösmarty 1825—1848-ig átéli, magába olvasztja nemzete vágyait, törekvéseit s leghathatósabban fejezi ki. Az ősi alkotmány védelme szülte *Zalán futásá*t, a Széchenyi által meg-

indított reformmozgalom a *Szózatot*; a *Honszeretetet* mintha Deák sugalmazta volna; az *Országházán* Kossuth heves szelleme érzik. Az 1848-iki átalakulás napjaiban keveset irt. A márcziusi napokban üdvözölte a szabad sajtót, s midőn az idők nehezedni kezdtek, egy harczi dalt írt: *A síkra magyarok, fegyvert ragadjatok!* De azután elnémúlt; a politikában a forradalom hullámai emelkedtek, a költészetben Petőfi szilaj muzsája uralkodott. Mint képviselő 1848 végnapjaiban habozás nélkül követte az országgyűlést Debreczenbe. A vesztett és nyert csaták zajában élte napjait és *Szózatának* reményei és balsejtelmei visszhangzottak lelkén. A huszonötéves ifju az elhanyatlott ősi dicsőségről álmodozott s a puhaság fertőjébe sülyedt nemzetét siratta; hazafi erényről zengett, melynek csak emléke élt már, s íme a negyvennyolcz éves férfiú betelni látta álmait. A régi magyar vitézség és hazafi föláldozás nagy tettei mintegy újjá születtek a forradalom viharában. Vörösmarty örömmel szemlélte mindezt, de folyvást aggodalmak kisérték. Nem tudott se a költészetnek, se a közügynek élni s tétlenségbe sülyedt. Midőn 1849 augusztusában az utolsó magyar sereg is letette a fegyvert, Bajzával együtt Szathmármegyében bujdosott. A két költő négy hónapig rejtőzött a távol eső megyében. Mindenütt vendégszerető menhelyre találtak; egyik birtokos a másikhoz küldte őket, míg végre az üldözők nyomukat vesztették. Háltak a szabad ég alatt, egy párszor erdészkunyhókba kellett rejtőzniök s talán még most is láthatni valamelyiknek ajtaján Vergilius e szavait: *Nos patriam fugimus,* melyeket Vörösmarty irónnal karczolt emlékül reá. Ekkortájt írta *Emlékkönyvbe* czímű költeményét is, melyben kétségbeesését fejezi ki. «Mi a világ nekem, ha nincs hazám. A miért éltem, az már dúlva van». Az 1850-ik év elején a fővárosba jött, jelentkezett a

katonai törvényszéknél, majd kegyelmet nyerve, falura költözött. Ritkán jött be Pestre, s ha bejött, mind komorabban tért haza. Barátai nagy része bujdosott vagy börtönben szenvedett, Bajzát megőrülve találta, az Akadémia csak eltűrve, mintegy elbujva tartotta üléseit, az irodalom kegyetlen önkény alatt nyögött, a nemzeti nyelv kiszoríttatott mind a közigazgatásból, mind az iskolákból s a fővárost az idegen hivatalnokok egész özöne borította el. Falun legalább nem láthatott ilyesmit s Nyéken gyermeksége kedves emlékei vették körül. Dolgozni, írni akart, de nem volt képes reá. Csak a nemzet siralmát, Magyarország jajkiáltását tudta volna zengeni, a mit nem lehetett, s egyebet semmit. Senki sem érezte mélyebben hazája szenvedését. Kedélye föl volt dúlva, mint a haza földje, mint az alkotmány, mint a nemzetiség: rom volt, mint Magyarország. Együtt nőtt fel egy jobb kor reményeivel, bajnoka, költője volt annak a nagy küzdelemnek, mely fejlődésbe indította az alkotmányt, nemzetiséget és újjá szülte a magyart: s íme mindez összedúlva, letiporva. A Bach-kormány minden rendszabálya, mely a nemzeti lét gyökerét támadta meg: megannyi tőrszurás volt szivének, bár hazafi kétségbeesése első rohamaiból kiocsúdva, nem tekintette örökre elveszettnek hazáját, bízott jövőjében, de a maga életét eljátszottnak hitte s a szomorú idők egész gyásza kedélyére nehezült. Nagynehezen mégis irogatni kezdett: Shakspere *Lear királyát* fordította, s néhány költeményt írt. A *Vén czigány* volt utolsó költeménye; ezt az orosz-török háború kiütésekor írta, mely európaivá gyuladott, s melyről azt hitte, hogy befolyással lesz Magyarország sorsára. Nem sokkal ezután meghalt, 1855 november 19-én, éppen abban a házban, a hol azelőtt huszonöt évvel Kisfaludy Károly lakott és meghalt.

Pest emberi emlékezet óta nem látott oly népes temetést, mint a minő Vörösmartyé volt. Húszezer embernél több követte a koporsót s a fogatok megszámlálhatatlan sora lepte el az utczákat. Az életét nemzetének áldozó férfiú halála is a nemzeti érzelem nyilvánulására adott alkalmat. A főváros népe öt sanyarú év után e temetésen lélekzett föl szabadabban, s a nemzetiség és hazafiság nagy költőjének fényes végtiszteletet adva, egyszersmind ki akarta mutatni érzelmeit, hogy «megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán». És élt folyvást s alig telt el néhány év, a Vörösmarty *Szózata* zendült meg milliók ajkán, visszakövetelve az alkotmányt, az 1848-iki alkotmányt. Vörösmarty nem csalódott, midőn erős hittel nemzete jövőjében szállott sírjába. Semmi sem veszélyesebb egyesekre és nemzetekre egyaránt, mint az elcsüggedés vagy elbizakodottság. Vörösmarty egész élete, egész költészete az elcsüggedés ellen irányul, de irányul egyszersmind a szájas hazafiság és elbizakodottság ellen is. Egyik költeményében így kiált föl:

Szeresd hazádat és ne mondd:
A néma szeretet
Szűz mint a lélek, melynek a
Nyelv még nem véthetett.
Tégy érte mindent, éltedet,
Ha kell, csekélybe vedd,
De a hazát könnyelműen
Koczkára ki ne tedd.

Rendületlen hűség a hazához, csüggedés és elbizakodottság nélkül — ezt hirdeti Vörösmarty élete és költészete. Ez eszme, ez érzés lángja hassa át szivünket, valahányszor a kegyelet oltárán emlékének áldozunk.

Gyulai Pál.

LYRAI ÉS
VEGYES KÖLTEMÉNYEK

1821—1855.

A VÖLGYI LAKOS.

«Zöld fürtözettel
Feszűl az égnek
A hegy tövéből
Egy hársfasor.

Alóla lassan
Zuhogva csermely
Szakad siralmas
Lakom felé;

Ott nyugszik, ottan
Kél hajnalarczu
Tündér alakban
Vezértüzem.

A szöghajú lány;
Szép mint kelő nap,
S mint a lenyugvó,
Olyan szelíd.

De mit tünődöm?
Nem tudja, vagy tán
Ha tudja, nem szán,
Hogy szenvedek.

Ah a futó szél
Elkapja szómat,
A hab könyűmet —
De nem felé.

Nem jut fülébe
Keservem hangja,
Nem ér szivéhez
Nyögő szivem.»

Ekkép panaszlá
Bús-andalogva
A völgy lakója
Gyötrelmeit.

S haj! a futó szél
Elkapta hangját,
A hab könyűit,
De más felé.

A csermely árját
Tenger nyelé be,
A szél fuvalmát
Zugó vihar;

S most sírja mellett,
Bús zöngelemmel,
Szél és patakzaj
Sohajtanak.

SZIGETVÁR.

Láttam veszélyes tájadat, oh Sziget!
Előttem állott roskadozó falad,
  Előttem a múlt kor csatái,
    S gyászba borult ege Hunniának.

Itt késve mérgét nyelte az agg török;
Itt táboroztak népei dölyfösen,
  Ott fenn erős, de számra kisded,
    S győzve fogyó hadaink tanyáztak.

S onnan, ha kellett, mint az egek nyila,
A záporoknak vad zuhanási közt,
  Csattogva, sujtva, száz halálban
    Törtek alá rabölő haraggal.

Két száz ezerrel víva meg egy marok
Népség s vitái győztösek annyiszor,
  De ah! – – borúlj el gyászhozó nap! – –
    A diadal közepett enyésztek.

Vagy mely tünő fény leng szemeim felé?
A csendes éjnek rémi talán? — Vagy a
  Fagyos halálnak váza, vagy bús
    Képe az ősi idők fiának?

O Zrínyi roncsolt képe, te vagy! Dicső
Hős hajdan a vérfergetegek között,
  Rémítve villogsz most előmbe
    Századaink sanyarú korából:

Dúló vasat tart rettenetes karod,
Elszánt komolyság terjedez arczodon,
  Lelkedben a szép hír, boszúság
    És kitörő harag ég szivedben.

Mert vesztegelnek társaid a mezőn,
Csatátlanul, rosz, gyáva tanács miatt,
  Míg téged a veszélyek útán
    Sírba viszen csapodár szerencse.

Te a hazáért halni tudál; dicső!
Mi nem tudunk már érte csak élni is;
  A támadó nap tudja, látja,
    A szomorún nyugovó, bününket.

Mikor szűnünk meg bor, szerelem között
A hon virultát messze felejteni?
  Mikor kerülhet vissza a künn
    Elpazarolt arany és dicsőség?

Hajh elközelget majd az enyészet így!
Eltörli a nép bajnoki tetteit:
  Megdőlnek a fajult vitézek,
    Sírjai hős eleik nevének.

A SZÁNAKODÓHOZ.

Szánsz ha titkos búm könyűit
    Folyni látod arczomon,
Szánsz ha bánatom kitörve
    Nyög keserves ajkamon;
De nem indíthat szerelmet
    A könyű s panasz;
Részvevést gerjeszt csak – ah de
    Nem szerelem az!

Ha vidámságom felébred
    A remény sugárira,
S elmerülve nézek arczod
    Andalító bájira:
Mintha lágyulnál, enyelgve
    Látszol inteni,
Haj csak látszol! – úgy miként én,
    Nem tudsz érzeni!

Míg van épség tagjaimban,
    Míg virágzik életem,
Míg doboghat s gerjedezhet
    Érted égő kebelem;
Addig, édes! tégy velem jót,
    Ó ne szánj, szeress!
Szánhatsz, majd ha nyugtot e szív
    Síron túl keres.

A HAJNALHOZ.

Szépen hasadsz a támadat ormain
O puszta tájnak hajnala! hűs szelek
Lengnek ki nyílt rózsás öledből,
S víg öröm ül piros arczaidban;

De nem vidítják lelkemet ékeid.
Vigasztalatlan térek elődbe: im
Keserv borong sötét szememben,
S éltem erét epedés zavarja.

Ah tán vidámabb lészsz nekem egykoron,
Ha majd utolsó kínom után derűlsz,
Tul a porok bajos világán,
A temető komor álmain túl.

Bús fellegével nem fedi ott homály
Arany hajadnak szálait és ha köny
Omol szemedből, égi harmat
Lészen az, égi öröm könyűje.

Ha ottan egykor lelkem elébe lengsz,
Többé le nem húny mennyei csillagod:
Örök leendesz, mint az Isten,
A ki körűl mosolyog világod.

Jobb angyalomnak szárnyai födnek ott,
S szent hangzatokkal ömledez ajka rám;
A földi élet vad zajával
Messze marad nyugovó fülemtől.

Kivánatim nem gyötrenek el, szorult
Sohajtozások nem törik e kebelt,
Elszáradoznak búm siralmai,
S a komor emlékezet lenyugszik.

De hol tünődöm? föld porain, szegény!
Ah hát halálig tart-e ez érzelem?
Holtig kerülsz-e, oh leányka,
A szivekig ragyogó szemekkel?

A SZELLŐHÖZ.

Súgd meg nekem, kis fúvalom!
A lányka álmait;
Te láttad és kisérted el,
Hogy hantra dőle itt.

Midőn fölötte bujdosott
Esthajnal csillaga,
S elnyúgován sugárinál
Itt szúnyadott maga.

Midőn én búmban elhagyék
Virágot és tavaszt:
Mely álmot akkor álmodott,
Jó szellő! súgd meg azt!

Oh abban fekszik párosan
Élet s kinos halál:
Élet, ha rólam álmodott,
Ha másról, kín s halál.

De élni kell, vagy halni már,
Közép itt nem nyugaszt:
Szellő! mely álmot álmodott,
Oh súgd nekem meg azt.

A SZERELMETLEN.

Fájdalmasan folyt sok napom ifjuság
Szép kezdetében bús szerelem miatt,
Örömtelen foly alkonyában
A szerelem lobogása nélkül.

Elhűlve bolygok zöld tavasz ékein,
Nincs annyi lelkem mint egy az ágakon
Repkedve játszó kis madárnak,
Mely rövid álmairól danolgat.

És híja társát, csalja szerelmesen
S minden kicsin toll rajta örűl, keserg:
Én a telek vad pusztaságát
S hordozom a jegeket szivemben.

Oh ifjukornak bíboros istene!
Még nincs-e tiltva visszamosolyganom,
S tündér szerelmek rózsaberkén
Szednem az égi gyönyör virágit?

Oh add meg ismét a zokogó panaszt,
A fájdalomnak kínait, édeit,
Adj egy sohajtást — s életemmel
Hagyd lobogó tüze közt enyészni.

A FELLEGEKHEZ.

Háborogva, csüggedezve
Állok a sík közepén,
Új keservvel, új bánattal
A bejött év kezdetén.
Búsan nézem a fölöttem
Elvonúló felleget,
S a fuvalmat, mellyet éjszak
Zúgva délnek ereget.

Oh az égnek fellegével,
A vad éjszak vad szelével,
Délre sóhajt e kebel —
S ott talán már a lyány szíve
Mást vidámit, mást ölel.

EGY FESTETT NEFELEJTS ALÁ.

Mellyet egykor hű kezekkel
Szedtem a mély völgyeken,
Elhervadt már, s új virágot
A tél nem nevel nekem,
Mégis küldök egy virágot,
Nem virágzót, nem élőt;
De jelentő képzetében
Bús szívemmel egyezőt.
Vedd és tedd szép titkaidhoz
A serény év kezdetén.
Légy vidám, s boldog helyettem:
Boldogtalan lettem én.

A HITLEN.

Láttam, megindult a tavasz, illatos
Szellő kerengett zöldesedő nyomán,
Reszketve megnyiltak virági
Harmatosan s ragyogó kebellel.

Láttam; de téged, hajnali gyenge kép,
Nem láthatott meg andalodó szemem,
Már szinte fonnyad fű, virág, lomb,
S még sem akarsz szemeimbe tűnni.

Jer, visszatér a könnyü tavasz veled,
Mosolygj, fölélnek holt növevényei:
Jer, elterülnek lábaidnál
A füvek és remegő virágok.

Vagy tengeren túl menjek-e érted el?
Tüzet vető hegy fekszik-e őrödűl?
Hová veszél? Vérrel, halállal
Menjek-e zárt utadat kitárni?

Lankadj, merész szív. Vissza nem adja őt
Véred, halálod. Tengerek és hegyek
Utját nem állják kedvesednek:
Ő maga fut s kikerűl szemével.

Oh mért csalál szép képzelet engemet?
Ifjú eszemben mért okozál zavart?
Most eltemetsz itt, s végszavammal
Elhagyod a szeleket röpülni.

Majd egykoron tán pusztai halmomon
Megáll az ifjú sajnosan, és borúlt
Szemét lesütvén, rólam ekkép
Emlekezik keserű szavakkal:

«Boldogtalan! mit vára setét eszed,
Az égi szellőt mért öleléd vakul?
Nem égi vagy, lám most is a jó
Föld takar el, nem egek határa.

Öleld meg a mit juttat az alkalom . . .
De már örökké elnyugovál, s tudom
Nem is kivánsz fölkelni többé.
Bú, nem öröm neked itten élni.»

Igy szól s tovább megy. Rajtam azonban a
Hantok tövissel telve vadúlnak el,
És nem lesz a ki szánakodván
Rózsafüzért tegyen a tövisre.

A LANTHOZ.

Rég pihensz, lantom, szerelem dalától,
S húrodon váltig remeg a csaló kéj;
Zengj; de bú többé le ne nyomja hangod
Tiszta folyását.

Csendesen mint fut habon a tünő szél,
Zengj te is lassú-szomorogva, s veszszen
Hangzatod, mint vész öröm és szerelm e
Puszta kebelből.

A leány szép volt deli termet által,
Mindeneknél szebb ragyogó szemével,
Szűz mosolygását öröm és nemesség
Bája emelte.

Fény s homály küzdött enyelegve arczán,
Mint nap és éj küzd derülőded ormon,
Hol közöttök szép sugarával a menny
Hajnala fölkél.

Nem tanult szózat vala lágy beszéde.
Egyszerűn jött az repeső szivéből:
Titka sem volt még, csak enyelge a kis
Gondolatokkal.

Ekkor eljött a hevület korában,
S könnyü szemmel rajt' mulatott az ifjú,
És örűlt a rá ragyogó szemeknek
Égi világán.

És magán járt a susogó ligetben,
Éneket dallott szive kis tüzéből,
Boldogot, millyen maga volt, s szerelmét
Zengte hegy és völgy.

A napok tüntek, tüze lángra gyúladt;
Belsejét gond és epedés szakasztá,
S ah kitől venné örömét, nyugalmát —
Hülve van az már.

Hűlve van hozzá. De hová merültél
Bánatok kínos zavarába, lantom?
Szűnj meg, ah nem sok nap után a gyászos
Fűz fog emelni.

Ott pihentedben hideg éji szellő
Jő reád, és dalt morog a halálnak,
S én, sok inségek fia, hangjaidnál
Csendesen alszom.

KIS GYERMEK HALÁLÁRA.

Eljátszottad már kis játékidat,
Kedves fiú, hamar játszottad el;
Végsőt mosolyga arczád, s a halál
Leszedte róla szép rózsáidat.
Nem csak magad menél, elvitted a
Szülék vidámságát, elvitted a
Legszebb remények gazdag bimbaját.

Ki mondja meg neked, hogy már reggel van? Ah
Ki fog téged megint fölkelteni?
Sirat szülőd és mondja «Kelj fiam,
Kelj föl szerelmem, szép kis gyermekem!»
Mind hasztalan, te meg nem hallod őt:
Alunni fogsz, s nem lesznek álmaid,
Alunni fogsz, s nem lesz több reggeled.

De fájdalom ne bántsa hamvadat;
Mulásod könnyü volt és tiszta, mint
Az égbe visszareppenő sugáré.
A földhöz minket baj s öröm kötöz,
Ohajtjuk és rettegjük a halált:
Te túl vagy már, nincs kétség útadon.

Oh majd ha csendes tiszta éjeken
Föltünnek a dicső csillagzatok,
Eljősz-e áldást hozni kedvesidre?
Eljősz-e álmaikhoz éjfelenként,
Hogy ég nyugalmát terjeszd rájok is?
Oh jőj, ölelgesd kis testvéridet:
Orczáikat csókdossa szellemed;
S a mely napok tetőled elmaradtak,

Add a szüléknek viszsza. Ők együtt
Éljék le megszakasztott éltedet,
És míg porodra hintenek virágot,
Lebegj te őrző angyalként fölöttük.

A SZÉP VIRÁG.

Mely vad az, mely zordon, a ki
Szép virágot nem szeret?
Szép virág az én világom,
Az nyit bennem víg eret.
Ártatlanság tiszta színe,
Hófehér a levele,
Szűz szerelemnek lakása
Rózsaszínű kebele,
És remény vidám sugára
Zöld tövének gyenge szára:
Igy virágzik ő nekem,
Éltem, álmom, mindenem.

Egy kis méh szelíd alakban
Járja szüntelen körét,
Ott repes, zeng víg örömben,
Nála tartja lakhelyét.
Este fekszik kis tövéhez
S róla képzi álmait,
Reggel ébred, s harmatával
Tölti mézes ajkait.
Délben szellőt csal reája,
S hűs vizet visz gyenge szája,
A döbörgő vész előtt
Kis bokorba rejti őt.

Oh ne vessétek szememre,
Napjaimnak társai,
Mintha hallgató szivemnek
Nem volnának vágyai.
Egy van! ah de a virító
Tájra meszsze elrepült;

Viszszahínám, nem jöhet már,
A virághoz édesült.
A kis méh ez én egy vágyom,
Szög leányka szép virágom:
Mely vad az, ki nem szeret
Szép virágban ily kegyet?

A TÜNŐDŐ.

Nyugszik a szél, csendes a hab,
De szivemben zaj vagyon;
Merre térjek, hol pihenjek?
Messze még a part nagyon.

Messze, mint a boldog élet
Visszafolyt jó napjai,
Mellyeket még nem zavartak
Ifjuságom gondjai!

Nincsen már nekem vezérem,
Nincs hajómnak csillaga,
Mely felém a szép egekből
Oly szelíden ragyoga.

Hol körűle bájsugárral
Új reménység terjedett,
S szép szerelmem édes álma
Hajnalodva repdesett.

Víg, derűlt volt akkoron még
A magasban szép egem,
Itt is a víz tűkörében
Víg derűlt volt az nekem.

Most setét, ha föltekintek
Mert borúltak szemeim;
Itt is a víz tűkörében
Megzavarják könnyeim.

Kelj, te zúgó fergeteg, kelj,
  Zúgd el e bús életet;
Ugy is ennyi veszteséggel
  Kedvem gyászra vettetett.

Kelj, s az örvényes habokba
  Szórd el égő csontomat,
Szórd, hogy a szánó leányka
  Meg ne lelje síromat.

Hasztalan! még csendes a hab,
  De szivemben zaj vagyon:
Merre térjek, hol pihenjek!
  Messze még a part nagyon.

SEJTÉS.

Messze az elmúltak honjába kivánkozik e szív,
  S a zajgó kebelen viszszasohajtva dobog.
Sejti szorúltában örömének megszakadását,
  S a melytől retteg, sínli előre sebét.

CSABA SZERELME.

Lányka, szerelmimben ha külön több névre találtál,
  Meg ne itélj: egyedül elnevezések azok.
A nevek és kínok változtanak egyre szivemben,
  Csak magad, oh kebelem gyújtogatója, te nem.
Tégedet esztendők nem képesek összezavarni
  Senkivel; állsz egyedűl szűm koszorúja gyanánt.
Az téged keserű kínnal nevel énnekem, és fogy
  S hervadozó gyökerén elhal az életi kéj.
Ah ki lesz, a ki megint gyermekkort, a ki merészebb
  Észt és szűnetet ád álmadozásra nekem?
Kívánságom elől az örömnek napjai futnak,
  Mint fut az égi sugár föld zivatarja elől.

Elmegy az ifjúság, a könnyű képzelet elmegy,
  S itt hágy a búnak hogy megemészszen orúl. —
Menjenek! e szakadott szívvel majd elmegyek én is,
  S dombom alatt végig nyúgoszom a nagy időt.
Ott tán a csalogány dalt mond a csillagos éjnek,
  S tán a lányka lejő hallani gyenge dalát.
Bús Csaba sírjához, deli lányka, lejőni ne rettegj:
  Tőled nem lehet a bús Csaba sírja tova.
Jőj bátran: többé föl nem kel az, a ki lenyugvék,
  Vad fa terem dombján s fájdalom őrzi porát.
Ott hallgasd a dalt, s ha hajaddal az éj szele játszik,
  Tudd, de ne irtózzál: bús Csaba szelleme az.

A SZÉP LEÁNY.

Hó, vagy hab, vagy csillag rémlik
  Ott a völgy ölén?
Nem, nem, más az: a mit véltem,
  Csalfa tűnemény.

Hónak, habnak és csillagnak
  Nincs fodor haja:
Szép lány fürdik a patakban
  S a szép lány haja.

Mily csábító mozdulattal
  Hajtja meg fejét,
Kis virágot tart kezében,
  Parti növevényt.

Játszva súg a szél fülébe
  Kedves titkokat,
Játszadozva hajt fejére
  Rezgő ágakat.

Ág ha volnék, meghajolnék
  Én is szívesen,
A szellővel rálehelnék
  Titkon, édesen.

Gyenge tagjait csókdossák
Fürge halfiak;
Rá bámulva meg-megáll és
Nem zúg a patak.

Hajh! magam is beh megállnék,
Volnék csak patak!
Vagy bár köztetek lebegnék,
Boldog halfiak!

Kis hal lenni meg nem szűnném
Míg ő ott mulat,
Csókkal élnék, csókban lelném
Szép halálomat.

Vagy mi ez? Hah hogy szemeim
Igy megcsaltanak!
Hozzá képest, a mi szépnek
Látszott, holt alak.

S mennyivel szebb más élőknél
Árnyék képzete:
Annyival szebb árnyékánál
Élő termete.

Mert csak képe termetének
És árnyéka az,
Melly a vízben habnövésü
Lányként hajladoz.

Ott a parton andalogva
Fenn áll szebb maga:
Ő a szívnek, szerelemnek
Tündér csillaga.

FÖLDI MENNY.

«Mennyet kell a földön is keresni,
Mennyet, a föld úgy is elveszendő,
Elveszendők a kik raja élnek.»

Elmenék én, és hiába jártam
Messze földön, a hegyek tetőin:
Nincsen ég a földön, nem találtam.
S ím hogy elfáradva dombra dőlök,
Dombra Bodrog csendes árja partján,
Eljön a lány ifju kellemében,
És eget hoz tiszta kék szemében,
S oh ki hinné! üdvözült gyönyörrel
Lelkem ott ül szeme szép egében.
«Ne fuss, lányka, oh ne fuss előlem,
Vagy ha elfutsz zárd be kék szemeidet,
Hogy belőlök lelkem el ne veszszen,
El ne veszszen, mint az árva gyermek
A kit mostohája messze űzött.»
«Fáradt ifju, távol föld lakója,
Nem jövék én lelked vesztésére,
Sem hogy futva elvigyem magammal,
Sem hogy zárva tartsam kék szememben,
Inkább vedd ki lelkedet szememből,
S hagyj, virágot szedni jöttem erre,
Van virág már, a tavasz közelget.»

«Nem, hamis te, el nem mégy előlem,
Nincs virág még, tél van a mezőkön.
Csak te rajtad van tavasznak éke,
Én magam szedek majd ajkaidról
Harmatos szűz rózsát, szép virágot,
S lelkemet bár ott hagyom helyettek
Kék szemedben, kék szemeid egében.»

UTOHANG CSERHALOMHOZ.

Elzengette dalát a késő kor fia, rólad
Cserhalom, és az apák hírét meghozta tetődnek.
Még te soká harczolsz ezután is enyészeted ellen,
Még sokszor tavasz új díszeit elhinti meződön;
Őt hamar a sor erős vas karja lehuzza örökre,
És benövik sírját a vad fák ágai: akkor
Még ki fog emlékezni felőle? ki tudja, hogy ott is
Megfáradt ember hamvára nehezkedik a domb?
A ki rövid pályát futván, a szárnyas idővel
Feljöve, és az eget s a földnek zsenge virágit —
Mert mi egy életidő? — megnézé, s elvesze köztök?
Nem tudják; de ne is tudják: csak az ősi dicsőség
Híre maradjon fenn s unokánk tettekre hevűljön,
És legyen, a ki szabad lélekkel zengje utánunk:
«Cserhalom! a te tetőd diadalnak büszke tetője.» —

ÁRPÁD EMELTETÉSE.

Egy kép alá.

Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állíta nemednek;
Nézd, s tiszteld képét Álmos fejedelmi fiának.
Őt magas Ung mezején véronto férfiak és bölcs
Hadvezetők szabadon választván harczos urokká,
Bátor örömriadás közepett pajzsokra emelték.
Mint kel erős viharok tetején a sziklai nagy sas:
Úgy kele a fejedelmi fiú országos erőben,
Párducza lebbenvén és kardja az égre ragyogván.
S a mint lelkében végig pillanta temérdek
Hunnia térségén, láng lett egyszerre szeméből,
És rettentőbben rezegett buzogánya kezében. —
Úgy lőn, mint érzé. Tisza boldog partjait és a
Nagy Duna mellékét ellepték gyenge fiakkal
S hó kebelű deli hölgyekkel diadalmas apáink,
S a bús csendbe merült országok puszta határit
Napkelet ifjainak dobogó paripái tiporták.

ANDRÁS ÉS BÉLA.

Mely csend ez? mi halál lett úrrá néma falak közt
Várkony termeiben? kire vár a szörnyü tekintet,
Félelmekbe s tilos haragok lángjába keverve?
Oh nagyok! a magasabb fej díszét óva vegyétek:
Villám csapja meg a jobbot, mely kapdoz utána.

Endre király nagy gondokkal jár büszke lakában,
Eskü szerint már Béláé országa, ha meghal,
S Béla dicső bajnok, kül- s belföld tiszteli hírét.
Ah de királyfi mosolyg pólyából Endre szemébe,
A csecsemő Salamon, s az atyának szíve megindul.
«Ez ne legyen, gondolja, király? s én hagyjam el őtet?
Hah! akkor minek is mosolyogsz! sírj, gyermek, örökké.
És alacsony fejedet siralomnak tengere nyelje.»
És a kis gyermek mégis mosolyogva tekint rá,
Győz a szív, elhallgat az ész, elhallgat az eskü.

A szőnyeg kiterűl, leteszik közepére ragyogni
A kardot s koronát. «Haljon meg Béla, ha nem mást,
Mint koronát választ!» tompán így hangzik el ajkán
A vétkes szózat, s Béláért gyors követ indúl.
Ő székébe leül és homloka ránczba szedődik,
Gyilkosok állnak utól, vészt villogtatva szemökben,
És komoran várják a rejtett arczu jövendőt.
Búsan néz a honfi körül, átkozza magában
A vak viszszavonást, mely főt s országokat elront.
Hallgatnak; de az indulatok sokféle csatáit
És a terhes időt sziveik dobogása jelenti.
Béla belép; láng csapja meg a fene gyilkosok arczát.
A két jelre mutat s «válaszsz» mond Endre gyanúsan
Mozdulván helyiből. «Választok bátya» viszonz a
Fejedelem bátran, s Endrének kardja után nyúl.
«Kard ada hölgyet, hírt; a kard megvíja, ha szükség,
A koronát.» Így szól, s őt Endre ölébe fogadja.

Megtágúl a szív, a bús képekre vidámság
Hajnala kél ismét: magok a két gyilkosok érzik
A jobb fordulatot, s nyugalommal térnek el onnan,
Hol közel áll két nagy testvér ölelése halálhoz.
Endre örül, s vele megzendűl a várkonyi szép lak.

MIKES BÚJA.

«Hányódál: tengerré lett a sok baj alattad,
Vészszé a bal sors, mely űz vala fejedelem, s most
Semmi nem oly csendes, mint sírlakod a rideg éjben.
Tégedet a hajnal még alva hagy, a delelő nap
Alva talál, nyugodalmadból ragyogása nem ébreszt.
Még, mellyen viharok megharczolnának időnként,
Kő sincs hamvaidon. Pusztán és jeltelenűl áll
Kis halmod, s egyedül vagyok én mellette kesergőd
Hontalan agg, lét és nem lét közt ingatag árnyék.
És mi az én könyem? Olcsó nedv tört szűnek eréből,
Régi ütődéstől mindennapos árja szememnek.
S oh egek, oh Isten! neked ennyire kell vala jutnod,
Hogy siratód ily sok harczmunkáidnak utána
Én legyek, oh te, kiért országnak kellene sírni.
Melynek halma föd itt, ellenség földe: nem ösmer;
Melyben alászállott híreddel előbbi szerencséd,
Árva hazád tiltott nevedet nem zengheti többé.
Vajha ne érezd ezt a súlyos földnek alatta,
S hogy fejedelmi porod nincs emlékezve, ne tudjad:
Ím élő emlék vagyok én, bú rajtam az írás,
És ha magyar tán még e gyászos földre vetődik,
Elmondom neki: «Itt nyugszik fejedelme hazádnak,
Számkivetett onnan, mert nem vala benne szabadság.»

CSÁK.

Mélyen alszik sírja éjjelében
Csáki szűz szerelme, szőke Zolna.
Hallgat a szél hamvadó fejénél,

Zárt szemébe nem hat nap világa,
S dallos ajka csendes a porágyon;
Bús panaszszal repkedik fölötte
Kis galambja, s csermelyek vizéből
Reggel, estve öntöz egy virágot,
Hogy ha megjő Csáki, fölszakaszsza,
S hervadozni tűzze kebelére.
S megjön a hős, és óhajtva így szól:
«Zolna, szűz szerelmem, Zolna, Zolna!
Hol mulatsz te, szőke szép hajaddal,
Hol mulatsz az édes ajakakkal,
Hó karoddal, téjhab vállaiddal?
Hoztam gyöngyöt szőke szép hajadra,
Gyenge fátyolt téjhab vállaidra,
Csókot, édes csókot ajkaidra!
Zolna, szűz szerelmem, Zolna, Zolna!
Hol mulatsz te Csáki bánatára?»

És felelt a bércz tündér leánya:
«Vesd a gyöngyöt vissza tengerébe,
Tépd a fátyolt össze száz darabra,
Csók helyett végy átkot ajkaidra,
Forró szíved hűljön el halálra:
Zolna nem hű hozzád, és nem él már;
Bűn miatt van s hamvad itt alakja.»

Elborzadva fordul meg porában
E szavakra a szegény leányka,
S felnyög a sír barna sátorából:
««Csáki, szívem gondja és szerelme!
Zolna itt van a halál kezében:
Bűn miatt nem, hitszegés miatt nem;
Szíve rám haragván, érted égvén,
A tündérlány búval ölt meg engem.»»

Csáki sóhajt, s gyilkoló haraggal
Fölkel a kín szíve tengerében,
Kél az átok ajkán mennydörögve,
S síkot, erdőt eltölt átka hangja.

Hallja a bércz nyílt üregfülével,
S visszabőgi égnek és pokolnak;
Hallja bérczén s reszket a tündérlány.
Most elhallgat Csáki, szörnyen hallgat,
Harczol szíve lángoló dühével,
Harczol rengeteggel és vadakkal,
S harsog a hegy harcza vad zajától,
Szirttetőket tördel buzogánynyal,
Karddal irt és sérteget fenyűket,
Nyillal ölyvet s minden szárnyalókat:
Hogy ha fába, szirtbe vagy madárba
Változott a tündér, megtalálja,
S összerontsa gyilkos fegyverével.
Nem találta, hasztalan vesződött.

Este jött a sírhoz Csáki vissza,
Késő este, búban, lankadottan.
A galamb remegve szállt előle,
Hervadozva dőlt el a virágszál:
Hervadozva dőlt el Csáki hős is,
Várta álmát, várta jobb halálát.
Jött az éj, de Csáki álma késett,
Jött az éjfél, s Csáki ébren ült még;
Nézte a sírt csendes holdvilágnál.
Haj, ki űl ott a porok tetőin?
Szép leány űl hószín köntösében,
Nyögve és sohajtva kedveséhez;
Zolna űl ott szélfodorta hajjal.

«A halott is fölkel hát porából?
Zolna, Csáki szűz szerelme, Zolna,
Hogy nyugodtál a sír éjjelében?»
Szólt az ifjú s átölelte a lányt;
Hőnek érzé s csókkal érte ajkát,
Csókkal érte keblét, ékes arczát,
És örült az éjnek és magánynak.
Akkor rázta meg magát kezében
A leány és elveszett előle:
A tündér volt, s tünte kezdetében

Gúnyajakkal ezt suhogta vissza:
«Zolna, Csáki szűz szerelme, Zolna,
Hogy' nyugodtál a sír éjjelében?»

Halva dőlt el a hős, és alább szállt
A leányka szenvedő porában.
De legottan a tündér nyomába
Förgeteg kelt a hivek nevéből,
S téren, erdőn kergeté üvöltve.
«Csáki, Zolna!» hangzott a hegyekben,
«Csáki, Zolna!» völgyek mély ölében.
Közben hangzott a tündér nyögése,
S mennydörögve harsant rá az égből:
«Csáki szűz szerelme, szőke Zolna,
Hogy' nyugodtál a sír éjjelében?»

KÉRELEM.

Mást sugár nagy termet hódít,
Mást a kisdedebb.
Kérded, Emma, én előttem
Mellyik ékesebb?
A mit tudsz, mit kérded, álnok?
Olyan, mint te vagy,
Oly sugár, oly teljes, oly ép,
Sem kicsiny, sem nagy,

Másnak barna haj homálya
Hószin vállakon,
Másnak göndör szőke tetszik
Hajnal arczokon.
Engem, Emma, szög haj éleszt,
Szög, mint a tied;
Hóvilága szűz kebelnek,
S arcz, mint a tied.

Soknak mennye a bogár szem,
Soknak a kökény;

Sem bogárért, sem kökényért
Nem hevűlök én:
Emma, szép szemed hatalmát
Szó nem festheti;
Ily egy pár szem, e hű szívet
Ilyen égeti.

Csókra termett s kész mosolygó
Ajkat kedvel ez;
Annak gyors kell és vidám, mely
Inkább zengedez.
Oly mosolygás, mint Emmáé,
Mely országot ér,
Néma, vonzó, fejedelmi:
Olyra gyúl e vér.

Sok kegyes szív érzetének
Hódol örömest,
S mely nem enged, attól eltér,
Ujnak hányva lest.
Én keménynek, törhetetlen
Szívnek hódolok,
Emma, mint te, oly negédes
Szívért hamvadok.

E negéded, szép leányka,
Tart-e még soká?
Mondd meg, kérlek, kényszerítlek
Ha nem tart soká;
De ha kebled víhatatlan,
Emma, meg ne mondd,
Ha csak engem zár ki, Emma,
Emma! meg ne mondd.

A MAGYAR KÖLTŐ.

Jár számkiüzötten az árva fiú,
Dalt zengedez és dala oly szomorú,

Oly édes-epedve foly ajkairól,
Hogy szikla repedne hegy ormairól.
Zeng tetteket, a haza szebb idejét,
A régi csatákat, az ősi vezért,
S zeng rózsaszerelmet, a lányka haját,
A szép szemet, arczot, az ifju baját.
S míg a dal epedve foly ajkairúl,
Bús éjbe az arcz, szeme könybe borúl.

«Jó gyermekem! a haza szebb idejét
— Elmúlt az örökre — ne zengjed.
Ah, ifju nem érez, a lányka nem ért,
És nincs koszorúja szerelmeidért:
Némuljon utána keserved.
Vagy zengj, de magadnak, örömtelenűl,
Hol vad sas az éjjeli bérczeken űl,
S a bús dali bért
Tűzd árva fejedre, az árva babért.» —
És így koszorútlan az ifju megyen,
Nem tudva hol napja, hol éje legyen,
S míg honja bolyongani hagyja, kihal
Bús éneke, tört szive lángjaival.

«Född, vad fa! örökre az ifju nevét,
Kőszikla! te zárd kebeledbe szivét,
S tán csendes az álom az élet után,
Zengd álmait éjiden oh csalogány!»
Szól, s nyugszik azóta vad árnyak alatt,
Hol farkas üget le, az őzfi szalad,
S vészekkel üvöltve jön a nap elé,
Villámokat ontva megy ágya felé.

De feljön az ormokon a teli hold,
Csillagseregével az éjbe mosolyg:
Oh ifju! mi álmod az élet után?
Szép álmokat énekel a csalogány,
S már nem fut az őzfi, az ordas eláll,
S ott szendereg a vihar — álmainál.

VERSKOSZORÚ.

Jelige a «Koszorú, szépliteraturai ajándék»-hoz.

A koszorú gyengéd szövedék sokféle virágból,
Szép is mint a lány, mely szövi, hervatag is.
Mink mikor ezt szabad elméből s gyors gondolatokból
Fűzzük, nem keresünk általa büszke nevet:
Vajha csak a rövid év tavaszát fentartani tudja,
S dísz legyen ifjúnak s szép hajadonnak ölén;
Hogy mikoron dereit künn már hullatja is a tél,
A mulató kedv itt még ne találja telét.

HELVILÁHOZ.

Miért jelensz meg álmaimnak
A déli tájak völgyiből?
Oh lány, mosolygó ajkaiddal
Miért jelensz meg álmaimnak,
Ki tőlem ébren elhajolsz? —
A legvidámabb hajnal arczidon,
Szemedben a szép csillagok sugára,
Ruháid ezüstös fellegek
Az est fuvalmán ringadozva:
Igy jősz keservim éjjelén,
Szebb, mint szerelmek asszonya,
Nyájasb az égnél, a földnél kegyesb;
Jősz, s rám hajolván karjaid,
Rám tündökölvén tűzszemed,
Elűzöd éjét bánatimnak,
Apasztod árját könnyeimnek,
S víggá varázslod éltemet. –

De hol vagy? Ah csak álmaimnak
Jelensz meg, eltűnsz álmaimmal

A déli tájak völgyibe.
Pirúlni látom a hajnalt, egén
Ragyogni ékes csillagát;
De Helvilát, az édes ajkút,
A szép egek szinén, a csillagok
Sorában, a gyors fellegek közt,
Ah nem találom, nem, sehol!
Boríts el álmok éjjele,
Boríts el inkább engemet,
S burkolj sötétes fátyolodba,
S te jőj el égi kellemedben,
Oh jőj megint el, kedvesem!
És rám hajolván karjaid,
Rám tündökölvén tűzszemed,
Tedd végtelenné álmomat!

TÚRI NŐJE.

A leány, kit Túri kedvel,
Néma most és halovány!
Rózsa, oly fehér mint arcza,
Nem virágzik rózsafán.

Ajka még egy hangot ösmer,
És az a hang nyögdelés;
Szeme még egy pillantást tud,
S az lesujtott csüggedés.

Fergetegben van nyugalma,
Gyászos éjfélben dele,
Puszta síron járdalása,
Bús vadonban enyhelye.

Még is ez nem síri szellem,
A leánynak lelke nem:
Él az még, csak képét festi
Így az aggó szerelem.

Néma, halvány és sohajtó
A lánykép, mert Túrinak
Elméjében a hű szívről
Ilyen képek rajzanak.

Fergetegben van hazája,
Síron, éjben bujdosik,
És vadonban, mert hajh Túri
Fájdalmával ott lakik.

Ott tűnik fel őr eszének
E borongó árnyalak,
Képe annak, kit szivétől
Durva sorsok tiltanak.

Ez leng szűntelen körötte,
Evvel álmodik, beszél,
Ennek hallja nyögdelését,
S búja nagyságában él.

S oh mi más a kép valója,
Mely menyekzőt tart, s felejt,
S férje karján andalogva
Össze és meg visszalejt.

Az mosolygás, ez sohajtás;
Az lángélet, ez halál;
Az örömben, ez buvában
Nyúgodalmat nem talál.

S Túri most a puszta sírról
Megdöbbenve fölriad,
S szól, hogy rá a sírok alja
Mélyen tompán hangod ad.

És a szó ez: «Gyászos árnyék,
Kép! mely kísérsz engemet,
Vagy ne kísérj, vagy légy olyan,
Mint ki bírta szívemet.

Fájdalomban és örömben
Őt nevelték gondjaim,
Életben s az életen túl
Őt ohajták vágyaim,

S itt a síron esküvénk meg,
Hol most atyja szíve fagy,
Lássuk, arcza oly borúlt-e
Mint borongó kép, te vagy?»

Szól s megyen, s a kép előtte
És utána s mindenütt
Fájdalommal, gyötrelemmel
És halállal jár együtt.

Most belép, és rém szemével
Melyben évek búja ül,
Hosszan és merőn, setéten,
Szívölőleg néz körül.

Csalfa csókok esküvési
Vannak írva homlokán,
S néma bár, de rettentő szók
Lángadoznak ajakán.

Bámulattal összenéznek
Az örömnek részesi;
Csend lesz és az idegennek
Titkát mindenik lesi.

Egy van, a ki érti: a hölgy,
S föld alá, ha volna út,
Futna, de lerogy, s szivéhez
Pártos vére visszafut.

S a leány, kit Túri kedvel,
Néma most és halovány;
Rózsa, oly fehér mint arcza,
Nem virágzik rózsafán.

ZRÍNYI.

Néz nyúgatra, borús szemmel néz vissza keletre
A magyar, elszakadott testvértelen ága nemének;
A könyörű eget, a földet vizsgálja hiába:
Nem leli meg nagyait, nem téged, messzeható kéz,
Zrínyi! dicsőségünk, végső daliája nevünknek.
Minket béke ölel, kürtszó nem ijeszt fel öléből!
Völgy és hegy, s a frígyes egek gyönyörinkre mosolygók,
S kedvesek a ligeten folyamok menetében az árnyak;
És ha kedünk, ha ez a lélek nem volna letörve,
Mely bal sorsa fölött diadalmasan álla, s vadonná
Pusztúlási között sem hagyta vadúlni hazánkat,
Bántatlan mulatozhatnánk százféle örömmel,
S verhetné az eget tíz ország szerte magyar dal.
De te, midőn egyedűl várad közepébe vonúlál,
Fegyverid, a leghűbb társak, villogva le hozzád,
S a hadat és a had munkáit büszke Szigetnél
Égi sugalmaktól íhlett lelkedbe fogadtad,
S mély vala, s szent a gondolatok forrása szivedben,
Mert a szent haza volt, az örökké drága magyarnak:
Akkor nem vala oly bájjal környéked igéző.
És mikoron, valamint a távol tengeri zúgás,
Vagy mint eldühödött zivatar morajában utóhang,
Úgy zendűle föl a megharczolt ütközet, a már
Század előtt küzdött viadalmak hangja, körödben,
S istenedő szemmel daliákat, s harczi vidéken,
Sok had tengere közt Szigetet, mint áll vala, látád,
S ősödet, elmaradó Vidot a mint kémli vasával
És ‚Deli Vid, Deli Vid!' törököt rettentve kiáltja.
Durva török pedig elréműl, s fut előle hadastul,
S a roppant tábor derekát fölijeszti futással;
Akkor az ifju tatár, s az erőben durva Demirhám,
Déli ölő szélként fölkelnek víni Szigetre,
És dörög, és reng a kapu sok szakadatlan ütéstől; —
Mindezeken mikor andalgasz, s a szörnyü csaták közt
Rózsavilágában, mint tündér hajnali álmot,

Felhozod a gyönyörű, a gyönge Kumilla szerelmét;
Vagy pedig intézed, deli Vid szép hölgye miként jár
Férje után Szolimán seregében, az angyali hűség
Szárnyain, és védőt mint lel viadalmas urában,
Őket jó Karabúl, mint sólyomszárnyu sebes szél,
Hogy' viszi rajta ütő törökök boszujára Szigetbe:
Illyen gondolatok közepett szép lelki világod
Földöntúli lakók seregével gazdagon, a mint
Ontja dalait, az örök hévvel lobogókat, azonban
Néma, s borúlt, mint a mély sír, körülötted az éjfél:
Akkor sincs biztos nyugodalmad az őri falak közt;
Mert tolvaj török üszköt vet váradra, lobogva
Völgyi lidérczként átröpül az, fölijeszti magányos
Éjedet álfénynyel, s rettentő szikralökéssel;
És egyszerre lakod mind a négy sarka megindul,
Rengenek a megütött falak, árkod gödrei telnek
S dárdavető hajduk riogatnak benne falaidra;
Akkor az égi lakók lelkedből összezavartan
A fölvert álmok halovány seregeihez egyűlnek,
S képöket oly tisztán többé nem látja meg elméd.
Még is erőt veszesz a bal időn: daliái Szigetnek
Hirkoszorú nélkül nem fognak menni halálra.
Mint viharok közepett magasúlva fogantatik a sas,
És közel a villám honjához kél ki rideg kőn:
Úgy a mit magas elmédben hadakozva fogadtál
Harcz villámi között keleted ki világra: azért forr
Véresen és szilajon dalaidban az emberölő harcz,
És az erő, a férfi kebel diadalma, királyként
Őrzi nehéz méltóságát zaj-szülte müvednek.
Igy te, dicső, kétszer fizeted le hazádnak adódat:
Vassal is, a mi csatát zengél, tusakodva megállván
S rajtad ütő törökök már félnek lenni előtted,
Szűtelenűl, rend-bomlottan váraikba osonnak,
Reszketvén ott is hadat űző Zrínyi nevétől.
De ölel a haza, s mond örömében sírva fiának;
Mi pedig áldva füzünk szent emlékedre borostyánt,
És az idő röptét terhes bánattal elállván,
Kérdjük ohajtva: vezér költőt még ád-e hasonlót
Hozzád, hajh! te korán elirígylett fénye szemünknek!

Vagy kárhozva levénk, hogy örökké visszasohajtsunk,
S nagy példákra magyar már nagygyá lenni ne tudjon?

HELVILA HALÁLÁN.

Álom, álom, édes álom!
Altass engem, légy halálom!
Hadd álmodjam Helviláról,
Szép szeméről, szép karjáról,
S ékes arcza hajnaláról.

Álom, álom, édes álom!
Altass engem, légy halálom!
Ah, csak míg te altatsz engem,
Addig nem gyötör szerelmem;
Addig érzem őt ölemben,
Addig állok véle szemben,
Ah csak addig nem tudom, hogy
Szép alakja por között fogy,
Por között a sírüregben,
És mind mélyen és mélyebben
S romlottabban száll alá.

Ott, hol Rába gyors vizében
Rázza árnyékát a szélben
Két sugár fa, és virágzó
Ágain zeng bús madárszó;
Ott van dísze a világnak,
Helviléja bús Csabának.
Ott van, s nem bocsát magához,
S nem siet föl karjaimhoz,
Hallgassam, vagy kérdjem őt bár,
Nem hall többé, nem felel már. —

Álom, álom, édes álom!
Altass engem, légy halálom,
Légy halála életemnek,
S élte haldokló szivemnek.

K. MATILD DALA.

Zöld ágon kis gili
Zokogva búg,
Mert társát nem leli,
S mindegyre búg.

«Kis gili, ág felett
Ne búgj sokat,
Kicsinyke kis szived
Majd megszakad.»

Zöld ágon kis gili
Csak búg, csak búg:
A völgy jajjal teli
Utána zúg.

A hajnal elmegyen:
Az este jön,
S gilicze mereven
Ül ág közön.

«Megmondtam, kis gili,
Ne búgj sokat;
Szerelmes kis szived
Ím megszakadt.»

A HALDOKLÓ LEÁNY.

Mért, könnyü lebel,
Mért játszadozol te ölemben?
A sárga level,
Kit szárnyad emel,
Nem zseng soha több kikeletben;
Hamvadni fog az vadon út közepén;
Bús pályaközépen úgy hamvadok én.

A mely hitet ád
A had fia, büszke, nem őrzi;
Meghajtja lovát,
Nem nézi nyomát,
Bár azt hive tört szüve vérzi.
Elvetve, magamban, erőm fogyatán
Ah merre bolyogjak az álnok után?

Kelj, nyúgati szél!
Sirhalmomi gyásznak elég jel
A sárga levél,
Kit szárnyra vevél:
Azt tedd le poromra, s repűlj el.
Légy mint harag és boszu-fútta vihar,
Rontó, zajos és szilaj: érd be hamar.

És majd ha megyen
Szállongva virágra virágról,
S a régi jegyen,
Mint hűlt idegen,
Nem gondol az eskü szaváról,
Ezt zúgjad utána, mig el nem enyész:
«Nézz vissza nyomodra, te büszke vitéz.»

A SZERELMES.

Hasztalan van olvasásom,
  Nyugtot nem lelek;
Munkátlan toll áll előttem
  S puszta levelek.

Minden szónak kezdetében
  Szép neved ragyog;
Ott van minden kis vonásnál
  S rám felmosolyog.

Zaj, tolongás nem segíthet:
  Képed benne van;

A magány sem: képed ott is
Űldöz úntalan.

Ah nem tudlak elkerűlni,
Mert szivemben vagy;
S szép, mint hajnal szép világa,
De — kegyetlen vagy.

A SZEMEK.

Szép szemek! bár hol ragyogva,
Kérdésemre szóljatok,
Pillantással, szűz kegyessel,
Mert pillantás szavatok;
Én ki már egyet vesztettem,
Mást keresni menjek-e?
Mást keresnem nincs-e tiltva?
Válogatnom szabad-e?

A szem, mellyet én szerettem,
Mely szivembe tőrt vete,
Nem volt sem világos égszín,
Sem borongó fekete.
Nyájasabb a feketénél,
Gyenge kéknél tüzesebb,
Gyorsabb ennél, hívebb annál,
Andalítóbb s csendesebb.

Mint egy ébredő tavasznak
Bujdosó szép csillaga,
Ollyan volt az, földieknek
Boldogabb ég záloga.
Most, ah, az már elborúlván,
Még ha választás lehet,
Mit szeressek, mit dicsérjek,
Fekete vagy kék szemet?

A kék, tiszta szép mezőjén
Mennyet igér, mennyet ad,

Ott hol még vidám az elme,
A szív tiszta és szabad;
Ott epedve, egymást értve
Két szelíd szövetkező —
Képzelem, mert sejthetém már,
Mily megáldott szerető!

A boldog hív új reményét
Kék szemekben tűkrözi,
Ah de a nem boldog abban
Veszteségét temeti:
Én, kit annyi szenvedéssel
Megrakott a földi lét.
Mit zavarnám bánatimmal
Kék szemek szelíd egét?

A borongó feketében
Látom gyászos múltamat,
Újra látom földerűlni
Semmivé lett álmomat.
Ott éjfél küzd nap delével,
Egymást győző hatalom,
S mely szép látni harczaik közt,
Mint mosolyg a fájdalom!

Ezt ohajtom, ezt dicsérem
Én, ezt a gyász feketét,
Mely sötét fölségben úszsza
Hóvilága tengerét.

PÁRJA NINCS.

Perzsi, lelkem álma,
Még az ám a kincs!
Három vármegyében
Könnyen párja nincs.

Haja barna hullám,
Mely közt a remény

Két varázsos szemnek
Csillog közepén.

Lába könnyü lepke,
Játszi kis madár,
Mely az égről földre
Csak mulatni jár.

Járta kelte ollyan
Mint a tiszta víz,
Mélyen látszik benne
Minden égi dísz.

S ajka hogy' mosolyog!
Oly rózsádadon,
Mint mely rózsa völgyben
Terme szabadon.

Egy van nagy hibája,
Az, hogy nem szeret;
Minden édes szóra
Lejt, dalol s nevet.

E hibát ha hagyná
S máskép nézne rám,
Róla mély szivemből
Nyilván vallanám:

Hogy mint Perzsi gyöngyöm,
Olyan drága kincs,
Széles e világon
Még keresve sincs.

A GYÁSZKENDŐ.

Elszáradt a rózsafa,
Fátyolkendő függ rajta;
   Hej baj, hej baj!
Nem leszek én víg soha.

A fát ki nem öntözte?
Jászkendőt rá ki tüzte?
Hej baj, hej baj!
A jászkendő fekete.

Fát rózsám nem öntözte,
Jászkendőjét rá tüzte;
Hej baj, hej baj!
A bú ide temette.

Mért nem vártál még reám,
Szép szeretőm, rózsafám!
Hej baj, hej baj!
Mért nem vártál még reám?

Vártál volna: itt vagyok,
Mint lőtt szarvas, bágyadok;
Hej baj, hej baj!
Most utánad elhalok.

Ne virágozz', rózsafa!
Fátyolkendő, függj rajta!
Hej, baj, nagy baj!
Nem kelek én föl soha.

SZILÁGYI ÉS HAJMÁSI.

A harcz kitört, a harcz lefolyt;
Két bajnok úrfiak,
Szilágyi s Hajmás, Sztambulon
Rabságra juttanak.
«Rabság! nehéz láncz! hős karom,
Miért nem vagy te szabadon!»

Csak ebben agg, csak ezt nyögi
Hajmási lánczain;
De társa dall, s bút édesít

Enyelgő húrjain:
«Ma éve honn vigan valék,
Most rab, leláncziolt martalék!»

«Ma születésem napja van:
Szép húgom, köztetek,
És agg apám, és agg anyám,
Nem örvendezhetek.
Ma éve honn vigan valék,
Most rab, leláncziolt martalék!»

Császárleány ezt hallja fenn,
Szép Leila egyedűl;
Szánat sohajt el ajkain,
Szemében szánat űl;
És a mit lát, és a mit hall,
Ah, mind szerelmi vágyra csal.

Az est s az éj jő, s álma nincs,
Haj! ébren álmodik;
Ágyát mosolygó fájdalom
S kétes remény vetik.
Szemérme hű; de szerelem
Suttog: szép Leila! jer velem.

Mély a fogolynak lakhelye
Setét falak között;
Fénylő teremből a leány
Most abba költözött.
Sugár leány, ah szép leány!
Szebb négy világon nincs talán.

«Hitedre azt ha mondanád,
Hős ifju, hogy szeretsz,
Megoldanám e lánczodat,
Kit búsan méregetsz;
S szép hon felé hős karodon
Mennék veled hű hajadon.»

«Ölellek» hős Szilágyi szól:
«Oh lány, te égi szem!
Csak a mint hozzád hű leszek,
Úgy áldjon istenem,
Szép honban virrad hajnalom,
Szép hon felé visz hős karom.»

Titkon szerződik a leány,
Arany nyit zárakat,
Kihozza rabság mélyiből
Vitézlő ifjakat;
Ólban három mént váltanak,
S lovat, lovászt lesujtanak,

Éjféltájban s éjfél után
Oly bús, oly néma az út;
Két hős közt holdnál a leány
Sebes-rohanva fut;
«Atyám, atyám! ne várj reám
A szép magyar föld lesz hazám.»

Harminczadon s vámok között
Az ifjak mennek át;
Pogány mez rajtok, nyelvökön
Hordják pogány szavát.
«Hová, hová török vitéz,
S te fénysugár, te gyönge kéz?»

«Szerencsekísértők vagyunk,
Szerencse jár velünk,
Az egri farkasok közé
Csatára készülünk.»
Felelnek ők; de Leila fél,
Remeg mint parton nyárlevél.

Sztambul felől bús hír repül,
Zendűlnek vámosok;
De küzdve két ifjú halad,

Utat nyit kardvasok.
«Végy jó reményt, szép hajadon!
Magyar kar áll őrt pártodon.»

Csaták között a pálya fogy,
Még nem fogy a csata;
Fölkél a hírre vajdaság,
Jön villogó hada:
Vajdák utól, vajdák körűl,
Futással út nem rövidűl.

Mint párducz a két ifju küzd,
A villámkard peneg,
És Isten, úgy akarta, itt
A vajdák estenek.
Szigetben sírva Leila vár,
Mint árva fészken kis madár.

Ő sírva így panaszkodik:
«Egek, mi puszta hely!
Nagy búmmal e vadonban ah
Hová bujdossam el?
Miattam most a hős szivek
Vajdák vasán elvérzenek;

De meghalok hős ifjakért;
Sírhalmon e határ,
És siratóim farkasok
S lesz dúló vad madár.
Atyám, atyám! ne várj reám,
Bűnért setét föld lesz hazám.»

Siralmi közt a gyönge lányt
Hős ifjak így lelik,
És gyöngyre a köny, a keserv
Örömre változik.
Mint ifju repkény kerti fán,
Szilágyi karján csügg a lány.

Szigetből a leányt viszik
Magyar határ elé,
Zugó Dunának partjain
Megy útok fölfelé,
S alattok a vész mezején
Tajtékot túrva vág a mén.

Setéten most Hajmási szól:
„Itt a magyar határ;
Bajtárs megállj! nem érhet itt
Török hatalma már.
Víjunk meg ketten, s a leány
Azé legyen, ki győz csatán."

«Nem úgy, vitéz felem! nem úgy!»
Szilágyi válaszol:
«Van nőd honn, van két szép fiad,
Te meg nem válhatol.»
És sír a lány: „Ah engemet
E bajvivástok eltemet."

De Hajmás nem szól, bősz eszén
Felfordul a világ;
S kezdődik a gyász ütközet:
Magyar magyarra vág.
Két villám így csap össze fenn.
Hajmási eldől véresen.

„Sokáig hőslakodban élj,
Oh bajtárs, boldogul;
Bünömmel én itt elveszek,
S honn nőm, fiam busúl."
Szól s mint az elzugott vihar,
Hamvába száll a büszke kar.

Ott ketten a haló fölött
Hűséget eskenek,
S a rabkötél, a bús csaták

Örömre fejlenek.
Török virág, magyar kebel:
Ez hő, az rajta hervad el.

A BUVÁR KUND.

Túl a mezőn, túl a hazán,
S a part fölött, a nagy Dunán
Ki népe zajlik ott?
Föl Endre! Béla! föl magyar!
Ellenhad az, mely vészt akar,
Ellenség zajlik ott.

Ő az, ki partidon halad
És száz hajót és száz hadat
Hoz, oh hon, ellened,
A gőgös Henrik az, ki rád
Hoz háborút, és hoz halált,
S bizik, hogy eltemet.

Föl Endre! Béla! föl magyar!
Pozsonyhoz kell a férfikar:
A vítt Pozsony remeg. —
S melyik magyar nem megy, ha kell?
Utánok a hon puszta hely,
Mind harczon termenek.

De a király bús, s Béla szól:
«Csaták miatt ha nyughatol
Oh ifju szép hazánk?
Teremt-e Isten több magyart,
Mig a világ, mig napja tart,
Ha mink is elfogyánk?»

S fellázad a bú, a harag
S busult szivekben háborog,
Mint tenger és vihar;

Még inkább vért, hadat kiált
S hirért, hazáért száz halált
   Kész halni a magyar.

Csak barna Kund nem háborog;
De bátor szíve feldobog,
   Mint hegyben a tüzár;
«Halld, Béla, majd ha éj jövend
S a part fölé száll néma csend,
   Ott Kund egy szóra vár.»

Csekély a szó, köz a vitéz,
De úgy van mondva, oly merész,
   Hogy nem lehet hazúg.
Hős Béla parthoz tart legott,
Hol vészben a megcsapdosott
   Dunának árja zúg.

Járása, mint a rémeké,
Éjfélig le és fölfelé
   Dobog magányosan;
S még semmi hang, még semmi jel:
Kund nem jő, távol és közel
   A puszta szél rohan.

Ki az, ki a víz szörnyekint
A förgetegre föltekint
   S meg habba öltözik?
Ki vagy te, a ki jársz alatt
S ijeszted a futó halat,
   Mely mélyeken lakik? —

Vésztűzben néha vízen át
Henriknek látni táborát,
   S Pozsony kivillanik;
S ím a Dunából szirt gyanánt
Egy ember, kit mély árja hányt,
   Sötéten felbukik.

„„Hah Kund te vagy?"" s még nem hiszi;
„„Hah ember!"" őt így kérdezi:
„„Mi dolgod ott alant?""
«Hej Béla! víz hullámiban,
Míg rajta zúgó vész rohan,
Jó lenni ott alant.»

Szól Kund — és ő az — «Nézz oda,
Hol Henrik felriadt hada
Tolong a víz iránt!
Nézd, táborában mint remeg.
Hajóit e kar fúrta meg;
Hadd veszszen a ki bánt.»

S villám tüzénél Béla néz,
Túl parton minden habba vész:
A zászlók hullanak,
Özön fut rajtok el vadon,
És száz hajón, és száz hadon
Hullámok omlanak.

Kund hol van? félre költözött,
De olyat száz ezer között
Hős Béla feltalál.
S túl a mezőn, túl a hazán,
Fut, búsong Henrik vert hadán,
S Pozsony végvára áll.

TOLDI.

Sík, puszta, kietlen az őszi határ;
Vad meg nem üvölti, nem szállja madár;
Csak ketten utaznak: egy ifju vitéz,
A hír fia, Toldi, s az északi vész.
Három nap utaznak, a harmadikon
— Nem volt bokor és halom a vad uton —
Jó Toldi a síkra nyugonni terűlt,
A vész tova búsan egy ormon elűlt.

Ott, mintha kesergne az őszi borún,
Suttogva, halálosan és szomorún,
A fergeteg, a rideg ormon ülő,
Igy visszanyögel vala Toldi felé:
«Oh hagyd megölelnem
A sír nyugodalmát:
Hagyj itt elepednem,
Hol kém szeme nem lát;
Szent istenedért!
Oh hagyj könyüt ontanom ölt hivemért.»
Majd mintha dühöngene Tátra felett,
Hol fagyva nyaral meg az új kikelet,
Bődűlve hatalmasan és hidegen
Ily szót dörög által az ősz teleken:
«E kar diadalma
Tett téged enyémmé,
E sír birodalma
Ne vonjon örökké;
Holtakra ne vágyj,
Vár élve s örömre menyasszonyi ágy.»
Így vissza-sivalkodik és elenyész
Megtört fuvalommal az északi vész.
De fölveri Toldit a távoli zaj,
A gyenge siralmak, a durva moraj.
Kél s mintha hevűlne haragja után,
Borzad hadi vállain a kaczagány.
Kis domb van a hősfion, éktelen is,
Tört kopja takarja be s barna paizs;
De mint hideg égen az éjjeli fény,
Mely búsan omol le sötét mezején,
A sírra borúltan az angyali lány,
Hollóhaja fürtiben oly halovány.
Mellette ölője reményeinek,
Áll marczona-zordonan a cseh Jedek,
S felrántani gyenge siralmaiból
Vas karja csörögve a lányra hajol.
Felhangzik azonban az útlan avar,
Megvillan erőben az ifjui kar,
S mint vérnap a fellegek árnya megett,

Ég hős szeme Toldinak a cseh felett.
«Mely sír ez az ősz sivatag közepén,
S bűn szörnye ki vagy te, s ez angyali lény,
Mely a vad oromra zokogva borúl,
Hogy rá az arany nap is elkomorúl?»
Ily gondokat önt el haragja szivén,
Rémlánggal irottan ez üt ki szemén,
S míg bízva feléje a lányka eseng,
Halványodik a cseh, s erős szive reng.
Majd mintha kilobban a tűz s elenyész,
S a sivatag éje vadabbra tenyész:
Úgy viszszaborúl ijedelme után
S szól a cseh, haragja ömölve szaván:
„„Sír kéme: ki vagy te,
Ki zajgva közelgetsz,
És rám s örömimre
Oly rémi szemet vetsz?
Tíz szálla le már:
Jer, téged is a porok éjjele vár.‟‟
S harcz lenne; de Toldi a lányra tekint,
S így zeng szava bajnoki lelke szerint:
«Békével, o lányka,
Töltsd búban az éjet,
Vagy kelj vigalomra
Ha kedves az élet.
Harcztól te ne félj,
Távol lesz az innen, ha Istenem él.»
Szól, s mint haragos hab a barna hajót,
Úgy űzi lapályokon, ormon elé,
És űzi hatalmasan a cseh vivót,
A régi Csepel szigethonja felé.
Szép csendben az agg Duna ontja vizét,
Két sajka röpűlve hasítja közét.
Sajkán komor arczczal az éj ködekint
Két harcz fia ül s vadan összetekint;
És habzik a víz evezőik alatt,
A sajka előbbre s előbbre szalad.
Parton kiköt a cseh; de rúgja legott
Víz mélyibe Toldi a lebke hajót;

S habháton a sajka megy úrtalanúl,
Mig vissza erővel a révbe nyomúl.
„,A mélybe hajódat
Mi okra lökéd el?
Rémíteni vélsz-e
Órjási erőddel?"'
„„Egy csónak elég,
Hős halva marad ma egy, halva ma még!""
Így összebeszélve halálos ügyen,
Két bajfi szigetben előbbre megyen;
És minden oly csendes, oly néma körűl:
Hold szép sugarának az alkony örűl,
Nem reng level ágon, az ág tetején,
Hab nem zajol a Duna sík tükörén;
A messze világ zaja míg ide száll,
Elhallgat a csend uralmainál.
Oly csendes hiába vagy, alkony, a hold
Oly tiszta-szelíden hiába mosolyg:
Ők ketten, az életet ölni menők,
Nem nyugszanak, harczra szegűl ki kezök.
S megdobban haraggal a föld, mezején
Vér harcza virágzik, a vad növevény,
S hallik csataj és csörej és dobogás,
S rémségesen hallik az érczsuhogás.
De messze, halálosan és egyedűl
Egy zuhanat hallik a többi közűl —
S már ingadoz a cseh, csatája mulik,
Függ bús feje; lába nem állapodik;
Mint kőhalom, a fövenyágyra borúl,
S vasháza utána csörögve lehull.
Még sokszor, ha vész van az ősz tereken
A hír fia Toldi borongva megyen,
S már nem rideg a sir a puszta uton,
Hivével a lányka temetve vagyon:
Hervadt koszorújok a sárga füszál,
Mely halmukon ing szelek ostrominál,
És Toldi pihenni ha dombra hajol,
Itt álmodik a csata napjairól.

S míg lelke a vad sivatagnak örül,
Fel-felriad álmai szörnyeitűl.

HEDVIG.

Legenda.

Szóla Isten Gábor angyalához:
«Szép cselédem, fényes Gábor angyal,
Ölts piros két szárnyat vállaidra,
Szegd be nappal, a szép délvilággal,
Arczaidra vedd tavasz derűltét,
Végy mosolygóbb ifjuságot arra:
A kicsinyded földre fogsz leszállni,
S a szerelmes lányok bíbor ajkán
Csókot, áldó égi csókot hagyni:
A ki szép, hogy még szebb csókod által,
S a ki boldog, boldogabb lehessen.»
És felelt a fényes Gábor angyal:
«Boldog Isten, oh te véghetetlen!
Mely parancs ez! mily kemény itélet!
Oly parányi bár a föld magában,
De szerelmes szívü lánya oly sok,
Támadattól a komoly napestig,
S a fagy éjszakáig déli hőtől,
Hogy, ha ezret láttam, visszatérve
Új ezerrel lesz találkozásom;
Mert füszálként mindenütt terem lány,
S egy leány sincs, a ki nem szerelmes.
Boldog Isten, oh te véghetetlen!
Így örökké el leszünk szakadva,
S Gábor angyal, bár ohajtsa lelke,
Fényházáját meg nem látja többé.»
Így felelt a fényes Gábor angyal.
Mosolyogva mondá rá az Isten:
«Mely leánynak szíve rejt szerelmet,
Gondolatja még is feddhetetlen,
S tiszta, szent és tetszhető az égnek,
Arra szálljon csókod áldomásul.»

S ment az angyal. Hajnal nyílt utána,
Dal szövődött szárnya zajszeléből,
Dal, minőt a lélek hall magában,
Éjein ha boldog álma eljő,
S a nem ösmért tündérhon öléből
Legrejtettebb vágya visszahangzik.
És soká és messze járt vigyázva;
Ifju és agg volt figyelme tárgya,
S lelt szerelmet mindenütt a földön.
Hőben és fagyok közt a leányszív
Ége, mint a pártusok vetése,
Melybe Sámson karja űze lángot.
S felsohajtva néha Gábor angyal:
«Istenem! mi bajra hajtasz engem!
A szerelmes lányka mit kivánjon,
Mit gondoljon, mint az egy szerelmet?
Ez hivének szép szemében olvad,
Az mosolygó ajkin vágyna csüggni,
Termetét más, s délczeg indulatját,
Sőt hibáit mint bálványt imádja.
Van, ki fényről, kincsről mér szerelmet,
S a fagyért ég büszke gondolatban.»
Így az angyal néha felsohajta,
S mert előtte, mint a könyv, kitárva
Leplezetlen állott a leányszív,
Tarka s tarkább lőn tapasztalása.
Egy virágszál, egy kis semmi gyakran
Évig élt a hű leány szivében;
Mint folyamnak tűkre volt a másé,
Mely utában majd a törpe bokrot,
Majd kevély fa termetét mutatja;
Ebben a szerelmek rózsavásznán
Jégfonállal szőve volt kevélység:
Abban olvadásig lágy ohajtat,
Búmerengés, kedv, csapongva játszó,
Lenge jóság, elmuló szelídség
A hiúság czifra köntösében
Változának mint a hold világa,
Vétlen vétkes vágyaik sokával,

S álmaiknak minden ezredével.
És az angyal, más világ lakója,
Nem talála kedvet mind ezekben,
Nem talála tetszhetőt az égnek.
S ím egy ország föltünék szemébe,
És egy nemzet messze napkeletről,
Boldog és nagy, gazdag és hatalmas,
Mely parancsolt a sebes Dunának,
S tengerektől tengerig csatázván,
Nagy királyát s a jót, mint egy Istent,
Ős Budában fénynyel udvarolta:
A magyar volt, s nagy Lajos királya.
Gábor angyal megszállt e vidéken:
S a hogy ott ült a magas tetőkön,
Mint ezüst láng, mint egy üstökös fény,
Rózsafelhő szálla fel Budából,
Rózsafelhő a Sasok hegyéig;
S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
«Rózsafelhő! honnan és hová mégy?»
„„Szűz leánynak arcziról s az égbe.
Hála Isten, hála szent erődnek!
Hogy kegyedben szép arczot teremtél.""
S felleg szálla ismét, barna felleg,
Mint az árnyék, mint az éj palástja!
S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
«Barna felhő! honnan és hová mégy?»
„„Szűz leányhaj lebbenése voltam.
Hála Isten, hála szent erődnek!
Hogy setétlő szép hajat teremtél.""
Csillag is szállt kettő fel Budából:
Szűz leánynak pillantási voltak,
És imádni kezdtek: „„Hála Isten!
Hála, hogy szép kék szemet teremtél.""
Egy sugár is, termetéhez illő,
Felhatott a termetért köszönni.
Végre sánta hangya hajta morzsát
Felfelé a legmagasb tetőig;
S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
«Sánta hangya, honnan és hová mégy?»

Az pedig megálla válaszolván:
««Hála Isten, hála szent erődnek!
Kis fiammal költözém Budában,
S kő esék rám; de király leánya,
Szép s kegyelmes Hedvig fölsegíte,
S mondá: hangya! kelj föl, s menj fiaddal.
S fölkelék, de megfogadtam akkor,
Hogy nevének emléket hozok föl.»»
Szólt, a morzsát feltolá, s tovább ment,
  Gábor angyal látva hallva mindent,
A mit angyal hallhat, emberek nem,
Uj örömmel, új reménynyel indúlt,
S nagy Lajosnak várlakába szállott.
S im király leánya Hedvig ott ült
Ifjusága hajnalköntösében,
S rózsafelhők arczi, szép hajának
Gyenge fodra barna köd valának,
S minden, a mi kellem és gyönyör van,
Harczban állott termetén, vonásin;
S a szemérem diadalma rajtok
Mint királyné ünnepel szelíden.
Gábor angyal a hogy látta mind ezt,
Elborúla lelke tisztelettel,
S így imáda: «Hála, hála Isten!
Hogy kegyedben szép leányt teremtél.»
  A királylány csendes ámulattal
Ült azonban: a szent könyv előtte
Nyíltan állt, s a vérivó magyarnak
Régi nyelvén új csodát beszéle.
A teremtés titka, Isten, ember
S a világ valának följegyezve
Szent soraiban, és az élet álma;
A nagy, a várt s rettegett jövendő,
Melyre holtak sírból fölriadnak,
S földdel a magas menny összerendűl;
Vég biró pedig lesz a nagy Isten,
S jót, gonoszt a szív szerint itélend:
Mind ezek s több fel valának írva,
S Hedvig olvasá a szent igéket,

S így tünődék rajtok önmagában:
«Im ezek mi szép igék, mi szentek!
Lengyelország hős királya, férjem,
Kit szivemben hordok, hű jegyelted!
Nem leend-e megvetett ajándék,
Majd ha fényben eljövendesz értem,
S én kitárom a csodák világát
Ifju, hős, de még vad nemzetednek?
Durva nyelve, mellyen eddig a düh
S a harag vad győzödelme hangzott,
Általam most szent igékre hajland;
A teremtés titka és az üdvé
Nem leendnek messze föld virági;
Szent körökbe mindenik betérhet,
És az élet fájáról gyönyörrel
Dús, öröklő éveket szakaszthat.»
Gondolá, és elfogadta szíve.
Szárnylebegve függe Gábor angyal
Vállain a szép királyleánynak,
S kedvteléssel s üdvözűlt gyönyörrel
Néze által rá s a szép sorokra.
Majd hogy el lőn a szándok fogadva,
A leányra áldó csókja szállott;
Égi ajka, mint a gyenge szellő
Lágyan ére legszebb földi ajkat,
S csattanása, mint ezüst harangé,
Mondhatatlan kedves és muló volt.

A CSERMELYHEZ.

Oh selyme a vizeknek,
Kis csörgeteg,
Vig árja nedveidnek
Hová pereg?

A titkos völgynyilatnál
Mi vár, mi von,
Hogy' dőlsz, mint ha te volnál
A Balaton?

Mért, mint ha nászra lejtne,
Kereng habod,
S zeng, mint ha dalt rebegne,
Kis oldalod?

Tán szebb virág virágzik
A völgy ölén?
Tán szebb nap fénye játszik
Hüs rejtekén?

Vagy Emmi rózsaképe
Hajnallik ott,
Hogy oly nagyon siet le
Futó habod?

Oh fuss, s ha habjaidban
Enyhűl alant,
S mint csillag, keble lassan
Leáldozand;

Oh vidd e rózsabimbót
Vidd lejtve le,
Gyengéden szíve halmát
Illesd vele.

Mondd, hogy ki téged külde,
Az én vagyok,
Hogy lánggal égek érte,
S hogy sorvadok.

S ha erre meg nem indúl
Szánó kegye,
Zúgjad, hogy szíve márvány,
Mint kebele.

VÁGY.

Mit késel, oh lányka,
E szívre omolni?

A hév szerelemnek
Hév csókkal adózni?
Mit rejted előttem a gyönge kebelt,
S vonsz kellemeidre, te csalfa, lepelt?

Ah hagyj betekintnem
A rózsaligetbe,
Hagyj részeg örömmel
Elhúnynom öledbe'.
Ah hagyd megizlelnem az édeni bájt,
Hagyd szívnom ez ajkat, ez isteni szájt!

A messze jövendőt
Aggódva ne nézzed;
Hosszú örömökre
Mi kurta az élet!
Nézd nyomtalan a sebes óra halad,
Elmúlt napokat soha vissza nem ad;
S a rózsa, ha szép kora múlva, lehull:
Méh nem szedi mézeit hamvairul.

VITKOVICS EMLÉKEZETE.

1829.

«Hát csak az él-e soká, ki után a sírba lenézni
Lelke haragjában nem szeret a hazafi?
Hát csak a hitványnak van-e adva tenyészni gyönyörben
Századig, és sanyarún elhal az érdem előbb?»
Így kérdők az eget, hogy holtod hírszava fölvert,
S házad búja között gyász vala gondolatunk.
A nyájas szivet, a jó kedvet halva találtuk,
Mert te, vidámságnak lantosa! halva valál.
Hasztalanúl bús záraidon vitt bánakodásunk:
Honunknak többé vissza nem adnak azok.
Társtalan a fekető földben nyugodandol ezentúl,
S néma halál hallgat szózatos ajkaidon.
De te nem oly voltál, hogy örökre feledt hamuvá légy,
Életed a vizként nem vala puszta folyam.

Míg nyugaton fenn áll a Kúma-vidéki magyar vér,
S hármas bérczi fölött ősneve írva leend,
Tán eljő kora, hol szabadabb lesz lenni magyarnak,
S százados álmaiból nemzetisége kitör.
Akkor az élten túl lengő árnyékod örűljön:
A haza, hívei közt, téged is emlegetend.

EGY KÖLTŐRE.

Lelked beteg, s a költés benne gyöngy;
Jól értsd meg, nem csigából drága gyöngy,
Fagyöngy a legsiványabb tölgytetőn;
Madárfogó a gyermekek bogain,
S a légyvadászok vesszején ragasz.
S ha pinty az érzet, légy az értelem,
Fogolylyá tettél lelket és szivet.
Örűlj nekik, jó költő! költsd el őket.

SAS ÉS FOGOLY.

SAS.

Tested ég felé megy, lelked vált pokolnak;
Mi dolog ez, földi, csak nem akasztanak?

FOGOLY.

De biz' azt cselekszik, jó uram, saskesely.

SAS.

S mért?

FOGOLY.

Egy oroszlánnak sasszárnyát loptam el.

SAS.

Hah veszsz! a szárny enyém.

FOGOLY.

Hát te oroszlán vagy?

SAS.

Megbocsáss, éh vagyok, s te kövér falat vagy.

ILUS PANASZA.

Nagy hiba az nálunk
Egy ily faluban,
Hogy ennyi ember közt
Legény alig van.

Kit nátha nyomorít,
Kit meg a keh bánt;
Peti balra sántít,
Bandi jobbra szánt.

Egyik szőke volna,
S tüzes a haja;
Másik barna volna,
S borzas mint boglya.

A ki józan, hideg
Mint a jégverem;
A ki boroz, orrán
Bibircsó terem.

Hordja el a tatár
Leányságomat,
Én maholnap férhez
Adom magamat;

Bükfából vágatok
Férjet magamnak,
A sarokba vetem,
Jó lesz czobornak.

HAJ, SZÁJ, SZEM.

Haj, haj, haj,
Beh szép selyemhaj
Ez a leányhaj!

Bomlott fürti tengerében
Hattyuvállak fürdenek benn.
  Haj, haj, haj,
  Beh szép selyemhaj
    Ez a leányhaj.

  Száj, száj, száj,
  Beh szép rózsaszáj
    Ez a leányszáj!
Fülemile danol benne.
Legszebb sor gyöngy ragyog benne.
  Száj, száj, száj,
  Beh szép rózsaszáj
    Ez a leányszáj.

  Szem, szem, szem,
  Beh gyönyörű szem
    Ez a leányszem!
Mennyország nyildokol benne,
Szerelem az isten benne.
  Szem, szem, szem,
  Beh gyönyörű szem
    Ez a leányszem.

A BÚS LEGÉNY.

Forgószél megy út közepén,
Csoportokat dobál felém,
Hejh forgó szél! ha jó volnál,
Inkább babámhoz hordanál.

Az én babám nem kis baba,
Sugár mint a jegenyefa,
Szépen danol, szépen tánczol,
Hozzá kökényszeme lángol.

A kökényt én úgy szeretem,
Ha szemében tekinthetem;

Hejh! de tőle távol vagyok;
Csak egyedűl fűlök, fagyok.

Érem-e még azt vagy soha,
Hogy galambom elmondhassa:
Hova, hova bojtár legény,
Tudod-e hogy szeretlek én?

Azt csak tudnám még, hogy szeret,
De tudom, hogy el nem jöhet,
S mint madár a száraz ágon,
Csak úgy tengek a világon.

PUSZTA CSÁRDA.

Ez a csárda nevezetes,
Gólya jár rá, nagy kelepes.
Ha én gólyamadár volnék,
Ilyen házra nem is szállnék.

Kidőlt bedőlt az oldala,
Bele jár az isten nyila,
A forgó szél dúdol rajta,
Boszorkánytáncz van alatta.

Hej kivűl is, hej belűl is,
Ki van itthon, ha beteg is?
Ki hoz nekem bort eleget,
Piros lánytól hókenyeret?

Puha kenyér eledelem,
Szomjam ellen borral telem,
S ha felindít a szerelem,
A szép leányt megölelem.

Hej, de itt senki nem felel,
Csak az egy gólya kelepel:
Útra készül az is szegény,
Nem ülhet a ház tetején.

Gyerünk innen, fakó lovam!
Tisza ide nem messze van,
A Tiszában megitatok,
A Dunáig meg sem állok.

Isten hozzád, puszta szállás,
Gözűtanya, denevérház!
Hordjon el az őszi zápor,
Mért nincs benned egy ital bor.

ANDOR PANASZA.

Kis lány, nagy lány,
Mit ér, ha hamis?
Fölebb is, alább is,
A szomszédban is.

A kis lány ostoba,
Más elcsalhatja;
A nagy lány agyafúrt,
Megcsal szózatja.

Ily gonosz világban,
Én azt gondolám,
Ne legyen soha is
Egyhez kötve szám:

Csókolok, ölelek
Kettőt hármat is,
S ha ezek közt sincs jó,
Akárhányat is.

S majd azt viszem haza
Víg szüret után,
A ki nem néz vissza
Legények után;

Kinek szeme nem jár
Minden szem után,

Kinek lába nem fut
  Minden zaj után;

A ki nyomot nem hágy
  Kis lába után,
Megy is, otthon is van,
  Még sem boszorkány.

LABODA KEDVE.

Széles utczán, széles jó kedvében
Megy Laboda bor zúgván fejében;
S minden gyermek, a ki látja,
E szót utána kiáltja:
    «Hej Laboda, Laboda!
    Lábod ide, amoda.»

Széles utczán, széles jó kedvében
Tovább is Laboda megy vesztében,
S egy piros lány, hogy meglátja,
E szót utána kiáltja:
    «Hej Laboda, Laboda!
    Lábod ide, nem oda!»

S Laboda bemegyen piros lányhoz,
A lány bort hoz, csókot ád a borhoz,
Labodát ölébe zárja,
És fülébe mondogálja:
    «Hej Laboda, Laboda!
    Szíved nekem kaloda!»

De Laboda letekint a lányra:
««Ki mázolt be, szívem, ily csodára?»»
«Hej hej nagyon szerettem én;
De megcsalt a barna legény.
    Hej Laboda, Laboda!
    Ölelj meg, ne menj tova.»

««Hazudsz leány, hazudsz, mond Laboda,
Te hagytad a barna legényt oda.»»
S kiönti a bort a földre,
A leányt ellöki félre.
«Hej Laboda, Laboda!
Mért haragszol Laboda?»

««Én vagyok a szögfi, a Laboda,
Engem hagytál, te hitetlen, oda,
Ültél pincze derekába,
Lemenőknek az utába.
Átkozott légy, piros lány,
Borod méreg, te sárkány.»»

Zúgolódva széles bús kedvében
Megy Laboda s tántorog mentében;
S minden gyermek a ki látja,
E szót utána kiáltja:
«Hej Laboda, Laboda!
Lábod ide, amoda.»

GÁBOR DIÁK.

Gábor diák mélyen elmerűlve
Ül a lóczán, egy nagy könyv előtte;
A világért fel sem pillantana,
Ha egy filégy reá nem szállana;
De már erre csak felpillánt,
S ím meglát egy fürge leányt.
«Ejnye, hugom, beh piros az orczád,
Hadd szakaszszak róla egy pár rózsát.»

««Gábor diák, hamis Gábor diák!
Hagyjon békét, mert bizony meglátják.»»
«Semmi látás!» — mond az jó kedvében —
«Lakodalom van a csók végében.»
««Jaj ne bántson! kell sietnem, —
Elhull pártám, itt felejtem,

Ah vegye el azt a forró száját.»»
«Még egy csókot!» ««Nem nem!»» «Kettőt adj hát.»

Gábor diák mélyen elmerűlve
Űl a lóczán, egy nagy könyv előtte;
S hogy felpillant, egyszer csak elmerűl,
A leány jön búsan s színtelenűl:
«Ej hugom, beh halovány vagy,
Féltelek hogy el ne hervadj.»
««Gábor diák, átkozom a csókját,
Mikor tartjuk meg a lakodalmát?»»

«Semmi átok, jőj el pünkösdnapra,
Addig, rózsám, addig menj dolgodra.
Neh egy pár csók! egyik útra való,
Másik, ha úgy tetszik, vigasztaló.»
««Gábor diák! hátha késő
Pünkösdnapkor a menyekző?»»
«Semmi késő! te világ rózsája.»
««Ej beh hamis az a maga szája.»»

Gábor diák mélyen elmerűlve
Űl a lóczán, egy nagy könyv előtte;
A világért fel nem pillantana,
Pedig itt van piros pünkösd napja.
De elébe jön a leány,
S egy csecsemőt ringat karján:
«Ej ej már ezt még sem hittem volna!»
««Most a világ engem sem csufolna.»»

«S hogy mosolyog istenadta fattya!»
««Épen ollyan, mint az édes atyja.»»
«Mit csináljunk, mit tegyünk galambom?»
««Én tudom hogy a Dunába ugrom.»»
«Semmi ugrás! jer a paphoz.»
Így szól Gábor a leányhoz,
S nagy szomorún a könyvet becsapja:
«Soha, soha, ilyen pünkösd napja!»

SZÉP ASSZONY.

Művészi vetélkedés Kisfaludy Károlylyal.*

Tatárjáráskor egy jó férfinak,
Kit társi Bús Ferencznek híttanak,
Erdők között ép úri háza volt,
Mely ellenségnek még nem udvarolt.
Fő bútor benne a szép nő vala,
Ferenczünk' édes kedves angyala;
Így hívatá magát a kis gonosz,
Bár benn együtt volt minden házi rosz.
Hűsége nád és nyelve kard; maga
Majd fergeteg, majd villám zápora;
S ha minden férfi oly vitéz vala,
Nem vesztél volna úgy, oh Hunnia!
Elég az hozzá: bár mily volt Kató,
Bár kedve tengerhabként változó,
Bár férjével váltig hadakozott,
De szép, igen szép volt az átkozott,
Történt, hogy visszakészült a tatár.
Dultan minden, nem volt mit enni már;
Az éhség kergeté a sereget,
Melyet vitézség meg nem győzhetett,
De még kitértek néhol s a vadak
Végső dühvel szörnyekké váltanak.
Hogy s hogy nem volt? egy erre tévede.
Egy rőt tatárfi; vállán tegeze,
Kezében kard, vas ünge tetemén;
S öldöklés lángja apró két szemén;
Mindenfelé, a hol járt, rettenet
Volt e kis ember száz ezer felett.
Hogy erre tért, körültekintgete,
S magával ilyenkép beszélgete:
«Ki az, ki ott oly kényesen tanyáz?
Kié a kert, kié az úri ház?

* L. ennek «Bánkodó férj»-ét.

Oh boldog óra, boldogabb tatár,
Itt téged e ház kincsre, nagyra vár.»
S jön, lát és győz — nem, győzetik!
Most egyszer színe százszor változik,
Rőtből rőtebbé, s apró két szeme
Két pislogó mécs s minden fegyvere,
Majd hogy magához tér a bámulat,
Lélekzetet vesz, s mond ily szavakat:
«Hallod, magyar, dúlhatnám házadat,
S ha jelt adok, kövön kő nem marad;
De nem bántlak, nem bántom kincsedet,
Engedd ez egyet át, szép hölgyedet.»
Igy a lator vér, a tatárfi s jő;
Már fenn ölében a szép ifju nő,
Választ sem várva hajt s rohan tova,
S örűl, hogyan nem még talán soha.
A férj — ki fesse lelke bánatát?! -
Utána néz, a milyen messze lát,
És mit tesz? ah hajléka puszta már;
Bámúl és felsohajt: «Szegény tatár!»

A VÁRÓ IFJU.

Megvártalak, kedves, az órára,
A szép piros hajnal hasadtára,
Hév volt karom, hogy majd átkaroljon,
Hév volt ajkam, hogy majd megcsókoljon.

Szívem dobogása volt köszöntőd,
Valahányszor a szél felsüvöltött,
S minden árnyék, minden fény sugára
Termetednek csala csodájára.

Hol maradtál, hol maradt szépséged,
Rózsaarczod, violanézésed?
Hol fehérlett tél s nyár boszujára,
Hókebeled gerjedelmes árja?

Lélekzeted édes illatával
Mily szerencsés táj szellője szárnyal?
S a föld szíve hol dobog alattad,
Örömében, hogy te megtapodtad?

Jaj mi kérdés, mely ohajtozás ez!
Nem vagy itt, bár a hely s óra kedvez;
Itt van a nap, itt van új világa —
Nem te, békem s vágyaim zöld ága!

Majd ha látsz virágot hervadozva,
Büszke lombot búsan meghajolva,
Majd ha látsz kis csermelyt gyors mentében
Megfáradni völgyek mély ölében;

S hűlni napfényt felhők torlatában:
Gondold, híved úgy hűl nagy buvában,
Ugy ül, feje lombként lehajolva,
Élte a virágként hervadozva,
S fáradt lelke, mint a fáradt csermely,
Agg, fogy és vész; mert te nem jövél el.

FEKETE SZEM.

Szép a kék szem, nem tagadom,
Én a kékre sem haragszom,
De a barna szem sugára
Emlékeztet éjszakára,
A sötétes éjszakára,
Boldog szeretők napjára!
S nekem nappal éjszaka van,
Fényes delem éjféltájban.

Pillants egyet, édes rózsám,
Fekete szemű violám!
Fekete szem pillantása
Olyan mint a holló szárnya;

Ha benézek tűkröt mutat,
Játékival szivem mulat,
S boldog vagyok, mint virágszál,
Mely szűz leány kebelén hál.

KÉK SZEM.

Szép a fekete szem,
Én azt is szeretem;
De még szebb a kék szem,
Kék szemű szerelem.
Az én szeretőmnek
Ilyen kék a szeme;
Valahányszor nyílik,
Ibolya kél benne.
S hejh mikor benézek
Mélyen közepébe,
Látom a szerelmet
Mulatozni benne;
Akkor azt gondolom,
Kedvem nagy voltában:
Nincs több boldog ember
Nagy Magyarországban.

A SZERETŐK.

Álmodom én, nem aluszom,
Gyönyörűség minden gondom,
Rózsám keze fejem alja,
Szíve szívem nyúgodalma.

Micsoda fény az a csillag?
Talán a hajnali csillag,
Szeretőket összehozó,
Szeretőket elválasztó.

Kelj fel, rózsám, ne alugyál
A szép hajnali csillagnál,

Majd ha feljön esthajnalra,
Jőj el vigasztalásomra.

AZ ÉJFÉLI HÁZ.

«Isten hozzád büszke város,
Roppant kőhalom!
Isten hozzád, falaid közt
Már nem nyughatom.

Mely után oly hőn sovárgék,
Láttam fényedet,
Lepke szárnyon elvigadtam
Örömeidet.

Kerted annyi bájvirága,
Tündér szépeid,
Már nem vonnak, s rövid napod,
Rövid éjeid.

Nincs szememnek múlatása
Változásidon,
Nincs szivemnek gerjedelme
Csillogásidon.

Távol, halmon és vizen túl
Róna közepén
Áll egy kis lak, Emma háza:
Oda vágyok én.

Ott busong az elhagyott lány,
S oly hű kebele:
A hűség arany betükkel
Irva van bele.

Szép is, jó is, és szeret is
S rám epedve vár,
E kemény, e hittelen szív
Megtagadta bár.»

Így tünődik Dálnok Endre
S útat messze vált,
Elhagy fényt és társaságot
S zengő palotát.

Egyedül megy, és alatta
Gyors alföldi mén
Vág csikorgó hosszu pályát
A tél mezején.

Víg faluknál, víg lakóknál
Mégyen úta el;
Nem mulathat, tova száguld
Gerjedelmivel.

Ifjak híják, szép leányzó
Várja s hő kebel;
Nem mulathat, tova száguld
Szép reményivel.

Mintha hátra hagyni vágyná
Önnön lételét,
A világot és a földet
S minden örömét:

Oly szilajon, oly elszántan,
Oly bőszülve fut
Hóvilágnál, holdvilágnál,
Míg egy síkra jut.

És a síkon pusztaság van,
Hó és pusztaság,
Csendes hajlék közepette,
Benne mécsvilág.

De sem tőle, sem hozzája
Nem vezérel nyom:
El van hagyva, eltemetve
Mint a fájdalom.

Sóhajt Endre, és az éjfél
Tompán visszazeng,
Félelemtől és reménytől
Aggó szíve reng.

Ott van, hallgat, és nem hall szót,
Néz, és senki sincs:
S nyílik — máskor annyi kéjre! —
A megért kilincs.

Benn merengő nyúgalomban
Egy leányka űl,
Könyökére hajlott fejjel,
Búsan, egyedűl.

Vállain elomladozva
Szög hajfodrai,
Haloványan elpirúlva
Gyenge arczai.

S nyugvó tenger van szemében,
Melly egekre néz,
Mellyet dúlni már nem látszik
Semmi földi vész.

Melyben a múlt és jövendő
Álmát tűkrözi,
S azt öröm, bú harmatgyöngye
Már nem öntözi.

S mintha épen most vonná fel
Álma fátyolát.
Föltekint, s az ifju benne
Látja Emmáját.

S szól: «Ah Emma! csak magad vagy?»
S a lány nem felel.
«Emma, Emma, hát nem ösmersz?» —
S a lány nem felel.

«Emma, Emma! messze útról
Érted jöttem el,
Elhagyám a nagy világot
S érted hagytam el;

Emma, Emma! megbocsátasz,
Angyal, úgy-e meg?
A megtérőt Emma szíve
Nem tagadja meg?»

S mint szoká, ölébe vonná
Endre kedvesét,
Csókjai közt lángajakkal
Tenné esküjét;

De szemében a leánynak
Tiltó tűz ragyog,
Mondhatatlan, mely velőkön
S lelken átlobog;

Mely reményt és bátorságot
S vágyakat megöl,
S a halált és sírba néző
Bút támasztja föl.

«Ah ha el vagy szánva s nálad
Nem lehet hazám,
Szólj csak egy szót, és ne nézz ily
Lélekölve rám!

Ez nem engem, egy világot
Tenne semmivé:
Ah ne vess ily rémszemet rám,
Ez nem Emmié.»

Dálnok így szól, a leányka
Lassan, rémesen
Fölkel, nagy bú súlyaival
A szép termeten.

S mint rózsával temetett sír,
Nyílnak ajkai,
Vaskebelt is megrendítők
Rezgő hangjai:

«Késő! késő! Dálnok úrfi,
Elmulók korát;
Nem hű az, ki várni hagyja
Hű menyasszonyát.

Várva láttam a tavasznak
Nyíló kellemét,
Várva a nyárt és az ősznek
Hulló levelét.

Most lakásom hideg és szűk,
Szűk és szomorú,
Benne éj van, és fölötte
Téli koszorú.

Van-e kedved ily tanyához?
Vagy bár lásd magad.»
S egy koporsót tár ki karja
Szemfödél alatt.

És azonban sűlyed a ház,
Mély sírrá leszen;
Minden szellem éj felén túl
Alszik csendesen.

A kis háznak sűlyedtével
Elhúny a világ,
S éj van messze a nagy síkon,
S hó és pusztaság.

De középen féltemetve
Áll egy kis kereszt,
Rózsaszinű lobogója
Rajta lengedez.

Fejcsüggedten a sebes mén
Kötve tombol ott:
Dálnok a sír kebelében
Halva maradott.

A HŰ SZERETŐ.

Sík országúton vágtat a huszár,
Nap játszik messzecsengő fegyverén;
Oly szép, oly könnyű, mint a gyors madár,
S nincs semmi bánat, semmi bú szivén.
«Oly könnyüden, oh lovag, el ne rohanj,
Sík útközön űl
Szép lány egyedűl,
S tündöklik omolt haja, mint az arany.»

Fel a porból, hugám, katona jő!
Szól a lovag, s heven száguld elé,
Adj egy csókot, ha nem lesz is kettő,
Vígan hadd rohanjak sirom felé.
«Oly vígan, o had fia, még se rohanj,
Lód lába előtt
Űl hű szeretőd,
S mellére lecsügg feje bánatosan.»

Döbbenve féket ránt a gyors lovag,
Hogy úton ülni látja kedvesét,
És félre száguld, félre elrobog,
Retteg jajától, s látni fél könyét.
«Oly félre, o had fia, mért rohanál?
Holt kedvesedet
Nem nézed-e meg?
Nem sír, panaszatlan a néma halál.»

A TIHANYI VISZHANG.

«Szüntesd csókjaidat, szüntesd meg az alkudozó szót,
Édes az ah, de tanút nem szivel a szerelem.»
A viszhangu tetőn így súgott Irma Dezsőhöz,
Hogy Tihany agg hátán ültenek a szeretők.
A viszhang ezeket, mint hallá, súgva beszélé
Régi barátjának, a Balatonnak, alant,
A Balaton pedig elmondá partjainak, azoktól
Tudta Somogy, Veszprém és Szala, tudta Füred;
És ezek elmondák a szomszéd többi megyéknek,
S már az egész ország tudta, hogy Irma szeret.
Akkor az árúlót így szidta meg a haragos lány:
«Némúlj meg, viszhang; vén Balaton, te apadj,
S láss fenekedre: gazos legyen az sokféle gazokkal,
S benne a száraz avart irtsa ki éjjeli láng.
S még feketébb legyen a füsttől Tihany oldala, mint most:
És vendégtelenűl álljon alatta Füred.
Ezt bár nagy szomorún a három vármegye lássa,
Lássa egész ország, s bús legyen érte soká.»
Ezt is az őr viszhang hallá, s kibeszélte világnak:
Mit tehetett a lány? hallgata, és szeretett.

A HAZAFIAK.

Kértek, s a haza kér; firkáltok, s a haza buzdít;
Csizmátok nincsen, s a haza álljon elő.
Áldoztok bogarat, s azt a haza nézze tuloknak:
Szándéktok jó volt, s a haza áldjon ezért?
Vesztegetők, szentségtelenek! mi düh szálla belétek,
Mit keres a szent szó szenttelen ajkitokon?
Szűtökben legyen a haza, és ha kimondani szükség,
Tetteitek zengjék nagy, diadalmi nevét,
Akkor lesz neve a bűn s baj szörnyeinek ölője,
S nép és Isten előtt becsben az áldozatok.

A SIKET LANTOS.

Megrendíthetlen nyugodalmad, o lant fia! Ember
S emberevő állat fut, ha te dalra fakadsz.
Tótágast áll a természet, ijedve lebúvik
A folyam árja, s kitér szikla, fa, hangod elől.
Csak magad, oh boldog, nem hallod e szörnyü nyikorgást,
S ennyi veszély közepett meg sem akadva danolsz.

KÉT HIVATAL.

Gyógyítasz s bort mérsz. Italod két érdemü: érzem
Gyógyszereden borodat, gyógyszeredet borodon.

EGY KÖVÉR VENDÉGFOGADÓSRA.

Itt nyugszik Haspók, s örömest, ha zabálni lehetne;
Testét egy buzatár potrohos öble fedi.
Mennyi baromfi-halált okozott ez időnek előtte!
Jajjaikat most is hallani sírja fölött.

MOHÁCS.

1

Sír vagyok, elhullott magyaroknak sírja, Mohácsföld,
Mely vérből nevelek gyász telekimre mezőt;
De ne pirúlj, oh honfi, azért eljőni sikomra,
Had-gázolta határt látni s az árva Cselét:
Kart és férfi kebelt vive itt a harczba magyar nép;
Sors erejű számmal győze az ozman erő.

2.

«Mely föld ez, mi virágzó tér az öreg Duna partján,
Mellyen sárga kalász rengedez és buja fű?»

Nyögve felel, s csak alig hallatva s keservesen a föld:
«Hír temetője Mohács, s a magyar átka nevem.»

PUSZTASZER.

Pusztaszer a nevem, itt szerzett törvényeket Árpád
Hőseivel s a hont biztos alapra tevé.
S áll az azóta kilencz századnak véridején túl;
Várja virágzását s vajha ne várja hiún!

PÁZMÁN.

Pázmán, tiszta valóságnak hallója egekben,
Megtért térítő állok az Isten előtt,
S hirdetek új tudományt, oh halld s vedd szivre magyar nép:
«Legszentebb vallás a haza s emberiség.»

EGRI BOR.

Ittanak a hősök s egyik így pendíte: «Török vér!»
«Hagyj folyjon» mondá hévvel az egri Dobó.
S folyt az azóta határ nélkül; s a barna pogány vér
S lelke Dobónak forr lángboraidban, Eger.

DOBÓ.

Halla török zajgást rémült várában Egernek
S a sír álmaiból felnyöge arra Dobó:
«Hogy nem kelhetek!» ezt zúgá: «kétszázezer ellen
Én megtartottam kétszer ezerrel Egert.»

MÉH.

Hulló harmatnak szeretője s a harmatos ágé,
Mézajkú kis raj nyugszom e rózsa megett.

Engem illatnak szédíte meg árja, csapongót,
S mellyet nem sejték, a tövis éle megölt.

REMETE SÍRJA.

Egy jámbor remetét lelsz e kis üregbe letéve,
Kit szent gondjai közt csendesen ére halál.
Melly élelmit adá, itt hajladoz a fa fejénél,
Lábainál csörög a kút ere, mellyet ivott:
Halk suhogásaikat még hallja-e vajjon alant is?
Hallja; de álmadozik s álma örökre szelíd.

A VÁRAKOZÓ.

Várakozás, te csalárd érzet szerzője, keserv a
Rosszra kinézőnek, jóra sovárnak öröm!
Mért, ha leánykámat lesem, és nem jön meg időre,
Vagy vegyes ábrándos kín s gyönyör álmaiból?
Ah szűnj meg s piros ajkaival maga jőjön el a szép!
S hagyjon a várónak innia tiszta gyönyört.

ZRÍNYI A KÖLTŐ.

«E lantot, koszorútlant bár *Violája* kezétől,
Mely Szigetet zengé s hősei áldozatát;
Es e rettenetes szablyát, sok erősnek ölőjét,
Melyre «ne bántsd a magyart!» jelszavam írva vagyon,
Zrínyi hagyom neked, oh haza! és gondjaidba ajánlom,
Zrínyi, az éneklő s a diadalmi vezér.»

KÉT GYERMEK SÍRJA.

Oh anya! meg ne sirass, hogy ezen kis sírba leszálltam:
Játszani szállottam kedves öcsémhez alá.

EGY JÁMBOR SZERZETES SÍRVERSE.

1.

Itt nyugszik Cseri Pál, szent szerzet tagja az úrban:
Benne, mig éle, az úr lel vala megnyugovást.

2.

E helyt szentinek a szent férfiu zenge zsolozsmát:
Most pedig őneki zeng mennyben az égi sereg.

AZ ÚJÍTÁS ELLENSÉGEIHEZ.

Ti, ti az újítás megrögzött ellenezői,
Ösmerlek, ránczos homloku tisztes urak!
Láttalak: agg bundáitokat lehajítva szugolyba,
Ittatok új bort és ettetek új kenyeret;
S nem kérétek-e mind egyaránt új s ifju menyecskét?
Szégyen! az új hold is fönn vala lakzitokon.

SZIGET.

Honfi! ha föllépendsz düledék várára Szigetnek,
Sírva ne említs szót sajnos eleste felől:
Ott hős Zrínyi körűl bátor daliái nyugosznak:
Gyönge panasz szózat bántja nagy álmaikat.

HŰSÉG.

Lányka! miért ez elázott arcz, e harmatozó szem?
Mért e fájdalom? e szív dobogása kiért?
«Sírban atyám, érette könyűm s e fájdalom érte;
De szivem és e szív hű dobogása tiéd.»

KISFALUDY KÁROLY SÍRJÁRA.

Kisfaludyt ne keresd e keskeny sírban, o honfi!
S a rövid élet után holtnak örökre ne véld;
Itt csak elomlandó tetemeit jelelék ki baráti:
Fenn vann időt múló szelleme műveiben.

A GYÁSZKISÉRET.

Kisfaludyt gyászolni ki jő? mily szánakodó nép,
Mely nem földi, mi mély bánatu néma sereg?
Hát! ti vidám tréfák, keseregtek-e, és ti daloknak
Húgai, sóhajtás váltja-e hangotokat?
S szép Aurora, te jősz legelűl, a gyász vezetője?
S fátyolodon bánat gyöngyei hullnak alá. —
Ah van okod: ki reád fényt s díszt hoza, sírba hanyatlott;
Lengjen öröklétű csillagod álma felett.

CSÁK,

szomorujáték Kisfaludy Károlytól.

Fölkele Csák, s nagy lelke szavait maga zúgta hogy írnák,
S a költő azokat jegyzeni kezdte hiven;
De bele fáradt a fél isteni műbe, s azóta
Csák komor és hallgat kedvese hamvainál.

V. FERDINAND FELGYÓGYULÁSAKOR.

Jött a Halál betegágyához magyar ifju királynak;
De látván a hazát állni, s a nemzetet ott,
Megdöbbent; s «ha kivánjátok — szólt végre — maradjon!
Én őt őrötökűl s gondjaitoknak adom.»

A HÍVTELENRE.

Gyászolom a hitlent, s nem színlett gyászom örök lesz;
Él ugyan ő, de nekem szívben örökre kihalt.
Lássa meg a kora gyászt maga is s érezze keservét,
S oly feketék legyenek napjai, mint ez a szín.

A BOLDOG.

Birlak-e, vagy csábúlt szemeim játéka im e kéz,
És e hókebel és e piczin édes ajak?
Illat-e ez, mellyet beszivok szomjamban aléltan.
S melynél olvadozok, láng-e ez angyali szem?
Úgy van! egész tündér ország bűbája körűlfont,
S én gyönyörérzékből istenek álma vagyok.

A NÁNDORI TORONYŐR.

Hasztalanúl küzdött, nem tudta leverni fokáról
A zászlós törököt Nándoron a magyar őr.
«Vagy te ragadj engem, török, a mélységbe magaddal,
Szóla, vagy én húzlak büszke jeleddel alá.»
S egyszersmind megölelte merőn a holdemelő tart,
S száz öli fenségről szörnyü halálba rohant.

AZ ELZÁRKOZOTT.

Kertem alatt ha kimégy a rétre, leányka, s az ajtót
Zárva s szökőkutamat viztelen állva leled;
És zaj nélkül az ernyőket, hol máskor öröm zeng,
S pusztán a szerelem játszadozása helyét;
Vissza ne térj, kedves! idegennek nem vagyok én honn;
Téged, csak jöjj, kert s kert ura várva fogad.

JELENKORI SZERELEM.

Állhatatosság a szerelemben, aranykori hűség,
  Merre vagy a földön, vagy mi hazába kelél?
Most a lányka ruhát s szeretőket vált mosolyogva,
  S új széphez vígan távozik a szerető.
Így mind a két fél a rögzött rosszban egyenlők:
  Hitlen lánykáért hittelen ifju hevűl.

BUKSIHOZ.

Hírt keresünk, úgy van! Italúl én szomjuzom a hírt
  Vastagon és durván, Buksi, te éhezed azt.
Én, mint jó bortól, tán édesen álmodom egykor:
  De te zabálsz, mint a pór lova, s hullani fogsz.

TITTEL HALÁLAKOR.

Téged egek s csillagkoronák éjféli barátját,
  A föld fellegein túl rideg ormi lakót,
Hogy közelebb jutnál, a csillagok ősura, téged
  Tittel! ohajtásid tűzseregéhez emelt;
Ah de utánad gyász maradott. Most felmegy az útas,
  S nem leli, mellyet várt, lelke az égi gyönyört:
Puszta halommá lőn az imént meglelkesedett szirt,
  S néma jegy a csillag, mely megyen orma fölött.

IZMÉN SÍRJÁRA.

Sok szívnek gyötrelme mig élt, gyötrelme hogy elhalt,
  A gyönyörű Izmén nyugszik e hantok alatt.

TŰZ ÉS VÍZ.

Egy tűz van csak erős, és egy víz árja hatalmas,
Mely sziveket gyújt, mely szívbeli lángokat olt:
Mind kettőt szemeidbe, o némber! az istenek adták:
Mennyei szikra amaz, mennyei harmat emez.

BÚS EMLÉK.

E koszorút gyászemlékűl keseredve akasztom
Annak, kit szereték, mennyei képe fölé.
Hervadozása jelentse, hogy a ki feláldom ezen jelt,
Búban az elhunytért, mint koszorúja, fogyok.

SZÉP ÉS HŰ.

Szép vagy, Amália, szép; de ha szép a bájos Elíza,
Jaj neked! ő hűbb is, nem csalogatja hivét.
Őt, mint kincset, az ifju szivében fogja viselni:
Téged, hogy hervadj, keblire fényleni tűz.

SZÍV.

Szív vagyok, elkeserült ifjúnak szíve, üres ház,
Melyben kedv nélkül száll meg az égi lakos;
Itt az öröm szomorúvá lesz, kéj és gyönyör elhal,
A boldog szerelem megriad, és tova kél.
Néma halál, te szelíd vendég, jer s zárd el az ajtót,
S írd rá: búk, örömek, vissza! bemenni tilos.

BÚS KERT.

E helyet elbódúlt szerető keresé ki magának,
És szomorú fákkal rakta meg a szomorú.

Őt tavasz, ősz, egyaránt s tél és nyár sírva találta,
  Mint bujdokló rém jár vala lombjai közt.
Nézz be utas s ha talán elszúnyadt volna, kivánjad:
  Álma legyen boldog: élete nem vala az.

A PUSZTA SÍR.

A Duna habjainál ki van itt a kisded üregben
  Pusztán, s omladozó hamvai jeltelenűl?
Menj harsogva, folyam! mely gyakran vitted emelve
  A győző seregét, zengj hadat álmaihoz;
S mellyet szerze, te légy, ország! az erősnek örök jel:
  Népvezető Árpád hamvai nyugszanak itt.

A MAGÁNY.

Ő az! e szív választotta,
  A legédesb lány,
A ki ott a sokaságban
  Áll zöld part fokán.

Ő az! angyaljó szivének
  Szép követjei,
Szerte járnak a seregben
  Félénk szemei.

S mindenütt van, mindent eljár
  Szeme, mint villám;
Egyre nem mer rá találni,
  Egyre csak, reám.

De ha távol elmaradt a
  Zajló társaság,
És fölénk a szent magányban
  Hajlik biztos ág;

Akkor nem titkolt örömmel
  Nyílnak karjai,

Csókkal, édes szózatokkal
Ömlők ajkai.

Akkor, a mit rég epedve
Vártam, meglelem:
Szép ölében álmodozni
Hágy a szerelem;

S éljük, míg az ér sietve
Űzi habjait,
Visszahozhatatlan órák
Boldogságait.

A KÉRŐ.

Vicza lelkem! hova sétálsz?
Tudod-e, hogy rossz helyen jársz?
Szerelem van itt elvetve,
Reá búbánat ültetve;
Megbánod ha leszakasztod,
Megbánod ha nem szakasztod:
Mindenképen veszedelem,
Másnak, magadnak gyötrelem.

Vicza lelkem! tudod-e már
Mit mondott a kakukmadár?
Azt mondotta, hogy nem élek,
Ha meg nem szánsz, drága lélek!
De ha szeretsz: mint a madár,
Mely az áldott mezőben jár,
Vígan lakom, vígan élek,
Még a haláltól sem félek.

Hejh galambom, gyere hozzám,
Tövistelen az én rózsám,
Nem rég hordom kalapomon,
Neked szedtem a hajnalon;

Ha megtetszik, vedd el azt is,
Végy el hozzá magamat is:
Ketten leszünk az örömre,
Ketten a keserűjére.

BECSKEREKI.

«Verjen meg az Isten, Becskereki!
Ne higyen szép szavaidnak senki,
Ne higyenek sugár termetednek,
Engem csaló fekete szemednek.
Elhagytam jó férjemet miattad,
S most fejemet vég inségnek adtad;
Magam vagyok a vadon erdőben.
Testem, lelkem árván, veszendőben.
Verjen meg az Isten, Becskereki!
Ne hallgasson szavaidra senki:
A ki meg tud egy szeretőt csalni,
Soha nem fog az már hív maradni.»

Igy busúlt a szép fiatal asszony,
Maga ülvén egy kerekded halmon;
Hollóhaját szélnek eresztette,
Bús orczáját kezével fedezte,
S mint buvár a tenger mélységéből
Sóhajtások jöttek fel kebléből.

S mint a kis lány pincze gádorában
Ül, csábítás égvén orczájában:
Úgy ül úton útfélen az estve,
Pirosra és haloványra festve,
A rablók és gyilkosok barátja,
Jók félelme, rosszak bátorsága.
S szűnik már a szajkó rikkantása,
Nem hallik a harkály kopogása;
Csak gili búg magányos fészkében,
Csalogány zeng bokor ernyejében;
Fénybogártól ragyogó utában

Fut a kígyó tarka pompájában,
A levegő szabad mezejében
Leng az agg sas utósó röptében,
De a bagoly megereszti szárnyát,
A homályban kezdi országlását,
Rettenetes, hol a fényt eléllja,
Szárnyainak setét vitorlája.
S ki bujkál most a csere szélében?
Lova fékét tartva jobb kezében?
Széles kalap van nyomva fejébe,
Karcsú mente szegűl csípejébe;
Szűk nadrága, sarkantyús csizmája,
S szintúgy tánczra peng a karikája.
Akárki, de finom legény lehet,
Kényes, csínos, katonának termett,
S mit kereshet ez a késő vándor?
Szeme olyan mint a fekete bor,
Szanaszét jár mint Noé hollója;
Gazdájára többé semmi gondja.
Hogy az asszonyt látja üldögelni,
Abba látszik magát eltemetni,
De ijedve föltekint az asszony,
Csak hogy el nem ájúl a látványon,
S szegény bizonyosan elájúlna,
Ha a legény ollyan szép nem volna.
S most így szól a jövevény hozzája:
«Mit busúlsz te, vad erdők rózsája?
Soha se törd búban a fejedet,
Meggyógyítom, ha nekem engeded:
Útas vagyok s szép piros orczáért,
Élek halok szép asszony csókjáért.»
Így szól, s fához köti sárga lovát,
A szép asszony mellé veti magát,
Vígasztalni kezdi szép szavakkal,
Kérlelgetni kedves ajándékkal,
Karcsú der'kát tartja megölelve,
S így szól hozzá csalfán hízelkedve:
«Kell-e rózsám, gyűrű újjaidra,
Tarka kendő szép fehér nyakadra,

Kartonszoknya karcsú derekadra,
Piros czipő kicsiny lábaidra?
Kell-e rózsám barna legény csókja,
Kell-e neked lelkem gondolatja?
Hív szeretőd leszek mind halálig,
Uralkodom Pesttől Hortobágyig.»
Így szólt, s mintha vásárról jött volna,
Portékáit bőséggel ontotta,
Kartont, czipőt húzott tarsolyából,
Tarka kendőt német szép gyolcsából,
És közűlök, a mint egyet rázott,
Aranygyűrű s hópénz karikázott.
Elámult a szemfényvesztő kincsen,
Azt sem tudta, melyikre tekintsen,
S így szólt szíve vágyát eltitkolva
A szép asszony neki bátorodva:
«Nem kell nekem gyűrű újjaimra,
Tarka kendő sem fehér nyakamra,
Piros czipő sem kell lábaimra,
S kartonszoknya karcsú derekamra;
Hajh de kell a barna legény csókja,
Kell lelkednek minden gondolatja:
Hív szeretőd leszek mind halálig,
Veled járok Pesttől Hortobágyig.»

S a legény most leveszi kalapját,
Omló haja ellepi két vállát,
S kitündöklik, mint a hold világa,
Haja közűl ifiú orczája.
S ki volna más, mint te Becskereki?
Nem örűl úgy, mint az asszony, senki;
Fölijedve borúl el nyakába,
S vígan néz a setét éjszakába.

*

Hamis huszár vagy te Becskereki,
Rajtad még az ördög sem tenne ki;
Majd mint a szél nyargalsz a pusztákon,
Tagjaidon lobog fehér vászon,

Be-beülsz a bugaczi-csárdába,
Nagyot iszol világ boszujára;
Majd öltözöl úrfiak módjára,
Kényes nyalkán sétálsz a vásárra,
S a mi szép és drága portékában,
A mi jó van s legel a pusztában,
Mihelyt szádnak, szemednek megtetszik,
Átkozott kezeid azonnal megszerzik.
S nem csak marha, portéka kell neked,
Majd megvész a szép asszonyért lelked;
Azokat is rendre csalogatod,
S ha megcsaltad, oda hagyogatod.
Gonosz kalmár vagy te Becskereki,
A vármegye nyomodat rég lesi;
Nem szereti gazdálkodásodat,
Vigyázz, kötél szegi még nyakadat.
Beteg sem lészsz, mégis meg kell halnod,
Kettős oszlop között fennakadnod,
Lábad alatt tüskét kerget a szél;
Megtalálod a mit nem kerestél.

PÁSZTORLÁNY DALA.

Kis rózsa, szép rózsa,
  Gyönge virágszál!
Szeretőd ha volna
  Így nem hervadnál;
De hervadsz mint magam,
  Hull kis leveled:
Kedves ifjuságom
  Hull el itt veled.

Kis rózsa, szép rózsa,
  Vársz-e még tavaszt?
Jaj nekünk! örökre
  Elvesztettük azt.
Más virág fog állni
  Száraz ágadon

Más leány örűlni
Puszta dombomon.

V. FERDINAND KIRÁLYHOZ.

1831.*

A megdicsőült hajdan erősei,
Csaták s jeles tett voltanak énekem:
Hallgatva néztem a jelenkor
Bábmüveit, fogadásom állván

Nem szólni semmit gyáva fiak felől.
És hallgatásom szent vala és igaz;
Meg nem nevezve éltek a hon
Korcsai, bár ragyogók, előttem.

De oldva van már esküm az ég előtt.
Téged, hatalmast százezerek fölött.
Fejdelme a küzdő magyarnak,
Téged örömrebegő szavakkal

És hálabuzgón minden ajak köszönt. —
Melly Isten által súgta meg a haza,
Szüksége titkát, hogy Te abban
Gyámola és emelője lennél?

Mely vígasságnak ünnepe ez nekünk!
Mily boldogabb kor éve következik!
Midőn Te lépsz föl, és legelső
Tettedet is kegyadás jelenti.

Te a magában puszta, kopár aranyt,
Termő ugarrá tetted: az elhagyott
Inség kiált föl díszneveddel,
S hálakönyű ragyogó szemében.

* Midőn a koronázási 50,000 arany országos ajándék felét a magyar akadémia alaptőkéjéhez csatoltatni, másik felét pedig a szegény adózók felsegélésére kiosztatni rendelte.

S hová jutánk már, mily alacson fokig?
Még a vad is hű ős faja hangihoz:
Mi megtagadtuk önmagunkat,
Megtagadánk, haza nyelve, téged.

Azon hatalmast, melylyel az ősz Ügek,
S a népvezérlő Álmos uralkodott;
A hét magyarnak hős beszédét:
Számkivetett vala ajkainkról;

S éltünk, bitang nép, a magas ég alatt,
Már nem hasonlók senkihez: elfolya
A téttevő kor s milliókra
Lelki halál vala eljövendő.

Már láttuk a bús, nemzetölő veszélyt,
Setét özönként, jőni fejünk fölé,
Hallók ijesztő harsogással
Zúgni: «magyar! te ki vagy törölve.»

De hála, nektek, nagyra szülött fiak,
S példák után nagy példaadó, neked!
Te fölsegélted a kiáltó
Árva szavát, s hogy örökre zengő,

S tanu lehessen nemzeti fény felől,
Te kincset adtál, s bátorodást neki:
Te vitted, a bús némaságból,
Messzeható riadásra hangját. —

Ne véld, hogy illyet elfeled a magyar,
Hogy háladatlan szíve bezárkozik:
E nemzet az, mely ősanyádért
Ingyen adá csatavészre lelkét;

E nemzet az, mely terhes adó gyanánt
Pótolhatatlan vért fizet és halált;
E nép ajánlja honja sorsát,
S kéri, ne légy idegen neméhez.

SALAMON.

«Átok reád, magyarok hazája,
Átok rád, te pártos büszke nép!
Ingadozzon fejed koronája,
S mint az árnyék, légyen oly setét.
Mint kemény kard, oly kemény sziveddel
Meg ne békélj soha ten feleddel.

És te, Isten, a ki fölkenettél,
Hogy viselném földön képedet,
Elfelejts, ha meg nem védelmeztél,
Nem kivánom több kegyelmedet.
Salamonnak nincs hol maradása,
Földön nyugta, égre vágyódása.»

A lesujtott angyalként imígyen
Átkozódik a futó király;
Tört sisakja, pajzsát elvetette,
S kardja csorba csonka vasból áll,
Vért piroslik hősi arczulatja,
Honfivért a kardnak markolatja.

Teste dúlt, de lelke még dulottabb;
Tátog a seb véres oldalán,
De nagyobb az, jobban ég szivében,
Mellyet érez vesztett koronán.
Futva fut; de bármi gyors futása,
Vele száguld keble óriása.

S már folyók és rónaság vidéki,
Bérczek, völgyek elmaradtanak,
S a határnál a futó elébe
Egy vad erdő lombi hajlanak:
Ott elvész a bús lovag pályája,
Rá borúlván rengeteg homálya.

És az év jár; sárga koszorúját
Váltja, veszti a komor vadon,
Felzendűl az elholt dal koronként
A virúló ifjú lombokon,
Agg a szarvas, feje ágozatján
Éve számát büszkén mutogatván.

És az évek múltán a vadonban
Domb alatt, hol forrás csörgedez,
Melyhez a vad csörtető robajjal
Jár, ha hévtől szomjan epedez:
Egy jámbornak áll kis kápolnája,
Nyílt, födetlen, ég mosolyg le rája.

Egy letűzött kard a szent kereszt ott,
És az oltár isten-adta föld,
Térdepelve éjt napot hosszában
A remete ott ahítva tölt;
És ragyogva ömlik el szakála;
Mindenik szál lelki béke szála.

Kebelében szenvedély hatalmi
Rég nyugatra csillapodtanak,
Arczain vad indulat vonási
Lágy-szelídre elsimúltanak;
Egy ohajtást rejt s mond szíve, szája:
«Boldogúljon a magyar hazája!»

S elhal a nagy átok, messzetűnvén
A királynak gőgös álmai,
És az ember jobb természetének
Visszatérvén aggodalmai:
«Légy szerencsés, rokonim hazája!
S a szerencsét ten erőd táplálja!»

Igy ohajt, és teste romladékán
A halálnak gyilkos karja győz,
Összeroskad, s hervadó levéllel
Eltakarja őt a sárga ősz,

S a királynak puszta sírhazája
Most vadaknak orditó tanyája.

MAGYARORSZÁG CZÍMERE.

Szép vagy o hon, bércz, völgy változnak gazdag öledben,
Téridet országos négy folyam árja szegi;
Ám természettől mind ez lelketlen ajándék:
Nagygyá csak fiaid szent akaratja tehet.

A PATAKHOZ.

Folyj el, o folyj, patak, és kit partod bokra lehullat
Vidd a rózsalevélt gyors vizeidben alá:
Ah így folytanak el jobb napjai életidőmnek,
S a szerelem, mint a rózsalevelke, letűnt.

A LÁTOGATÓK.

Lányka! ha lassu dobajt hallasz s ajtódon az álmak
Tűnedezése között szellemi hármas ütést,
Meg ne ijedj: mi vagyunk: a hív éj, hív szeretőd én,
S a ki vezérem volt s öröm is, a szerelem.

A HALDOKLÓ.

Kedves lányka! ha sírhelyemet meglátni jövendesz,
Szőke hajadból egy fürt legyen áldozatod.
Egy kisded fürtöt nem fogsz sajnálni: mig éltem,
Hű szived és ajakid csókjai voltak enyéim.

AZ ÁTOK.

«Férfiak!» így szólott Pannon vészistene hajdan,
Boldog földet adok, víjatok érte, ha kell.»
S víttanak elszántan nagy bátor nemzetek érte,
S véresen a diadalt végre kivítta magyar.
Ah de viszály maradott a népek lelkein: a föld
Boldoggá nem tud lenni ez átok alatt.

ETELE.

Nagy haragú Etelét, dúlóját annyi hadaknak,
Százhalom aljában rejti az érdi határ.
Istenek ostora ő, eljött büntetni világot;
Mint rohanó villám, égete, rombola, tűnt.

BUDAI TEMETŐ.

Hamvait e környék fedi a szent keblü Virágnak;
Sírja fölött régen kis fakeresztje bedőlt:
Emléket neki egy jobb kor fog tenni, öröklőt,
S azt hogy hű fia volt, a haza jegyzi reá.

AZ ELHAGYOTT LEÁNY.

Száraz fának száraz ága,
Nincs szivemnek boldogsága:
Elment Bandi katonának,
Hadakozni a királynak.
Isten tudja, most ő hol jár,
Tán tovább ment mint a madár,
Tengeren túl, hegyeken túl,
Tán a világ végén is túl.
Mért nem lett az én katonám,

Hogy őt mindennap láthatnám,
Ölelhetném, csókolhatnám,
Haláltól is megváltanám?
De most ő is oda marad,
Hazájába el nem juthat,
S én helyette veszendőre
Búval megyek esküvőre,
Búval, búval, búbánattal,
Míg bennem a lélek kihal.

A SZERELEMHEZ.

Még egyszer, szerelem!
Érezzem lángodat,
Még egyszer édesen
Gyötrő hatalmadat.

Add vissza búmnak, ah,
Lyánkám hajfodrait,
Csábító két szemét,
Mosolygó ajkait.

Hagyj andalogni még
A rózsás arczokon,
A tőlem elragadt
Oly égi bájakon;

Hogy majd ha száll a nap
S a csendes este jő,
A hold sugárinál
Derengvén a mező,

Epedve várjam őt
Szerelmi gond között,
Mint vártam egykoron,
Míg lángom üldözött.

És lássam a jövőt
Képzelmem szárnyain,

Mint volt nyiló kora
Legelső napjain;

És halljam őt, gyönyör
Hatván meg lelkemet,
Zengő ezüst szavát,
Ez egy szót hogy «szeret!»

S akkor ha megszakadt
A tündér szép alak,
Utána mély sohaj
S könyűim száljanak.

Még egyszer add nekem
Érezni lángodat,
Még egyszer édesen
Gyötrő hatalmadat,

S a puszta éveken,
Hol rózsa nem virúl,
Emléked, szerelem!
Legyen virágomúl.

EGY KIBUJDOSOTT VÉGOHAJTÁSA.

Külföld halma födend, leütöttet nem honi harczban,
Sírba rokon könytől megsiratatlan esőt;
Hintse el, a ki letesz nyugalomra, a szánakozó kéz
E szivemen hordott port hideg arczaimon.
Szent por ez: a haza földjéből bujdosva hozám ki,
Mely rabigába viszály s orgyilok által esék.

NAPOLEON.

Nagy volt ő s nagysága miatt megdőlnie kellett;
Ég és föld egyaránt törtek elejteni őt:
Tűrni nagyobbat irígy lőn a sáralkatu ember,
S tűrni hasonlót nem bírtak az istenek is.

KLÁRA VISEGRÁDON.

Tündérkert övezé a hajdan büszke Magaskőt,
Gyér bokor ül szomorún mostani romja körűl:
Oly vala s illyenné lett a szűz párta, midőn az
A vadan eltépett lány kebelére lehullt.
Természet! gyászod jól illik e szörnyü falakhoz:
Klára elestének képe s boszúja te vagy.

A RÓZSA.

Rózsa, hajolj meg a lányok előtt: szerelemmel az ifju
Téged imád, érted gerjedez, arczaikon;
És gőggel ti ne nézzetek a rózsára, leánykák;
Testvértek: gyönyörű mint ti, de hervatag is.

A LÁNYKA SZOBOR ELŐTT.

Lányka! ne hódolj a csáboknak az ifju alakján:
Kőből van, szived ott sziklai mellre talál.

VIRÁG ÉS SZERELEM.

Szélvész! el ne ragadd a szelíd fa virágait: önként
Hullnak azok lassú hervadozással alá.
El ne rabold durván, ifjú, a lányka szerelmét:
Önként adja meg az szép szavaidra magát.

A CSALFA LÁNY.

Édesen a keserűt, keserűen mondod az édest:
Oh keser-édes lány! gyötrelem te a neved.

AZ ELVÁLÓK.

Menni fogunk, te öröm s boldog szerelemnek ölébe,
Megcsaltnak nekem a sír menedéke marad;
Ott keresek békét s ah ott sem nyughatik e szív:
Büszke menyekződnek hallani fogja zaját.

A SZÉP SZEMEK.

Féltelek, ah nagy az én félelmem, lányka, miattad:
A kirabolt égnek vagy szemeiddel adós.

A SZERETŐ OHAJTÁSA.

Mint a gyenge virág haldokló fára fonódik,
S repkény karjaival tartja ölelve hiven:
Úgyan fogjanak át, lánykám, hű karjaid engem,
Majd ha nagy álmomnak végtelen éje közelg.

SZENT LÁSZLÓ.

Béla fiát Lászlót a váradi sírterem őrzi,
Lelke magas mennynek főpalotáiban él.
Sok harczolt hajdan vad erőben bátorodott hős:
A legerősebb ő s a haza szentje vala.

HUNYADI HALÁLA.

Haldoklott Hunyadi s meg nem tuda halni; töröknek
Egy nagy adósságot tört lefizetni csatán.
S megvítt Nándor alatt: a nagy Mahomet futa sebben
És nyomorún; győzött a haza hőse, s lehúnyt.

TÜKÖR.

Tarka kendőd lobogása
Lelkem édes mulatása;
Csakhogy hajh a kendő alatt
Hamis a szív, mely kopogat.

Barna szemed villanatja
Szívemet fölgyújtogatja;
Csakhogy a szem hamis követ,
Csal mikor sír, csal ha nevet.

Piros ajkad szólalása
Paradicsom megnyilása;
Csakhogy a szó kétélű szer,
Egyszer gyógyít, míg százszor ver.

Vajha orczád tűkör volna,
Lelked abban képpé folyna,
S oly szép lennél, milyen igaz,
Vagy oly nem szép, milyen ravasz.

Akkor végre kimutatnád,
Ollyan igen szép vagy-e hát?
Vagy szépséged, mint a hínár,
Veszedelmes mély fölött jár?

A HIVATLAN DALOSOK.

Szerelmet énekeltek,
Szegény, szegény fiúk ti,
Pityergő, hős szerelmet,
Szerencsés, bús szerelmet,
Anakreon-szerelmet,
Újmódi, ó szerelmet,
Szerelmet mindörökké,
És mindig únodalmast,

Izetlent, érdeketlent,
Bolond, bolond szerelmet,
A millyen a botor lúd
Tollából folyhatott csak.

Te Lina, Laura, Nelli,
Te Phyllis és te Daphne,
Vagy a miként neveznek,
Az Istenért, leánykák,
Nyájas, kegyes leánykák,
Szép, jó, szelíd leánykák!
Az Isten szent nevéért,
Ne hígyetek szavoknak,
És meg ne hallgassátok
Az illyetén imádót;
Hazudság, a mit érez,
Hazudság gondolatja,
A mit kimond s ki nem mond,
Merő, merő hazudság.

Az Istenért, leánykák,
Hagyjátok őt epedni,
Hagyjátok sorvadozni;
Ha égni mondja szívét,
Hadd égjen el! nem ér az
Egy árva felsohajtást;
Ha bujdosásra készűl,
Hagyjátok elbujdosni
Világtalan világig;
Ha halni vágy buvában,
Hagyjátok őt legottan
Pusztulni a világból;
Mert képes-e nagyobb bűnt
S halálosabbat ember
A földön elkövetni,
Mint a ki rossz, igen rossz
Versekre mért sorokkal
Szerelmet énekelget?

KISFALUDY KÁROLY EMLÉKEZETE.

Elhúny visszajöhetlenűl,
  Bár érette egész nemzet epedne is,
A vég óra hatalmai
  A vágyó szem elől elviszik a jelest!
A bölcsön tudomány, erő
  Nem tágít a hadak hírkereső fián,
Sem jámbort szigorú erény,
  S ifjút a vidor év szelleme meg nem ó.
Mély gyászban szerető s barát
  A sír néma kövén hasztalan ostromol:
Míg földön nyomorút s bitort
  Hosszú életi kín s gyilkos öröm maraszt;
S földnek s égnek is ellene
  A véres hatalom bíbora szörnyeit
A szent emberiség nyakán
  Késő s gyáva halál szenvedi ülniök.
Mit mondjon tereád a hon,
  Kit szép férfikorod munkabiró delén
A sír árnya boríta el?
  Mely bánat, mi könyű illik azon setét
Zárhoz, mely porodat köti?
  Oh fáj és keserű minden, a mit tudunk
Rólad jót, nemeset, becsest,
  Mert annak teveled jobb fele sírba szállt!
Lángészt ünnepel a világ,
  S tündöklő nagyai húnyta fölött keserg:
Minket kétszeresen sanyar
  Égő fájdalom és nemzeti veszteség,
Mert a nagyra szülötteket
  Nagygyá lenni kaján végzet irígyeli;
Félig kész remekek között
  Pályájok derekán hullnak idő előtt,
S új hőst a megerőltetett
  Század, húnytaiért, kétkedik adnia.

AZ ELHALÓ SZERELEM.

Szerelem oltárán
Kis lángocska még:
Egy fohász fuvalma.
S már a láng nem ég;
És kialszik óhatatlan
A többé meggyújthatatlan.
A kidúlt kebel;
Eltemetve gyász üszkében
Hamvad, a mit életében
Ember üdvöst lel.

Szerelem oltárán
Még a fájdalom
S köny, minőt nem adhat
Többé hatalom;
Egy kicsin köny, ah de tenger,
Melyben a szív- s életinger
Mélyen sűlyed el.
A köny elhullt s érzéketlen,
Tompán, bútlan, örömetlen
Áll a puszta mell.

Szerelem oltárán
Szép emlékezet
Visszatűkröz néha
Eltünt képeket.
Év mulik s a kedves vendég,
A hitetni visszajött kép,
Messze honba száll:
És neked, ki szívkihalva,
Élsz magadtól iszonyodva,
Kell-e még halál?

AZ ŐSZ BAJNOK.

I.

Fenn Lajosnak udvarában,
A hadjáték pompájában
Két hős ifju áll;
Országczímer pajzsaikon,
Szíveikben a magas hon;
S kikre karjok száll,
Úgy akarja jó szerencse,
Porba hull sok német és cseh.

Képe szörnyü a csatának;
Mintha nem csak játszanának,
Délczeg harczfiak
Egymást mérő lángszemekkel,
Szívre szögzött fegyverekkel
Össze-rontanak;
Dárda zúg, pajzs dárda ellen:
A két ifju még veretlen.

«Kérkedők ti czímertekkel,
Könnyü győzödelmitekkel,
Büszke magyarok!
Sok nemzettel föltevétek,
Most olaszszal víjatok meg;
Én olasz vagyok.
S merre föld és merre nap van,
Nincs olasznak párja hadban.»

Szól s bevágtat egy merész hős,
S mint beszéde, oly fellengős
Járta s kelete.
Szélvész fegyverforgatása,
Könnyü ménen ugratása
Villám szellete.
Igy bejárja gyorsan a tért,
Agg a nép a két vitézért.

S képe szörnyü a csatának;
Mintha éltet váltanának,
A vetélkedők
Összeütnek nyúlt dsidákkal,
Szívdöbbentő roppanással,
Egymást rengetők.
Hull zörejjel dárda és vért:
A két hős még birja a tért.

Váltva, bátor elszánással,
Négy dsidát tört rohanással
Már a két vitéz.
S bár szivök még csüggedetlen,
S mint a szikla, engedetlen,
Karjok súlya vész.
Még egy verseny, s a fövenyen
Diadalmas az idegen.

II.

Búsan, elfelejtve,
Sasként egyedűl,
Puszta sátorában
A vén Toldi űl.

Sátorán a szellő
Által lengedez;
Ősz szakálla mellén
Sűrűn rezgedez.

Csak busúl, csak őszűl
Vég- s határtalan;
Mert hajh! kedve nincsen
Élni bajtalan.

Lova rossz szeméten
Teng erőtlenűl;
Súlyos kardja, vérte
Porban feketűl.

«Mért e néma bánat,
Agg magyar vitéz?
Sírj, üvölts, ha harczra
Gyenge már a kéz.

Czímerét hazádnak
Bírja hős olasz;
Nézd Budán, ha kétled,
Pajzsán díszlik az.»

Így szól átrohanva
Egy serény lovag.
Toldi agg szivében
Gyúl veszett harag.

Vas buzgányt utána
Sujt halálosan,
S a lovaggal a ló
Többé nem rohan.

«Most beszélj, te rosszat
Hirdető madár;
El, tudom, hireddel
Nem repűlsz te már.

Czímerét magyarnak,
Szólj, ki nyerte meg,
Hogy fejét a villám
S Toldi csapja meg?»

Mindent a lesujtott
Bajnok elbeszél,
Mert a zord öreggel
Összetűzni fél.

Messze tér azonban
S vissza-kurjogat:
«Toldi, hejh vén Toldi,
Kösd fel magadat.

Hordja el a szélvész
Ősz szakálladat,
Tüske csiklandozza
Lógó talpadat.

Az tegyen sirodba,
A ki nem szeret:
Mért ütötted tönkre
Jó pej ménemet.»

Igy kiált amaz; de
Toldi nem hall már;
Harczok gondolatja
Mert fejében jár;

Mert fölmenni készűl
Országczímerért,
Nagy boszúját eskve
S szomjuhozva vért.

S kezd vigan lakozni,
S három hosszu nap
Szolgál éh- s szomjának
Konyha és a csap.

Térdig széna, zab közt
Áll fakó lova.
Fegyverein kovácsnak
Izzadoz koha.

Majd hogy felidül, vesz
Szőrruhát mezűl,
S így beszél magában
Nagy-kegyetlenül:

«Oh hivatlan vendég,
Ősz fehér szakáll,
Rajtad most nagy átok,
Nagy szerencse áll.

Átok és szerencse!
Úgy viseld magad,
Gyöngybe foglaltatlak,
Ősz szakállamat.

Gyöngybe és aranyba,
Díszt ha hozsz nekem;
Sárba és kitéplek
Szálanként, ha nem.»

Szól s felűl. Alatta
Vígan jár a ló;
Kardja cseng, dsidáján
Leng vérlobogó.

Jaj neked! kit ez most
Látogatni megy:
Ádáz arczán nincsen
Irgalomra jegy.

III.

Puszta már a vívópálya,
Csak magában szálldogálja
Az olasz vitéz.
Meggyalázott czímerére
A magyar, bár lázad vére,
Csak sohajtva néz:
Hol sok bátor porba hullott,
Gyenge s gyáva csak sohajt ott.

S most így szól a diadalmas:
«Itt a czímer! ki hatalmas
Visszaváltani?
Fel fiúk! vagy messze honba,
Elviendem hőslakomba
S rajt' fog állani:
Merre föld és merre nap van,
Nincs olasznak párja hadban.»

Még alig szólt, hogy zajogva
Rettentően háborogva
A nép felzudúl.
Lelkeikben vészmozgásnak,
Kétes, ingó támadásnak
Vad haragja dúl.
Im azonban egy barát jön
Nagy robajjal a várkövön.

Szőr csuhával van befedve;
Dombos mellén terjedezve
Ősz szakálla leng.
Lóg nyakában bús csuklája,
De ijesztő nagy szálfája
Vas kezében reng.
Oldalára felcsatolva
Hosszu kardja lóg ragyogva.

Mint a réz kürt, rivalása,
S megborzasztó felhivása:
«Élet és halál!»
Bámul a nép és nevetne,
Ha dühétől nem remegne.
A nyerő kiáll
S szól a mint feléje vágtat:
«Hagyd kimélned ősz szakállad.»

«Kíméld, rossz fiú, apádat;
Tőlem várd el nyavalyádat.»
Szól az ősz barát.
S a nép rémes hallgatással
Két hőst villámroppantással
Összemenni lát:
A kábító zuhanatban
Egy nyögés és gúnykaczaj van.

Három ölre visszavetve,
Ön lovától eltemetve

A levente nyög.
Meg nem ütve lágy nyergében
A barát ül nagy kedvében
S fennen így dörög:
«Most ha birsz, menj czímereddel;
Eztán érd be kevesebbel.»

S Toldit a nép haragjáról
S harcza pusztitó voltáról
Most megismeri;
S bámulat csodái lesznek,
Mellyek oldalán hevernek,
Szörnyü fegyveri.
Ő az ország czímerével
Ifju bajnokokhoz tér el:

«Másszor, úgy mond, e szent jelnek,
Ha erőtök nem felel meg,
Békét hagyjatok.
Küzdjön, a ki mer, czímére
S tűrje, kit mily végzet ére;
Rám ne várjatok:
Engem a mély sír partjára
A halál vár vég csatára.»

SZÉP ILONKA.

1.

A vadász ül hosszu méla lesben,
Vár felajzott nyilra gyors vadat,
S mind fölebb és mindig fényesebben
A serény nap dél felé mutat;
Hasztalan vár; Vértes belsejében
Nyugszik a vad hűs forrás tövében.

A vadász még lesben ül sokáig,
Alkonyattól vár szerencsejelt:

Vár feszülten a nap áldoztáig,
S ím a várt szerencse megjelent:
Ah de nem vad, könnyü kis pillangó,
S szép sugár lány, röpteként csapongó.

«Tarka lepke, szép arany pillangó!
Lepj meg engem, szállj rám kis madár;
Vagy vezess el, merre vagy szállandó,
A hol a nap nyúgodóba jár.»
Szól s iramlik, s mint az őz futása,
Könnyü s játszi a lány illanása.

«Istenemre!» szóla felszökelve
A vadász: «ez már királyi vad!»
És legottan, minden mást feledve,
Hévvel a lány nyomdokán halad.
Ő a lányért, lány a pillangóért,
Versenyeznek tündér kedvtelésért.

«Megvagy!» így szól a leány örömmel,
Elfogván a szállongó lepét;
«Megvagy!» így szól a vadász, gyönyörrel
A leányra nyujtva jobb kezét;
S rezzent kézből kis pillangó elszáll;
A leány rab szép szem sugaránál.

II.

Áll-e még az ősz Peterdi háza?
Él-e még a régi harcz fia?
Áll a ház még, bár fogy gazdasága
S telt pohárnál űl az ősz maga.
A sugár lány körben és a vendég;
Lángszemében csábító varázs ég.

S Hunyadiért, a kidőlt dicsőért,
A kupák már felvillantanak,
Ősz vezére s a hon nagy nevéért

A vén bajnok könyei hulltanak;
Most könyűi, vére hajdanában
Bőven omlott Nándor ostromában.

«Húnyt vezérem ifju szép sugára»
Szól az ősz most «éljen a király!»
A vadásznak vér tolúl arczára
S még kupája illetetlen áll.
«Illetetlen mért hagyod kupádat?
Fogd fel gyermek, és kövesd apádat.

Mert apád én kétszer is lehetnék,
És ha ittam, az nincs czenkekért;
Talpig ember a kit én említék,
Nem gyaláz meg ő oly hősi vért!»
S illetődve s méltóság szemében,
Kél az ifju, tölt pohár kezében:

«Éljen hát a hős vezér magzatja,
Addig éljen, míg a honnak él!
De szakadjon élte pillanatja,
Melyben attól elpártolni kél;
Egy király se inkább, mint hitetlen:
Nyűg a népen a rossz s tehetetlen.»

S mind zajosban, mindig hevesebben
Víg beszéd közt a gyors óra ment.
A leányka híven és hívebben
Bámulá a lelkes idegent.
«Vajh ki ő, és merre van hazája?»
Gondolá, de nem mondotta szája.

«Téged is, te erdők szép virága,
Üdvözölve tisztel e pohár!
Hozzon Isten egykor fel Budába,
Ősz apáddal a vadász elvár;
Fenn lakozva a magas Budában
Leltek engem Mátyás udvarában.»

Szól s bucsúzik a vadász, rivalva
Inti őt a kürthang: menni kell.
Semmi szóra, semmi bíztatásra
Nem maradhat vendéglőivel.
«Emlékezzél visszatérni hozzánk,
Jó vadász, ha meg nem látogatnánk.»

Mond szerényen szép Ilonka, állván
A kis csarnok végső lépcsején,
S homlokán az ifju megcsókolván,
Útnak indúl a hold éjjelén.
S csendes a ház, ah de nincs nyugalma:
Fölveré azt szerelem hatalma.

III.

Föl Peterdi s bájos unokája
Látogatni mentenek Budát;
Minden lépten nő az agg csodája,
Mert sok újat meglepetve lát.
A leányka titkon édes óra
Jövetén vár szép találkozóra.

S van tolongás s új öröm Budában:
Győzelemből várják a királyt,
A ki Bécset vívó haragában
Vérboszút a rossz szomszédon állt.
Vágyva néz sok hű szem ellenébe:
Nem vidul még szép Ilonka képe.

«Hol van ő, a nyájas ösmeretlen?
Mily szerencse fordúlt életén?
Honn-e, vagy tán messze költözötten
Jár az őzek hűvös rejtekén?»
Kérdi titkon aggó gondolattal,
S arcza majd ég, majd szinében elhal.

S felrobognak hadvész-ülte képpel
Újlaki s a megbékült Garák.

S a király jő, fölség érzetével
Környékezvén őt a hős apák,
Ősz Peterdi ösmer vendégére,
A király az : «Áldás életére!»

«Fény nevére, áldás életére!»
Fenn kiáltja minden hű ajak;
Százszorozva visszazeng nevére
A hegy és völgy és a zárt falak.
Halványabban hófehér szobornál
Szép Ilonka némán és merőn áll.

«A vadászhoz Mátyás udvarában,
Szép leánykám, elmenjünk-e hát?
Jobb nekünk a Vértes vadonában,
Kis tanyánk ott nyúgodalmat ád.»
Szól az ősz jól sejtő fájdalommal.
S a bús pár megy gond-sujtotta nyommal.

És ha láttál szépen nőtt virágot
Elhajolni belső baj miatt:
Úgy hajolt el, félvén a világot,
Szép Ilonka titkos bú alatt.
Társasága lángzó érzemények,
Kínos emlék, és kihalt remények.

A rövid, de gyötrő élet elfolyt,
Szép Ilonka hervadt sír felé;
Hervadása líliomhullás volt:
Ártatlanság képe s bánaté.
A király jön s áll a puszta házban:
Ők nyugosznak örökös hazában.

A HŐS SIRJA.

Sok bajnak utána az ősz dalia
Csend-lakta honába kerűl;
Vészes fiatalkori napjaira

Néz vissza reménytelenűl:
Eltűntenek ifjukor és szerelem,
A vérteli harczok, a győzödelem.

Fáradtan, elaggva, ez álmaiban
A harcz s koszorúk fia él,
S bár álmain a komor ész köde van,
Még lelke busongni kevély,
A sírba letenni ohajtja fejét:
Márvány örökítse s dal üllje nevét.

S hosszú nap után borus éjszaka száll,
Felhőbe huzódik a hold.
Éjfélre a hős rideg álmainál
Felhangzik az őslaki bolt.
Kürt híja ki harczra az ősz daliát;
Vég harczra kimenni nem ója magát.

A kürt tova és tova zengve rival,
Rémhangja betölti az éjt.
Megy bátran a hős csatagondjaival,
Érezve veszélyteli kéjt.
Megy zordon utakban a hangok után:
Nagy-messze körűle a puszta magány.

S fölzengeni hallja a harcz moraját,
A férfiölő viadalt,
Küzdők rohanásit az érczsoron át,
Hall rémületes csatadalt:
Kard, dárda zörömből, a ló szabadul;
Nagy sebben alélva vitéz ura hull.

A hős tova és tova tévedezőn
A képtelen éjbe halad.
A vérbe borult, csata-dúlta mezőn
Elhallgat az éjjeli had.
S rémséges, halotti a csend, a magány
A vad rohanások, a hadzaj után.

Harmadszor a kürt riad és szomorún
Vég hangja bucsúzva kihal.
S villám sugarában az éji borún
Át rémlik emelt ravatal:
A hős temetőhelye s orma felett
Fog bús szobor, a haza képe, helyet.

Sok bajnak utána az agg dalia
Itt békehelyére talál;
Vészes, viadalteli napjaira
A századok éjjele száll.
S míg lelke dicső nyugalomnak örűl,
A hír örök éneke zengi körűl.

A KÉT POLITIKUS.

Egy kép alá.

ELSŐ.

Ötödször ő volt a ki lábait
Kirakta a gyülésnek asztalán,
Mintegy jelentve, hogy lábával is
Tud annyit, mint a többiek fejökkel.

MÁSODIK.

Csak azt szeretném tudni . . .

ELSŐ.

Negyedszer ő volt, a ki vitatá, hogy . . .

MÁSODIK.

Nem foghatom meg . . .

ELSŐ.

Ő volt, ki bölcsen megmutatta, hogy
Nem minden ember ember.

MÁSODIK.

Csak azt kivánnám tudni, vajjon én is
Olyan nem-emberféle vagyok-e?
Mert már ha nem vagyunk mind emberek,
Alig hiszem, hogy én is az vagyok.

ELSŐ.

Oh ő nagy ember.

MÁSODIK.

Ember, is nagy is!
De légyen ugy, én inkább nem leszek
Ember, csak ő oly szörnyü nagy legyen.

S mig így beszéltek, a nyilt ablakon
Látatlan kézből, mint egy-egy terítő
Oly óriás ujságok hulltanak,
Elállt a szó a két bölcs ajakán.
S az ösztövérebb már nyelé mohón
A csalfa hírek zagyvalékait,
Tapasztalt szemmel mind a főbbeket
S az érdekesbet válogatva ki,
De a pohos, mint gőböly a mezőn,
Legelve mászott a nehéz betűkön,
S nem válogatva jót és érdekest,
Mi csak szemével összetalálkozék,
Tücsköt-bogárt mind összeolvasott,
Mig végre buzgósága elnyomá,
S daczára Pedro s Miguel hadának,
Kik egymást még javában öldösék,
S daczára minden Jackson s Ibrahimnak
Hallatta vastag horkantásait,
Egyszersmind megmutatva, hogy halál
S álom között, bár testvér-gyermekek,
Csak fül szerint is szörnyü a különbség.

A HONTALAN.

Járatlan útakon ki jársz,
S keblet viharra, vészre társz,
Örömtől idegen,
Ki vagy te bánat embere,
Mi sorsnak üldöz fegyvere,
Hogy bolygsz vad bérczeken?

«Hagyj bolyganom vad bérczeken,
Hagyd dúlni a vészt keblemen:
Én bujdosó vagyok;
Kietlenb itt e puszta szív,
Zajosb a vész, mely benne vív:
Fájdalmim oly nagyok.»

Tán dús valál és kincsedet
Elvette ádáz végzeted,
S most inség szomorít?
«Dús voltam s dúsnak lenni jó,
S inségem most oly szívható:
De ez nem tántorít.»

Két név előtted szent talán:
A hű barát és hű leány,
És ők elhagytanak?
«Pártos barátság, szerelem
Földön legkínzóbb gyötrelem:
Ők híven haltanak.»

Kihaltak ők? tán gyermeked,
Szép hölgyed, minden örömed,
Emésztő sírba szállt?
«Mind sírban a mit szereték,
De a szív mély s nagy menedék,
Elnyögte a halált.»

Te tűrsz, bár kínod súlya nagy:
Tán a becsület rabja vagy,
S neved gyalázva volt?
«Gyalázva minden czímerem;
De azt hazámért szenvedem,
S ez rajtam drága folt.»

Hah számkivetve vagy tehát,
S melyért vérzettél, ten hazád
Sujt kérlelhetlenűl?
«A számüzöttnek honja van,
S bár szenved ő s boldogtalan,
A nemzet él s derűl.

A nemzet, melyhez tartozám,
Kiirtva, s vérbe fúlt hazám
Többé fel nem virúl:
Engem millióknak veszte nyom,
Egy nép halálát hordozom
Keblemben ostorúl.»

KEMÉNY SIMON.

I. A KÉM.

Gyilkos haraggal tört utat
S fut lesbe csalt Hunyad;
De társa vesztett harczmezőn,
A püspök elmaradt.

Erdélynek, oh Maros! vized
Gonosz vendéget hoz:
Szent-Imre lejtős oldalán
Mezet bég sátoroz.

S Mezet bég szörnyü sátorát
Nem ékesíti hold:
Ormán a püspök szent feje
S egy véres dárda volt.

Körűle tenger zagyva nép,
Szilaj gyönyör szivén;
De benn tanács ül, a magyar
Romlását esküvén.

Végzésök: «Essék Hunyadi!
S Erdély utána kél:
Erdély lesz megdőlt nagy fián
A vérző szemfedél!

Ötezren, ismert bajnokok,
Csak rá vadászszanak;
Mióta harcz van, ily nemes
Vadat nem fogtanak.

Jutalmok halva török üdv,
A húri-lakta menny;
Mig élnek, Erdély kincsei
S hír minden nyelveken.»

S idézve szög Hafiz belép,
Halvány, beteg legény;
Levert ifjúság bágyadoz
Meghajlott termetén.

Fölnéz; de gyorsan elhaló
Szemlángja tétováz:
Boldogtalant oly annyira
Kinozza testi láz.

Majd szólni kezd s így rebegi
Fáradtan szózatit:
«Kivántad, oh kegyelmes úr!
Leírnom Hunyadit?

Leírom őt s a gyermek is
Rá ismer szóm után:
Rab voltam nála évekig.
Szolgáltam udvarán.»

S lefesti arczát, termetét,
És szürke ménlovát,
Melyen vezérli hadait
Véren, halálon át;

A fegyvert, melylyel karja sujt,
A hollót paizsán,
S mind, a mi rajta feltünik,
Rettentő a csatán.

De nem csak arczát, termetét,
De nem csak ménlovát,
Lángszózatokkal írja le
A ritka hőst magát:

Villám gyanánt mint terjed el
Nagy lelke táborán;
Mint jár előtte rettenet,
Pusztúlás nyomdokán;

Szemének harczi őrtüzén
Mint gyúlnak ezerek;
Ha szól, szivrázó hangjain
Mint éled a sereg.

Majd fővezér, majd közvitéz,
Rengetve buzogányt,
Mint öldököl, mint veszti el
Kiket halálra szánt;

A nemzet mint lesz általa
Egy szívvé, nagy s merész,
Mely a csatákra feldobog,
Mely élni halni kész.

S megy, mint lerontó zivatar,
A kis, de bátor had;
Közöttök a harcz istene,
S ez isten ő, Hunyad!

S a mint Hafiz így közre szól
S mind inkább lángba jő,
Feléled elhalt ízein
A vele szült erő.

Kinyúlnak izmos tagjai
A hallgatók felett,
S betölti szálas termete
A sátorszegletet.

Harsogva zeng, mint hadi kürt,
A szózat ajkirúl;
Szemében rémvilág lobog,
És arcza felpirúl.

S Mezet bég sápadt mint halál,
Merően néz körűl,
S egy bátor arczot nem talál
Oly sok vitéz közűl!

De mind, ki látta Hunyadit
Dúló hadrend előtt,
Döbbenve ismer rá: Hafiz
Oly hűn rajzolta őt.

Majd kór Hafiz felé lövel
Gyanús pillantatot;
De ő a nagy sereg között
Többé nem láttatott.

A hegytetőre vágya fel
Enyh s tiszta lég után.
Felment, s fej nélkül ott lelék
Jövő nap hajnalán.

Őt vélte mindenik; de ő
Nem volt a fejtelen;
Utána csúszván Ali Kurd
Rá ismert egy jelen.

S dühös csatától zenge fel
A puszta rengeteg;
Két ellenséges ismerős
Halálra küzdtenek.

És Kurdot ő gyilkolta meg,
Kurd a vér-fedte holt:
Az ál Hafiz, magyar fiú,
Hunyadnak kéme volt.

II. KEMÉNY HÁZA.

Mely ritka szerencse,
Mely isteni kéz
Áldott meg örömmel,
Oh ifju vitéz!
Tisztelve dicsőnek
Ismére hazád,
S most ős lakod éden,
Mely kéjeket ád.

Tündökletes arczczal
Szép hölgy jön eléd,
És hoz puha karján
Egy kis csemetét.
A nő maga gyöngyház,
És gyöngy a fiú.
Boldog szerelemnek
Mily szép koszorú!

«Nem hal ki tehát
A bajnokok ága,
Bár harcz mezején
Elhulla virága,
Sok hősi Kemény.
Irtózatosan
Fenn tartja magát
Új sarjaiban
A régi család.»

Hő érzelem árja fogadja Keményt,
A harczokon honnit, a honn jövevényt,
S keblére, csatái sebeinek irúl,
Hölgyével egy ég magas üdve borúl.
És csendes a ház, az örömteli lak,
Távolba nem érik a harczi nyilak;
Kőszirtek örök tövü szálainál,
Elzárva, fedezve, magányosan áll.
Mormolva köszönti a bérczi sió,
Zúgása szelíd nyugalomra hivó,
S míg rengetegin zivatar rohan át,
Rá védve tekint le az agg Retyezát.
S ő ott a gyönyör teli kútfejinél,
Mint férj s atya mennyire boldogan él!
Mért még is az arczon e néma ború,
Felhői között mire érik a bú?
Lelkére mi rémletek árnya vonúl,
Hogy felriad álmai karjaibúl?
Mért hölgye szelíd ölelése helyett
Nyujt durva vitéznek orozva kezet,
S hozzája titokteli éjfeleken
Véralku felett tanakodni megyen?
Oh szent haza! érted ez aggodalom,
Mely nem hagy örűlni a szűz karokon:
Eretted az égiek asztalitól,
Hol szüntelen örömek éneke szól,
Szent Isten imádatos arcza elől,
Bár ülne sugárai jobbja felől,
Fölkelne a honfi s dicső nevedért
Eljőne csatáidon ontani vért.
S esküdve az alku az égbe megyen:
Nagy Hunyadi bajnoki czímeiben
Fog küzdve kiállni a síkra Kemény,
S vagy győzni vagy esni a hír mezején.

III. AZ ÜTKÖZET.

Ompolynak árjai vérben hempelygenek,
Csatázva partjain huzódik két sereg.

Egyik hazát hagyott, hogy dúljon idegent,
Másik belföldi had s csatái tárgya szent.
Eljöttek oldani rabláncra vert rokont,
Szivökben a boszút hordván s a drága hont.
S tovább, tovább megyen téren tetőn a had,
Holtakkal hintve a virító tájakat.
Leggyilkolóbb csata az Őrön mennydörög;
Ott egy zászló körűl küzd számtalan török.
A hollós pajzsu hős szemközt s székel fiak,
S vad ellenségeik sok ezren hullanak;
De új ezer fedi a véres harczhelyet,
S tovább, tovább dühöng az ádáz ütközet.

Most egy merész lovag tajtékzó paripán
Száguld a hős felé, átkot s dühöt fuván;
«Így, gyilkos Hunyadi, nyitom meg szívedet;
Miattad ősz apám a varjak étke lett.»
S egyszersmind elrepűl a dárda keziből:
A hős jobban talált s ő szörnyet halva dől.
Majd jő egy óriás; halálfej czímere,
Jelűl, hogy halni kész, ha nem győz fegyvere.
Hogy nem csak nézni jött, kitűnik termetén!
Borzasztó látni őt a vértől feketén.
S nem szól, de buzogányt forgat halálosan
S a hollós hős előtt két bajnok ölve van.
Már fennyen cseng vasa a hollós paizson
S örömsivalkodás zeng a vad ajkakon;
De visszavág a hős s a szörnyű fej lehull;
Rémítve görg alá az Őrhegy ormirúl.
S ismét egy új vitéz s ismét egy új halál:
A hollós vértü hős párjára nem talál.

S a mint tovább-tovább zajong az ütközet
S mind inkább hull a nép az őri hegy felett,
Im újra sor nyilik, s szép mint a nap fia,
Előszáguld heven egy ifju dalia.
Bámúlva néz körűl, a hős előtt megáll
S kezében meghajol a zászlós kopjaszál.
«S régóta — így beszél — kereslek, oh Hunyad,

Jó sorsom engedi meglátnom arczodat.
S látom véres kezed munkáit: iszonyúk!
Tanúim, hogy te vagy, s hogy a hír nem hazug.
De hogy nem rettegem kezedtől a halált:
Im vedd, s ha úgy lehet, kerűld e kopjaszált.»
S egyszersmind neki hajt a két hős könnyedén:
A hollós hős alatt átszúrva dől a mén;
De Ferhád elesik, szívében kelevész,
S fölötte áll setét pajzsával a vitéz.
S szól: «Hős fiu, korán enyészik életed.
Mondd meg, kinek hagyod átadnom fegyvered?»
Ferhád nem válaszol, de szól hörögve még:
«Mezet bég, jó apám! intettél, nem hivék.
Eljöttem vakmerő meglátni Hunyadit,
S többé nem látom, ah, honom határait!»
S Mezet bég ott leli lélektelen fiát,
S keblén kétségbesés lángtőre nyilal át.
De hősileg felejt fájdalmat és halált,
Buzditva vág elé s harsogva felkiált:
«Most, most van alkalom Hunyadra rontanunk.
Erdély mienk, ma van a legdicsőbb napunk.
Most, rajta ozmanok! fel zászlót s kardokat.
Halállal en fiam dicsően tárt utat!»
Igy szól s félszáz ezer ordít s rohan vele;
A székel fut; kevés, kit kard nem sujta le,
S vérében ott a hős a hollós paizs alatt,
Ajkán s szivén haza a végső gondolat.
S Mezet bég felkiált: «Mienk a diadal!
Erdélynek napja húnyt Hunyad csatáival.»

S már indul végzeni a meghajolt csatát,
S száguldva vezeti vérszomjuzó hadát.
Már szerteszét rabol s pusztít török, tatár,
S csak egy magyar had áll, mely még csatára vár;
De ez bizton halad, nem enged semmi tért,
S fenn zengi: Hunyadi! s mindnyájan Hunyadért!
S Hunyadra csakhamar rá ismer a török,
A merre kardja vág, szózatja mennydörög.
Mint villám terjed el nagy lelke táborán:

Előtte rettenet, halál van nyomdokán.
S dicsően győzni száll a kis, de bátor had,
Velök harcz istene s ez isten ő, Hunyad!
Mezet bég véresen borítja a mezőt,
Fiával itt talál nem díszes temetőt.
Gyérülten omlanak vert hatvan ezrei:
Őket téren tetőn magyar had kergeti.
De ott fekszik Kemény a hollós vért alatt:
E nagy, dicső napért ő volt az áldozat.

IV. A SÍR.

Elmúlt a harcz, a hon szabad;
Sírjában a hős ott szunyad
Az ádáz nap után.
Felette ifju hölgye van
Setét hajának gyásziban;
Oly szép, oly halovány.

Fájdalma szókra nem fakad:
Tőr benne minden gondolat,
Az érzemény halál.
Bújával semmi föl nem ér,
Csak a mi nincs, a vesztett férj
A por lakóinál.

Elmúlt a harcz, a hon szabad:
Vezéri díszében Hunyad
És bajnok társai
A sírhoz jőnek komoran,
A harcz setét ruháiban,
Vég búcsút mondani.

«Helyettem, oh nemes barát,
Elestél s mentve lőn hazád.
Dicsőn és szabadon,
Ha él, virágzik nemzeted,
Az véren váltott érdemed:
Örök hír hamvadon!

Vedd ím vezéri díszemet,
Melyet jelessé tőn kezed,
Vedd esküm zálogúl,
Hogy e hon- és e nemzetért
Ontok pogányban annyi vért,
Mig holda elborúl.»

Szólt, s minden szónak hangiban
Törökjaj s harcz dörgése van
S nem gyáva fájdalom.
Majd meghajolt a sír fölé,
A zászlót, pajzsot föltevé
S kidíszlett a halom.

Utána mind a bajnokok
Lerakják sorra paizsok
S kél zordon ravatal,
Setét kopjákkal lobogó,
Tört fegyvereknek villogó
Rémes pompáival.

S miként jött, vissza komorúl
Huzódik a had s elvonúl
A mélyebb gyász elől!
A bús hölgy még ott térdepel;
Őt semmi zaj nem kelti fel
Nehéz gyötrelmiből.

«Dicső volt ő hajh! s oda van!
Oly ifjú még, most szótalan,
Oly hű volt, most hideg.»
Ez, a mit a hölgy nem feled,
Ez, a mit vissza nem vehet,
S fájdalma rengeteg.

Ott csügg a síron egyedűl
Gyászfűzként, melynek mélyen űl
A földben gyökere.

Ott hullnak néma könnyei,
S szivét mind inkább vérezi
A gyilkoló csere.

Elmúlt a harcz, a hon szabad
S kiket bilincsre vert a had,
Veszendő honiak,
Nő, gyermek, ifjú s agg öreg,
Egy tízezernyi nagy sereg,
Most visszaszállanak.

Kiket barátság, szerelem
Kötött s ért búcsú-gyötrelem,
Kétszerte kedvesek,
Most újra egymást ölelik,
Egymásnak arczán könnyeik
Ragyogva ömlenek.

S Erdélynek völgyén, halmain,
A tízezernek ajkain
Felzeng a háladal;
Fel a magas mennyekre hat,
Betölti a mély sírokat
Megrázó hangival.

«Igen! mindünkért halt meg ő!»
Szól illetődve most a nő
S a sírról felriad:
«Örüljön a ki mentve lőn,
Áldás a sírban pihenőn:
Erdély megint szabad.

Ne lássa senki gyászomon,
Midőn derűre vált a hon,
Hogy még van fájdalom:
De titkon én e gyászomat,
Mig fájdalomtól megszakad,
Szivemben hordozom.»

A RABLÓ.

Vitorlaszárnyakon
A sajka elröpült;
A sajkán gazdagon
Ékes menyasszony ült.

Menyasszony, ifju s szép,
De vőlegénytelen,
Orozva vitte őt
Rabló vad tengeren.

A rabló szótalan
És zordon férfi volt,
Csak nem, midőn a bús
Fogoly felé hajolt;

Szelíd és csapodár
Ohajta lenni ott;
De látszék rajta, hogy
Bár kért, akarhatott.

S szilaj fájdalmiban
Borzadva kebele,
Az elszánt ifju hölgy
Átokkal felele:

«A tenger habjai
Nyeljék el fejedet,
Rabló, ki rám vetéd
Átkoztam kezedet.

A tenger szörnyei
Tépjék el testemet,
Ha nálad valaha
Felejtem férjemet.»

S a parton, mely felé
A gyors hajó repült,
A halvány homokon
Két játszó gyermek ült.

Csigákból hallgaták
Tenger zugásait;
A rabló megörült
Így lelni fiait.

«Apám!» kiáltanak
Szemlélve a hajót,
Hoztál kardot nekem
S édes piros bolyót?

Hoztál-e büszke ként,
És mézes kenyeret,
Zengő arany madárt,
És czifra szekeret?»

«Asszonyt, egy ifju nőt
Hoztam közétek im;
Kérjétek őt anyúl,
Kis árva gyermekim.

Kérjétek, ápoló
Hogy légyen a helyett,
Ki föld alatt korán
Lelt gyászos lakhelyet.»

S a fürge két fiú
Most föltekintenek;
De a rég várt anyán
Nem jóra sejtenek.

És súgva szól egyik:
«Apám! a hölgy beteg;
Nézd, arcza halovány
És tagja reszketeg.

S keserve a beteg
Csigának drága gyöngy:
Anyánk szemében is,
Nézd, fagyva áll a köny.»

Kietlen szomorúk
A hölgynek napjai,
Rémséggel iszonyúk
Éjének álmai.

Csak gyilka űzheti
Rablója ostromát,
Ki kérni megszünék
S erőszakosra vált.

«Vagy tőlem hű s örök
Szerelmet elfogadsz,
Vagy nálam zordonabb
Gazdának kezet adsz.

Hazádtól távolabb,
Téríthetetlenűl,
Áron bocsátlak el
Vad úrnak örökűl.»

Haraggal így beszél
A zordon, s vízen át
Folytatni távozék
Ember-vadászatát.

Egy kis sziget fokán
A rabló háza van,
Magas sziklák alatt
Sugár fák árnyiban;

Álmokba ringatott
Szél s hab zugásinál,
De fel-felriadó,
Ha szél s hab víni száll;

Előtte a vizek
Végetlen árjai:
Ah oly végetlenek
A rabnő kínai.

Ki adja vissza őt
A szívnek, melyre vágy?
Hajh dúlva s messze van
A szűz menyasszonyágy!

Ki oldja meg nehéz
Sorsának lánczait,
S a még sulyosbakat,
Jövője gondjait?

A tenger sivatag,
Halottan áll a part;
Nem tudni, szép időt,
Vagy vár-e zivatart?

A csüllő sír, csapong
A puszta habokon;
A hölgy elszántan ül
Egy lenge csolnakon.

«Vagy élek, vagy lelem
Habokban síromat,
De visszaragadom
Rablómtól magamat;

Megváltom eltiport
Szerelmem eskeit.
Mindenható! vezesd
A hűnek kezeit.»

Indul, elmenne s ah
Rendítő látomány!
A két fiú szalad
A távozó után.

Kezét nyujtván egyik
Eseng oly szívesen:
«Vigy, oh vigy minket is,
Sétálni tengeren.

A tenger szép özön,
Szellője lengeteg,
Tündöklő habjai
Oly lágyan rengenek.»

De könyben elborult
Szemét a második
A nőre szegezi,
S ekkép rimánkodik:

«Ne menj el, oh anya,
Vagy vígy el engemet.
Ki ád nekem, ha mégy,
Jó szót és kenyeret?»

A megszánt két fiút
A bús hölgy felszedi,
Alig tudván miért,
S mi végét érheti.

Forgatva egyedűl
Ön gondolatjait,
Vágyának új utat
A végtelenbe nyit.

S a sajkát fölveszik
Nagy tenger árjai:
Nyom nélkül vesznek el
Távolban útai.

A tenger iszonyú,
Ha mélyét fölveti,
Midőn hullámait
Vad szélvész kergeti,

Ha feldúlt síkjain
A barna zivatar
Élőt s halottakat
Éjével eltakar.

Ki az, ki hál'adón
A partot öleli?
A parton tán honát
S övéit fölleli?

Ki az, ki úgy örűl
Menthetni életét?
Az éh tengerben az
Nem hagyta mindenét.

A rabló az, ki most
A partra felköszönt,
Alig hogy elhagyá
A gyilkoló özönt.

Népet s kincset hozott
Nejének dús jegyűl,
Azt vélve, feledi
Búját, ha kincse gyűl.

A tenger elvevé
A tenger-adta jót:
Hullámsír temeti
A kincset és hajót.

De megvan, úgy hiszi,
Legdrágább kincse még,
A hölgy, kit semmi ár
Megvenni nem elég;

Megvannak gyermeki,
Az édes két fiú —
Hozzájok fut, rohan
S enyhűl szivén a bú.

Derülten áll a part
Nap enyhe sugarán;
A tenger elsimúl
Lezúgott vész után;

De tört hajó ül a
Mosolygó partokon,
Holtaknak teste úsz
A tűkör habokon.

S a rabló megleli
Üdvének romjait,
Holt halvány testeket,
A nőt és fiait.

A sárga fürtöket
Iszap keverte be;
Iszappal éktelen
A szép hölgy kebele.

S ő ott áll, mint szobor,
Merő fájdalmiban.
Fájdalma oly rideg,
És oly határtalan.

Vadul átnézdeli
A messze levegőt;
De sem tenger, sem ég,
Sem föld nem szánja őt.

Ott ég, mint tört hajó
A tenger közepén,
Kit villám gyújta meg
Viharnak éjjelén.

Jámbornak bajban írt
A múlt emléke ad;
Őt bűnök terhelik
És gyilkos öntudat.

A TÚLVILÁGI KÉP.

«Hűségtelen, de szép valál
Te bűnös, édes lány;
Idő előtt temetve vagy
Magányos éjszakán.

De ifju tagjaidra föld
Ne tárja holt ölét;
Enyém vagy: sírod ajtaját
E vas rombolja szét.

Enyém az ajk, oh ismerem
Az édes ajkat én;
Mint méh a rózsán, függtem én
Csókján, lélekzetén.

Enyém a bájhatalmas arcz
Csábító fényivel,
És a gyönyörnek halmai,
Az ifju hő kebel.

Nyílj meg te föld, nyílj meg te sír,
Adjátok vissza őt:
Nyugalmat leljen szívemen,
Karomban temetőt.»

Süvöltve száll át a vihar
Tetőn és téreken;
A messze látkörig sehol
Egy lélek sincs jelen.

Magán, vész-szórta hajjal áll
A feldúlt sír felett
Az ifju, s barna hantokat
A zúgó szélbe vet.

Haragban égő csillagok
Néznek felhők alól,
És a koporsó feltünik
A sír homályiból.

De a mint feltün s a fiú
Hévvel reá omolt,
Nyögést viszhangoz a szilaj
Kéz-háborgatta bolt.

És mintha nem lett volna még
Eléggé sírja mély,
A gyász koporsó rezzenik
S mélyebben földbe kél.

«Hah! — szól az őrült szerető —
Bujósdit játszol-e?
S utánad én a földtekét
Keresztűl fúrjam-e?

Átfúrom azt, de látni kell
Még egyszer arczodat;
Egyszer terem csak ollyat ég,
Oly csalfát s bájosat.»

Szól s rombol csüggedetlenül;
Tágúl a földi gát,
És a koporsó több helyen
Feltünteté magát.

De hányszor feltünt, annyiszor
Nyögéssel visszahull,
Midőn az ifju, belsejét
Feltárni, ráborul.

Most ott ül a föld közepén
Oly mélyen, oly magán:
Lankadság tagjain, hideg
Veríték homlokán.

Hol a csikorgó ércz terem,
S a tengerér fakad,
Ott ő pihenni szálla meg
A felvilág alatt.

Borúsan néz be a vak éj
A mély sír ajtaján;
Setét és csend uralkodik
A borzasztó hazán.

S a csendben, mintha szív dobog,
Vagy vér vadúl kereng,
Rémséges döngés hallatik:
A földnek keble reng.

S ő, a világtól elszakadt,
A sírral oly rokon,
Föleszmél fáradalmiból
A rémes hangokon.

S beszélni kezd gyász dolgokat,
Szörnyűket hallani;
Még szörnyebb, a mit gondola,
S nincs szó kimondani.

«Igen tehát! én öltem el,
Én gyilkolám meg őt;
Én adtam lakhelyűl neki
A puszta temetőt.

Nyakamba fűzve karjai,
Hév ajki ajkimon,
Buzogva omlott vére ki
Orgyilkos vasamon.

Szerettem őt s e szerelem,
Mint fenn az égi bolt,
Végetlen, tiszta és örök,
Rá vesztegetve volt.

Mint égi boldogságomért
Nyujtám ki kezemet,
S ő lengeséggel bűnösen
Eljátszta hitemet.

De mostan — s itt felkaczagott —
Örökre mentve már;
Nem bont s köt többé frigyeket
Az elhúnyt szemsugár;

Nem csábít senkit érzeni
A halovány ajak,
És a veszendő habtetem,
S az omló szög hajak.

Hah! most fogom még látni őt
Valódi boldogan:
Mert hű az asszony és igaz,
Midőn már halva van.»

Igy szóla s hévvel üldözé
A holtnak tetemét,
Felszaggatá nyomán a föld
Százrétü kebelét.

A porhon általfúrva lőn,
A föld más oldalán
Előtünék a sírduló
Sok fáradás után.

S egy új világot lel vala,
Körűl új életet
S dicsőbb eget, dicsőbb napot
Az új világ felett.

Hol a patakhang zene lőn,
A szellő enyhe dal,
Öszhangba olvadók a szív
Legbelső vágyival;

Hol a setét lomb árnyai
Feledség fátyola
Mindenre, a mi keserűt
A lélek gondola.

S itt a koporsó megnyílék.
S a mint teremtve van,
Föllenge a szelíd leány
Ifjúság bájiban.

Oly tiszta, mint az ősi lég
Az ég és föld között,
Mely a nap szűz sugárival
Először ütközött.

Ártatlan rózsák arczain
S az első szerelem;
Azok még illetetlenek,
Ez hű és feddtelen.

S az ifju lelke bámuló
Gyönyörbe rezge át,
S mély és nehéz fohász után
Igy hallatá szavát:

«Hah! nem hiába fáradék;
Ez méltó munka volt.
Ilyennek láttam őt, midőn
Először rám hajolt.

Tégy semmivé örökre, ég!
Nem esdem üdvödért:
Egy ily tekintet megfizet
A kínos életért!»

Végezte s a kép eltünék
És ő — fölébredett:
Egy lázbetegnek álma volt
Mind, a mit szenvedett.

Mellette ifju hölgye ült
Virrasztva csendesen,
Oly mondhatatlan bájoló
Szelíd gyötrelmiben.

Őrcsillagokként függtenek
A kóron szemei,
Mig gyengén izzadt homlokát
Törlötték kezei.

Ő föltekinte s meglepé
A túlvilági kép;
Nem oly derűlt, nem oly vidám,
De vonzóbb földi szép.

E látomány eláradott
A kórnak láz erén,
S régen nem ízlett kéjre vált
Az enyhűlt érzemény.

«Oh hölgy, az Isten gyönyörűl
Teremte tégedet!
S szerelmed üdvösséget is
Ad a gyönyör felett.»

HŰSÉG.

A leányka, mint madár,
Repkedő és csapodár;
Minden újabb pillantása
Egy hivének buktatása.
A leányka lenge nád,
Hajlik tőled és hozzád;
Szellő hajtja jobbra balra.
Majd keletre, majd nyugotra.
Keblet minden szépre tárj;
De leánytól jót ne várj!

Mely gyönyört az óra ád,
Úgy tekintsd mint rózsafát,
Melynek kurta ifjusága,
Hervadandó szép virága.
A leányka gyenge ág,
De szerelme szép virág:
Szedd szelíden a virágot,
Meg ne sértsd a gyenge ágot;
S mely gyönyört az óra ád,
Vedd s köszöntsd el poharát.

Mit sovárgasz? mit tünődnél
Hosszu hűség lángirúl?
Még a nap sem hű az éghez:
Majd derül, majd elborúl.
A hold, bár szelíd világa,
Csak muló kéj csalfa lánga;
Fogy s telik, mint kedve jő:
Hű leánykák képe ő.

A hitetlen oldalcsont
Már sok férfit tőrbe vont.
Bár szerelmed tisztán ég
S véghetetlen mint az ég,
Zálogúl add szívedet,
E legdrágább kincsedet,
Vagy megvetve, vagy csalatva,
Így is úgy is megromolva,
Veszteséged bármi nagy,
Gúny s nevetség tárgya vagy.

Élj azért a gyors idővel,
Ne törődjél a hűséggel:
Kölcsön esik, ha te csalsz.
Megcsaltak már érte százszor,
Azt gondold, most rajtad a sor;
A csalásban meg nem halsz.

És ha mégis tévelyedve,
Jó tanácsot elfeledve,
Fennakadnál, s lányi jóság,
Vélt erény és ártatlanság,
Könnyű, mívelt, vidor elme,
S a szerencse dús kegyelme,
S csókkal esküdött
Tiszta szerelem,
Könybe gyöngyözött
Játszi barna szem,
És haj, mint az éj,
Váll, kar, mint a hó,
Mint megannyi kéj,
Ész- és szívfogó,
Megbűvöltek, s neki szánva
Kész lennél e nagy mondásra:
«Holtomiglan, holtaiglan»; —
Térj eszedre! féld a szégyent,
Mondd helyébe; «holnapiglan!»
És ne kívánj lehetetlent;
Mert, akarja bár szivében,
Más van írva sors könyvében:
A leány hű nem lehet —
Férficsontból vétetett.

A SZÉP HAJADON.

Kisleány-seregben
Serdült hajadon
Jár szelíd örömmel
A zöld pázsiton.

Tűzve szög hajába
Van virágos ág;
Maga messze földön
A legszebb virág.

Még alig hagyá el
Báb-játékait,
Még alig felejté
Gyermekálmait.

Mint kicsin baráti,
Ártatlanka még,
De szemében új tűz
Bájvilága ég.

Lába, mint a szellő,
Könnyűden lebeg,
Ah de keble néha
Lassan fölpiheg.

Vajh, ki birja e szív
Első vágyait,
Tiszta gerjedelmét,
Sóhajtásait?

Vajh! kinek virít e
Mennyből szállt tavasz?
Szent egek! beh boldog,
Boldog ember az!

A KIS LEÁNY BAJA.

Isten a megmondhatója
Mennyit szenvedek,
Testi lelki nyúgodalmam
Mint eltüntenek.
Nappal álom forr fejemben,
Éjjel gond viraszt;
El sem végzem, már is újra
Kezdem a panaszt.

A sohajtás tartja bennem
Még az életet.

Keblem a sok sóhajtástól
Szinte megreped.
Csak sovárgok, csak tünődöm,
Nem tudom, miért?
Mintha égnék s vágyakoznám
Bírhatatlanért.

Ah ha e sovár tünődés
Tán a szerelem;
Akkor jaj szegény leánynak,
Akkor jaj nekem!
A ki engem úgy szeressen,
Élve, halva hív,
A mint én szeretni tudnék,
Nincs oly férfiszív.

A JEGYES SÍRJA.

Nem hervaszt engem szerelem,
De bú és fájdalom;
A sírba szállt le jegyesem:
Elhúnytát siratom.

S nem csak könnyezni fog szemem
Az elhúnyt kedvesért;
Ah élni nem lehet nekem,
Ha ő már véget ért.

S nem fogja senki sejteni,
Miért hervadtam el,
Nem fog virág fölzsengeni
A halmon, mely benyel.

De búm a sírban élni fog
Idők határaig,
Lelkemmel, bár elhamvadok,
A bú együtt lakik.

Ah egy volt, kit szerettem én,
És szeretőm csak egy:
Most ő a földben s rajta én
Haldokló síri jegy.

GYÁSZ ÉS REMÉNY.

Holló hajfürteid
Szint' ollyan feketék,
Mint csillagszemeid
Igéző párja kék.

Mégis, mig fürteid
Jelentik gyászomat,
Szemednek kék ege
Reménysugárt nem ad.

Oh hozd fel csillagod
A kék szemben, remény;
Vagy, gyász, merűlj el a
Sötét haj tengerén!

IDÁHOZ.

Nem mondom, hogy szeretlek,
Mi haszna mondanám?
Te szómra nem hajolnál
S csak búmat toldanám.

Nem mondom, mint szeretlek,
Hol lelnék arra szót?
Nem érez, a ki érez
Szavakkal mondhatót.

Nem mondom, e kebelben
Mi mély a fájdalom:
Az illyen fájdalomnak
Legjobb a sírhalom.

A HOLDHOZ.

Jó hold, ki békén szenveded
Kéretni sápadt képedet,
Kihez boldog, boldogtalan
Sohajtva járúl úntalan,
Hallgass meg egyszer engem is,
Nagy tisztelődet — igen is!
Csakhogy még nem volt alkalom
Ezt így szemedbe mondanom;
Vagy jobban szólva, még soha
Rád nem szorúltam úgy mint ma.
Kérlek tehát, ha majd leszállsz,
Holott fejérlik ama ház,
Tekints be kisded ablakán,
Megette űl egy barna lány.
Talán épen most vetkezik,
A gyöngyöm! s rám emlékezik;
Vagy mint ím szinte magam is,
Még asztalnál ül a hamis,
És csintalansággal tele
Kezében nyugszik szép feje.
Igen tehát! ha majd benézsz,
Ajkán, mely édes, mint a méz,
Nevemben egy szűz csókot hagyj
— Egy csókot adni nem oly nagy —
S mondd, hogy, ha már úgy is szeret,
Szeressen inkább engemet,
Hisz az miébe sem kerűl,
S engem mulatna vég ne'kűl;
S ha már szeretni fog talán,
Mondd, hogy szeressen igazán.
Mert az már még sem illenék,
Ha végre szarvat öltenék.
Mondjad, hogy én őt szeretem,
Míg el nem hagy lélekzetem,
S hogy, ah! ha szíve meg nem szán,
Még szent Mihál visz el lován.

Mondd, hogy forró szerelmemért
Nyujtson szerelme méltó bért.
Mondd, hogy ne légyen változó,
S hűségi eske puszta szó. —
Mosolygasz? csintalan sugár!
Bolond beszédek, úgy-e bár?
Aligha úgy nem lesz; no hát
Jó hold komám, csendes jó éjszakát!

MELYIK JOBB?

Tán annak is igaza van,
Ki szőke lányt szeret,
De százszorta inkább, ha ki
Barnával fog kezet.

Milyen dicső egy alkotmány
Illy barna lány, ha szép,
Azt már csak látni kell: az egy
Valódi bűvös kép.

Hajának gyásza, mint az éj,
Fehér kebelre száll,
Szemének villanásira
A szív s az ész eláll.

Hát még ha jó, hát még ha hív!
Az ám az isteni;
Azt bírni annyi, mint az ég
Üdvét megízleni.

Ily barna nemde tetszenék,
Ily szép, jó, hű? Mi kár!
Ilyennel nem szolgálhatunk:
A barna csapodár.

EGY KÉPSZOBORRA.

Nem faragott, oh lány, kőből a müvész keze téged;
 Élve levél kővé a kora búcsu miatt:
Innen az elhangzott panaszok fájdalmai, innen
 Szende mosolygásod kőhideg ajkaidon.

B-NÉ EMLÉKKÖNYVÉBE.

Ha van erény földön s van díj számodra, szelídség!
 S szívbeli jóságnak van becse ember előtt:
Úgy te, nemes hölgy, boldog vagy; sőt emberi kényen
 Túl, boldogságod csak magad által erős.
Isteneid neked áldozatidra önérzetet adtak,
 Drágábbat kincsnél, angyali műveidét.

A SZEGÉNY ANYA.

Kínnal szült fiakat szomorúságodra neveltél;
 Inségben nőttek nagyra könyűid alatt.
S a szükség őket szanaszét ragadozta; hanyatló
 Napjaidat nem volt, a ki derítse, közel;
És idegen kezek ápolván sírodba letettek,
 Annyi szülöttid közt megsiratatlan anyát:
Oh! végetlennek kell lenni az üdvnek egekben,
 Hogy kielégítsen földi keserveidért.

SZÓZAT.

Hazádnak rendületlenűl
Légy híve, oh magyar;
Bölcsőd az s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kivűl
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell.

Ez a föld, mellyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezred év csatolt.

Itt küzdtenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai.

Szabadság! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink
A hosszu harcz alatt.

És annyi balszerencse közt,
Oly sok viszály után,
Megfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

S népek hazája, nagy világ!
Hozzád bátran kiált:
«Egy ezred évi szenvedés
Kér éltet vagy halált!»

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiában onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt.

Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Száz ezrek ajakán.

Vagy jőni fog, ha jőni kell,
A nagyszerű halál,
Hol a temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.

S a sírt, hol nemzet sűlyed el,
Népek veszik körűl,
S az ember millióinak
Szemében gyászköny űl.

Légy híve rendületlenűl
Hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.

A nagy világon e kivűl
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell.

BERZSENYI EMLÉKE.

«Nem kérem, oh sors! kincseidet, nem az
Uralkodó kényt és ijedelmeit,
Sem harczi pályán a megöltek
Véreivel ragyogó szerencsét:

Gond és irigység mostoha tárgyait.
Csak a mi keblem mélyeiben buzog,
Csak a mit elmém tiszta lapján
Írva hagyott az örök teremtés,

Oh adj nekem szót, édeset és erőst,
Azt szűvarázsló hangba kiönteni:
A dal hatalmát add nekem, sors!
S megfizetél ez egy életemre.»

Így esdekelt a lángkebelű fiú;
S mit kért, megadták dúsan az égiek:
Szózatja harsány s áradatként
Elragadó leve zengeménye.

Dallott szerelmet, dalla szelíd panaszt,
S megédesűlt a fájdalom ajkain;
Dalt zenge a muló örömnek
S ez maradóbb s magasabb öröm lőn.

Az ihletettnek ajkairól dicsőn
Kelt a merész dal, meghaladá porát
A lomha földnek s fellegen túl
A napot és nap urát köszönté.

Ég, föld lebegtek a dalok árjain;
Feltűnt az élet s minden alakjai,
S a nagy jövendő fátyolában.
Rémületes temető világa.

S mily lelkesítő hangja emelkedék
Hozzád, te féltett s hőn szeretett haza,
Midőn királyi homlokodnak
Vészbe merűlt koronája ingott!

Hány hű fiadnak zenge magasztalást,
A hívek és jók tapsai közt: mig az
Álszív ijedve visszadöbbent
S a kifajúlt czudarok dagálya

Megszégyenűlt a honfierény előtt.
S ő e daloknak lélekadó ura,
Mint a ki végzé alkotását
Egy kicsi bár, de nemesb világnak,

Megnyúgodott a fáradozás után;
Megérte, a mit ritka szerencse ád:
Évülhetetlen ifjuságát
Műveiben örökűlt eszének.

Most síri éjfél leplezi a jelest;
De a setétlő bús ravatal fölött
A halhatatlanság füzére
Sorsot, időt mosolyogva fénylik.

AZ ÖZVEGY.

Eltépte fátyolát a gyász
S helyette bokrétásan és zenével
Örömhevében ujjongatva lép fel
A fürge nász.
Fehérre változott mezében
Oly víg a nő;
Istennek látszik gyönyörében
Az ifju vő.
S a nép körűl
Együtt örűl,
S jó sors fiát,
Ki elnyeréd
Az asszonyok legszebbikét,
Boldognak áld.
És völgyön és hegyen
Lakodalom,
Határ- és végtelen
A vígalom.
A két jegyes fél háza
Kas, melyben víg hadak
Egymásra látogatva
Ki- és berajzanak.
És úton útközön,
Mint sodró vízözön,
Mindent magával
Visz a futó öröm.
S a merre hangja zeng,
A bánat elhal,
Nincs könnyező.
S ki máskor nyögve teng,
A nagy vidék körén

Nincs éhező,
Nincsen szegény!
S gondot ki ne
Felejtene,
Forrásaidnál,
Bor istene!
S bájhangjaidnál,
Szelíd zene!
A szomjas ajk föllelkesűl,
A gyors idő vigan repűl
Danáinál;
És a halál
Nem nyugszik a sír fenekén,
Oly hangos a nász-zengemény.
Halál!
«Ki kél fel a sírok közűl?
Ki vagy te gyász fia?
Körünkben minden szív örül;
Hagyd búdat szállnia.
Tedd szegre gyászod s gondodat;
Halottad nyugszik hant alatt;
De mit föld még be nem fedett,
Az él, őrűl, vigad, szeret.
Víg nászra jőj te is velünk,
Baráti karral ölelünk.»
Így szól egy a násznép közűl,
Egy másik közbe vág:
«Üres szó! jobb, ha borkancsónk ürül!
Kancsóban a világ;
Igyuk le búját, örömét;
A többit szélvész hordja szét.»
Így szól a szíves borbarát,
Vígan köszöntve poharát.
Egy harmadik szelídebb öröme
Az érkezőnek ekkép köszöne:
«Kit sem dalszó, sem gazdag asztal
Sem bor, barátság nem vigasztal,
Az jőjön és tartson velem:
Vigasztalóm a szerelem.

Komor barátom, nézz körűl,
Válaszsz magadnak száz közűl.
Ma násznép, holnap nászt adunk,
Másért, magunkért vígadunk.»
Így szólnak ők egymás után
Őt vígalomra meghiván;
S tetszése hangival
A násznép rá rival.
De a bús idegen,
A gyászba öltözött,
Némán és hidegen
Megáll a nép között,
S arczczal, min szenvedély
Csatái rémlenek,
Hol semmi jel nem él
S kiholtak a szemek;
És hangon, mely gyötör,
Melyet fáj hallani,
Víg unszolóihoz
Így kezd felszólani:
«Megálljatok, nász népei,
Öregje, ifja, szépei,
Regét beszélek; rege-szón,
Örömre, búra változón,
A szív mulat kéjjel tele
S könnyűden lejt az óra le.

Szép s bájoló volt a leány,
Tündérek gyermeke;
Delibb csak egy s az férje lőn,
Az ifjak remeke.

S az ifju férj s az ifju nő
Nem voltak boldogok;
Féltékeny az s a nő szivén
Nem tiszta láng lobog.

Az óra jő; nagy útra kelt
A férj s míg oda jár,

Kart hitfelejtő nője honn
Egy újabb hősre tár.

A bűntitok szárnyakra kél,
A férj fülébe jut.
S az visszatér, előtte már
Haragja híre fut;

De orgyilkos kéz ejti el
A vérért lihegőt,
S halálveszélytől menti meg
A vétkes ifju nőt.

Tiltott gyönyörbe fúl a gyász,
Az özvegyév lejár;
A két szerelmes bűnösen
Lesz hit-kötötte pár.

S az ifju férj s az ifju nő
Nem élnek boldogúl.
A sor kerűlt: a nő szivén
Féltés haragja dúl.

Szilaj, csapongó lőn a férj,
Az édes hitszegő;
Házát kerűlve, honn gyönyört
S nyugalmat nem lel ő.

Setét tanyákon éjjelez
Hölgy s vad pohár között.
Hiába! szíve mélyiből
A bék kiköltözött.

S a visszatorlás napjai
Elérik a gonoszt:
Kéjhölgy alakban ön neje
A férjnek mérget oszt.

Nos vígadó nász serege,
Hogy' tetszik a hallott rege?
De el kell végeznünk a dalt:
Te harmadik férj nője halld!
Mérged nem volt elég erős;
Itt áll a gyilkos, itt a hős!
Szerelmedért
Megöltem első férjedet;
De bűnömért
Kezedből ittam vesztemet.
Nézz meg, mivé lett szeretőd;
Nincs szer, mely meggyógyítsa őt.
Mérged nekem halált adott;
Te menj s öleld a vérpadot.»
S fáradtan a kín embere
Sírjához vánszorog,
A nő, mint kit villám vere,
Halványan össze rogy.
S a nép, a mindig kész evő,
Nem várja meg torát,
Hol gyilkos s méregkeverő
Készítnek lakomát.
Csak egy, a vőlegény, marad
Az ájúlt nő körűl;
Szemében égő köny fakad
S ily szókra keserűl:
«Ily szép és ily gonosz. Mi kár!
Angyal lehettél, s poklok díja vár.»
S az ifju vő s a víg sereg,
A zaj, zenék, az örömek
Eltűntek, elhangzottanak:
A szép menyasszony rémalak.
Vérszolga jő a vőlegény helyett,
S az ébredő halállal fog kezet.

SIRVERS.

Egy özvegy, boldog mint nő és mint anya egykor,
Míg e szép neveket sorsa viselni hagyá,
Keble kihalt örömét e kőnek alája temette,
Jó férje s szeretett magzata hamvaiban. –
Eltemeté bennök, mit az élet nyujthata édest
És örökös gyásznak fellege szálla reá.
Sorsa sötétségén csak a hit fáklyája dereng, mely
Túl a siron ígér majdani egyesülést.

IRVÁGY.

Irgalom a hűnek! ne gyötörd szolgádat, Apollon!
Im akarok, s mely kín! semmire sem mehetek.
Vagy ne ezen szomjat, vagy erőt adj, pindusi zsarnok
Mit használ szomjan lenni, ha nincs mit igyam?

AZ EGEREK.

ELSŐ.

Szegre, morály! biztos hajlék, a melybe vonúltunk.
Lássunk munkához, rágjuk a hír fiait!

MÁSODIK.

Hír fiait? Kik azok? Nyomorú hír, még nyomorúbb nép!
Egymáshoz méltók illy apa s gyermekei.

HARMADIK.

És mégis rágjunk! kár hogy nincs rágni nagyobbat:
Ennyi kemény szép fog mit sem emésztene meg!

NEGYEDIK.

Gazdálkodjatok! egy-kettőt hagyjunk meg odábbra:
Végső szükségben jó, ha mi fennmaradand.

HARMADIK.

Semmi fukarságot! míg élünk lesz derekabb fi,
Mint mi vagyunk, s így lesz rágni valónk is elég.

A PHILOSOPHUS VACZKOR.

Huppanj körte! megértél már. Kinek íze kivánja,
Legjobb a vaczkor hullva, megérve, puhán.

EGY TANÁCSADÓHOZ.

Másnak bölcs, te korán érett szóhőse, ki vagy te?
Csak te az élni tudó, csak te a honfi magad?
És te jövők látója? szegény! a csillagokat nézd:
Egy sincs, mely gúnynyal nem mosolyogna reád.
Titkokat a magasak nem bíznak holmi bagolyra.
Várj, az idő rólunk s rólad itélni jövend.

INTÉS A VACZKORHOZ.

Körték vadja maradj békén, jó polyva között vagy;
Mert ha kikelsz, meglásd, gazda fogára kerülsz.

B. P. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Nőtelen országnak méltán mondhatni hazánkat,
Mert szívben s szóval hölgyei nem magyarok.
Szent legyen és feledetlen a hon s honi szózat előtted
S leghőbb vágyaidat töltse be érte az ég!

A KLASTROM.

Zár-lakot óhajtál? a lány szive zár-lak: apáczák
Benne az érzelmek s szűz fejedelmök erény.
Ódd e szent sereget, s rejtsd hűn kebeledbe, mig eljő,
A kinek oltárát tisztelik, – a szerelem.

A FÉLTÉKENY.

Setét hajadnak árnyában nyugodtam,
S nyugalmam nem volt enyhe s békhozó:
Kegyelmed távozásán riadoztam,
Mely mint hajad lengése, változó.

Félt ennyi kincset bírni aggodalmam,
Mely osztozatlan s egynek adva jó;
De átok és bűn többre pazaroltan,
És semmivé lesz mint az esküszó.

Iszonynak háza lett lázadt szivemből:
Kéj és gyönyör kinokká váltanak,
Hogy kárhozattal ostorozzanak.

Felrémülék irígylett nyughelyemből,
S szemedbe nézni hítt egy gondolat,
S e szemben, ah! őrangyalom mulat.

A SZINHÁZ NEMTŐJE.

Gyűl, fogy a nép a szinházban,
Mint az ár-apály;
Változandó sokasága
Gyakran le-leszáll.

Ez nem jő, mert gond marasztja,
Az, mert idegen,

Ez, mert mindent, a mi honi,
Megvet hidegen.

És a hű, kit nagy- s kicsinben
Érdekel a hon,
Így sohajt fel: «Isten átka
Űl a magyaron.»

Egy van a ki a kis körbe,
Mint egy égi nő,
Szépen, ifjan és vidáman,
Mosolyogva jő.

Őt idő, gond honn nem tartja,
A rosz példa nem,
Melyre nálunk fényét veszti
Annyi gyáva szem.

Őt a drága honi szózat
Nem fárasztja ki,
S a ki látja, ily szavakra
Nyílnak ajaki:

«Mit jelentesz, szép jelenség
Arczod hajnalán?
Szebb jövendőt a magyarnak
Annyi gyász után?

Te vagy-e a hit, reménység,
És a szeretet?
Adjon Isten a hazának
Több ily hölgyeket.»

A MAGYARTALAN HÖLGYHÖZ.

Mert szép vagy, kellemid
Varázsát bámulom;
Mert jó vagy, tisztelet
Díjával áldozom;

Mert lelkes vagy, s veled
Mulatni kegyelem,
Hódítva von feléd
A leghőbb szerelem.

De mert e hon baján
Nincs szűdben fájdalom:
Ez fáj, s szerelmemet
Tört szívvel gyászolom.

ELHAGYOTT ANYA.

Szavalta a pesti magyar szinházban nov. 30-kán 1837. Lendvayné.

Ismérek egy édes, ah árva anyát,
Mely búnak eredten emészti magát,
Elhagyva, kerűlve leányaitól,
Bár értök epedve a hív anya szól:
«Oh jertek ölembe,
Szép gyermekeim;
Áldásra emelten
Várnak kezeim.
Oh jertek, oh jertek, az édes anyához,
Itt ül lekötötten a szörnyü magányhoz;
Oh jertek ölembe
Gyermekeim,
Mig el nem apadnak
Hév könyeim.»

«Én szültelek, álltam
Bölcsőtök előtt;
Emlőim adának
Új életerőt.
Mint kis csecsemőket
Már én emelélek,
Míg bennetek alvék
A gyermeki lélek.
Én látnotok adtam
Oly nap sugarát,

A mellyet irígyel
Sok földi család,
Szép arczaitoknak
Én adtam e bájt,
Mely annyi szivekben
Viszhangra talált.
Én termetet adtam,
Oly őzi sugárt,
S szűz kebleitekre
A liliom-árt.
Én adtam a szájnak
Az édeni mézet,
Mely akkor is édes,
Ha tőreit érzed.
Én adtam e tündér
Lángu szemet,
Mely a szerelemnek
Csillaga lett;
Mely egy sugarával
Szül enyhe tavaszt,
Egy más sugarával
Elégeti azt.
Szépségimet íme reátok adám,
Hogy halljam e szókat: «Oh édes anyám!»
Hogy zengjen e név is
Ajkitokon.
S elhagyva ne légyek
Bús napomon.
O jertek, oh jertek
Az édes anyához:
Itt ül lekötötten
A szörnyü magányhoz.
Oh jertek ölembe
Gyermekeim,
Mig el nem apadnak
Hév könyeim.»

Így szólal esengve,
Hiába, hiába!

Nincs a ki omoljon
Szülői karába.
Sors űzi fiait, remeg élteikért;
Ah! lányai égnek az idegenért.
S ő ott ül örömtelen és egyedűl,
A köny kiapadva szelíd szemibűl,
S mint lelke-törötten az égre tekint,
Láthatni kövűlve az anyai kínt.
Csak szívdobogása jelenti hogy él,
S minden dobogással egy élet alél.

*

E bús anya képe te képed, o hon!
Márvány kebel átka van asszonyidon.

ERDEI MADÁRKA.

Németből.

Mi boldog erdején a kis madár,
Madárnak oly szép sorsa van!
Viharban, nap sugáriban,
Reá a lombok árnyiban
Rengő tanyája vár.

Szabad! vidáman ágról ágra száll,
Vidáman ágról ágra száll.
S ha bármi halkan a vadász
Utána gyilkos ónt irányz,
Hess! hess! a rengetegbe száll.

Csak léget ismer a madárka, s dalt,
Csak léget ismer a madár,
Kis melle nem tud bánatot,
Fájdalma nincs, oly nyúgodott:
A bú nem gyötri azt.

Ah, bár lehetnék erdőben madár,
Erdőben oh ha volnék ily madár!

S beszállna fény sugárain
Szivembe kéj s az üdv legott,
Az üdv, az üdv, az üdv!

AZ ELMARADÓK.

Egy fészket ismerék,
Három szinűt:
Benn váltva három szép
Madárka űlt.

Sok szem repűle fel,
Sok szív örült,
Mely láthatásokon
Megédenült.

Oly bájos, oly derűlt
Tekintetök:
Az est örömtelen
Volt nélkülök.

A fészek most üres:
A szem komor,
S a hűlt szivekre száll
Csendes szomor.

Hová vesztéd, oh est,
Szépségidet?
Ha ők is hűtlenek,
Ki lesz hived?

PEST, MARTIUS 13. 1838.

Éjfél volt, szomorú mély csend, s a hajdani város
Mint egy kísértet, fölkele kínjaiból.
És hogy látta magát elképtelenítve magától
S feldúlt utczáin a zabolátlan özönt,

S annyi halált és annyi veszélyt s a századig élő
Inségnek kezeit művei hosszu során:
Megrendűlt fájdalmában s erejének aléltán
Lassu sohajtással a vad özönbe rogyott.

AZ ÁRVIZI HAJOS.

Szavalta a pesti magyar szinházban április 27-kén 1838.
Laborfalvi Róza.

Hol népes ház-sorok
Jegyzék az útakat,
Most vad moraj között
Fut gyilkos áradat.

Rémséges jaj kiált
Ingó falak megől;
Rémesb a hallgatás,
Midőn a ház bedől;

S omlott házak felett,
Élők- s halottakon
Örvényesen kereng
S zúdúl el hab habon.

«Ki ment meg engemet
Kórt, aggot és szegényt?
Mindenre a mi szent,
Oh ember, hozz segélyt!»

A fenmaradt kövön
Igy esd egy női hang,
S bajhirdetőn visít,
Mint vészben a harang.

S im sajka jő s rohan
Az áradat tacán;
De a ki rajta űl,
Embertelen zsivány.

Nem emberélet az
Miért ő eveze:
Tiltott vagyont keres
Szentségtörő keze.

S szívtelenűl az agg
Nő mellett elsuhan;
Mert egy batkát nem ér
Mind, a mi rajta van.

És több hajó kereng
Az ingó fal körűl;
De a szegény anya
Ott áll mentetlenűl.

Ez pénzét, az magát
Jövének menteni;
Van a ki kedveseit
Aggódva keresi;

S ki csak mulatni jár
A köz veszély felett:
Az óni rá nem ér
Egy hitvány életet.

S mindig dühösb az ár,
S a bágyadt nő előtt
Száz örvény tátogat
Alásodorni őt.

Még jő s megyen hajó;
De ő már nem kiált:
Tűr s várni láttatik
A borzasztó halált.

«Ki él még itt?» riad
Most egy hajós közel,
Sajkája telve bár
Menekvők terhivel.

S még jókor érkezik;
A féltett kőfal áll,
S kihalt remény után
A nő hajóra száll.

*

A sajka partot ér,
S a megmentett sereg
A bátor férfinak
Hálás bucsút rebeg.

Csak a szegény beteg
Agg nő nem távozik,
S elfúladt kebliből
Sohajtás hallatik.

«Itt jó anyám, neked
E kisded adomány,
Pénz s egy falat kenyér;
Többet várj ég után.

Nekem nagy útaim
Vannak még szerteszét:
Ezreknek élete
Kiált hajót, segélyt.»

Szól s menne a hajós,
De a hölgy, kit hozott,
Tündér tekintetű
Asszonynyá változott.

Arczán redők helyett
Ifjú kellem virúl;
Szépsége bájoló
Leírhatatlanúl.

Szebb mint a szerelem,
Barátságnál hivebb,
Mindennél, a mi kéj,
Látása kedvesebb.

S az elbámult hajós
Hall édes hangokat,
Minőket emberajk,
Sem zenemű nem ad.

«Ha minden elhagyand,
Igy szól az égi nő:
Az ember és világ,
Barát és szerető;

Ha hozzád mostohák
Szerencse és ipar;
S hű fáradásidért
Rágalmak nyelve mar:

Emlékezzél reám
Sorsodnak éjjelén:
Önérzeted vagyok,
Nevem Jótétemény.»

Rendűlt kebellel a
Bátor hajós eláll
Ez égi látomány
Magas csodáinál.

Őt minden elhagyá,
Az ember, a világ;
Csaknem maga maradt,
Mint téli fán az ág.

Sorvasztók napjai,
S kietlen álmait
Gyógyszer nem űzi el,
Nem orvosolja hit.

De az nem tartja őt;
Megy a szép vágy után,
S még soknak élete
Menik meg csolnakán.

S ha néha mardosóbb
Fájdalma visszasír,
S a földön ellene
Nincs menedék, sem ír:

Lelkének a dicső
Hölgy képe feltünik,
S szűz arcza bájain
Fájdalma megtörik.

TRÉFA ÉS VALÓ.

Szép szavaim, ha hiú volnál, csak puszta hizelgés:
Szent és tiszta valók, lányka, ha érzeni tudsz.

HIBA.

Jó, mint a kegyelem, gyönyörű vagy, mint az aranyszál;
Egy hiba van benned, Nellike, nem vagy enyém.

A SORS ADOMÁNYA.

Kértelek a sorstól s az megtagadott; de helyetted,
A mit nem kértem, bút ada s szívbeli kínt.

ÁLOM ÉS VALÓSÁG.

Láttalak álmomban, harag ült szép homlokod élén.
S egy csókom haragod fellegit elzavará.
Ébren csókollak most, és te haragra sötétülsz:
Oh mért álmodnom nem lehet ébren a kéjt!

TANÁCS.

Mondtam azésznek: hagyd! a szívnek: szív! ne szeresd őt.
S e diadalmim közt boldogan élek-e? Nem.

MOSOLY ÉS GYÖTRELEM.

Búsongtam, s nevetél. Nevetek most és te kesergesz.
Ah mosolyogj, és én visszacserélem a bút.

F. E. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

A mit vágyad kivánt,
Reményed esdve kért,
Megadták istenid
A legszebb földi bért:

Szeretsz s szeretve vagy,
S szerelmed gondjai
Gyönyörre fejlenek,
Mint éden álmai.

Mi jót kivánjanak
Ehhez barátaid,
Mint, hogy kisérjenek
A sírig álmaid.

BÚCSÚ.

Mit mondjak, mit ne mondjak?
Mind hasztalan!
Te mégy s egy örömünknek
Már vége van.

Szelid szép arczaidra
Nem nézhetünk,

És fájni fog, ha rád — csak
Emlékezünk.

Kisérjen a szerencse,
Ha menni kell,
Legszebb reményeidnek
Seregivel.

Találd fel, a mit annyi
Szív esdve kér:
A legszebb földi üdvöt
Szerelmedért.

Légy boldog mindörökre!
S felejts el bár,
Ha boldog napjaidban
Ez a határ.

PIPISKE.

Pipiske, a ki vagy,
Miért oly gőgösen,
Hogy tőled a világ
Nem szinte idegen?

Hogy megdicsérgetik
Parányi lábaid,
S együgyü kebeled
Fehér hullámait?

S minő badar beszéd
Arczod rózsáiról!
Hol, mint rebesgetik,
A szépség papja szól.

Igaz, te nem vagy rút,
De, gyöngyöm, nincs eszed;
Egy tyúknak több lehet,
Ha jól kikérdezed.

Nincs benned fürgeség,
Nincs egy jó gondolat;
Megfogni szárazon
Nem birnád a halat.

Mit használ szép szemed,
Ha csak bámulsz vele?
És nádszál termeted?
Csak lengeség jele.

Mi haszna vagy fehér,
Ha kebled jégverem?
S fejed szép fürt alatt
Egy eszmét sem terem.

Mindössze is csak egy
Csinos kis bábu vagy,
Tetemben nem csekély,
De lelked hía nagy.

Biznának csak reám . . .
«Hohó! talán bizony?»
Korán sem; én csupán
Javára dolgozom.

Meglátná a világ
Az egykor léha nőt
— Azaz, ha elvenném! —
Mivé faragtam őt.

*

‚Szép ifjú, köszönöm!
De nem fogadhatom;
Pipiskeségemet
Tovább is folytatom.

S ha majdan a tavasz
Pacsirtahangot hall,
Bizvást jövendölöm:
Nem önnek szól a dal.'

KÉSŐ VÁGY.

Túl ifjuságomon,
Túl égő vágyimon,
Melyeknek mostohán
Keserv nyilt nyomdokán;
Túl a reményeken,
Melyekre hidegen
Éjszínű szemfödőt
Csalódás ujja szőtt;
Túl a szív életén
Nyugottan éldelém
Mit sors s az ész adott,
Az őszi szép napot.
De hogy megláttalak,
Szép napvilágomat,
Kivántam újolag
Már eltünt koromat;
Kivántam mind, a mit
Ábrándos álma hitt:
Az édes bánatot,
Mely annyi kéjt adott,
A kínba fúlt gyönyört,
Mely annyiszor gyötört.
Hiába, hasztalan!
Ifjúság és remény
Örökre veszve van
Az évek tengerén:
Remélni oly nehéz
A kornak alkonyán,
S szeretni tilt az ész
Letünt remény után.

M... SZEMEI.

Oly szép szemem ha volna,
Mint a tiéd,
Szívfoglaló hatalmát
Megérzenéd.

Rád néznék mindörökké,
Mint tiszta ég,
S oly lángoló sugárral,
Mint a nap ég;

Feloldanám szivedben
A tél fagyát,
Hogy enyhe szép tavaszszá
Virúlna át,

S teremné a virágok
Legszebbikét,
Mi által életté lesz
A puszta lét.

És e virág virítna
Csupán nekem;
És e virág mi volna?
A szerelem.

PIROS SZÁJ.

Égő szalag
Egy kisded száj határain,
Édes szavak s csókok révpartjain,
Oh szűz ajak!
Mi haszna vagy piros,
Ha meg nem csókolhatlak?
Miért kivánatos,
Ha el nem foglalhatlak?

Szamócza is piros
S a gyermek szereti,
Piroslik a bor is
S illatja mennyei;
Pirúl a hajnal is
S a rózsa keble láng:
Vadásznak az mi kéj,
S ez mint mosolyg reánk!
Van vérszín drágakő,
Van bársony is veres,
Mit embercsontokon
Sok büszke szív keres.
Én másnak meghagyok
Akármi örömet,
Szamóczát, drágakőt,
Rózsát s ki mit szeret.
Miattam tartsa meg
Király vérbíborát,
Helyettem költse el
A jó bort jó barát:
Nekem rajtad derűl
Ébresztő hajnalom,
Te vagy, miért vivok,
Királyi bíborom.
Mikor jön a nap el
Betölt reményivel,
Midőn nem álmodom
S azt mondhatom:
«Oh szűz ajak!
Szedém rózsáidat,
Érzettem lángodat,
Csókoltalak!»

A MEGCSALT LEÁNY.

Ne nézz reám!
Bájolsz, de nem hiszek;
Ne szólj hozzám!
Ámítsz, nem értelek;

Pillantatodban csáb orgyilka reng,
Minden szavadban egy tört eskü zeng.

Felejteném,
Hogy egykor hűm valál,
Ha sejteném,
Hogy az lesz a halál;
De élni még, ha rád nem gondolok,
Több mint halál, több mint a kínpadok.

Emlékezet
Világát égetem
Képed felett,
És rajta függ szemem.
S ha majd világ s szemem lehúnytanak,
Képed s ez élet sírba szállanak.

Mit esdekelsz?
Felejts, ha megcsalál.
Nem érdekelsz,
Bár porba omlanál:
Hizelgésed bántó, ha még bizol,
S búd nem vigasztal, bár mint bánkodol.

Menjünk tova;
Szivünk ketté szakadt,
S egyiknek, ah!
A fájó rész maradt:
Neked jutott öröm, kéj, szerelem,
Ezeknek romja — hűségért — nekem.

Ő.

Mért nem vagy virágszál
Hogy letörhetnélek,
Lángoló szivemre
Boldogság jelének;

Mért nem égi csillag
Hogy nekem ragyognál,
Csendes éjfelenként
Andalgásaimnál;

Vagy mért nem vagy oltár,
Melyen tiszta láng ég,
Hogy szent zsámolyodra
Letérdepelhetnék;

Mért nem drága szent kép,
Messze, mint világvég,
Hogy zarándokolva
Hozzád vándorolnék;

S addig esdekelném
Márvány lábaidnál,
Mígnem szánakozva
Hozzám lehajolnál!

Mit mondék? virág vagy,
Nem nekem virágzó;
Csillag, legderültebb,
Nem nekem sugárzó;

Oltár vagy, holottan
Tiszta lángok égnek,
Drága és kegyes szent,
Boldogabb reménynek.

Ah nekem tövis jut
A szelíd virágból,
Csalfa, tűztelen fény
A csillagsugárból;

S míg szivemben égek
Oltár zsámolyánál,
A szent érzéketlen
Márványkép gyanánt áll.

EMLÉKKÖNYVBE.

Szólj, gondolj, tégy jót s minden szó, gondolat és tett
Tiszta tükörként fog visszamosolygani rád.

SAS.

Fák sudarán zápor s szélvész harczolnak időnként,
Mégis fenn a sas tartja királyi lakát.
A ki napot keres, a vészszel megvíni ne féljen,
Vagy köz lélekként tűrje, ha porba szegik.

CSALOGÁNY.

Elhervadt a virág, a fák koszorúi lehulltak;
Sárga levelkéken nyargal az őszi vihar.
A csalogány hallgat. Hol erő, mely visszaidézze
Lengő bokrait és mennyei hangu dalát?
A tavasz eljő még; erdő, bokor újra virítand:
Nem fog-e a csalogány halva feküinni alant?

SIKINÁV.

Súgóból Sikináv kritikus lőn. Annak előtte
Hallgatták, és most nincs ki ügyelne reá.
Nem csoda: más müveit olvasta ki akkor irásból;
Most önnön nyomorék ötletit adja elő.

SÍRVERS.

Férj s atya nyúgoszik itt; özvegy s négy árva keserve
Tette beszédessé rajta e néma követ:
Gyászaikat ha hiven tudná kifejezni, sohajjal
És zokogások közt állana hamvainál.

L.-NÉ EMLÉKKÖNYVÉBE.

Játszol örömmel, bánattal; játékodon ámúl
  A sokaság s tapssal tiszteli szózatidat.
Nem tudják, hogy minden szó, mely szíveket áthat,
  Szűdnek egy eltépett életörömbe került.

PRIESZNITZ.

A vaddal köz italt meg kezdé vetni az ember,
  S gőgje fejében kór, agg leve és nyavalyás.
Priesznitz visszaadá a víznek régi hatalmát,
  S ősi erőben kél ujra az emberi faj.

SÍRVERS.

Hol van a gazdag erő, hol az élet hajnala? Eltűnt,
  S egy fiatal szívnek hév dobogása megállt.
Sírjánál virraszt a szülék fájdalma: fioknak
  Éltet előbb, most e gyászkövet adni mi kín!

MISS PARDOE EMLÉKKÖNYVÉBE.

Mit kérjünk születendő nép, magas Anglia, tőled?
  Harczi szerencsét, vagy békei műveidet?
Adj példát honn s künn jól tenni az emberiséggel,
  S e kis nép nyomodon küzdeni s élni tanul.

A GUTTENBERG-ALBUMBA.

Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
  S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
  S a szent béke korát nem czudarítja gyilok;

Majd ha baromból s ördögből a népzsaroló dús
S a nyomorú pórnép emberiségre javúl;
Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról
És áldozni tudó szív nemesíti az észt;
Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon összekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: «igazság!»
S e rég várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ád a világ.

EMLÉKEZET.

Emlékezni fogok rólad, ha nem engedi sorsom
Lenni közel hozzád s csüggeni bájaidon.
Emlékezni reám jut-e órád a sok öröm közt,
Melylyel az életnek rózsai éve kínál?

VASHÁMOR.

Kard, eke, láncz készül a vasnak gazdag eréből;
Táplál, véd, büntet: hármasan őrzi a hont.
Kard s láncz kínszer lesz hódító s zsarnoki kézben:
Csak használni tud a pór eke, ártani nem.

G. L. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Két jó van, mi fölött sorsnak nincs semmi hatalma:
Szorgalom és az erény. Földön az, égben ez áld.

W. G. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Szép fiatalságod s lelkednek tiszta erénye
Áll a jövendőség fátyolos arcza előtt.
Vajha szelíden lebbenjen föl a fátyol előtted,
S édeni órákkal csaljon az életen át.

A HŰ LOVAG.

I.

«Ki lesz, ki úgy örűljön,
Oh szépem, jóm, neked,
Mint e szív, mely felé most
Forrón ver kebeled?

Ki lesz, ki úgy szeressen,
Mint én most, tégedet,
Ha távol a világban
Balsorsom eltemet?

Ki lesz, ki, míg belőle
Egy porszem fennmarad,
Lánghévvel égjen érted
A súlyos föld alatt?

Ki lesz, ki síron túl is,
Az üdvök közepén,
Csak rólad emlékezzék,
Mint hű barátod, én?

És mégis, drága Róza,
Hívednek menni kell:
Nem férfi, a ki nem küzd
Hon ellenségivel.

Letörni távozandom
A pusztitó hadat,
S megtérek elfogadni
Kezedből díjamat.»

S zokogva, könyben ázva
A lányka rá borúlt.
S bár gond-sanyarta szívvel,
Hős Zámor elszaguld.

S Zámornak útja zordon;
De harcza diadal.
Gyász! hogy dicső csatáin
A bajnok oda hal.

Nyomát veszíti a hír,
Nem lelni őt sehol:
S Rózának szíve vérzik,
Rózának könnye foly.

II.

Nap, év emészti a bút,
Sok bal tanács után
Szép Róza új menyasszony,
Bár gyenge s halovány.

Szivében gondok ülnek,
S az őr emlékezet
Gyötörni visszahozza
Az eltünt képeket.

De nász előtt s utána
A női szív nem egy:
Gyönyörre olvadoz fel
A jég-oltotta kegy.

S várában elbizottan
Duskál a boldog úr.
Lélekben, hangszerekben
Mind vigan zeng a húr.

De lenn a tömlöcz éjén
Penészes bolt alatt,
Elhagyva szenved a rab
Hallatlan kínokat.

S ha néha víg robajnak
Gyanítva fenn neszét,

A kétség elborítá
Fellázadó eszét;

S szivében fájdalom, bú
S az őrjöngő harag
Emésztő lángjaikkal
Végig rohantanak.

Csendesb lesz, mint a sírlak,
Oly csendes, mint a lég,
Mely a még nem teremtett
Világon nyúgovék.

S e csend kietlenében
Haszontalan mereng;
Mert benn egy átkos élet
Kíntermő magva zseng.

S nem látja senki búját,
Nem hallja semmi lény:
Örömnek háza tombol
A szenvedő fején.

III.

«Ki jő az éj lakába,
Suhogva mint a rém?
Kinek fohásza kél fel
A tömlöcz kebelén?

Gazságnak áldozatja,
Ki vagy te, új lakó?
Légy üdvöz! átkozódni,
Ha úgy tudsz, mint az ő.

Átkommal én a léget
Felhővé nevelem,
Felhőim tűznyilával
A kínzót üttetem.

Úgy verje őt meg a sors,
Úgy verje őt az ég;
Gyúljon lélekzetétől
Lánggá a tiszta lég,

S mint én, az életpályán
Úgy légyen áldozat,
És ördögűl szegődjék
Hozzá az öntudat!»

Kínoktól ostorozva
Igy szól a régi rab;
Az új alélva rogy le,
Aléltan boldogabb,

De ébred, s egy sugártól
Derűl az éji lak,
Hogy Róza s Zámor egymást
Karolva sírjanak.

Zámort a vad bitorló
Rabbá tevén orúl,
A szép menyasszony ékét
Eltépte gyilkosúl.

S most elfajult hevében
Uj kéjeket vadász;
Mig lenn az elcsapottal
Megnépesűl a ház.

IV.

S ismét zajoknak árja
Csapong a bolt felett,
Távol harcz hangja tölti
Az éji teremet.

De most a két szerelmest
Nem bántja semmi gond,

Egymás szivében lelve
Szerelmök égi hont.

S mindig zajosb, zajosb lesz
A föld feletti lak,
Mig végre sok csapástól
A boltok omlanak.

S veszélyes résen által
A két fogoly kikel:
Hol állnak, a kemény vár
Most rombolt puszta hely.

V.

Hol vagy te durva zsarnok?
Hol vannak népeid?
Romoknak súlya fekszi
Mindnyájok testeit.

S Rózához mély keservvel
Igy szól a hű bajnok:
«Fogadtam és megállom,
Hogy híved maradok

Életben és halálban.
Szólj, drága, mit tegyek,
Hogy szörnyű szenvedésid
S emléke szűnjenek?»

«Sír, a mit én kivánok,
A csendes temető.»
Így szólal haldokolva
A megcsalt ifju nő.

«Hittem csalárd szavaknak,
Örűltem nélküled;
Egy bűnöm a világon,
S ez a mi eltemet.

Ez életem virága
Fonnyadva, tépve már:
Az egy halál maradt még,
Mely nyúgalomra vár.»

S ott húny el hű karok közt
A puszta rom felett;
S a tiszta ég borít rá
Örök szemfödelet.

VI.

S mind pusztább s elhagyottabb
Lesz a bús omladék,
Hol kurta vígalomból
Oly szörnyű lett a vég.

Csak néha éjfelenként,
Vagy fergeteg ha dúl,
Jár rémi arczulattal
Egy férfi ott vadúl.

Kitárt kebelre várja
Az ordító vihart,
S felhíja öldökölni
S sujtó égi kart.

És nem talál nyugalmat,
Nem enyhet bánata:
Lelkében zordonabb még,
Mint künn, az éj s csata.

Egy eltiport világnak
Jár ő ott romjain;
Egy eldúlt angyalarcznak
Mereng vonásain.

Idő és végtelenség
Nem adhat érte mást:

Sem élet- sem halálban
Nem lel vigasztalást.

S nem teste sorvadoz csak
E sajgó bánaton:
Reménye, vágya, lelke
Ott hal ki a romon.

LISZT FERENCZHEZ.

Hirhedett zenésze a világnak,
Bár hová juss, mindig hű rokon!
Van-e hangod a beteg hazának
A velőket rázó húrokon?
Van-e hangod, szív háborgatója,
Van-e hangod, bánat altatója?

Sors és bűneink a százados baj,
Melynek elzsibbasztó súlya nyom;
Ennek lánczain élt a csüggedett faj
S üdve lőn a tettlen nyugalom.
És ha néha felforrt vérapálya,
Láz betegnek volt hiú csatája.

Jobb korunk jött. Újra visszaszállnak,
Rég ohajtott hajnal keletén,
Édes kínja közt a gyógyulásnak,
A kihalt vágy s elpártolt remény:
Újra égünk őseink honáért,
Újra készek adni életet s vért.

És érezzük minden érverését,
Szent nevére feldobog szivünk;
És szenvedjük minden szenvedését,
Szégyenétől lángra gerjedünk;
És ohajtjuk nagynak trónusában,
Boldog- és erősnek kunyhajában.

Nagy tanítvány a vészek honából,
Melyben egy világnak szíve ver,
A hol rőten a vér bíborától
Végre a nap földerűlni mer,
Hol vad árján a nép tengerének
A düh szörnyei gyorsan eltünének;

S most helyettök hófehér burokban
Jár a béke s tiszta szorgalom;
S a müvészet fénylő csarnokokban
Égi képet új korára nyom;
S míg ezer fej gondol istenészszel,
Fárad a nép óriás kezével:

Zengj nekünk dalt, hangok nagy tanárja,
És ha zengesz a múlt napiról,
Légyen hangod a vész zongorája,
Melyben a harcz menydörgése szól,
S árja közben a szilaj zenének
Riadozzon diadalmi ének.

Zengj nekünk dalt, hogy mély sírjaikban
Őseink is megmozdúljanak,
És az unokákba halhatatlan
Lelkeikkel visszaszálljanak,
Hozva áldást a magyar hazára,
Szégyent, átkot áruló fiára.

És ha meglep bús idők homálya,
Lengjen fátyol a vont húrokon;
Legyen hangod szellők fuvolája,
Mely keserg az őszi lombokon,
Melynek andalító zengzetére
Fölmerűl a gyásznak régi tére;

S férfi karján a meggondolásnak
Kél a halvány hölgy, a méla bú,
S újra látjuk vészeit Mohácsnak,

Újra dúl a honfiháború,
S míg könyekbe vész a szem sugára,
Enyh jön a szív késő bánatára.

És ha honszerelmet költenél fel,
Melly ölelve tartja a jelent,
Melly a hűség szép emlékzetével
Csügg a múlton és jövőt teremt,
Zengj nekünk hatalmas húrjaiddal,
Hogy szivekbe menjen által a dal;

S a felébredt tiszta szenvedélyen
Nagy fiakban tettek érjenek,
És a gyenge és erős serényen
Tenni tűrni egyesűljenek;
És a nemzet, mint egy férfi, álljon
Ércz karokkal győzni a viszályon.

S még a kő is, mintha csontunk volna,
Szent örömtől rengedezzen át,
És a hullám, mintha vérünk folyna,
Áthevűlve járja a Dunát;
S a hol annyi jó és rossz napunk tölt,
Lelkesedve feldobogjon e föld.

És ha hallod, zengő húrjaiddal
Mint riad föl e hon a dalon,
Mellyet a nép millió ajakkal
Zeng utánad bátor hangokon,
Állj közénk és mondjuk: hála égnek!
Még van lelke Árpád nemzetének.

ÉJ ÉS CSILLAG.

Éj vagyok, te csillag,
Fényes és hideg,
Én setét a bútól
S vágy miatt beteg.

Általad homályom
Fájva összereng,
Míg fölötte arczod
Istensége leng.

Szép sugáraidtól
El nem alhatom,
Még is éber kínnal
Hozzád álmodom;

Fel kivánom vinni
A mit rejt a hit,
A föld gyermekének
Édes titkait,

Mit nem esküdött szó,
Nem sugott ajak,
A mit bánat és éj
Gondolhattanak.

Fel kivánom vinni
Gyászos arczomat,
Hogy világosabb légy
Árnyékom miatt.

S mint inkább leendek
Bútól fekete,
Annyival dicsőbben
Kezdj ragyogni te.

El kivánok veszni
Fényben általad:
Érezzem csak egyszer,
Egyszer lángodat!

AZ UNALOMHOZ.

Holdvilág az arczod,
Kályha termeted,
Régi fejkötőtől
Boglyas a fejed.

Épen nem mondhatni
Hogy szép dáma vagy,
Még is tisztelőid
Száma vajmi nagy.

Válogatni nem tud
Tompa ízleted;
A ki hozzád hajlik,
Azt mind szereted.

A pimasz körökbe
Makkfilkózni jársz,
Lesben a vadászszal
Sült galambra vársz.

Régi duska társad
Minden jó uracs,
Kinek esze tálban
S szíve a kulacs.

S a mi ellen annyi
Finnyás nőke küzd,
Téged el nem hajt a
Drága pipafüst;

Sőt, hol orrboszantva
Porzik a tobák,
S illatot, hiú fényt
Rejtnek a szobák,

Ott is ásitozva
Gyakran megjelensz,
S bűvös álomírral
Szájt, szemet befensz.

Sok kis és nagy úrnál
Ülsz te pamlagon,
Karjaidba dőlnek
Nő és hajadon.

S a kik érdeketlen
Nézik a hazát,
S nyugton veszni hagynák
Legnagyobb fiát;

Kiknek embertársok
Jaja pászta hang,
Melyre nem csendül meg
Lelkökben harang;

S a ki a dologtól,
Könyvtől idegen:
Az mind édeleghet
Vaskos kebleden.

Sok munkás henyével
Írsz te verseket;
Hajdan így csináltak
Nálunk könyveket,

És mondák: «A téli
Est unalmiban
A magyar nemzetnek
E könyv írva van.

Olvasd el, magyar nép,
S tartson meg az ég!»
Mert erő, egészség
Kell hozzá elég.

Ime, szép asszonyság,
Mily sok érdemed!
Ráadásúl hozzá
Adj még egy kegyet:

Valahára köztünk
Und meg magadat,
S hordd el más világra
Régi sátrodat.

Szállj, oh szállj el tőlünk
Túl a tengeren:
Nyűg elég marad még
E jó nemzeten.

PETIKE.

Bús mogorván ül Petike,
Ha ha ha!
Péter és bú! a mennykőbe,
Mi baja?
Anyja kémli hű szemekkel —
Jó öreg!
Azt gondolja, fiacskája
Tán beteg.
«Kell galuska, Peti fiam,
Eszel-e?»
«Dehogy eszem, dehogy eszem,
Ki vele.»
«Kell bor, édes szép fiacskám,
Iszol-e?»
«Dehogy iszom, dehogy iszom
El vele.»
«Kell-e sarkantyú csizmádra,
Petikém!
Kalpagodra toll s mentédre
Rókaprém?»
«Mit nekem toll, mit nekem prém,
Sarkantyú!

Ha szívemben, mint a róka,
Rág a bú!»
«Kell-e könyv, a szomszéd könyve,
Biblia?»
«Mit nekem könyv, a beszéd mind
Szó fia.
Egy barátom van nekem csak,
A halál;
Az tudom, hogy innen-onnan
Lekaszál,»
«Az egekre! Peti fiam,
Meg ne halj:
Annyi benned a sohajtás,
Mint a raj.
Átidézzem tán Juliskát?
Láthatnád?»
Szól mogorván Péter úrfi:
«Hol van hát?»

Ármány-adta Péterkéje!
Még mi nem volt a bibéje!
Sem kalapja, sem mentéje,
Sem a sarkantyú zenéje,
Nem kell neki róka málja,
Sem a szomszéd bibliája;
Nem kell neki bor, galuska,
De bezzeg kell a Juliska,
Bár negédes és hamiska,
De, vidor, szép és piroska.
Sem ehetnék, sem ihatnék,
Csak Julcsával nyájaskodnék.

«Ej Petikém, szép fiam, hát
Ez a baj!
Gondom lesz rá, hogy nagyot nőj
S meg ne halj.
Most takarodj iskolába
Rossz fiú!

Meg ne lássam, hogy pityergesz,
Félre bú!
Iskolában a Juliskát
Elfeledd:
Isten éltet, tíz év mulva
Elvehet'd.»

AZ ÉLŐ SZOBOR.

Szobor vagyok, de fáj minden tagom;
Eremben a vér forró kínja dúl;
Tompán sajognak dermedt izmaim;
Idegzetem küzd mozdúlhatlanúl.

Szemeim előtt képek vonúlnak el
A népemésztő harczok napiból:
Véráldozók a szent, örök jogért,
S bérért ölők éjszak csordáiból.

És látom gyermekimnek árnyait,
A vég csatában elhullottakét,
Varsó falán s az égő falvakon
Vad üldözőmnek vérrel írt nevét.

És hallom a vesztett csaták zaját,
Az árulók bal suttogásait,
S fejökre hajh le nem zúdíthatom
A megcsalottak szörnyü átkait.

S nem sírhatok, bár hő zápor gyanánt
Szememben a köny százszor megered:
Midőn kiér a zord világ elé,
Hideg, kemény jéggyöngyökké mered.

Agyamban egyik őrült gondolat
A másikat viharként kergeti:
Szent honfitűz, mely áldozatra kész,
S rút hitszegés, mely nyomban követi;

S a bal szerencse minden ostora,
Mely népem' érte annyi vér után;
Magas dicsőség a harcz reggelén;
Inség, halál, gyalázat alkonyán.

S szivemben — oh mondhatlan szenvedés! —
Lázongva forr a szent boszú heve;
Gyúlt ház az, melly ön gazdájára ég,
Kit nem ragad ki szomszédok keze.

S holott örökké él a fájdalom,
Nehéz mellem sohajjal van tele;
De rajta áll megbűvölt gát gyanánt
A szenvedő szív márvány fedele.

Nem szólhatok; nyögésem néma jaj;
Szó és fohász kihalnak ajkimon.
A gondolat s az érzés ölyvei
Csak benn tenyésznek gyötrő lángimon.

Emelten függ a harczra szomju kard,
De nem mozdúlnak a feszűlt karok;
Dermedten állnak lépő lábaim,
S nagy kínjaimtól el nem futhatok.

Oldódjatok, ti megkövűlt tagok,
Szakadj fel dúlt keblemből, oh sohaj!
Légy mint a földrendítő éji vész,
Bútól haragtól terhes és szilaj.

S te elnyomott szó hagyd el börtönöd',
Törj át a fásúlt nemzedék szivén,
Hogy megcsendüljön minden gyáva fül
Mennydörgésedtől a föld kerekén.

Kevés, de nagy, mit szólni akarok:
«Ember, világ, természet, nemzetek!
Ha van jog földön, égben irgalom,
Reám és kínaimra nézzetek!»

EMLÉKSOROK.

1.

Fáy Andrásnak.

A kétes csillag mily sorsot küld le hazánkra,
Nincs bölcs a földön jóslatot adni tudó;
De ha erős akarat fűz lánczot honfi szivekből,
És soha nem fordúlt arczczal az ügyre tekint,
Aggodalom nélkül mehetünk a sorsnak elébe:
Élni fog a nemzet s állni szilárdan a hon.

2.

B. Wenckheim Máriának.

Ép legyen és lelkes, testben, szellemben erős faj,
Mely tőled létét nyerte, az új ivadék,
Hogy látásoknál mondhassa örömmel a honfi:
A ki szülé őket, szép anya, jó anya volt.

3.

Adorján Boldizsárnak.

Költő lenni ha vágysz, költs el búbánatot és bajt,
S tartsd meg örömdíjúl a mit az élet ajánl:
Én másoknak adám örömét rövid életidőmnek,
S rajta nevet szerzék és örök életü kínt.

4.

Másnak

Sok, rideg álomként az egekben kergeti üdvét;
Más a földi javak kéjözönébe merűl:
Téged boldoggá lelkednek erénye avasson,
S áldását szerelem hű keze adja reá.

5.

Álom és való.

Almodjál örömet, s ha fölébredtél, ne csalódjál,
És ha: csalódásod szebb öröm anyja legyen.

6.

Álmodd ifjúság szép álmait, és ha fölébredsz,
A sejtett szerető karjai fogjanak át.

7.

Bú és öröm.

Ismerj meg bút és örömet: rövid éj legyen a bú,
És az öröm hosszú, boldog aranykori nap.

8.

A természet örök könyvét forgatni ne szünjél:
Benne az Istennek képe leirva vagyon.

VILÁGZAJ.

Decz. 1841.

Megmozdúlt egy sír, s vele mozgani kezde a tenger,
Ős koronáival a földteke ingadozott;
S újra düh, harcz s mind a mi viszály rettent vala egykor,
Szaggatták a kór emberiség kebelét;
Ujra feláilt a nép osztozni világokon, és a
Béke derűlt arczán át vihar árnya repűlt.
Honnan e zaj és honnan e vész? A harczok urának
Holttestét vitték által a tengereken.

VIRÁG ÉS PILLANGÓ.

Szállj le, szállj le, szép arany pillangó,
Kebelemre szállj le, kis csapongó!

A mezőnek én vagyok virága,
Kikeletnek zsenge ifju ága.
S égek érted első fájdalommal,
Mely szivemből könnyet és fohászt csal.
És fohászom illat a szelekben,
Gyenge harmat a könyű szememben.
Szállj le, szállj le, szép arany pillangó,
Kebelemre szállj le, kis csapongó!
Egy kis ég van a könnyű csepjében,
Lelkem száll az illat özönében.
Jer füródjél e köny-ég árjában,
Vagy szunyadj el illat mámorában.
Szállj le, szállj le, szép arany pillangó,
Kebelemre szállj le, kis csapongó!
Egy rövid nap tüneménye létünk,
Elmulik, míg örömet cseréltünk.
Éljük át e kort egy pillanatban,
Mely gyönyörtől s üdvtől halhatatlan.
Jer, boríts el fényes szárnyaiddal,
Szídd ki lelkem mézes ajkaiddal;
És ha édes életed kifárad,
Szemfedőd lesz hervadó virágod.

EGY POLITIKUS KÖLTŐHÖZ.

1.

Ócska tanácsokkal, köpönyeggel zápor után jársz,
A szájtátó had zajjal utánad üvölt;
S új ivadékok előtt kezdődik a régi mulatság:
Házi gerendáddal szálka hibákra nevetsz.

2.

Van hiba, van bennünk; de mi rajta segítni ohajtunk,
S elhárítani mind, a mi viszályra vezet.
Ám te gyülölséget gyújtasz s polgári hasonlást:
Illy áron nem kell, bármi nagy, a mit ajánlsz.

Feketeségek.

3.

Téged mint bölcset Priesznitz tintába fürösztött,
  És most versekben izzadod azt ki nekünk.
A vers szép és jó. És nincs is benne igazság;
  Nem csoda, csak nyavalyát hajt ki az újkori gyógy.

4.

Amerikának hát vannak feketéi? Nekünk is;
  Nálunk a feketék szóemelője te vagy.
Ott azokért sok tiszta kebel küzd szóval, irásban:
  Téged méreg bánt, hogy szünik a botidő.

5.

«Volnánk bár kissé feketére születve.» Nagyon szép
  Volna; de nem mennénk Amerikába veled.
A mi hazánk itt van, s gondunk lesz rád is ezentúl,
  És ha fehér nem lészsz, czimbora, mosni fogunk.

Rövid törvénykezés.

6.

Gyors törvénykezetet nevezél «lámpára kötésnek»:
  Szólj magad: őszintén volt-e kimondva e szó?
Ily tanokat terjesztve hizelkedel a butaságnak,
  S elfeleded, hogy ez az, mely con amore akaszt.

Mi kell?

7.

«Nem kell hát takarékpénztár, lópálya, hanem más!»
  Ily bagoly úrfiakat hallani többeket is.
Mindig mást keresők, mint a mi sikert mutat és van.
  Napra ki! lássunk már tőletek is valamit.

Sár, por.

8.

Mert nem adózunk, gyermekeid sár porba fulasztod ;
Ez, ha boszú, legalább nagyszerü és igen új.

Szavazat és a tömeg.

9.

Kell szavazat, s gúnyolva beszélsz a képviseletről,
Mert megvesztegetett s részeg alapja inog.
Bölcsen! ez úton majd megnyerheted a nemes osztályt ;
Csúfold részegnek s megteszi, a mit akarsz.
Vagy tán fegyverrel fogsz tőle csikarni? Apollo!
Adj neki lantja helyett üszköket és buzogányt.

Vesztegetés.

10.

Nem csak lélekadó bortól részegszik az ember,
S nem csak ajándékpénz, a mi megejti szivét,
Megveszlek szóval, hivatallal, félelem által,
S fondorságokkal lángba borítom agyad.
Megveszek így ötvent, meg százakat ; a sok ezernél
Elfogy erőm : itt még a borözön sem elég.
És ámítani nagy tömeget sok időre veszélyes,
Míg a néhánynyal könnyü az alku nagyon.

Az egy és sok.

11.

Emberek a tömeg is, még inkább ember egy ember :
Gyarlósága nagyobb, s ha van, erénye dicsőbb.
Nagy Cæsarok után feltűnnek az ördögi Nerók,
És ki vesződik, küzd, vérzik alattok? A nép.

Áldás.

12.

Áldást, így szólasz, ne csikarjunk. Jó, legyen úgy bár;
A kicsikart áldás nem lehet üdvöt adó.
De azután békén legyetek, ha ki isteni áldást
Önmaga szerzend, nem kérve az emberekét.

Vontató.

13.

Dicséred, hogy a pór terhén könnyítni törekszünk,
S hogy vontatni szününk által a, nem javalod.
Szánod a pórt s mégis rajtok szánkázni szeretnél:
E szabadelműség szép, de felette gyanús.

Önkormány.

14.

Üdvös az önkormány, a hely szükségeit érző,
A főnek sok ezer kéz-segedelmet adó.
S járni tanít jókor, mozdulni szabályos erővel,
Hogy bizton tudjunk menni a vész idején.
A koronás főért ily nép vért s éltet ajánlott:
A csak nyögni tanúlt nem teve, szólhata igy.
S mégis ez intézményt dacznak nevezed te megyénkben:
Józanság ellen dacz vala szólanod így.

Világ.

15.

Széchenyiről szólal, elkárhoztatva «Világát»,
Melyre az éj kiderült s kezd vala látni a vak,
Melyre megindúlt a rég pangó vér ereinkben
S a haza szíve felélt százados álom után.
A haza hű fia ő, nem fog sűlyedni, ne féltsed:
Nagy munkájának bére a nemzeti üdv.

Búcsú.

16.

Mit versben vétél, tettekben helyre hozandod,
Régi barátságból mondom el e hitemet.
Verseiden tán még egy időig lesz ki kaczagjon:
Szebb díjt, mint kaczagást, tetteid által arass.

VIZGYÓGY.

A víz kétes elem, a földet elönti, de táplál;
Gát, de merészeknek pálya világokon át.
Gyötrelmes keserű, ha szemedből bú satolá ki;
Kéj, ha örömcsepként ömlik el arczaidon.
Árja megöl, de szelíd gyógyszerré lesz, ha beteg vagy,
S szűz forrásaiból visszajön életerőd;
Természettől nyert a víz kétféle hatalmat,
Isteni áldássá tette az emberi ész.

A KRIVÁNON.

Itt állt egy távol népnek szabadelmű királya,*
S a föld szépségén lelke gyönyörbe merült.
Vajha ne csak földjét tudják bámúlni hazánknak:
Nemzete légyen erős, s tettei híre dicső.

HÁLÁDATLANSÁG.

Hazudság a mit írtam
Lánykák szerelmiről:
Ők engem nem szeretnek,
Nem egy a száz közől.

* Fridrik Auguszt szász király 1840 aug. 4.

De én szerettem egy lányt,
Sőt kettőt, sőt tizet,
Szeretni hajló voltam
Egész egy sereget.

Mint ége szívem értök,
A hány van, öszvesen.
Oh mint szerettem őket
Oly hévvel, oly hiven.

S a háladatlan faj mint
Jutalmaz mindezért:
Csak egy sem adja szívét
Oly sok szerelmemért!

AZ ÚRI HÖLGYHÖZ.

Fürtidben tengervészes éj,
Szemekkel, mint a csillagtűz;
Hol annyi gőg és annyi kéj,
Ki vagy te márványkeblű szűz?

Bírván az istenek minden kegyét,
Imádva férfiaknak általa,
Szép és dicső, s lélekben oly setét,
Milyen derűlt arczodnak hajnala.

Nincs hát remény? nincs semmi kegyelem?
Hiába minden esdeklés szava?
Hiába kér a leghőbb érzelem?
Nem olvadoz fel kő kebled hava?

Egy eskü kell, egy néma fogadás:
«Szeretni e mindent adó hazát!»
Mért hát szemedben büszke tagadás?
Mért áruló a hang, mit ajkad ád?

Pedig nem mondhatod, hogy nincs szived.
Szeretsz pompát, hizelgő csapodárt,
Hintót, lovat, sőt hitvány ölebet,
És selymidért imádod a bogárt:

Mind állat, és hívságos semmiség,
Hizelgőd is, ki hűséget hazud!
És mégis, mégis — oh türelmes ég! —
Kedélyed rajtok édelegni tud,

Mig a könyűk hiába fénylenek
A hon szemén! — Hah gőgös Goneril,
Megemlékezz', hogy vannak istenek,
S még van kezökben bűnt torolni nyil.

Az apaátok teljesedni fog,
Az apaátok súlya szörnyü lesz:
«Tennen fajodban éljen ostorod,
Csaljon meg, a kit legjobban szeretsz.

Hervadjon el szépséged! a gyönyör
Váljék utálattá, ha ízleled;
S midőn panaszban bánatod kitör,
Legyen kaczaj reá a felelet.»

De nem, te nem vagy bűnös. Nevelőd
Jellemtelen kornak volt gyermeke.
Gyengéd szived hajlott a kény előtt,
S megvette a szellemtél hidege.

Mi vagy te most? Kérdezd meg magadat.
Angol talán? vagy német, franczia?
Igen, ha megtagadnák fajokat;
De ah előttök a szentség a haza!

Te azt nem ismered, — nincsen hazád —
Nincs nemzeted, — nincs mondható neved.
És a mi van, gyalázat szennye rád!
Mert esdeklő szülődet megveted.

Erényeidnek senki sem hiszen;
Mert a mi fő, nincs meg sugári közt;
Csillag vagy, tündöklő és üdvtelen;
Félünk, csodálunk, mint az üstököst.

Asszony vagy, a leggyarlóbb, semmi más!
Nemednek nincsen tiszteltebb neve:
Gyöngéd, hol annak lenni árulás,
Szivetlen, a hol égned kellene;

Buzognod e hon- és e nemzetért,
Mint égnek minden nemzet hölgyei:
Nem kérünk munkát s áldozatra vért;
Miért esdünk: részvéted kegyei.

S mindeddig ezt te megtagadhatád!
Láttad, miként küzdénk és epedünk,
S csak egy enyhítő szót nem monda szád;
Könyed nélkül mi kín volt vérzenünk!

De még előtted áll egy új világ,
Anyára vár egy újabb nemzedék:
Akard, s erényed a fő polczra hág,
Neved dicsőség lángtüzében ég.

Mit szűz hevében égő szív teremt,
Költőt, müvészt, hőst és nagy férfiat,
És mindent, a mi szép jó, tiszta, szent,
Tőled, nemedtől várjuk hogy megadd.

Kezedben a gyermeknek álmai,
Tündérvilága lelkes ifjunak,
A férfi boldogsága; játszani
Ily drága kincsek nem adattanak.

Emeld fel bájaidnak zászlaját,
Utánad kelnek a hon jobbjai:
Gyönyör lesz tűrni hosszu éven át,
Ha díjt szelíd kezed fog nyújtani.

Teremtsd elő azon dicső időt,
Hol a magyar szó s név imádva lesz;
Midőn kegyelmet nem nyer szűd előtt
Ki e kettőnek ellenére tesz.

A kisdedeknek néma szája kér,
Hogy adj nekik hazát. Ne vond meg azt.
Áldás vagy átok vár e válaszért:
Határozz, és kimondtad sorsodat.

A SZOMJU.

(Laurához.)

Szomjas vagyok; de nem bort szomjazom,
És szomjamat vizzel nem olthatom.
Nem oltaná el azt a Balaton,
Nem a mézes szőlőjű Badacson.
Én lángot szomjazom, lángot, tüzet,
Szemed tüzében játszó lelkedet;
Szomjúzom a hajnalt szép arczodon,
És a mosolynak mézét ajkidon.
Szomjúzom édes és forró sohajt,
Mit kebled titkos szenvedélye hajt;
És szomjuzom kebled hullámait,
Szivednek minden dobbanásait;
Szomjas vagyok, leánykám, bájaidra:
Hibád-, erényed- s minden titkaidra.
Jőj, lelkem várja édes ajkidat:
Ne hagyd elveszni szomjuság miatt.

LAURÁHOZ.

Rád nézek, mert szeretlek,
Rád nézek, mert gyülölsz;
Míg bájaid veszélyes
Daczával meg nem ölsz.

Rád nézek, mert gyönyört ád
Szemlélnem arczodat;
Rád nézek, mert öröm lesz
Meghalnom általad.

Rád nézek, mert talán még,
Egy kisded perczre bár,
Gyülölség és szerelmünk
Cserében visszajár.

Még akkor érzenéd csak
Mi a szívgyötrelem,
A mostohán viszonzott,
A gyűlölt szerelem.

Még akkor sínlenéd csak
Kegyetlenségedet,
S nem hagynád ennyi kín közt
Elveszni lelkemet.

NÉVNAPRA.

Ugy áldjon Isten meg neved napján,
Hogy beérhesd vele minden órán.
Legyen élted mint a virágos fa:
Remény s öröm virágozzék rajta.
Mely sok szívnek keserű gyötrelem,
Legyen neked édes a szerelem.
Igaz legyen s mindig hű, szeretőd,
Ki jobban szeressen, mint te szereted őt.
Bánat ha ér, legyen az rövid éj,
S utána hosszu boldog nap a kéj.
S bárhova visz tőlünk a szerencse,
Lépésidet emlékünk kövesse.
S rokon érzet tartson köztünk hidat:
Te se felejtsd távol barátidat.

FÓTI DAL.

Oct. 5. 1842.

Fölfelé megy a borban a gyöngy;
Jól teszi.
Tőle senki e jogát el
Nem veszi.
Törjön is mind ég felé az
A mi gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.

Testet éleszt és táplál a
Lakoma,
De a mi a lelket adja,
Az bora.
Lélek és bor két atyafi
Gyermekek;
Hol van a hal, mely dicső volt
És remek?

Víg pohár közt édesebb a
Szerelem.
A mi benne keserű van,
Elnyelem.
Hejh galambom, szőke bimbóm,
Mit nevetsz?
Áldjon meg a három Isten,
Ha szeretsz.

Érted csillog e pohár bor,
Érted vív,
Tele tűzzel, tele lánggal,
Mint e szív;
Volna szívem, felszökelne
Mint a kút,
Venni tőled vagy szerelmet,
Vagy bucsút.

Hejh barátom, honfi társam,
Bort igyál,
Víg, komor, vagy csüggeteg vagy,
Csak igyál.
Borban a gond megbetegszik,
Él a kedv.
Nincs a földön gyógyerőre
Több ily nedv.

Borban a bú, mint a gyermek,
Aluszik
Magyar ember már busúlt sok
Századig.
Ideje hogy ébredezzen
Valaha:
Most kell neki felvirúlni
Vagy soha.

Bort megiszsza magyar ember,
Jól teszi;
Okkal móddal meg nem árthat
A szeszi.
Nagyot iszik a hazáért
S felsivít:
Csakhogy egyszer tenne is már
Valamit.

No de se baj, másképp leszen
Ezután;
Szóval, tettel majd segítsünk
A hazán.
Ha az Isten úgy akarja
Mint magunk,
Szennyet rajta és bitor bűnt
Nem hagyunk.

Rajta társak hát, igyunk egy
Húzamost;

Bú, szerelmek, házi gondok
Félre most:
A legszentebb-, legdicsőbbért
Most csak bort,
De ha kellend, vérben adjunk
Gazdag tort!

A legelső magyar ember
A király:
Érte minden honfi karja
Készen áll,
Lelje népe boldogságán
Örömét,
S hír, szerencse koszorúzza
Szent fejét!

Minden ember legyen ember
És magyar,
A kit e föld hord s egével
Betakar.
Egymást értve, boldogítva
Ily egy nép
Bármi vészszel bizton bátran
Szembe lép.

Ellenség vagy áruló, ki
Hont tipor,
Meg ne éljen, fogyjon élte,
Mint e bor.
Áldott földe szép hazánknak,
Drága hon,
Meg ne szenvedd soha őket
Hátadon!

S most hadd forrjon minden csep bor
Mint a vér,
Melyet hajdan frígyben ontott
Hét vezér;

S mint szikrája a szabadba
Felsiet,
Úgy keresse óhajtásunk
Az eget.

Légyen minden óhajtásunk
Szent ima,
S férfi keblünk szent imáink
Temploma.
És ürítsük a hazáért
E pohárt:
Egy pohár bor a hazáért
Meg nem árt.

Érje áldás és szerencse
Mindenütt,
A hol eddig véremésztő
Seb feküitt.
Arcza, mely az ősi bútól
Halovány,
Felderűljön mint a napfény
Vész után.

Hű egyesség tartsa össze
Fiait,
Hogy leküzdje éjszak rémes
Árnyait:
Künn hatalmas, benn virágzó
És szabad,
Bizton álljon sérthetetlen
Jog alatt.

S vér, veríték vagy halál az,
Mit kiván,
Áldozatként rakjuk azt le
Zsámolyán,
Hogy mondhassuk csend- s viharban:
«Szent hazánk!

Megfizettük mind, mivel csak
 Tartozánk.»

VÉG.

Égj tisztán, mint a szent oltár lángja hazádért,
 Küzdj fel az érdemnek sziklatetője felé;
Mid marad a lángból? tört szíved hamva, s fölötted
 Tán emlék, melylyel csúfol a hála s halál.

SÍRVERSEK.

Nő és anya.

1.

Emléket kérek síromba leszállva, s ez emlék
 Férjem s gyermekeim szívbeli gyásza legyen.

2.

Hű nőért a férj, az anyáért gyermekek, a jó
 Testvérért a család búnak eredve zokog.
Őt a halál keze érinté, s az előle futónak
 Nem maradott más, mint e könyöretlen öböl.

3.

Későn, vajha minél későbben lássalak ismét,
 Kiktől válnom a sír néma parancsa idéz,
És ne legyen rövid életemért bánattok emésztő;
 Emlékezni reám hű szeretetnek elég.

Kis gyermek.

4.

Játszám s meghaltam; játékim folytatom égben:
 Nem lehet Isten előtt játszva örűlni tilos.

5.

Ketté vált a család; én mentem ölelni a holtat:
 Nem lehetett egyedül hagynom az édes anyát.

6.

A sírnak szentsége föd itt bú és bajok ellen:
Éltél volna soká, nem vala biztos e sors.

ŐSÖK.

Mintha nem őstől származnál, légy tetteid által
Őse családodnak, s a haza áldani fog.

FELEDÉS.

Elfejtenélek,
Ha tudnám
Hogy azután békén
Alunnám.

Álmodoznám fényes
Reggelig,
És mulatnék késő
Éjfelig;

De ha elfelejtlek,
Meghalok;
Innen új világra
Virradok.

S van-e angyal ott is
Mint te, lány,
Kit szeressek oly hőn
S igazán?

V. P. KISASSZONYNAK.

Nov. 20. 1842.

Szereted-e jó szüléidet
És barátid és testvéridet?
Szereted-e forrón jegyesed?
Szeretnek-e ők is tégedet?

S boldogok-e ifju napjaid,
Elméd gondolatja s álmaid?
S a remény nem biztos kincs-e már,
Mely szivedben megváltóra vár?

A ki nézi nyájas arczaid
És szemeid, hol üdvvé lőn a hit,
Megtalálja, a mit kérdezett:
Rajtok él a legszebb felelet.

Úgy szeretsz, hogy boldoggá tehess,
S vagy szeretve, hogy boldog lehess:
Két szerencse, millyet sors nem ád,
Ten szived mennyéből szálla rád.

S volna bár oly dúsan örömem,
Mint e szót alig hogy ismerem,
Örömidhez mit sem adhatok:
Érzeményid ollyan boldogok.

Jó kivánat, a mi még maradt;
Evvel tisztelem meg nászodat:
Élj soká és meg ne éld soha,
Hogy szerencséd hozzád mostoha.

MÁK BANDI.

Esküszik Mák Bandi, a szomszéd is hallja,
Hogy fejét szomorú bujdosásnak adja,

Földetlen földig megy, mert Böske megcsalta!
Vele nyájaskodott, szivét másnak adta.
Ballag, ballag, már is megy a kertek alatt,
Játszik tóban a hal, de ő nem fog halat.
Nehéz káromkodást kever sohajtással,
Szája keseredik sokféle adtával.

Ballag, ballag Bandi s a mint ott elballag,
Hol tó felé nyílik a kis sötét ablak,
— Hejh sokat mulatott annak közelében —
Most harag és nagy bú forog elméjében.
Megáll, nagyot sohajt, nézeget befelé,
De Böske még nem jön a kerten kifelé,
Bandi megindúl, de bundáját honn hagyta:
Haza kell még menni, ez a gondolatja.
Megy, megjön s a bundát tó szélén leteszi;
Hejh nehéz a bunda, mert nagy bú terheli.
Csak sóhajt, csak búsúl, és csak néz befelé,
Hiába! Böske még nem indúl kifelé.
Mert a felső színben a tehenet feji,
Gyakran fohászkodik és hullnak könnyei.
Megint csak megindul Bandi, de nem mehet.
Czifra bokréta van tűkörfia megett;
A hitetlen Böske még tegnap kötötte,
Nagyon megkivánja, haza megy érette.
Lassan megy, mint a kit akasztani visznek:
Nem lehet több kínja vesztendő embernek.
Hiába, hasztalan, már megint csak itt van:
Föld is nyög alatta nehéz bánatjában.
De Böske csak nem jön a kerten kifelé,
Akármint tekintget Mák Bandi befelé.
Harmadszor is Bandi még csak haza megyen,
Gondolja, valami tán még van a szegen.
Van is; de nem egyéb, egy üres tarisznya;
Azt nagy szomorúan nyakába akasztja.
Most már nincsen többé, miért haza menjen;
Ideje, ha akar, hogy útnak eredjen.
Immárom megyen is végső elszánással,
Szárcsa, récze nézik vidor bámulással;

Egy szikrát sem félnek nehéz bundájától,
Lesütött fejétől, lassu járásától.
Ha ő velök együtt most madár lehetne,
A tó fenekére mélyen lemerűlne,
Megfogódznék a nád keserű torzsában,
Ott halna meg a nagy víz alatt búvában.
De ő már csak megyen; mert nyakán az iga,
Bár szíve csikorog mint a rosz talyiga.
S mit látnak szemei? A mint néz befelé,
Böske csakugyan már megindult kifelé.
Ólban és konyhában dolgát elvégezte,
Lépéseit ide jó Isten vezette.
Fekete szép haját a nap ragyogtatja,
Szálló sugárait rajta elnyugtatja.
Piros mint a pipacs sírástól orczája,
Most is harmatozik két szeme pillája.
S Bandi mint a részeg nem jár egyenesen:
Utat kanyarodva Böske felé veszen.
Szerelem és harag és bú forrnak benne,
Ha rosz csupor volna, tán el is repedne.
«Hejh Böske, dolgodban úgy áldjon Istened,
A mint megszolgáltad és magad keresed.
Nézd, elbúsultomban lettem bújdosóvá,
El is megyek én még, Isten tudja hová.
Háromszor, mert sokat otthon felejtettem,
Elkezdett utamból vissza-visszatértem;
Addig a fényes nap rajtam elnyúgodott,
Nagy bujdosásomban setétségnek hagyott.
Azt gondoltam, ha még egy kis szived volna,
Lejönnél s előmbe szemed világolna:
Keskeny a híd nagyon, meglátnám az utat,
Hozzád siettemben nem szegném nyakamat.»
De Böske így felel: «Mit mondasz te nekem?
Hogy bürün mentedben világolna szemem:
A tűz sem világít ha rá zápor esik,
Szemem mint a sűrű zápor úgy könyvezik.»
Igy szól és lemegyen, megbotlik a lába,
Estében Bandinak borúl a nyakába.

Bandi sem aluszik, Böskét megöleli,
S nagy elbúsulással tovább, tovább viszi,
Viszi és esküszik: «Bakony erdejébe
Elviszlek, galambom, világ közepébe.
Magas hegyek között őz és szarvas legel,
Egy forrásból iszik szegény legényekkel.
Ott terem a sok pénz vén zsidó zsebében,
Kit zivatar kerget a csere szélében.
Ott sütöd te nekem ingyen kenyeremet,
Meg nem vett vászonból varrod rét üngömet.
Ott hallgatjuk együtt zöld erdő zúgását,
Párja után nyögő gilicze búgását,
Sátort üt fölöttünk minden fának lombja:
Te leszesz szivemnek szelíd vadgalambja.» —
De Böske így felel erre szép okokkal:
«Jaj nem jó ott lakni dühös farkasokkal.
Zöld erdőnek lombja, száraz fának ága
Sok szegény legénynek lett rosz multsága.
Ne vígy tovább rózsám, látod úgy is megyek,
Neked oltár előtt nagy esküvést teszek:
Teljes életemben Isten úgy áldjon meg,
Mint hozzád hű vagyok s igazán szeretlek.»
Erre nagy útjából Bandi visszaindúl:
Bakony erdejéhez még képpel sem fordúl,
Szánt, vet, gazdálkodik szép feleségével,
S megtelik a kis ház sok apró gyermekkel.

A MAGYAR HÖLGYEKHEZ.

Kell-e dal, szép és varázsló,
Kell-e szép rege,
Vészbe játszó és derűbe,
Mint hazánk ege?
Van-e kedvetek figyelni?
Mondhatunk egyet;
És ha tetszik, és ha kedves,
Mondunk ezeret.

Vérünk lángja lesz dalunkban
Forrongó meleg,
Élet és világ regénkben,
E nagy tömkeleg
Köny- s mosolyból összeszőve,
Víg, borús egünk,
Köny- s mosolyból, mellyeket mi
Tőletek veszünk.
És a szőnyeg lesz kicsinded
Csarnokunk falán
A mit a szív s elme rajzol
Bűvös asztalán:
Nőerény és női szépség
Angyalképei,
És az édes hitszegésnek
Szenvedései;
És a szellem, mely szeszélyes,
Csínba öltözik,
S önmagával s a világgal
Folyvást küzködik.
Egy hibázik műveinkhez,
Nyájas napvilág:
Az ti vagytok. — A hol ez nincs,
Nincs szellemvirág.
Kis dolog lesz szép szemekkel
Ránk lenéznetek,
Csínos fejjel meghajolni
Hogy ügyeljetek;
Kis dolog lesz, és nekünk nagy,
Meghallgattatás:
Kedvezéstek drága kincsét
Hogy ne nyerje más.
És ha néha rossz hevünkben
Zordonak leszünk,
Mert talán a féltés dúlja
Fájó kebelünk;
Mert talán az idegenben
Leltetek gyönyört,
Míg bennünket elhagyottság

Szégyenláza tört;
Megboszúlni könnyü mód van:
Haragudjatok;
A haragban békülésre
Mindig kész az ok.
S szép a szép szemek haragja,
Mint villám s az éj.
Ah de édesebb a béke,
Megbékülni kéj.
Hagyjatok, de térjetek meg
Mint a kikelet,
S dal, virág közt elfeledjük
Könnyen a telet.

HARAGSZOM RÁD.

(Laurához.)

Haragszom rád, mert fürtöd fekete,
Haragszom rád csalárd kék szemedért,
Mely rám oly bűvös lánczokat vete,
Haragszom rád kegyetlen ajkidért.

Haragszom rád, mert nyugtom elveszett,
Haragszom rád szilárd erényidér',
S mert bájid elrabolták lelkemet:
És nincs remény, hogy többé viszatér.

MESE A RÓZSABIMBÓRUL.

Bezerédj Flórikának.

«Nyílj ki, nyílj ki, rózsabimbó,
Nincsen már tél, elment a hó:
Nyílj ki rózsaszál.
Szíjak csókot ajkaidról,
Részegüljek illatodtól:
Érjen bár halál.

Egy parányi percz az éltem,
És ha nálad kéjben éltem,
Kurta vígaság:
Meghalok nagy örömemben,
Meg, ha nem szeretsz, keservben:
Nyílj ki szép virág.»

„,Csak élj, te csapodár;
Ismerlek rossz madár.
Nem vagy te pinty, nem vagy te czinke,
Bár könnyü vagy s nagyon piczinke.
Te mézes lepke vagy,
És hitszegésid híre szörnyü nagy.
Aranynyal hintvék szárnyaid,
De alattok nincs egy szikra hit.
Virágról elreppensz virágra,
S maradnak tőled árvaságra.
Megnyílnom nem szabad neked:
Vidd el tovább csalárd szerelmedet."'
Igy szólt a lepke és a rózsaszál
Egy kis patak zengő hulláminál.

S hogy zöldült a haraszt,
Szomjúzván a tavaszt,
Kijött a méh:
Elnézdelé,
Hol van virág, hol van levél,
S leszállt a naptól enyhe dél,
És minden oly derűlt vala
Az új napon;
Döngött a kisded méh dala
Lassúdadon.
Üdvözle fűt-fát, réteket,
Minden határt,
S a lég örömben reszketett
A merre járt.
»Mi lény? mi hang?
Mi lassú szózat reszket át a légen,
Oly andalító, oly tünékeny?

Ki az, ki itt barang?
Ellenség, jó barát vagy-e?
Reszkessek-e? örüljek-e?»
Leszáll a méh
Egy ág fölé,
A rózsabimbó ellenébe;
Megringatá magát a kis galyon,
Kiváncsian hajlott elébe
S így szólt kisértő hangokon:
«Kis virágom, szép virágom, rózsaszál,
Mit vétettem hogy előlem elbuvál?
És itt hagysz a szép tavaszban
Kínos-egyedül,
Éhen, szomjan, fáradottan,
Szeretetlenül!
Oh nyílj ki gyenge rózsa,
Nyisd meg szűz kebledet,
Bocsásd a szomjuzóra
Mézes lehelleted.
Ha mézedet csak egyszer ízelhetném,
Illatba szálló lelked' érinthetném,
Éltemben szomjuságot
Többé nem érzenék;
Mézeddel egy világot
Megédesíteném.»
««Ah kicsi méh,
Oly szomju s éh
S oly fáradott vagy
És még szerelmes is,
Hogy szinte lelked elhagy,
Te kis hamis.
Ez ám csak a keserves ének!
Oly éhen lenni,
Ugy szeretni,
Ez már csak sok baj egy legénynek.
Jer méhikém, enyhülj e harmaton,
Mely itt remeg koránzöld ágamon.
Az ég adá, a nap nem vette el,
Neked hagyók, hogy szomjad oltsa el.

De mézet, méhikém, nem adhatok;
Sem keblet én neked nem nyithatok:
Feldúlnád mézért keblemet,
S hervadni hagynál engemet.»»
Ivott a méh
S megrészegűlt
A harmat szellemétől.
Nem tűrheté
Hogy így megszégyenűlt
A rózsa kellemétől.
Féltés, harag gyújták föl szellemét,
És hallatott ily rémitő beszéd:
«Várj, meglakolsz még, csalfa, dölyfödért;
Bátor szivünk ily játékhoz nem ért.
Piros vagy most, te kis kaczérkodó:
Ijedtedben halvány lészsz mint a hó.
Ezren fogunk megvíni kebleden;
Ha kéjt nem enged, temetőnk legyen.»

És a méh távozék,
Mérgében sírva tört a légen át.
Megismerék
Hangjának erejéről,
Mely jött szívének belsejéből,
A méznek és gyiloknak bogarát.
Kitért előle légy- és lepkehad,
S a merre szállt, a pók is megszaladt;
De reszketett a rózsa kebele,
Vad borzadással s rémséggel tele.
S szellőt küldött az ég;
Szelíd nyomán tündéri zaj
Emelkedék,
Mint egy sohaj,
Melyet sohajtott kéj és fájdalom,
Kebel, mit édes kínnak terhe nyom.
És e sohajban vágy volt és remény,
Mit kötve tartnak balsors, vagy erény,
És e sohajban rejtezett vihar,
Mit évek árnya még most eltakar:

Vak szenvedélyharcz, mely sírhoz vezet,
Vagy elvesz észt, szivet, becsűletet.
De a vihar megengesztelve lőn
Könytől s imától, melyet anya tőn,
Ki síron túl kiterjesztvén kezét,
Megáldja élő árva gyermekét.
És e szellő, bár vésznek magva volt,
Mint egy sohajba fojtott súgalom,
A rózsaszál körűl hőn összefolyt
S elaltatá varázsos hangokon.
A rózsa mély szenderbe költözött,
És mondhatatlan édes álma jött,
Édesb a mennynél, tisztább mint a kéj
S a szerelem, bár ennek titka mély.
«Csak szenderedjél gyönge kis virág,
Neked még durva, zordon e világ;
Kifejlenél, a dér megsértene,
Idő előtt hervadnod kellene.
Csak szenderegj, míg egy szebb kikelet
Elűzi végkép a bántó telet.
Midőn a napnak engedend a föld;
És áthevűl és lészen ifju, zöld.
Midőn előjön a kis csalogány,
S édes dalától fölzeng a magány.
Ébredj te is, ha meghallandod azt,
S egész kebellel szídd be a tavaszt.»

CS. M. KISASSZONYNAK.

Mintha szívem húrja volnál,
Mely ha reng,
Az örömtől lelkem háza,
Melyben eddig gond tanyáza,
Visszazeng;
Mintha lelkem ága volnál
Tiszta s ép,
Mely még ment minden hibától
És a legdicsőbb sugártól

Égi szép:
Ugy tünöl fel szellememnek
Rokona,
Mintha volnál boldog álmom,
Mintha volnál boldogságom
Jobb hona.
Azt beszélik, szőke, szép vagy
És deli;
És szemednek pillantása,
Mint az égnek megnyilása
Kéj-teli.
Szőke vagy-e, barna vagy-e?
Mit tudom!
De ha hallak és ha látlak,
Hogy szeretlek, hogy csodállak,
Mondhatom.
Tiszta részvét és barátság
A mit adsz,
Lelked egyik szebb virága,
Dús maradsz.
Hát még a kit dús szivedbe
Fölvevél,
Az lesz ám még csak szeretve:
Annak élte, lelke, üdve
Te levél.
A legédesebb titokkal
Vagy tele.
Mint edény, mely mézzel árad,
S édes lenni el nem fárad
Kebele:
Nekem is van nálad titkom
Zálogúl,
Hogyha jobb napom leszállna,
Él az angyal, a ki állna
Pártomúl.
Mondj imát, oh angyal, értem;
Hő imád,
Mint sugár, mely visszatére
Eredete szent helyére,

Üdvöt ád.
És ez üdv nem lesz mulékony
Földi jó;
Isten adja, védi angyal,
Nem lesz ily üdv semmi sorssal
Rontható.
És mig életem delének
Napja tart,
Bízton járok és vidámon
Nem rettegvén már pályámon
Több vihart.

KI A HAMIS?

A sok leány között
Egy kettő ha van is,
Hazudtatok nekem
Hogy a lány mind hamis.

Im e kis barna hölgy
Könnyű, mint a madár,
Ne hígye senki is
Azért, hogy csapodár.

Őszinte, jószivű.
Szemében lelke ég:
Ily szép világitást
Aligha láttam még.

S ha néha rám tekint
— Az Isten áldja meg! —
A kéj s öröm miatt
Még lelkem is remeg.

Nem érzek semmit is,
Csak azt, hogy szeretem:
Világnak gondjait
E szóba temetem.

Mi gondom a világ?
Ha őtet láthatom,
Ha lelkemmel szeme
Egében lakhatom!

SOK BAJ.

Mi lelt engem, én nem tudom,
Hej nagyon sok az én bajom:
Szeretni kell a rózsámat,
Tőle csókoltatni számat.
Karcsu testét átkarolnom,
Ölelését elfogadnom,
Nézni rá s őt hagyni nézni
És szemétől el nem égni!
Van-e ily baj a világon,
Mint az én nagy boldogságom?
Félek, félek, hogy mulandó,
Mint az asszony változandó,
És ha egyszer elenyészett,
Minek akkor már az élet!

AZ IFJÚ KÖLTŐ.

Mi sürget mondanom
Nem hallott dolgokat,
A lélek mélyiben
Titkon fogantakat?

Nyugott és tiszta volt
Ifjú eszméletem,
Mint a puszták tava
Regényes keleten.

Bájólag tűkröze
Rám csillagezreket;
Mikor látok megint
Oly tündér szép eget?...

Egy Isten néze rám
  A csillagok közűl
S üdvömnek képe állt
  A jó Isten körűl.

De angyal jött felém,
  Illette a vizet
És benne dúlatag
  Szélvész keletkezett.

És csillagezreim
  S a gyermekálom-ég
A feldühűlt habok
  Árjában eltünék.

Most lelkem szenvedély
  Hullámi verdesik,
Szemeim az eget
  Hiába keresik.

S szép csillagod', remény,
  S tiéd, oh szerelem!
A vad vihar között
  Alig hogy sejthetem.

S mily óriási gond
  Sorsod felett, hazám!
Hazámat gyermekűl
  Dicsőnek álmodám.

Most látom rongyait.
  Félig gyógyult sebét,
A megkötött kezek
  És szózat szégyenét.

Imádlak, féltelek,
  Oh drága szent haza,
Mi adna még gyönyört,
  Ha sorsod mostoha?

És kérdem, a ki ily
  Gondokkal ostoroz,
Csendrabló angyalom
  Jó volt-e vagy gonosz?

Derűl-e még öröm,
  Enyhűl-e fájdalom,
Ha éltemet talán
  Hosszúra folytatom?

Vagy kétség, gyötrelem
  Kisérnek siromig,
És semmi vágy után
  Áldás nem érkezik?

Oh, adjatok nekem
  Jobb álmot, istenek,
Vagy sírom zártáig
  Meg nem pihenhetek.

NÉVNAPI KÖSZÖNTÉS.

Laurához.

Kár hogy a pap megkeresztelt,
  Jobb volnál pogánynak,
Mert pogány vagy és kegyetlen
  Híved fájdalmának.

Vagy ha már meg kelle lenni,
  Mondtak volna másnak,
Szép-, hamisnak, kellemesnek,
  Csak ne Laurának.

Mondták volna: légy gyönyörré
  Mindenek szemében,
Es örömnek kútfejévé
  Férfiak szivében;

Vagy neveztek volna inkább
  Fájdalom napjának,
Gyötrelmemnek, bánatomnak,
  Búm okozójának.

Gyötrelem bár s bánat és bú,
  De az enyém volnál,
Már keresztségedtől fogva
  Lelkemhez tartoznál.

Hátha még jobb szíved volna,
  Hátha még szeretnél,
Lelke lennél életemnek,
  Drágább enlelkemnél.

Nincs az a kincs, nincs dicsőség,
  Mellyért od' adnálak:
Egy életre elég volnál
  Isten áldásának.

LAURÁHOZ.

Nagy szálka vagy szememben, kis leány!
Nem látok, bár szememben nincs hiány;
Nem láthatom miattad a napot;
Hajh az nekem már rég lenyúgodott.

Nem láthatom miattad a tavaszt,
Elégeté hő szenvedélyem azt;
Nem láthatok sem földet sem eget,
Csak tégedet, csak bűvös képedet.

És kérdezem, a nap rajzolt-e le,
Hogy a világ képeddel oly tele?
Ez jár velem, ez kísér mindenütt,
Mint üldöző, mindenhol rajtam üt.

Nem látok mást, mint holló hajadat,
Hamis szemed' és kedves arczodat.

Szeretlek-e, vagy tán őrült vagyok?
Tudná az ég, nem szabadúlhatok.

Hozzád vagyon lánczolva szellemem,
S e szellemláncz legfájóbb szerelem;
Hozzád van az teremve mint az ág,
Letörve már, és még sem holt virág.

Eltépjem-e a kínos lánczokat?
Megélhet-e az ág, ha leszakadt?
Sorsom te vagy, egy szód, lehelleted,
S élek halok, a mint te végezed.

KESERŰ POHÁR.

(Bordal *Czilley s a Hunyadiak* szomorújátékból.)

Ha férfi lelkedet
Egy hölgyre föltevéd,
S az üdvösségedet
Könnyelműn tépi szét;
Hazug szemében hord mosolyt
És átkozott könyűt,
S mig az szivedbe vágyat olt
Ez égő sebet üt;
Gondold meg és igyál:
Örökké a világ sem áll;
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, mint volt, a puszta lég.

Ha, mint tenlelkeden,
Függél barátodon,
És nála titkaid:
Becsűlet és a hon,
S ő síma orgyilkos kezét
Befúrja szívedig,
Míg végre sorsod árulás
Által megdöntetik;

Gondold meg és igyál;
Orökké a világ sem áll:
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, mint volt, a puszta lég.

Ha szent gondok között
Fáradtál honodért,
Vagy vészterhes csatán
Ontottál érte vért,
S az elcsábúltan megveti
Hű buzgóságodat,
S lesz aljas-, gyáva-, és buták
Kezében áldozat;
Gondold meg és igyál:
Örökké a világ sem áll;
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, mint volt, a puszta lég.

Ha fájó kebleden
A gondok férge rág,
S elhagytak hitlenűl
Szerencse és világ,
S az esdett hír, kéj s örömed
Mind megmérgezve van,
S remélni biztosabbakat
Késő vagy hasztalan;
Gondold meg és igyál:
Örökké a világ sem áll;
Eloszlik, mint a buborék,
S marad, mint volt, a puszta lég.

S ha bánat és a bor
Agyadban frígyre lép,
S lassanként földerűl
Az életpuszta kép,
Gondolj merészet és nagyot,
És tedd rá éltedet:
Nincs veszve bármi sors alatt
Ki el nem csüggedett.

Gondold meg és igyál:
Örökké a világ sem áll;
De a mig áll, és a mig él,
Ront vagy javít, de nem henyél.

HONSZERETET.

Szeresd hazádat és ne mondd:
A néma szeretet
Szűz mint a lélek, melynek a
Nyelv még nem véthetett.

Tégy érte mindent: éltedet,
Ha kell, csekélybe vedd;
De a hazát könnyelmüen
Koczkára ki ne tedd.

S nem csak dicsőké a haza;
A munkás pór, szegény,
Bár észrevétlen, dolgozik
A hon derűletén.

Tűrj érte mindent a mi bánt,
Kínt, szégyent és halált;
De el ne szenvedd, el ne tűrd
Véred gyalázatát.

S ne csak veszélyben légy serény,
A béke vészesebb,
S melyet vág álmos népeken,
Gyógyíthatlanb a seb.

Gondold meg, mennyit érsz: eszed,
Szived, pénzed, karod,
S fukar légy, alkván a honért,
Ha azt feláldozod.

S midőn a legtöbb emberek
Csüggednek várni jót
Családjok-, társaik- s magokért,
Ha sorsok csalfa volt;

Midőn nem-méltatott erény
És bűn, mely czélt nem ér,
Kifárad újra küzdeni
A vágyott javakért;

Midőn a legbuzgóbb anya
Remény- s munkátalan,
S a veszni indult gyermekért
Csak sóhajtása van;

Te még, oh honfi, ébren állj,
Remélni, tenni hő,
Mig a honból, kin lelked függ,
Van egy darabka kő.

S midőn setét lesz a világ
És minden tűz kiég,
A honfiszívben fenmarad
Egy élő szikra még.

S hol honfi húnyt, e szikra ég
Fenn a sírhalmokon,
Bal századoknak éjin át
E lángban él a hon.

S kihűlt hamvából a dicső
Göröghon újra kél,
Felhozza régi hőseit
E szikra fényinél.

E szikra a hon napja lesz,
S hol fénye hőn ragyog,
Az élet a hon kebelén
Ujúlva feldobog.

És újra felvirúl a föld
A merre a szem néz,
És minden, a ki rajta él,
Munkára, tettre kész.

S a nemzet Isten képe lesz,
Nemes, nagy és dicső,
Hatalma, üdve és neve
Az éggel mérkező.

Oh honfi, őrizd e tüzet,
S ne félj, ha vész borúl:
E szikra fényt ad és hevet
S ég olthatatlanúl.

SZABAD FÖLD.

E ház, hová most lábamat teszem,
Fáradt fejem békén pihentetem,
Hol a konyhán barátságos tüz ég,
S mellette fürge gondos feleség;
E honi föld, mit szántok és vetek,
Hol hőt, fagyot gyakorta szenvedek,
Mely táplál engem s kis szolgáimat,
S keblébe végre híven befogad;
E föld, e ház, e kert — megérhetém,
Akarta Isten, hogy most mind enyém.
Nem ismerém e szót mind e napig:
A puszta lélek volt enyém alig.
Most bizton állok itt sajátomon,
És áldlak érte, kétszer drága hon!
Talán nem adtam vért, nem őseim;
De fáradoztak híven kezeim;
S munkám után virító lett a föld,
Isten- s embernek benne kedve tölt.
Szép a vetés, dús volt az aratás,
Sok gond után kedves vigasztalás.

Most már enyém e munkán vett örök,
Mit ím örömkönyűvel öntözök!
S ne mondja senki, hogy henyén talált:
Szolgáltam érte országot, királyt.
Majd gyermekimre szállnak javaim,
Rájok maradnak tartozásaim;
Adónkat, legyen bár pénz, munka, vér,
Örömmel adjuk biztos napokér';
S erős lesz országunk, nagy a király,
Hol ennyi ember boldog hont talál.

A HAZAFI.

Látogató ha keres, mondjátok, nem vagyok itt benn:
Lelkem a kedves hon messze határira szállt,
S tartja ölelve hegyét, völgyét, és síkjait, és az
Országos folyamon tengerek árjaig ér.
Fölhat a trón kebelébe szilárd, hűségteli gonddal,
Munkás szánat közt a kalibákba benéz.
És megnyílnak előtte az elmúlt századok évi,
S a mi jövendőt a végzetek árnya takar.
S aggodalom s szent érzelmek közt kérdi magától:
Mit kell szólnia, mit tennie érted, o hon!
De jön idő, melyben süker éri a fáradozó főt:
Akkor nyílt ajtóm látogatóknak örűl;
És a barátságnak megnyílnak termeim újra,
Szívvel, lélekkel honn lesz a gazda megint.
Még jön idő, melyben poharat fogok ütni vidáman,
S jobbom jó kezeket híven ölelve szorít.
Addig zárva vagyok, test, melynek lelke kiszállott,
S zöld ágat keres a hon koszorúja közé.

A TÓT DEÁK DALA.

Ha kedvem elborúl,
Mert pénzem nincs, vagy nem is volt,

Nadrágom, csizmám csupa folt,
S kapczám mégis szorúl:
Csak rajtad bámulok,
S tüstént kigyógyulok,
Roppant világ,
Dicső világ!

Mi szépek tájaid:
A hegy, völgy és a nagy terek,
Hol dús kalászok rengenek,
És zöld borág virít;
Mely drága gyűjtemény,
És ez mind nem enyém!
Oh szép világ,
Gazdag világ!

Akárhová megyek,
— S miért ne mennék? nem tudom —
Szép városokhoz visz a nyom,
Hol megpihenhetek;
Pedig látá az ég,
Egy házat sem rakék.
Oh szép világ,
Pompás világ!

S ha féktelen vizár,
Jég, tűz, vihar pusztítanak,
S ház és mező megromlanak:
Mi gondom? semmi kár!
Az ég be nem szakad,
A föld még megmarad.
Erős világ,
Szilárd világ!

S ha itt-ott éhezem,
Mi baj? van a ki jól lakott,
És hány van, a ki jót ivott!
Ha ezt elképzelem:

  Étvágyam csöndesűl,
  A sor majd rám kerűl.
    Oh jó világ,
    Boldog világ!

S nem ingyen süt-e rám
Az Isten napja mindenütt?
Kivévén, már ha lefeküdt,
S akkor sincs éjszakám:
  A hold leszen napom,
  Világát bámulom.
    Arany világ,
    Ezüst világ!

S ha mindezt megunom,
Csak tőlem függ, mivé legyek.
A legdicsőbb magyar leszek,
Mihelyt csak akarom:
  Hazám' nagygyá teszem,
  Ki szólhat ellenem?
    Dicső világ,
    Magyar világ!

S ha majd nagy úr leszek:
Ispán, alispán, potrohos,
Magam, cselédem aranyos,
S mind rajtam függenek:
  Ki hinné: én vagyok,
  Ki most itt koplalok?
    Oh szép világ,
    Dicső világ!

ÁBRÁND.

Szerelmedért
Feldúlnám eszemet
És annak minden gondolatját,

S képzelmim édes tartományát;
Eltépném lelkemet
Szerelmedért.

Szerelmedért
Fa lennék bércz fején,
Felölteném zöld lombozatját,
Eltűrném villám s vész haragját,
S meghalnék minden év telén
Szerelmedért.

Szerelmedért
Lennék bércz-nyomta kő,
Ott égnék földalatti lánggal,
Kihalhatatlan fájdalommal,
És némán szenvedő,
Szerelmedért.

Szerelmedért
Eltépett lelkemet
Istentől újra visszakérném,
Dicsőbb erénynyel ékesíteném,
S örömmel nyújtanám neked
Szerelmedért!

AZ ELVESZETT ORSZÁG.

Arczom, ne kérdjétek,
Miért oly halovány:
Legbátrabb fiaim
Elestek a csatán.

A fenmaradtakat
Vad ínség kergeti:
Nincs kő, hová fejét
Csak egy is teheti.

Hő keblemen, hol ők
Lágyan feküdtenek,

Most a kétségbe'sés
Kigyói fürdenek.

És látni nincs remény
Többé jó napomat:
Boszút ki állana,
Nem szülhetek fiat!

AZ ANYÁTLAN LEÁNYKA.

Hadd lássalak, te kis
Virágszemű leány:
Szemedben ég van-e
Vagy tavaszi virány?

Vagy ég és a virány
Úgy egyesültenek,
Hogy bájvilág gyanánt
Szemedben égjenek?

Anyádnak lelke tán
Virággá változott,
S a honbul, melybe kelt,
Égszín ruhát hozott?

Es e virágra vált
Kis mennyben itt mulat,
Folytatni üdv gyanánt
A földi napokat.

Mosolygj csak, kis leány,
Mosolygjon kék szemed;
Szent fény, mi benne ég:
Remény s emlékezet.

MERENGŐHÖZ.

(Laurának.)

Hová merűlt el szép szemed világa?
Mi az, mit kétes távolban keres?
Talán a múlt idők setét virága,
Min a csalódás könnye rengedez?
Tán a jövőnek holdas fátyolában
Ijesztő képek réme jár feléd,
S nem bízhatol sorsodnak jóslatában,
Mert egyszer azt csalúton kereséd?
Nézd a világot: annyi milliója,
S köztük valódi boldog oly kevés.
Abrándozás az élet megrontója,
Mely, kancsalúl, festett egekbe néz.
Mi az, mi embert boldoggá tehetne?
Kincs? hír? gyönyör? Legyen bár mint özön,
A telhetetlen elmerülhet benne,
S nem fogja tudni, hogy van szívöröm.
Kinek virág kell, nem hord rózsaberket;
A látni vágyó napba nem tekint;
Kéjt veszt, ki sok kéjt szórakozva kerget:
Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.
Ki szívben jó, ki lélekben nemes volt,
Ki életszomját el nem égeté,
Kit gőg, mohó vágy s fény el nem varázsolt,
Földön honát csak ollyan lelheté.
Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:
Egész világ nem a mi birtokunk;
A mennyit a szív felfoghat magába,
Sajátunknak csak annyit mondhatunk.
Múlt és jövő nagy tenger egy kebelnek,
Megférhetetlen oly kicsin tanyán;
Hullámin holt fény s ködvárak lebegnek,
Zajától felréműl a szívmagány.
Ha van mihez bizhatnod a jelenben,
Ha van mit érezz, gondolj és szeress,

Maradj az élvvel kínáló közelben,
S tán szebb, de csalfább távolt ne keress.
A birhatót ne add el álompénzen,
Melyet kezedbe hasztalan szorítsz:
Várt üdvöd kincse bánat ára lészen,
Ha kart hizelgő ábrándokra nyitsz.
Hozd, oh hozd vissza szép szemed világát;
Úgy térjen az meg mint elszállt madár,
Mely visszajő, ha meglelé zöld ágát,
Egész erdő viránya csalja bár.
Maradj közöttünk ifju szemeiddel,
Barátod arczán hozd fel a derűt:
Ha napja lettél, szép delét ne vedd el,
Ne adj helyette bánatot, könyűt.

KATONA.

I.

A sorshúzás.

Sorba legény, sorba szép legénység,
Ide álljon, kit nem bánt a vénség.
A kit Isten ép kéz- lábbal áldott,
Védelmezni tartozol hazádat.
Nem lesz önkény és nem lesz kivétel.
Nem fogunk már senkit is kötéllel:
Katona lesz, a kit a sors talál,
De a katonaság még nem halál.
Katonának sokszor jól van dolga,
Sóra, fára többé semmi gondja;
És ha szenved, szenved országunkért,
Apja, anyja, s mindnyájunk javáért.
Majd ha harsog a kürt, a dob pörög,
Puska roppan, az ágyu mennydörög,
S ló és ember alatt reszket a föld,
Vész, sikoltás minden lelket eltölt:
Akkor tetszik majd meg, ki a legény,
Kinek magyar szíve van a helyén,

Mert nem csárdán terem a vitézség,
Bornyeléshez nem kell nagy merészség;
De ki bátran halál szemébe néz,
Az a legény talpán, az a vitéz.
Rajta ifjak! bátor, ép legények,
A sorshúzást ti ne rettegjétek.
Ha talál is a sors, nem a világ,
Haza tértek, míg meg sem gondolnák.
Nyolczad évre ismét látjuk egymást,
Itt vagy máshol. Isten hozzád, pajtás!

II.

Márton gazda.

«A tánczban mért hányod fonákul lábadat?
Ha iszol, mért adod bánatnak magadat?
Mint kinek a tyúkok ették meg kenyerét,
Vagy kinek borában légy találta vesztét.
Másszor ha legyet látsz, igyál előbb magad,
És a kenyér helyett edd meg rossz tyúkodat.
Vagy tán szeretőd volt, majd szőke, majd barna,
És most nincs semilyen, ki levest habarna?
Ne aggódjál rajta, azt gondold, hogy gombház,
Példabeszéd mondja, ha leszakad lesz más.
Asszony nemzetséggel nem jó czimborálni,
Az ő mesterségök: csalni és darálni.
Csalni azt, ki bennök bizodalmat vetett,
S eldarálni az ép tiszta becsületet.
Endre, Endre! bizony félek, hogy megjártad,
Szíved igaz pénzét könnyen kidobáltad,
És kaptál jó pénzért hamis rossz portékát,
Hordja el a karvaly a sok rossz asszonyát.»
Így szólt Márton gazda búsongó Endréhez
Mellé telepedvén az asztal végéhez.
Endre ült, könyökét asztalhoz szegezve,
Kalappal orczáját mélyen betemetve.
A gyertya előtte búsan pislokálván
Gyászt látszott viselni elkonyúló hamván.

De hogy becsületes Márton gazdát hallá,
Felolvadott néma bánatja panaszszá.
«Mit beszél kend nekem légyről és tyúkokról,
Nem származik az én bajom állatoktól.
De hajh a szerető, atyámfia Márton,
Szerető elég van széles e világon;
Csak igaz szerető nincsen az ég alatt:
Minek rontsam vele szép ifjuságomat?
Miattam akár mind hordja el a kánya:
Nem ér egy fakovát száz falu leánya.
Katonává lettem, mert engem ért a sor,
Azért nem vigasztal sem a táncz, sem a bor,
Itt kell hagynom apám', anyám', s testvérimet,
Ki mondja meg, hová hajtom le fejemet?
A jó Isten tudja, megjövök-e vagy sem?
De már ha menni kell, azt nem is keresem,
Hátat fordítok a falu határának,
S jó éjszakát mondok az egész világnak.»
Ezzel a palaczkot szájához emelé,
Mígnem feneke a pallást fenyegeté.
Márton megfeddé őt a mohó ivásért,
Hogy ily rossz kedvével Istent, embert megsért,
S addig tartóztatá szép vigasztalással,
Hogy Endre békűlni kezde új sorsával.

III.

A kis leány.

Jött Márton gazdának tíz éves lánykája,
Függvén kis karjáról kézi kosárkája.
Szemes volt a leány és nem bátortalan,
S vidám, mint a kinek nem rossz szándéka van.
«Anyám köszönteti kendet, Endre bátya,
S kivánja, hogy legyen boldog utazása,
Fogadja jó szívvel e kis útravalót,
Pogácsát, pecsenyét és egy fehér czipót.
Azt is izeni még édes anyám kendnek,
Hogy rólam, ha elmegy, ne felejtkezzék meg,

Nyolcz esztendő múlva már nagy leány leszek,
Kendhez, ha megtetszem, feleségül megyek.
Addig megtanúlok szőni, fonni, varrni,
A fáradt gazdának jó ételt habarni.
Megbecsűlöm kendet, a mint kend engemet.
Vezesse az Isten útjában kelmedet.»
Márton gazda a mint hallá a beszédet,
Könybe lábadt szeme az örömtől égett,
Legifjabb lánykáját mert igen szerette,
De hogy ilyen okos, azt nem is sejtette.
Endre szomorún bár, mosolygott a lányra,
Mert neki is tetszett elmés indítványa.
«Ki tudja, kis hugám, mi lesz még belőlünk,
Nyolcz esztendő múlva, ha akkor még élünk?
Addig meghalhatok nehéz szolgálatban,
Vagy te másba szeretsz, mert legény elég van.
De ha úgy tetszenék jóságos Istennek,
Hadi szolgálatból hogy visszajöhessek,
Majd szemedbe nézek nyolcz esztendő múlva,
S meglátom, nem vagy-e szívben megváltozva.»
Így szólt s kezet fogott jó Márton gazdával,
Vidám szemet váltott kicsi mátkájával:
Leönté a holmit tágas szűrújjába,
S a biró házához útnak indult lába.

IV.

A puszta kút.

Távol a falutól
 Nyugot felül
Nagy rónaság terjed
 Végetlenűl.

Gyalogútja mellett
 Mai napig
Egy száraz kútágas
 Bámészkodik.

Míg jobb idők jártak
Feje fölött,
Kútjánál sok edény
Megtöltözött;

Sok ifjú és leány
Barátkozék,
Csendes tanujok volt
A kút s az ég.

Hejh, sok szegény utas
Lelt enyhet ott,
S keskeny árnyékában
Kinyúgodott.

Most a kút elapadt,
S gémetlenűl
A puszta kútágas
Áll egyedűl.

Elátkozott fején
Nincs semmi dísz,
Rideg fájának a
Madár se' hisz.

Csak ünnep-estenként
Jön a leány,
S vígasztalást keres
A puszta fán.

Tán oly boldogtalan
Ő is szegény,
Hejh, mert soká késik
A várt legény.

V.

A jövevény.

Ne várd, babám, ne várd
Legényedet,
Ki tudja merre jár
S hová veszett?

Mit ér az oly legény
Ki el nem jő,
Ha rá várakozik
Hű szerető.

Lásd én tüzön, vizen
Átszállanék,
Hogy tőle megtudjam,
Szeret-e még?

De hajh, nincs oly leány,
Ki várna rám!
Ki kapna ily kopott
Rossz katonán?

Pedig habár ruhám
Ütött, kopott,
Szívem azért még el
Nem száradott.

Szeress engem, babám,
Ha még lehet,
Ha még nem adtad el
Kis szívedet.

Ha nem igaz hozzád
Akaratom,
Ne legyen, míg élek,
Egy jó napom.

VI.

Hadi élet.

Derék szál férfi volt a szolgált katona,
S a leány a falu legszebb hajadona.
Ott álltak kettecskén a kútágas mellett,
Mindenik magában sokat töprenkedett,
S hogy megindult a szó, s szemök keveredett,
Beszélt a katona sok czifra esetet:
Miként járt iszonyú magas hegyek felett,
Hogy hátával szinte dörzsölte az eget,
Tarisznyára szedett holdat, csillagokat,
Melyek mind megszöktek, mikorra felviradt;
Hogy sétált a gönczöl szekerén fel s alá,
Bakancsa talpát a tenger nyalogatá;
S hogy végre kiült a világnak szélire,
S úgy lógatta lábát a fakó semmibe.
De még e dicsőség nem tartván örökké,
Hogy ideje lejárt, indult haza felé.
S addig gyalogolt, hogy lába majd elkopott,
Fejében a sapka összezsugorodott:
Csak szive ép s egész, mint az Isten adta,
Azt egy kis leánynál itt zálogban hagyta;
De a kis leányból azóta nagy lány lett,
Azóta talán már férjhez is mehetett.

VII.

Vallomás.

«Endre bátya, Endre bátya,
Hát nem ismer engem?
Hogy hihette kend azt rólam,
Hogy tán elfeledtem.

Az esztendőt édes anyám
Gerendára rótta:
Kendre vártam télen nyáron
Nyolcz esztendő óta.

Avval nőttem hajadonná,
  Hogy ha kend még megjő,
Felesége leszek kendnek,
  S víg lesz a menyegző!

Itt vagyok most Endre bátya,
  Ha nem tetszem kendnek,
Adjon kend el s vegyen rajta
  Gyolcsot szemfödélnek.»

«Tüzes-adta kis leánya,
Szivem lelkem Katiczája,
  Hát te szeretsz engem?
Már sok országot bejártam,
Ily csodára nem találtam!
  Áldjon Isten lelkem!

Alig akadok magadra,
Úgy megnőttél szépre, nagyra,
  Hogy nem győzlek nézni.
Nincsen ember a világon
A kivel most boldogságom
  El tudnám cserélni.»

Így szóltak egymással Katicza és Endre,
Tarka beszédjökben nem vigyáztak rendre,
Szívök sem dobogott most úgy miként máskor,
Pedig egyikét sem zavarta meg a bor.
Még vizet sem ittak, mert a kút elapadt;
De szerelmes szívök annál inkább dagadt.
S Endre a bakancsot könnyebben emelé,
Hogy a szép Katiczát meg-megölelgeté;
Szórul szóra végűl kezet is nyújtottak,
Egymásnak újolag hűséget fogadtak.
A fogadás közben összeforra szájok,
Hogy a versiróknak nincs ily Katiczájok!
Így ballagtak el a faluba kettecskén,
Útközben gyakorta egymásra tekintvén,

Beszédes szájok is elnémult mint a hal,
Mert lelkök tele volt örömgondolattal.
A kútágas pedig még szomorúbb fa lett,
Ösvénye is benőtt s a fűben elveszett.
Az üres egekbe nyujtózik hasztalan,
Neki a világon már nem nagy becse van,
Hacsak a boldog pár meg nem ássa kútját:
Fordítsa az Isten jóra házok dolgát.

ROSSZ BOR.

Igyunk, barátim, szomjas a világ,
Kivált a költő, a ki tollat rág,
Hiszen mi írtuk a jó Fóti dalt,
Igyuk meg hát ez átkozott italt.
  Csapláros, méregkeverő!
  Ne pislogj; jobb bort adj elő.
    Czudar biz' ez; de ám igyunk,
    Hiszen magyar költők vagyunk.

Gyalázatos bor! ilyet iddogál
Magyar hazánkban ifju s agg szakáll,
Kivévén a bölcset meg a papot:
A költő versben lát csak jó napot.
  Csapláros, méregkeverő!
  Ne pislogj; jobb bort adj elő.
    Czudar biz' ez; de ám igyunk,
    Hiszen magyar költők vagyunk.

Mondják: Egernél híres bor terem.
Verembe szűrik tán? nem ismerem.
Megénekeltem harczait, borát,
S mind e napig nem láttam áldomást.
  Csapláros, méregkeverő!
  Ne pislogj; egrit adj elő.
    Czudar biz' ez; de ám igyunk,
    Hiszen magyar költők vagyunk.

Mi szép vagy kolna Ménes oldalán!
Borod setét, mint a czigány leány,
És benne a szív édes lángja ég,
Kurucz, tatár! csak ilyen kéne még.
  Csapláros, méregkeverő!
  Ménes borából adj elő.
    Czudar biz' ez; de ám igyunk,
    Hiszen magyar költők vagyunk.

Ki láta bort, zöldet, mint drágakő?
És híg aranyt, mely nyakba önthető?
Somló, Tokaj, halljátok a panaszt:
Fösvény hegyek! nekünk nem szűrtök azt.
  Csapláros, méregkeverő!
  Legjobb borodból adj elő.
    Czudar biz' ez; de ám igyunk,
    Hiszen magyar költők vagyunk.

Elég! elég! Fejünk majd megszakad,
Szemünk borúl és nyelvünk elakad.
Költődnek, oh hatalmas Hunnia,
Légy-étetőt engedsz-e innia!
  Csapláros, méregkeverő!
  Pusztúlj, ne adj több bort elő.
    Nagyon czudar, de drága volt:
    Izleld meg érte a pokolt!

DESSEWFFY AURÉL.

Kétes uton jártál, kevesektől értve, s ha czélod
  Nagy vala, elfedezé azt kor előtti halál.
Díjzatlan ha jeles, meg nem büntetve ha vétkes,
  Élve, temetve talány hagyta el a honi tért.
Nem vesztének-e nagyot? kérdjük most aggva magunkban,
  S a szent nemzetiség angyala súgja: Igen.

HAHNEMANN.

1.

Eddig anyag harczolt anyag ellen a bús beteg ágyán,
S durva csatájok közt kín vala élni tovább.
De te jövél, s a parányokból felidézted az alvó
Szellemeket, s küldéd mesteri bűvöd alatt.
S újra szelíd nemtők kísérik az emberiséget,
És a halál retteg gyötreni áldozatát.

2.

Meghaltál, hogy kötve ne légy egy testhez örökké:
S lelked az ős elemek gyógyerejébe vegyült.

MEGYERI.

1.

Mely nevetés ez alant? mi öröm van a síri világban?
A komor árnyak közt Megyeri szelleme jár.

2.

Eddig néma valék, bérczekbe temetve vadon kő,
Most szomorú emlék, gyásznak alakja vagyok.
Meg ne itéljetek a víg arczért. Megyeri sírján
Lelke van a kőnek: élnie s kaczagnia kell.

KÖLCSEY.

Meg ne ijedjetek, a hazaföldnek szíve dobog fel:
Kölcsey sírjától keble örökre sebes.

TÓTH LŐRINCZ EMLÉKKÖNYVÉBE.

Hosszú életet élj, hogy elérd, a mit mi reméltünk,
S a mi reményünkön túl vala, érni reméld

S mondhassad, ha porainkat jősz üdvözleni: küzdők
Hamvai, bék veletek; a haza boldog, erős.

HUBENAYNÉ.

(1844.)

I.

Ily hamar, oh anyaföld, mért sűlyedtél el alatta?
Nem lehetett neked e szellemi nőke nehéz.

II.

Élni, örülni az életnek — fiatal vagyok és nő —
Élni kivánok még, hagyjatok élni tovább.
Oh hagyjátok a hon levegőjét színom örömben,
Bánatban, bármily végzetek árnya alatt.
Hagyjátok meg az álarczot s a szinpadot és az
Élet játékát, nemzetem, Isteneim!
Színésznő vagyok, életemért reszketve könyörgő,
Hagyjátok végig játszanom életemet.
Éltem kettős bár, nem enyém: de az, a mi nyomasztó
Benne, mi fáj, ég, az kétszerezetten enyém.
És mégis mi öröm szolgálnom tégedet, oh hon,
És mégis mi öröm látni virúlatodat!
Ah de mi bal súgót hallok! szerepembe ijesztő
Szózatokat súg a végtelen álmu halál.
A függöny leesik, tündér képeinek alatta
Fekszik az éj rémes tábora zajtalanúl;
És a diszítmény négy puszta fa, melynek ölében
A ki bezárkózott, nem szabadúl ki soha.
Vagy játék-e ez is? s csak most kezdődik az élet,
És e függöny után feltünik, a mi való?
S a kirepült lélek szabadon megy vágyai szárnyán,
Merre hiába vivott földi hatalma szerint?
Vagy tán szellemem az, mi nemesb élvekre tanítva
Általszáll e nép ifjai- s lányaira?
S a haza napjában, mely fel fog jőni bizonynyal,
Gyenge sugárként hű lelkem is élve marad?
És tán lesz, ki poraim így üdvözlendi: szelid nő!

Tiszta kebelbeli hang, hajnali tiszta sugár!
Eltüntél, elhangzottál; de mi hű sziveinkben
Még sok időkön túl hallani, látni fogunk!

MIT CSINÁLUNK?

Mit csinálnak Magyarhonban?
Esznek, isznak és danolnak.
Semmi baj sincs? semmi gondrém,
Hogy majd érte meglakolnak?
Van biz' itt baj; de hiába,
Enni csak kell az embernek;
S inni hogy ne kéne, a hol
Oly dicső borok teremnek:
Csakhogy aztán
Majd ha ember kell a gátra,
Korhely-gyáván
Ne maradjon senki hátra.

Mit csinálnak Magyarhonban?
Esznek, isznak, álmodoznak.
Semmi baj sincs? semmi gondrém,
Hogy az álmok megszakadnak?
Van biz' itt baj; de hiába
Olyan édes álmodozni!
S néha tán jobb, mint fejünkkel
Faltörősdít játszadozni:
Csakhogy aztán,
Majd ha ember kell a gátra,
Álmos-gyáván
Ne maradjon senki hátra.

Mit csinálnak Magyarhonban?
Esznek, isznak, gondolkoznak.
És miről az istenadták?
Hogy tán élni kén' a honnak!
Kár biz' az; de már hiába,
Gondolatnak nincsen gátja,

És ha úgy van, a mint mondják,
Gondolat a tettek bátyja:
    Csakhogy aztán,
    Majd ha ember kell a gátra,
    Méla-gyáván
    Ne maradjon senki hátra.

Mit csinálnak Magyarhonban?
Esznek, isznak, hadakoznak.
Szörnyüség! — No nem kell félni,
Csak szavakkal kardlapoznak.
Kár a szóért; de hiába
Szóból ért a magyar ember,
S gyakran a szó dolgokat szül,
Gyakran a szó éles fegyver:
    Csakhogy aztán,
    Majd ha ember kell a gátra,
    Nyelves-gyáván
    Ne maradjon senki hátra.

Mit csinálnak Magyarhonban?
Esznek, isznak s tán dolgoznak?
Félig-meddig; mert nem tudják,
Másnak lesz-e vagy magoknak,
Ennyi is kár; de hiába,
Munka jobb a koplalásnál,
S jobb az edzett kar, ha ép vagy,
Mint ha selymen sántikálnál.
    És hogy aztán,
    Majd ha ember kell a gátra,
    Gyenge gyáván
    Ne maradjon senki hátra.

Mit csinálnak Magyarhonban?
Szőnek, fonnak és akarnak —
Tán vakarnak? semmi tréfa!
Posztó is kell a magyarnak.
Hát takács-e a magyar nép?
Nem szégyenli a vetéllőt?

Semmi baj! tán összefűzi,
A mit a sors egybe nem szőtt:
Csakhogy aztán,
Majd ha ember kell a gátra,
Gépi-gyáván
Ne maradjon senki hátra,

És pedig — mit is beszéltem?
A vadásznak jó a cserje;
A költő had álmodozzék;
A kovács a vasat verje.
Minden ember a mihez tud,
Ahhoz lásson télen, nyáron,
S a paraszt borbély helyében
Úr-szakállat ne kaszáljon.
És hogy aztán,
Majd ha ember kell a gátra,
A ki hitvány,
Félre tőlünk, menjen hátra!

HÁNYSZOR HALLÓK...

Hányszor hallók: életet, vért
Megtámadt hazánkért!
Ősink néha meg is adták
Dúsan a nehéz bért.
Fenmaradt e szenvedő hon
Megrongálva vésztől,
Kór, szegény, bús és pirongó
Önnön szégyenétől.

GONDOLATOK A KÖNYVTÁRBAN.

Hová lépsz most, gondold meg, oh tudós,
Az emberiségnek elhányt rongyain
Komor betűkkel, mint a téli éj,
Leirva áll a rettentő tanulság:

«Hogy míg nyomorra milliók születnek,
Néhány ezernek jutna üdv a földön,
Ha isten észszel, angyal érzelemmel
Használni tudnák éltök napjait.»
Miért e lom? hogy mint juh a gyepen
Legeljünk rajta? s léha tudománytól
Zabáltan elhenyéljük a napot?
Az Isten napját! nemzet életét!
Miért e lom? szagáról ismerem meg
Az állatember minden bűneit.
Erény van írva e lapon; de egykor
Zsivány ruhája volt. S amott?
Az ártatlanság boldog napjai
Egy eltépett szűz gyönge öltönyén,
Vagy egy dühös bujának pongyoláján.
És itt a törvény — véres lázadók,
Hamis birák és zsarnokok mezéből
Fehérre mosdott könyvnek lapjain.
Emitt a gépek s számok titkai!
De a kik a ruhát elszaggaták,
Hogy majd belőle csínos könyv legyen,
Számon kivül maradtak: Ixion
Bőszült vihartól űzött kerekén
Örvény nyomorban, vég nélkül kerengők.
Az őrült ágyán bölcs fej álmodik:
A csillagászat egy vak koldus asszony
Czondráin méri a világokat:
Világ és vakság egy hitvány lapon!
Könyv lett a rabnép s gyávák köntöséből
S most a szabadság és a hősi kor
Beszéli benne nagy történetét.
Hűség, barátság aljas hitszegők
Gúnyáiból készült lapon regél.
Irtózatos hazudság mindenütt!
Az írt betűket a sápadt levél
Halotti képe kárhoztatja el.
Országok rongya! könyvtár a neved,
De hát hol a könyv, mely czélhoz vezet?
Hol a nagyobb rész boldogsága? — Ment-e

A könyvek által a világ elébb?
Ment, hogy minél dicsőbbek népei,
Salakjok annál borzasztóbb legyen,
S a rongyos ember bőszült kebele
Dögvészt sohajtson a hír nemzetére.
De hát ledöntsük a mit ezredek
Ész napvilága mellett dolgozának?
A bölcsek és a költők műveit,
S mit a tapasztalás arany
Bányáiból kifejtett az idő?
Hány fényes lélek tépte el magát,
Virrasztott a szív égő romja mellett,
Hogy tévedt, sujtott embertársinak
Irányt adjon s erőt, vigasztalást.
Az el nem ismert érdem hősei,
Kiket — midőn már elhunytak s midőn
Ingyen tehette — csúfos háladattal
Kezdett imádni a galád világ,
Népboldogító eszmék vértanúi,
Ők mint a többi rongykereskedővel,
Ez únt fejek- s e megkorhadt szivekkel
Rossz szenvedélyek oktatóival
Ők mindegyütt — a jók a rossz miatt —
Egy máglya üszkén elhamvadjanak?
Oh nem nem! a mit mondtam fájdalom volt,
Hogy annyi elszánt lelkek fáradalma,
Oly fényes elmék a sár fiait
A sűlyedéstől meg nem mentheték!
Hogy még alig bír a föld egy zugot,
Egy kis virányt a puszta homokon,
Hol legkelendőbb név az emberé,
Hol a teremtés ősi jogai
E névhez ‚ember'! advák örökűl —
Kivéve a ki feketén született,
Mert azt baromnak tartják e dicsők
S az Isten képét szíjjal ostorozzák.
És mégis — mégis fáradozni kell.
Egy újabb szellem kezd felküzdeni,
Egy új irány tör át a lelkeken:

A nyers fajokba tisztább érzeményt
S gyümölcsözőbb eszméket oltani,
Hogy végre egymást szívben átkarolják,
S uralkodjék igazság, szeretet.
Hogy a legalsó pór is kunyhajában
Mondhassa bizton: nem vagyok magam!
Testvérim vannak, számos milliók;
Én védem őket, ők megvédnek engem.
Nem félek tőled, sors, bár mit akarsz.
Ez az, miért csüggedni nem szabad,
Rakjuk le, hangyaszorgalommal, a mit
Agyunk az ihlett órákban teremt
S ha összehordtunk minden kis követ,
Építsük egy újabb kor Bábelét,
Mig oly magas lesz, mint a csillagok.
S ha majd benéztünk a menny ajtaján
Kihallhatók az angyalok zenéjét,
És földi vérünk minden csepjei
Magas gyönyörnek lángjától hevültek,
Menjünk szét, mint a régi nemzetek,
És kezdjünk újra tűrni és tanulni.
Ez hát a sors és nincs vég semmiben?
Nincs és nem is lesz, míg a föld ki nem hal
S meg nem kövűlnek élő fiai.
Mi dolgunk a világon? küzdeni,
És tápot adni lelki vágyainknak.
Ember vagyunk, a föld s az ég fia,
Lelkünk a szárny, mely ég felé viszen,
S mi a helyett, hogy törnénk fölfelé,
Unatkozunk s hitvány madár gyanánt
Posvány iszapját szopva éldegéljünk?
Mi dolgunk a világon? küzdeni
Erőnk szerint legnemesbekért.
Előttünk egy nemzetnek sorsa áll.
Ha azt kivíttuk a mély sűlyedésből,
S a szellemharczok tiszta súgaránál
Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porához:

Köszönjünk élet! áldomásidat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt!

HYMNUS.

Isten segíts! királyok Istene!
Emeld fel hozzád a király szivét,
Értelme légyen mint napod szeme,
Hogy végig lássa roppant helyzetét,
Hogy a ki fényben milliók felett van,
Legyen dicsőbb erényben, hatalomban.

Isten segíts! népeknek Istene!
Tedd jóra, munkássá e nemzetet,
Hogy a mihez fog óriás keze,
Végére hajtson minden kezdetet.
Add hogy mit emberész és kéz kivíhat,
Ne várja mástól mint szerencsedíjat.

Isten segíts! országok Istene!
Ruházd fel áldásoddal e hazát,
Hogy mint az őskor boldog édene
Dúsan viritson bérczen, síkon át,
És míg keblén a hűk örömben élnek,
Pallost mutasson fondor ellenének.

Isten segíts! szabadság Istene!
Add, hogy megértsük e nagy szózatot,
Adj csüggedetlen szívet is vele,
Hogy tűrni tudjuk, mint szent közjogot:
Tiszteljük azt a törvény ércz szavában,
S ha víni kell, a vérnek bíborában.

Mindenható egyesség Istene
Ki össze tartod a világokat!
Engedd, hogy bármi sorsnak ellene
Vezessen egy nemes s nagy gondolat,

Hogy nemzetünknek mindenik nyomára
Ragyogjon emberméltóság sugára.

MADÁRHANGOK.

Szól a pacsirta fönn lebegvén
S az égiekhez közeledvén:
Érzem szelid lehelleted
Üdvözlek, oh szép kikelet!
A tél- s nyomornak vége már,
Derűlt az ég, nyilt a határ.
Már búvik a fű, mely felett
Rakandom kisded fészkemet.
S mely ifjan oly szép, enyhe, zöld,
Terített asztal lesz a föld,
Oh kéj, öröm!
Oh kéj öröm!
Gyönyörtanyánk leend a föld.

Jön a veréb, a nagy faló,
Röptében igyen szólaló:
Csip, csep!
Csip, csep!
Nem kell egyéb, mint hulladék,
Csak sok legyen, tüstént elég.
Paraszt betyár vagyok,
Éhségim oly nagyok
Mint senkié.
Sem szántok, sem vetek,
Mégis kitelelek,
Mint bármi méh.
Fáradjon más, én majd eszem,
Mit lophatok, meg nem veszem.
Csip, csep!
Csip, csep!
Nekem nem kell nagy élelem,
Csak egy kis elhullt búzaszem,

És jőnek a zenészek:
Pintyőke és a csíz,
A czinke és rigófaj
S a czifra tengelicz;
S a merre csak tavasz van,
Erdő, mező, berek,
Víg énekök zajától
Harsogva fölzeneg.
Mind boldogok, s vigadnak
A nyár utoljaig,
S öröm s a dal hevétől
Reszketnek tollaik.
Csak egy, a főmüvésznő,
Egy gyönge csalogány
Csattogja gyász zenéjét,
A cserje vad bogán.
És annyi fájdalom van
És annyi kín szivén;
Embert megölne százszor
Ily gyilkos érzemény;
  Hol éjeim?
    Hol napjaim?
    Szerelmeim?
    Vigalmaim?
Ah messze más vidék határain
    Lekötve vannak
    Mély bánatomnak,
A hitszegő társ könnyü szárnyain.
    Ki halja meg,
    Hogy szenvedek,
    Hogy szűm beteg?
    A rengeteg!
A rengetegben hang visszhangra lel.
Nekem magamnak egy hang sem felel.
    Ha sas vagyok
    S vad keblem ég,
    Fenn szárnyalok,
    Fenn mint az ég,

S a nap tüzéhez adva lángomat,
Felgyujtom e hitetlen lombokat,
De én, de én
Csak sírhatok,
Oh én szegény!
S meghalhatok,
Szakadj ki lelkem s zengj el mint dalom;
Mi vagy te más mint hangzó fájdalom!
Igy énekelt a cserje vad bogán
Az erdő szíve, a kis csalogány.
S ki szólna, míg az erdő szíve fáj?
Búsan merengve hallgatott a táj!

HÁROM REGE.

(B. E. ifju grófnőnek ajánlva.)

I.

A fa és a madár.

A tavaszban elhulván virága,
Őszi dértől lévén lombja sárga,
A szedett fa búsan állt magában
S kis madárhoz így szólt bánatában:
«Szállj le hozzám, szállj le hozzám,
Repkedő kicsiny madárkám,
Szállj le rám, szerelmem!
Látod éltem milyen árva,
Télnek és a vésznek tárva:
Vígasztalj meg engem!
Ékesits fel tollaiddal,
Zengj, hogy felderítsen a dal
És, felejtve mindent,
Boldog álmokkal pihenjek
Karja közt a zord hidegnek,
Míg a sors ki nem ment.
Szállj le bár egy pillanatra;
Felvirúlok a tavaszra,
S lombom sátorában

Kéjre és örömre várlak,
És tied lesz a kicsiny lak,
Mig rajtam levél van!»
Gyökerétől legfőbb sudaráig
A szegény, szedett fa reszket, fázik,
És hiába vár a kis madárra,
Az tovább száll boldogabb tanyára,
S melyet oly hőn esdekelve kére,
Hasztalan vár bájos énekére:
Száraz ágán, búsabban nevénél,
Dérporos hajával dermed a tél...
Ifju sugaraktól átkarolva
Új öröm hevében reszket a fa
Gyökerétől legfőbb sudaráig
S életdúsan újra felvirágzik,
Ékszerül az ébredő tavasznak,
Ágain gyöngy-harmatok ragyognak,
És hol nap s lég kéjek közt enyelge,
A rügyekből fejlik zöld levelke.
És a felvirult fa áll dicsően,
Gazdag fürtözettel a mezőben...
Most ki az, ki lombja sátorában
Fenn tanyázik bizton és vidáman?
A madárka fészkét oda tette,
És kicsinyke párja van mellette:
Nap nyilától és a vészek ellen
Óva élnek boldog kényelemben,
Hajlik a fa, érik szép gyümölcse,
Hol van a nép, mely azt majd elköltse?
A madárka hozza kis családját,
S hűs galyak közt gazdag lakomát ád.
Gyökerétől legfőbb sudaráig
Reszket a fa s ily szózatja hangzik:
«Most belőlem bánat és öröm szól,
Ments meg Isten a bal jóslatoktól!
Majd ha tél jön és a fergeteg tép,
Nem hagyand-e mind el e vidám nép?
Tűrni kész-e bal szerencse napján,
Hogy vigadjon jobbra fordulatján?

Vajha volnék az örömnek fája,
Mely virágát soha el nem hányja!
Vajha volnék gazdag és erős fa,
Vészszel és a villámmal daczolva!
Vajha volnék lelkes nép hazája,
Melynek értem zengne dal-imája:
Úgy nem kéne félnem jóslatoktól . . .
Most belőlem bánat és öröm szól.»

II.

A rét és a virág.

«Borúlj reám,
Kis violám:
Hagyd e kéjt érzenem.
Én szültelek,
Neveltelek;
Pihenj meg keblemen.
Ha szép fejed
Rám fekteted,
Mi kéj s öröm nekem!
Ha harmatod
Rám hullatod,
Megifjúl életem.»
Kis virághoz így könyörge a rét
A virág nem hallgatá beszédét.
Kék fejét, zöld bokrának felette,
A kis álnok büszkén fölemelte,
És a naphoz, harmatgyöngy szemével
Édes-epedezve nézegélt fel.
Fél világot lángjával borítván
Mind fölebb ment a nap égi útján,
S gyenge szirmai a kis violának
Égető hevétől fonnyadának.
Bús fejével ekkor a kis árva
Meghajolt a rétnek pázsitára,
S a beteg virágnak a szelid rét
Szeretettel altaladta keblét.

Lágy füvekből párnát szőtt fejének,
S hogy ne ártson semmi szenderének,
Pára-fátyolt készített körűle,
Mely sohajtól néha megrendűle. —
Anyja volt a rét a violának —
A fohászok tőle származának!
S mig sohaj közt szólni kezde a rét,
Minden fűszál hallgatózva eszmélt:
Szép virágom, mondd el mi bajod van,
Hogy reám hullsz ilyen fáradottan?
Kérsz-e ágyat, hogy pihenj ki rajta?
Kérsz-e sírt, hogy hamvadat takarja?
Száraz emlőm vére kell-e? ébredj,
Vedd el azt is, csak halált ne szenvedj!
Vagy csak, — oh kín! — akkor vagy sajátom,
Bájaid ha hervadozni látom?
És ha szirmai fonnyadó kelyhednek
Gyász fedélül szívemen hevernek? . . .
Élj, virúlj fel kis beteg virágom,
Életedtől én is felvirágzom.
Élj, virúlj fel, és mutasd háládat —
Kit szeretnél inkább mint anyádat?»

III.

A forrás és a patak.

Hegy oldalában
Mi zúg, mi hangzik?
Forrás buzog fel
S tovább patakzik.
S forrás s patakhang
Mint bűvös ének
Zeng, mintha titkon
Versengenének:
«Ne menj el innen,
Ne menj el messze,
Fogyó erőd' hogy
Erőm növeszsze!
Maradj e völgyben:

Tengerre gyűlve
Maradjunk együtt
Hevűlve hűlve,
Hogy minden cseppem
És minden csepped
Együtt legyen víg,
Együtt, ha szenved.
Te fenn a fényben
Tündérkedendel,
Egekbe nézvén
Hullám szemeddel,
És felhevítesz
Hő habjaiddal,
Míg engem itt lenn
Nap nem vigasztal.
És én viszontag,
Midőn nap éget,
Hűs nedveimmel
Vidítlak téged.
S leszünk hatalmas
Hullámok árja:
Képét a menny is
Bennünk csodálja.
Maradj, ne hagyj el,
Ne menj el innen,
Nehogy szeszélyed
Eltévelítsen. —
S te vészes úton,
Én elhagyatva,
Vesztünket érjük
Búnak miatta!»
Esdett a forrás;
De a patak ment,
Kőről kavicsra
Tánczolva szökkent,
Mint a szilaj vér
Ifjú erekben:
Futott a völgyre
Mindig sebesben,

S mint ifju vérben
Víg érzemények,
Benn gyors galóczák
Szökdécselének;
Pajzán gyönyörrel
Körül futosván,
Kéjekre gyúlt a
Vadrózsa lángján;
Tovább-tovább ment,
És minden bokrot,
Minden virágot,
Hajába fodrott;
Örűlt a napnak,
Örűlt az éjnek,
Az árjain kelt
Szellő-zenének.
S vidor zajától
Hangzott a völgység,
Utána bájos
Visszhang huzódék . . .
De fenn a forrás
Hegy oldalában
Bús aggalommal
Zúgott magában.

A kis völgy megszakadt;
Alatta rónaság
Elérhetetlenűl
A láthatárba vág:
De a völgyet hiven
Elzárja sziklagát,
Mely a térség fölött
Mereszti föl falát.
Könnyelmün a patak
A sziklához rohan,
Morgása hirdeti,
Hogy tiltott őre van;
De húzza őt varázs-
Erővel a veszély,

Mint ember életét
Az első szenvedély.
S a mint mohón alá
Indúl sikamlani,
Függvén a mély felett
Rémült hullámai:
Fel fel sivalkodik
A sziklagáton át
S iszonynak hangjai
Töltik be a magányt.

A rónán délibáb
És szellő lengenek,
Közöttük felmosolyg
A tündér tömkeleg;
Az összetört patak
Még egyszer föltekint,
Hol csábosan felé
A rónatávol int;
Még egyszer élni vágy,
Még egyszer útra kél;
A szenvedés után
Megnyúgovást remél.
Fakó füzek között,
A puszta téreken,
Beteg hullámival
Megy némán, ridegen.
Utjában egy virág
Még néhol felvirít,
De ő ábrándosan
A tündérhonba szít.
S a mint megy zajtalan,
Bozontos part alatt,
A csalfa déli hölgy
Tovább tovább halad,
És tündérkerteit,
És lenge sátorát
Látatlan kezei
Mélyebbre helyzik át. —

Lomhán, erőtlenül
Alább megy a patak,
S mind inkább elvadúl
A szürke sivatag;
Zord sásnak élei
Hasítják a szelet,
Kísértő zene szól
A halvány nád felett;
Már a szegény patak
Nem látja partjait,
A tündérképeket,
Melyeknek álma hitt;
Vad puszták kebelén
Ott áll védetlenűl:
S a csalfa délibáb
Szélszárnyon elrepül. . .

Mint emlő, honnan az
Édes kis gyermek leszakadt,
A *forrás* a hegyen
Kiszárad terhes bú miatt . . .
S a szomjazó *patak*
A róna sik csészéiben
Pang, romlott vér gyanánt
Ál csillogással, betegen.
Nézd vad növényzetét,
Hajának zordon szálait,
S a kór virág alatt
Zaj nélkül fekvő árjait!
Benn undok állatok
Tenyésznek számlálhatlanúl,
Mint a rossz szenvedély,
Midőn az emberszív elaljasúl.
Még a szabad madár
Pihenni megszáll özönén,
Mint rossz kebelbe is
Száll néha tisztább érzemény,
De mint *ez*, úgy *az* is
Jő és megy kérlelhetlenűl,

S az elhagyott mocsár
Mindinkább elkietlenűl.
Most gyász felhőt sohajt
Kínjában a hév nap alatt,
S kerűlni szégyenét
A földkebelben váj utat.
A felhő szárnyra kél,
S a néma föld alatt az ér
Felküzdve a *hagyott*
Anyához ismét visszatér;
S mig az hő könnyeit
Hullatja rá fájdalminak,
Hozzá a titkos ér
Sugári felszivárganak.
És újra élni kezd
A forrás s elpártolt patak;
Zajokra vídoran
Hegy és völgy visszahangzanak.

Mezőben egy szép kis leányka jár,
Szép mint virág, szabad mint a madár,
És tiszta mint a szirtből kelt patak,
Melyben átlátszó gyöngyök habzanak.
Körűle a madár vigan zenél,
De ő haraggal hozzá igy beszél:
«Te csúf madár! hogy' mersz megszállni fát,
Hogy rajta élj, mig enyhet s tápot ád;
Tettél-e érte valamit? soha!
De elhagyod, ha sorsa mostoha.
Ha én fa volnék, megráznám magam,
Tudom, nem volna több ily madaram.»
Aztán lement, hol búsongott a rét,
S a kis virághoz ilyképen beszélt:
«Te rossz virág! ez hát a szeretet?
Anyád', mig ép vagy, büszkén megveted;
Bágyadtan rá borúlsz, ha fogy erőd,
Hogy búval és nyomorral verd meg őt.
Tudod mi vár hervadt hűségedért?
Kettős halál ad érte gyászos bért.»

S végül, hogy a patakhoz eljutott,
Feddőleg illyen szókat hallatott:
«Boldogtalan, te későn hű patak!
Hullámaid szörnyen lakoltanak!
Eltávozál név nélkül, idegen
A csalfa báju messze téreken.
Mi tarthatandott fel? a *szeretet,*
S te szűtlen hagytad el honföldedet.» –
  Megszégyenülten ekkor a patak,
S virág, madár ilykép áldoztanak:
Tollat, levélkét és egy *csepp vizet.*
A kis tündér oltárhoz lebegett;
Hogy feltevé a *tollat,* rohanó
Szárnyak verése lőn kihallható.
Szárnyak, minők felkérik az eget
S födözni képesek egy nemzetet . . .
S hogy a *levélkét* nyujták kezei:
Tavaszvirány kezdett kifejleni,
Tavasz, minőnek gazdag és szegény
Örült egy hervadt ország kebelén . . .
S hogy végre feltevé a *csepp vizet:*
Forrott a csepp és tenger árja lett,
És a tenger gazdag folyamba vitt
Nem egy világrész drága kincseit.
És a folyamnál dús várost talált,
Melynek csodáján a nap is megállt.

Mi volt a *csepp viz, a levélke s toll?*
Az a mivel *hazádnak* tartozol:
Mindenből, a mivel bírsz, egy parány,
De *összetéve* roppant adomány.
Mi volt az oltár? Kárpát bérczfala;
S a kis leány? honunk jobb angyala.

JÓ BOR.

Kit illet e pohár,
Mely kézről kézre jár?
A hős Egert, Hevesnek fiait,

Te vagy Heves, kit felköszöntök itt.
Boldog vidék! egy holló szálla le,
S nem láttam: földed ollyan fekete.
Te hogy derítsd a költő asztalát,
Hozzá borodnak fűszerét adád;
Mégis van egy panasz, mely szívre hat:
Mért látom vérbe mártott tolladat?
Tollaidra — bár fehér vagy feketék —
Ellenség vére jobban illenék.
Ki a magyar, ha még Heves sem az?
Mégis közöttük gyűlölség hadaz.
De mit beszélek? itt a bor,
Csepjeiben hősök vére forr,
Igyunk! javuljon a beteg!
Ki ép az, Isten tartsa meg!

S e második pohár
Kinek nevére vár?
Egy új világ van Méneshegy alatt,
Mely gyors erővel czél felé halad.
Hegyen és síkon annyi ott a kincs:
Azt kérdezhetnéd, hogy még mije nincs?
Végig fut rajt' a jövevény Maros,
S bár nem mind üdvös, mit vad árja hoz,
De büszke fejjel termő partinál
Egy ifju város tündérképe áll,
Tűzpont gyanánt függ e város szeme
S alatta áll az alföld szelleme.
Magyar szellem! lobogj e városon:
Magas reménynyel néz felé a hon.
Csordultig a pohár, igyunk,
S az istenekkel álmodunk:
Éljen! ki hátra nem marad!
Virulj fel, ifju szép Arad!

Kiért e lángpohár,
Fényes mint napsugár?
Nem folyt-e vér az ős Tokaj körűl,
Hogy e bor végkép meg nem feketül?

Vagy tán arany jövendőt vár hazánk,
Azért mosolyg Tokajnak nedve ránk?
Arany borod, tűzlelkűk fiaid:
Háritsd el éjszak rémes árnyait.
S mért itt e tenger? Bodrogod, Tiszád
Törvényt nem ismer, és ez nagy hibád.
Sok víz ez ennyi borhoz. Ébren állj,
Hogy el ne rontson a víz és viszály.
De mit beszélek? itt a bor,
Benn' a világok kincse forr;
Nap a jövő, a múlt csak hold:
Több jó napot, mint mennyi volt!

Kit illet e pohár,
Mely hű ajakra vár?
Szivemnek vére egy pohár borért,
És e pohár legjobb barátimért!
Rideg Somló, térföldi remete,
Reád száll a mezők lélekzete.
Körülfoly a nap, mint hű szerető,
Osztatlan hévvel téged ölelő.
A távol Marczal szellőt küld feléd,
Hogy illat és fény olvadjon beléd.
Mégis, Somló, benned nincs érzelem,
Tőid levét hiába szeretem:
Megszégyeníteni fösvény kebledet,
Baráti kéz tölté e serleget,
De mit beszélek? itt a bor,
A hány csep, éljen annyiszor
A hű barát s a szeretet,
Rideg Somló! Isten veled!

Ismét egy új pohár,
Mely tiszta vágyat zár.
Egy régi és egy új barát kezén
Került hozzám e távol szerzemény,
Érmellék drága nedve. Volna bár
Tengernyi, értük folyna e pohár.
Biharnak vére forróbb mint te vagy,

Szelíd bor! tán azért hogy enyhet adj
A honfi szívnek annyi baj után,
Midőn kifárad nyert s vesztett csatán.
Enyhítsd a jót, égesd az árulót,
Ki elforgatni kész a férfiszót.
Légy tiszta forrás tiszta keblünek,
S zavart, ha korcsok rád tekintenek.
De mit beszélek? itt a bor,
Baráti kézzel áldozunk:
Biharnak jobb időt: igyunk!

S e végpohár kiért?
A tiszta szűz borért!
A mint leszállt fajunknak érdeme,
A hon borának úgy szállott becse.
Becsűlet, minden szennytől tiszta kéz,
Hű szorgalom, munkában éber ész,
Ész és erény lát víg s bő szüretet:
Butúlt gazság ad mérget bor helyett.
Dicső hegyek! hány ronda kéz habar
Gerezditekből bort, mely visszamar,
Mint a dühödt eb, vagy kábít s gyötör,
Hogy kínba fúl a tőle várt gyönyör.
Istennek büntetése rajtatok:
Nem iszsza senki maszlag borotok.
De mit beszélek? jó bor ez,
Magyar kezekből csörgedez,
Kerüljön egyszer már a sor:
Magyar hon! és a tiszta bor!

KIS LEÁNY SIRJÁRA.

1.

Mit jelent a rózsafelhő
E zöld sírhalomnál?
Kis leánynak lelke az, mely
Az egekbe felszáll.

Mit jelent a forró harmat
Gyászvirágok hamván?
A szülői köny omolt le,
Sírba vágyakozván.

Szállj fel harmat, és ne égesd
Földben a halottat:
Fényes, szűzi szelleméhez.
Menny felé van útad.

II.

Mint szeretél, oh drága szülőm, én mint szeretélek!
S most ketté szakadott volna örökre szivünk?
Nem vagyok-é most is lelked fájdalma? szemednek
Gyöngyeiben nem hű képem-e a mi ragyog?
Szellememet nem hallod-e visszasohajtani hozzád?
Napjaid álma csak én! álmaid élete én!
Az vagyok, ah, az lőn lányodnak sorsa, hogy annyi
Szeretetért bút és bánatot ád örökűl.

A SORS ÉS A MAGYAR EMBER.

(Rege.)

A sors előtt (ki légyen
E nagy szeszélyü nő,
Jól tudja minden jámbor)
Áll egy esedező.

Fél vállán ócska mente,
Rezes kard oldalán,
Az üstök hátra kötve
Lóg, mint egy buzogány.

Lóháton rég nem ült már,
De vén bokáiról
Az elpártolt időknek
Vas sarkantyúja szól.

Azonban drága kedve
Már jócskán oda van:
Sirásra ferdűlt szája,
Beszéde súlytalan.

De sors asszonyt (szerencse!)
Épen vigan lelé,
Mert egy nagy égő várost
Pöfékelt felfelé.

Forgószél-pipaszára
Füstölt, mint a pokol,
Mig lenn az árva ember
Veszettül bőg s dobol.

«Mi baj, szivem magyarkám?
Beszéld el szaporán,
Mi kéne még, ha volna?
Kell egy pipa dohány?

Már adtam gazdag földet,
Csatákat, diadalt,
Sok őst és czifra köntöst
És mennyi hívatalt!

De szólj, mi kell? legyen meg!»
Szólt sors és úgy pipált,
Hogy egyre-másra nap, hold
Tüszkölve felbakált.

De a magyar — mit tudna,
Ha még pipázni sem? —
Csak nem is hunyorított;
(Ez már aztán a szem!)

Sőt mintha észre jőne
A füst hullámiban,
Panaszszal elsorolni
Kezdé, mi baja van.

Kért hosszu békeséget
És csendes háborut,
Oly félét, mint a permet,
Mely kár nélkül lefut.

Egy kis reszelt alkotmányt,
És hű jobbágyokat,
Lengyelnek pénzt, Tokajnak
Jó bort, pedig sokat.

Sőt híreért kivánta,
Hogy tenger is legyen,
Hallá: mi ritka látvány
A tenger a hegyen.

S hogy veszszen a pityóka,
Teremjen csak buza,
Juhának gyapja nőjön,
Melyet már megnyuza.

S hogy lenne télen, nyáron
Jó utja (majd ha fagy!)
Mert hejh, Ráró nem indít,
Bár buzgósága nagy.

S kivána sok bolondot
És jókat is vegyest,
Míg a beszélgetőket
Megcserkelé az est.

Sors istennő megunta
E hosszu dolgokat,
Ásít mint egy repedt ég.
Oly szörnyü nagyokat.

S már jobbadán igérget,
Mit ád és mit nem ád,
Csakhogy lerázza végre
A rozsdás daliát.

S borzasztó! miglen alkvék,
Ásíta, nyöge, fútt,
Elejté pipaszárát,
Pipája kialutt.

A gaznép ott a földön
Kioltá a tüzet.
Mondják, egész cseberrel
Hordták rá a vizet.

Ez aztán már boszúság!
Lőn szörnyű végezet:
«Legyen meg, a mit kértél,
Csak hogy hasznát ne vedd.»

★

Az ócska honfi ekkor
Nagy búsan haza ment,
Sok üdvös éven által
Eszméletlen pihent.

Meglőn a hosszu béke,
De ő nem dolgozott:
A gaztól parrag földe
Farkasbundát kapott.

Tanulni nem volt kedve.
Miből, ha könyve nincs?
Könyvet csinálni szégyen,
Hol kutyabőr a kincs.

És könyvet venni? kölcsön!
Úgy már megengedem;
A sógor bőven szolgált
S lőn újabb gyötrelem.

A sors-üldözte fajnak
A tudomány is árt:
Korcscsá lett, mint az öszvér,
Házája ellen párt.

És már tanult, tudott is
Sok tarkát és keselyt:
Elméje, szíve, nyelve
Külföld után delejt.

Hát még a többi tréfa!
Ha tán kapált, vetett,
A szomszéd * elseperte
A gabnát s szüretet.

S a lengyel a zsidónak
Fizetne örömest,
De annyi bal esethez
Nem óhajt eczetet.

S az ország visszafordúl
Úgy, mint Árpád lelé:
Regényes szép vadonság
Ásít az ég felé.

S dágványos út, kidőlt ló,
Száz tenger egy helyett:
Rút posvány és morotvák,
A föld rongyolt sziget.

Van csendes háború is:
Saját vérén vitéz,
Megvásárolt kezekkel
Egymást kiölni kész.

Szegény magyar! tulajdon
Vérébe vert csapot,
Hogy rajta német és tót
Két fülre kaczagott.

*

* A zsidót nevezi a magyar szomszédnak.

«Sok, a mi sok! megálljunk»
Kiált sors: «halld magyar!
Ezt még sem így gondoltam.»
S új alkuvást akar.

De a magyar föleszmélt,
Szégyennel homlokán,
Szivében mély keservek,
Haragtól fél pogány.

Lehányja régi bőrét
S pusztán, de ifjan áll,
Bevárni, a csalárd sors
Honának mit ajánl.

Sors asszony a belépőt
(Tetszett az új legény)
Kéjtelve súlyogatta
Szemének mérlegén.

És szóla: «Mit kivánnál,
Ifjú, hűségedért?»
«Semmit!» szólt eltökélten
A honfi: «semmi bért!

Asszonyszeszélyre többé
Hazám nem bizhatom:
Mit tenni hátra van még,
Magamra vállalom.

Kiolvasom szeméből,
Mi az, mit tenni kell,
S megváltom őt szivemnek
Legtisztább vérivel.

S élek halok; de többé
Vak ámításaid
Nem fogják fátyolozni
E honnak napjait.»

*

Azóta foly a munka
Jól, rosszúl, mint lehet:
A sors borongva néz el
A küzdő hon felett.

DEÁK FERENCZ.

Alkudtál s mondtad: «Nem kell, a mit ti szerettek,
Vagy nem kell ugy, mint élni, szeretni szokás.
Munkabiró lelket kívánok, félni tudatlant,
S félni merőt: a mint a haza jobb ügye hí;
És emberszerető szívet, ha vad indulatokkal
És ál eszmékkel küzdeni síkra kelek;
Tűrni viszályt és pártharagot, s ha kerűlni lehetlen,
Régi baráttól is tűrni a néma döfést;
S a mit kezdettem fiatalkori lelkesedéssel,
Arról hálaimát mondani végnapomon.
Mind ezekért a díj, a mellyet elérni reményem:
Vajha kicsin legyek a nagy haza hősei közt.»

ZALAMEGYEIEKNEK.

Nevet kerestek jó ügynek baráti?
Van név: az egy, az osztatlan haza.
Ezzel betelnek szív és ész határi;
Ki hallott ennél szebbet valaha?
Csakhogy ha név, őszinte név legyen,
Ki mely nevet hord, a szerint tegyen.

Viszály ne csapjon a jók táborába,
Habár egy új czím jobban tetszenék.
Nevet cseréljen a gaz és a kába,
Becsűletesnek egy jó név elég.
S ha egy a czél is, Zala fiai!
Minek két név: legény és atyafi?

Egy név, egy elv, s Zalának büszkesége,
Oly férfi, millyen ritkán születik:

Mi kell egyéb mint a jók összesége?
S a vész hatalma rajtunk megtörik.
És újra ember lesz a gáton ott,
Hol eddig a viszály uralkodott.

LAURÁNAK.

(1845.)

Nem fáradsz-e reám mosolyogni, ha csüggedek, és ha
Megszédít a gond, tűrni szeszélyeimet?
Nagy feladás vár rád: fiatal szívednek erényét
Tenni napul megtört életem árnya fölé.

FELIRAT.

A szerencse jelképű karikára a lövöldében.

Félszázados nádort köszönt e hon:
Forgó szerencse, állj meg e napon!
Te meg nem állsz, tudom, mert nincs szived,
Repül golyóm megszegni röptödet.

CSÍK FERKE.

Csík Ferkének elfogyott a telke,
Annál inkább haza jár a lelke,
De a lélek bundát visz a hátán:
Így jár haza éjnek éjszakáján.
Csík Feri, ha végig megy az utczán,
A kuvasz nyí, vissza-hunyászkodván.
Csík Ferit ha valaki meglátja
Keresztet vet, oly sápadt orczája.

Most jött haza hosszu bujdosásból,
Híre hamva eltünt a határból.
Azt csak ő és a jó Isten tudja,
Mily keserves lehetett az útja.

Jó fiú! már tíz év óta árva
És ezért lőn telkéből kizárva.
De fejét ő addig le nem hajtja,
Míg az udvart végig nem kutatja.

Legelőbb benéz az ablakrésen:
Apja, anyja ott tanyáztak régen.
Félve néz be, mintha búját lopná,
Hajh, pedig beh örömest od'adná!
Most leül a lóczán a tornáczban,
Itt ült egykor ünnepi ruhában.
És előtte gyermek-ifjusága
Áthuzódék, mint a hold világa.

Majd tovább megy s a Kajlát az ólban
Ott találja egy almos zugolyban.
Míg ki nem hült apja örökéből,
Jó izűket hörpölt a tejéből.
Csík Feri most a kertet vizsgálja:
Megvan-e még három szilvafája?
És a méhek ott a kert mélyében
Mit beszélnek a komor éjfélben?

Csík Feri hogy megvizsgála mindent,
Félre vetve bundáját, körülment,
És kapált, és seprett, árkot ása,
Ámbár csak sohaj volt áldomása.
Gyakran egy kis elhagyott kamrában
Mécsvilágnál fúr-farag magában,
S mintha vész-zaj döbörögne távol,
Szomorú dal hangzik ajakáról.

Így jön ő nagy későn, mint az éjfél,
És korán megy, míg a nap fel nem kél,
S a lakosság sok kisértetet lát,
Elkerülik rossz szomszédjok házát.
De a gazda reggel hogy felébred,
Szeme háza környékén megtéved,

Alig ismer görbe boglyájára,
Tört szekere s betömült árkára.

Folytonos, bár lassu működéssel
Ferke végez minden munkát éjjel.
S hétről hétre szépen van látszatja,
Hogy magát itt valaki mulatja.
És a fösvény, kit keresztfiának
Háza, telke felgazdagítának,
Félelemmel és gyanúval nézi,
Dolgait hogy más keze intézi.

De a háznál még több ember is van.
Nyugtalan vágy ébred Sárikában;
Mintha látott kép után epedne,
Titkon ébred tündéres szerelme.
«Hátha ő az?» szól a vétkes gazda,
Kit gondolt, azt mással nem tudatta.
«Hátha értem jő» szól szép leánya,
A vidéknek legszebb Sárikája.
«S haljon! éljen!» volt a két kivánat,
Mellyet súga rögzött bűn és szánat.
«Haljon, éljen!» s jórészt úgy van dolga,
Mintha élne s mégis meghalt volna.

Így megy egykor félhold éjszakáján,
Egy törött szántóvas van a vállán,
És megáll egy künfelejtett háznál,
Mintha vendég volna önmagánál.
De utána, egymást nem gyanítva,
Megy a gazda és a gazda lánya.
És mikor a házhoz lopakoznak,
Hangját hallják rémséges zajoknak:
Mély sohajtás hallik, mintha vadkan
Fúna mérget s vért habzó kinokban;
Felvilágol a ház és utána
Csengő s tompa hangok zuhanása.
Rémülés száll a közelgetőkre,
Vissza is mennének nyakra főre,

De erős a jó és rossz kivánság;
Nem lehet, hogy titkát meg ne lássák.

Áll a gazda az ajtóval szemben,
Vad merénytől izzó félelemben.
Borzadozva, s mint a fal, fehéren,
A leányka az ablakhoz mégyen.
Csík Feri meg lángot szít kohában,
S csüggedetlen pőrölyöz magában.
Azt reményli jámbor jó hitében,
Hogy jót várhat a jótét helyében.

És látá a gazda, kit talál itt —
Gyámfiát, kit régen elholtnak hitt.
Félre állott, mintha tanakodnék:
Mit tegyen, hogy meg ne károsodjék.
«Mennyit fáradt s mégis mind hiába!
E gézenguz üljön birtokába?»
Gondolá és gyorsan eltökélve
Monda: Innen nem szabadul élve.

S mig a lányka nézi ábrándozva,
Csík Feri a pőrölyt mint hordozza,
Ropog a nád a ház tulsó sarkán,
Szél és a láng bele harapozván.
És az ajtó hirtelen csapással
Elzáródik egy kulcsfordulással.
Ferke hallgat s gyors lábak futását
Hallja s lát egy arczot ablakán át.

Csík Ferkének hűl a vér erében:
Mi lelé? nem tudja hevenyében,
Majd az ajtót kémli, s látja végre,
Hogy bezárták vég veszedelmére.
«A kovácsot zárni műhelyébe
Csak bolondnak juthatott eszébe.»
Monda Ferke s csapkod pőrölyével,
Hogy a vas zár darabokra hull el.

«Hol vagy gyilkos?» szól most kirohanva,
A szegény lányt csaknem eltapodva:
A lány nyitni jött elé az ajtót
És elájult, hogy kulcs benne nem volt.
Csík Feri most észre jött egészen,
A leányt hogy látta szépségében,
Vagyis inkább úgy megháborodék,
Elfelejté, hogy fején a ház ég.

Ők azonban, egymást jól megértvén,
Nem mulattak a veszély vidékén,
Ferke a kész vassal ment terhelve,
Sári Ferke sorsán epekedve;
Mentek, mendegéltek és nem volt vég
A panaszban, míg a házat érék:
Oly sok rosszat tőn a fösvény gazda,
Hogy mind csaknem elvesztek miatta.

Múlt az éj, és a hajnal közelgett,
Állt a gazda egy nyilt szekrény mellett,
Egy nagy kulcsot forgatott kezében
És sokáig ránézett merően.
«Ide zárjam vagy a kútba vessem,
Bajba, vagy gyanúba hogy ne essem?
Ezzel zártam őt a más világra,
Hogy ne vágyjon többé birtokára,
Ez felérhet száz koporsószeggel,
Vissza nem tér, a kit ez rekeszt el.»
S rejti kulcsát a szekrény mélyére,
Mélyebben még, majd ha reggelt ére.

És alunnék; de az éj kietlen,
A hold bujkál úszó fellegekben,
És az alvó, gyakran felijedve,
Képeket lát, milyekhez nincs kedve:
Látja halvány képét az árvának,
Hajai mint égre borzadának;
S a mint öntanyáján csontig égett,
Hogy nem látni rajta emberképet.

Föl-fölkelne, de hová vonúljon?
Vele jár e kínkép minden úton.
Nincs menekvés, virraszt álmodozva,
S alszik egy jó perczet sem nyugodva.

Most felugrik s rohan a kamrába,
Belemarkol Sárika hajába:
«Nem láttál egy embert? szólj, ki volt az?»
Sári felriad s szól: ««Ég, irgalmazz!»»
«Nem láttál egy embert, egy halottat,
Egy elégett- és feltámadottat?
Halavány volt, mint a hold sugára,
Mely lesütött rémes orczájára.
Ő volt, ő volt!» és választ nem várva,
Vasvillával rohant udvarára.

És az udvart és kertet bejárván,
Megbotlott egy feldőlt eke szarván,
S hogy ráismert új szántóvasára,
Visszahökkent s köd borúlt agyára.
«Hát ez a vas, melyet ő kovácsolt,
Ő, ki régen és most újra meghólt?»

Nem lőn maradása; menni kezdett,
Elhagyá a házat, udvart, kertet,
Bujdokolva ment a faluvégig,
Késő bánat és iszony kisérik.
«Elmenjen hát, soha meg ne álljon,
Hátha, a mit láta, csak vad álom?»
Még megfordult egyszer s visszanézett,
S im fehéren ott állt a kisértet:
A rettentő pőröly csontkezében,
S barna szeme villogott setétén.
Most már nincs a földnek urodalma,
Melynek birtokáért megfordulna:
Megy, mint kóró, melyet fölkergetnek
Szárnyai a zúgó förgetegnek.

*

Évek mulva már, midőn az árva
Mint nejére nézett Sárikára,
S gyermekekkel népesült meg a ház:
És volt rajta minden istenáldás:
Egy agg ember jött koldulni reggel,
Dúlt hajakkal és őrült szemekkel,
És kiült az út-árok partjára,
Mintha várna gazdag adományra.

S íme fürgén és vidám orczával
Két kis gyermek jött ki nagy lármával,
És örült és játszott fáradatlan:
Két boldogság testesült alakban.

Néz az őrült, mintha most eszmélne,
Ajka reszket, mintha szólni félne,
Szemein egy régi fájdalomnak
Jégsziklái könyre olvadoznak.

Így ül estig és sír, mint a gyermek,
Valahányszor a fiúk közelgnek;
Néha suttog s láng fut el orczáin:
«Jertek hozzám, szép kis unokáim.»
Félve néznek hozzá a gyerkőczék,
És vigyáznak, hogy tán meg ne sértsék.
Végre álmot hoz rájok az estve:
Elvonulnak, jóízűn lihegve.

Támaszkodván földbe fúrt botjára
Az agg koldus vár az éjszakára,
Éjszakára, mely sötét határt von
Közted, élet! s félve várt örök hon!

Arczain az eldühöngött észnek
Vad redői holtra dermedének,
És midőn a reggel ismét eljő
Némán űl az őrült mint a sírkő.

AZ EMBEREK.

I.

Hallgassatok, ne szóljon a dal,
Most a világ beszél,
S megfagynak forró szárnyaikkal
A zápor és a szél,
Könyzápor, melyet bánat hajt,
Szél, melyet emberszív sohajt.
Hiába minden: szellem, bűn, erény;
Nincsen remény!

II.

Hallátok a mesét: a népnek
Atyái voltanak,
S a mint atyái vétkezének,
Ők úgy hullottanak:
A megmaradt nép fölsüvölt:
Törvényt! s a törvény újra ölt.
Bukott a jó, tombolt a gaz merény:
Nincsen remény!

III.

És jöttek a dicsők, hatalmas
Lábok törvény felett.
Volt munka: pusztitott a vas!
S az ember kérkedett.
S midőn dicsői vesztenek,
Bújában egymást marta meg.
S a hír? villám az inség éjjelén:
Nincsen remény!

IV.

És hosszu béke van s az ember
Rémítő szapora,
Talán hogy a dögvésznek egyszer
Dicsőbb legyen tora:

Sovár szemmel néz ég felé,
Mert hajh a föld! az nem övé,
Neki a föld még sírnak is kemény:
Nincsen remény!

V.

Mi dús a föld, s emberkezek még
Dúsabbá teszik azt,
És mégis szerte dúl az inség
S rút szolgaság nyomaszt.
Így kell-e lenni? vagy ha nem,
Mért oly idős e gyötrelem?
Mi a kevés? erő vagy az erény?
Nincsen remény!

VI.

Istentelen frígy van közötted,
Ész és rossz akarat!
A butaság dühét növeszted,
Hogy lázítson hadat.
S állat vagy ördög, düh vagy ész,
Bár melyik győz, az ember vész:
Ez őrült sár, ez istenarczu lény!
Nincsen remény!

VII.

Az ember fáj a földnek; oly sok
Harcz- s békeév után
A testvérgyűlölési átok
Virágzik homlokán;
S midőn azt hinnők, hogy tanúl,
Nagyobb bűnt forral álnokúl.
Az emberfaj sárkányfog-vetemény:
Nincsen remény! nincsen remény!

ORSZÁGHÁZA.

A hazának nincsen háza,
Mert fiainak
Nem hazája;
Büszke fajnak
Küzdő pálya,
Melyen az magát rongálja.
Kincsnek vérnek rossz gazdája.
És oh szégyen! rosszra jóra
Még szavazni jár dobszóra.
Ura s rabja millióknak
Kik gyülölnek és daczolnak;
Zsarnok, szolga egy személyben,
Ki magával sincs békében.
S vas eszével
Jég szivével
Fölmerűl a külfaj árja,
A meleg vért általjárja,
És a nemzet áll fagyottan
Tompa, zsibbadt fájdalomban.
Nincsen egy szó
Összehangzó
Honfiaknak ajakáról,
Nincsen egy tett
Az egygyé lett
Nemzet élete fájáról.

A hazának nincsen háza. Mért?
Volt idő, midőn nevére
Fölkelének, s a mit kére,
Nem keresvén czifra szóban,
A mi a szív legmélyén van,
Adtak drága bért,
Adtak érte vért.
Most midőn leszállt a béke
S a vérontó harcznak vége,

S a hazának,
Mint anyának,
A ki gyermekei körében
Áll ragyogva örömében,
Földerűlne boldog napja,
Most fejét szenny s gyász takarja.
Földön futva,
Bujdokolva,
Mint hivatlan vendég száll be
A szegény s kaján telekbe,
Hol nevét rút ferditésben
Ismerik csak átokképen.
Neve: szolgálj és ne láss bért.
Neve: adj pénzt és ne tudd mért,
Neve: halj meg más javáért,
Neve szégyen, neve átok:
Ezzé lett magyar hazátok.

A SZENT EMBER.

I.

Vészek ellen
Szirtbe öltözött
Kis szigetben
Tengerzaj között
Egy virító völgykebel nyilik meg
A tavasznak és a szerelemnek.
De tavasznak, szerelemnek
Nem jut ember, mert csak egy van,
És neki már nem teremnek
A virágok e kis honban:
Ősz szakálla, mint a tél
Zöld tavaszba szőve,
Átvilágol merre kél
A kies mezőbe.
A mit vár, nem földi jó;
Lelke túl jár a világon,
Ajkiról szent imaszó
Száll az égbe hálaszárnyon.

Élte hányszor volt veszélyben,
És családa
És hazája!
Védelmezte a nagy Isten.
S ő megérte, hogy körűle
Vére ifju koszorúja
Felzsendűle
S a szabaddá lett hazát
Már nem dulja
Ellenség és álbarát.
És a hála
Értök szálla
Évről-évre a nagy éghez
A nagy égnek Istenéhez.
Itt az ősz, bár lelke gazdag,
Elfelejte már beszélni:
Ő imában tud csak élni
És azontúl ajka hallgat.
És imája vad, kegyetlen,
Gondolatban tiszta, szent bár,
De szavakban Isten ellen
Lázadást és pártütést zár:
Mintha benső érzemény
S a hazudni termett szó
Váltig meg nem egyezvén,
S mindenik bízván ügyébe',
Mint makacs két osztozó,
Felvinnék a pert az égbe.
S szent imája,
Vad danája
Hangzott messze, hangzott ígyen:
«Légyen átkozott az Isten!»
Csengve húll az ér a tóba s lenn
Partvirány közt függ a menny,
Változékony lenge kép,
Lomb közé zárt végtelenség,
Melyben hűvös napsugár ég,
S így is mely dicső, mi szép!
Fenn a lombok sudarán

Ringadozva játszik a szél;
Könnyü, lengeteg nyomán
Halk, varázsos suttogás kél
S a madárszó esti fúvolája
A vidéket álommal kinálja.
Ennyi báj közt, ennyi kéjben
Zeng a szent ember danája,
Fáradatlan mondja szája:
«Légyen átkozott az Isten!»
  És ha vész jön
S a föld vérét, a nagy tengert,
Mellyen szárnya tajtékot vert,
Az egekre feldobálja
S mint itélet harsonája
Átüvölt a habmezőkön;
S a szigethon rejtekében,
Mint farkas, mely kútba lépett,
Zsarnok, a ki már nem véthet,
Megszorulva sír mérgében:
A szent férfi égre néz,
S hangosabban mint a vész,
Mint a tengerek nyögése,
Harsog hála-kitörése,
Zengi folyton csüggedetlen:
«Légyen átkozott az Isten!»

II.

Vész elől a szirtöbölbe
Útazók jövének
És előttök megnyilt enyhe
A völgy rejtekének.
Ott az ősz szent térden állva,
Kis kereszte mellett,
Súlyos átkot Isten ellen
Hőn imádva zengett.
Bámulattal körbe fogják
S hallva, mely imát szól,
Jobban mint a fergetegtől,
Félnek az imától.

Csak Gerő, a jámbor püspök,
Nem csalódik benne,
Mert nem függ a szóbeszéden
Egyedül figyelme.
Ő ez eltévedt szavakban
Legbuzgóbb imát ért,
S oktatólag közbe szólal
Isten szent nevéért.
És az ősz, hogy embert szemlél,
Ember-szózatot hall,
Szemre főre nézve hallgat
Boldog ámulattal.

S mintha lelkét feltalálná,
Szíve újra élne,
A megjobbított imára
Ébred szenvedélye.

S a mint zengi szóról szóra
Magasabb lesz kedve:
«Legyen áldott a nagy Isten!»
Mondja lelkesedve.

S száraz arczán, napvilága
Mellett az örömnek,
Tiszta fényes gyöngyszemekben
Szent könyűk ömölnek.

III.

Lassan, mint a bőszült ember
Indulatja,
Szűnik a vad tenger
Magas áradatja.
S oly sok élet s kincsszerek
Temetői,
Nyájasodni kezdenek
Arcza mély redői.
S a hajós nép
Vígan fellép

Lenge hajlakára
Eljutandók nem sokára,
A hol a hon
Vár fiára,
S túl a csalfa tengeráron
Leng elébe
Szép határa
Tündér képe:
Mégis a szigettanyára
Vissza-visszanéznek
S mig regélnek
Egyre másra,
Bámulattal a szent férfit,
Kit, mint vélték, őriz a hit,
Épen a hajóval szemben,
Futva látják s rémületben.
A hol a part víz felé lejt,
S a tengerbe
Hosszu keskeny nyelvet ölt be,
Mintha versenyt
Futna széllel habbal,
Ott szalad nagy sebbel-lobbal.
Most iszonynyal felsikolt a nép:
A remete a tengerre lép.
Őrületnek látszik vak merénye
S hogy halált kér oly szilárd erénye.
S im csodák csodája!
Elsímul a hab dagálya,
S mint egy óriási szem
Bámulattól megmeredve,
Mintha jéggé fagyna nedve,
Áll a roppant víz-elem.
S már a híg mélynek felette
Jár a puszta honnak szente,
S egy rövidke pillanatban
A fedélen, a hajón van.
Ott rebegve,
Hőn esengve
Mit kereshet, mit akarhat?

Mért tevé e vészes útat?
Visszakéri szivnyugalmát:
Elfelejté jobb imáját.
Bölcs Gerő e nagy csodára
Igy szól a nép hallatára:
«Embereknek hangzik a szó,
Isten szív után itél:
A ki hisz, szeret, remél,
Az jobbjához feljutandó.
Csalfa szívre, czifra szóra,
A szerencsés hazudóra
A világ hallgat bolondúl,
A magas menny meg nem indúl.
Téged Isten
Jól megértett,
Életedben
Angyallá tett:
Mondd tovább is bátran szent imádat
És ne rettegj semmi földi vádat.»

A NEFELEJTSHEZ.

Nefelejts! te gyáva kékszemű virág,
Kit birkaképpel néz a kábaság,
Kit annyiszor megemlít szerelem,
És a barátság, két hős érzelem,
Kit sírra és kebelre egyaránt
Tűzdelnek gyengéd búcsújel gyanánt,
Mi vagy te jámbor gyom, hogy tégedet
Segédűl hí a hű emlékezet?
A síron fázol, hervaszt a kebel,
Élet, halál rád egy romlást lehel,
S te hű emlék vagy mely nem változik?
Míg a hűség tart — egy pillantatig.
Igen! szemed ha volna fekete,
Mint a korom, hogy írhatnál vele,
S a jókkal szembenéző álnokot
Lefestenéd, hogy rútúl hazudott,

Az élet fényben úszó árjain
Átrémlenél, mint feddő durva szín:
Ne felejtsd el szent nagy esküdet, király!
Ne felejtsd a hálát, nép, ha feljutál,
Ne felejtsd el, gyermek, ősz szülőidet,
Szülő, ne hagyd elveszni gyermeked',
Ne felejtsd a munkát és becsűletet,
Hogy a jutalmat a szerint vehesd,
Ne felejts el lenni ember s hű barát,
Soha ne felejtsd el, honfi, a hazát!
Ha erre intenél, szelíd virág,
S hervadna, nem te, a ki bűnbe vág,
Akkor volnál valódi nefelejts,
Most vagy, hogy gyarló lelkeket megejts.

A SZEGÉNY ASSZONY KÖNYVE.

Egy szegény nő, Isten látja,
Nincs a földön egy barátja,
Agg, szegény és gyámolatlan,
Ül magán a csendes lakban.
Gyásza nincsen, gyásza rég volt,
Még midőn jó férje meghalt;
De ruhája mégis gyászol:
Szíve fél a tarkaságtól.
Dolga nincs, hogy' volna dolga?
Kis ebédhez nem kell szolga,
S az ebédnél nincs vendége,
Csak a múlt idők emléke,
A ki maga néz a tálba,
Azt az étel nem táplálja:
Több annak a gondolatja,
Mint a mennyi jó falatja.
Gondol vissza és előre
A sok jó és bal időre,
S félig étel, félig bánat:
Mindkettőbe bele fárad.

Hejh nem így volt hajdanában
Míg nem járt özvegyruhában:
Tele kamra, tele pincze
S mindig kézben a kilincse,
És szegénynek és boldognak
Udvar és ház nyitva voltak,
Vendéget nem kelle kérni:
Önként szoktak ők betérni,
Víz' dicsérni, bor' fecsélni,
És a gazdát nem kimélni.
A szegény, kit Isten küldött,
Ide gyakran beköszöntött,
És azon, mit innen elvitt,
Lelkében nem tört meg a hit:
Nem hideg pénz, hideg arczok,
Eleség volt az ajándok.
És ha néha úgy történék,
Bár nagy ritkán, nem jött vendég,
Akkor sem lőn üres a ház,
Bőven volt az istenáldás:
Jobbra, balra a sok gyermek
Játszottak és verekedtek,
S gondjaiért az anyának
Sok bajt, örömet adának.

Hajh azóta csak bút látott,
Hogy a gazda sírba szállott:
Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugotnak,
S a szegény nő elhagyatva
Úgy maradt mint a szedett fa.

Az idő jár, s ő csak megvan,
Hol reményben, hol bánatban,
Szűken teng kis vagyonábúl,
És ha néha sorsa fordúl,
Gazdálkodni még most sem tud,
Ha neki van, másnak is jut:
Jobb időkből rossz szokása,
Hogy a könnyeket ne lássa,

Megfelezni kis kamráját,
S maga gyakran szükséget lát.

Most ott űl az asztal mellett,
Imakönyvében keresget.
Könyvét híják Rózsáskertnek,
Melyben szent rózsák teremnek.
Régi, jó, de kopott jószág,
Melyet még csak a barátság
S egy pár ernyedt szál tart öszve,
Oly igen meg van viselve.
S ím kopognak, és köhentve
Az öreg jó Sára lép be:
«Isten áldja meg, nagyasszony!
Most ugyan csak legjobb itthon.
Jó hogy ilyenkor ki nem jár,
Majd elvesztem, oly nagy a sár.»
«Hát mi jót hoz Sára néni?»
«Istenem! bár tudnék hozni.
Egy kéréssel jöttem volna,
Ha miatta meg nem szólna.
Oly nehéz most a szegénynek,
Tán jobb volna, ha nem élnek.
Imádságos könyvet kérnék,
Higye meg, most oly jól esnék.
Mert hiszen ha már az ember
Szépszerint jól lakni sem mer,
Már ha szűken él kenyérrel,
Éljen Isten igéjével,
Így legalább árva lelkünk'
Az imádság tartja bennünk.
Itt, tudom, van heverőben:
Adjon az Isten nevében.»

«Jó asszony, felelt az özvegy,
Könyvem nincs több, csak ez az egy.
De ha már úgy megkivánta,
És ettől függ boldogsága,

Vegye egy felét jó névvel,
Én beérem más felével.»
S fele ide, fele oda,
Könyvét két felé osztotta.

Most a két jó öreg asszony
Hogy semmi jót ne mulaszszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel,
Imádkoznak este, regvel,
S ha van Isten mennyországban,
Nem imádkoznak hiában.

B. K... P... SÍRKÖVÉRE.

(Meghalt 16-ik évében.)

1.

A ki fiának örűl, mert szép, jó, ritka tehetség,
Mert delien serdűl s lelke nagyokra törő,
Mert ihletve van a nagy erények örök hite által
S szent akarattal lép a komoly élet elé:
El ne beszélje nekünk örömét. Mi egy életi üdvöt,
Vérünk büszke faját e kora sírba tevők.

2.

Végivadék vagyok én, a hős Kray Pál unokája,
Drága szülőimnek gyásza, keserve korán.
Éltem volna, erős szándék lángol vala bennem,
Lenni dicsőségök a haza jobbjai közt.

3.

E követ a végső ivadéknak egy ősi családból
Adjuk gyermeknek fájdalom-érte szülők.
E kő mind végig nehezen fog nyomni szivünkön,
E követ onnan csak egy teszi félre — halál.

VÁSÁRHELYI PÁL SÍRKÖVÉRE.

1.

Mértem az országot, vizinek kísérve futását,
  És utat a csüggő sziklafalakba törék.
Elfeledém, hogy utam bizonyos, s hogy a mennyi nekem kell,
  A mint megszületém, mérve lön a kicsi föld.

2.

Hallom-e még zúgásaidat, Tisza féktelen árja!
  Látom-e, zöld koszorús róna, virányaidat?
Eljön-e a délbáb tündér palotáival álmom
  Képeihez, szebbnek festeni a honi tért?
Oh siket és vak a föld. De ha nemzetem egykor idézné
  Hű nevemet, lelkem hallja s megérti e szót.

MI BAJ?

Mi ok, hogy tégedet
Kell féltenem,
Mi kéne még neked,
Én nemzetem?

Földed bort és buzát
S aranyat ád,
Még is szegény fejed
Szükséget lát.

Az arany kirepűl
Fejed felett,
Vad éhség néz veled
Farkasszemet.

Kit egykor gyűlölél,
Most kedvesed,
Még a pityóka is
Rajtad veszett.

És pénzed soha sincs,
Csodálatos!
Pedig még vized is
Aranyat hoz.

Gondolkozál-e már
Mi adna pénzt?
Tégy mint más nemzetek:
Végy kölcsön — észt.

Szabadságod dicső,
De magtalan;
Üdv nem terem sötét
Árnyékiban.

Törvényid száma nagy,
Ki tartja meg?
Betegség ez a sok
Törvény neked.

És volna szép Dunád,
De berekedt,
Végén egy jó barát
Hurkot vetett.

Széles határod is
Görcsöt kapott,
Mind inkább befelé
Vonogatod.

Mi lelt, beteg vagy-e,
Mi kéne még,
Mit adjon, hogy üdülj
A kegyes ég?

Rosz gazda vagy, szegény
Jó nemzetem,
Gazdálkodásodat
Nem szeretem.

Kivánod a mi nincs,
S nem kapható,
S mid van, kezed között
Olvad mint hó.

Hol a hű szorgalom
S szent indulat,
Emelni s védeni
Országodat?

Helyt adni másnak is
A jog terén,
S nem türni a jogot
Bitor kezén?

De mind ez még sebaj,
Ha lelked van,
Ha lelked csábokért
Nincs áruban;

Ha lelked ébren áll
Jó s rossz napon,
Világol és hevit
Munkáidon.

Ha ezt is eladod
Jó éjszakát,
Nincs Isten, a ki le
Tekintsen rád.

FORGET NOT THE FIELD.

(Szabad fordítás Moore Tamás után.)

El ne feledd a mezőt, a hol ők elhulltanak, a hűk
És a legvégsők a haza jobbjaiból
Mind oda vesztenek, és oda van nagy fényü reményünk,
Mellyet tápláltunk: sírba merűle velök.

Vajha ama sziveket a haláltól visszavehetnők
Teljes erőben úgy, mint dobogának elébb,
Még egyszer vérharczaidat megvíni, szabadság!
A magas Istennek színe, világa előtt.
Vajha e láncz egy pillanatig meg tudna szakadni,
Mellyet a zsarnokság vas keze fűze reánk.
Oh sem az ég, sem a föld nem képes tenni, hogy azt a
Zsarnok még egyszer vissza-csatolja reánk.
De megvan. S ámbár győzőnk neve büszke nyomokban
A történetirás lapjain égve ragyog,
Átok ül a szabadok sziveit gázolta dicsőség
Hadjárása fölött, átok örökre s boszu.
Sokkal drágább a sir, a börtön, melybe világot,
Eltapodottan bár, önt el a honfi neve,
Mint minden diadaljeleik, kik hírre jutottak,
Ősi szabadságunk gyászteli romja felett.

JÓSLAT.

Ki mondja meg, mit ád az ég?
Harag, káromlás volt elég;
Gyülöltünk mint kurucz, tatár,
Bánkódtunk mint a puszta vár;
Ügyünk azért
Sikert nem ért.
Pedig neked virulnod kell, oh hon,
Lelkünk kihalna hervadásodon.

Hát félre bú és gyűlölet!
Vagy bár gyülöljünk szellemet,
Azt, mely közöttünk lakozott,
És egygyé lenni nem hagyott:
E gyűlölet
A szeretet.
Mert még neked virulnod kell, oh hon,
Tul és innen sok késő századon.

A gyűlöletnél jobb a tett,
Kezdjünk egy ujabb életet.

Legyen minden magyar utód
Különb ember, mint apja volt.
Ily áldozat
Mindig szabad.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Vagy szégyen rögzik minden fiadon.

Mi tilt jobbakká válnotok?
Ha eddig pazaroltatok,
S idő, ész, pénz elszóratott
Megvenni a gyalázatot:
Elég az ok
Javulnotok.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Bár bűneink felhőznek arczodon.

A verseny nyilt, a nemzet él,
Ha egy jobb tagja sem henyél,
Jut ember és kéz, munka, vér;
Mi volna az, mit el nem ér?
S legyen dicsőbb,
Ki tettre főbb.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Ragyogva hírben büszkén, szabadon.

Itt még e föld, mély sírjaiból
Az elhunyt ősök lelke szól.
Munkát reá s szabad kezet:
Dicső kert lesz a sír felett,
Zöldelni fog
Bércz és homok.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Miért volnál az éggel oly rokon?

Mit a művészet, tudomány
Csodásat, üdvöst hagy nyomán,
Adjuk meg e hazának azt
A hervadatlan szép tavaszt.

Mult és jövő
Igy egybe nő.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Fölül időn és minden sorsokon.

Vagy nincs erőnk? Az nem lehet:
Ártunk egymásnak eleget.
Lesz költő, szónok és vezér,
És tudomány, mely eget ér;
De tisztelet
A gúny helyett!
Mert még neked virulnod kell, o hon,
A szellemek kincsével gazdagon.

Fut, fárad a sok idegen,
Miért? hogy tápja meg legyen,
S mi tőlök várjuk a csodát
Fölékesítni e hazát?
E jog nekünk
Szent örökünk.
És még neked virulnod kell, o hon,
Vérünknek lángja ég oltárodon.

Kié e hon, ha nem miénk?
Ha érte mindent megtevénk,
Ha tiszta kézzel áldozánk,
S lettünk, mi eddig nem valánk:
Nincs hatalom,
Mely visszanyom.
És még neked virulnod kell, o hon,
Mert Isten, ember virraszt pártodon.

ISTVÁN NÁDORNAK.

1.

Itt születél: a föld örömében reszket alattad,
Mint anya, mely kebelén érzi repesni fiát.
És itt őrzi szived legdrágább sirjait a föld:
Nem vagy-e mindenkép: gyászra, örömre, miénk?

2.

Mit várunk tőled, kérdezd meg atyádat a sirban,
Mint bízunk benned, halld ez örömriadást.

3.

Itt születél, fia vagy minden csepp vérrel e honnak,
Minden csepp vérünk, így rokonulva tied.
El ne feledd a jogtalanok sorsára tekintvén,
Hogy ten véreidet nyomja az ősi iga.

4.

Jobban, mint mi birók nappallá tenni ez estét,
Bird te világossá tenni a szellemi éjt.

5.

Hogy nem egyenlő hang üdvöz'l országos utadban
Vádat azért, fenség, honfiaidra ne tégy.
Szólnának, de kezök, nyelvök van régi bilincsen:
Oldd meg s tapsaikat hallani fogja az ég.

SZABAD SAJTÓ.

Kelj föl rabágyad kőpárnáiról
Beteg, megzsibbadt gondolat!
Kiálts föl érzés, mely nyögél
Elfojtott vérző szív alatt!

Oh jőjetek ki, lánczra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká türt veletek,
Derüt, vigaszt és áldást hozzatok.

HARCZI DAL.

Azért, hogy a szabadság
Vérben füröszti zászlaját;

Azért, hogy szent nevére
Hálátlan és gaz vészt kiált,
Ne lássam, oh dicső hon!
Halványan arczodat;
Vagy drágán megfizessék
E halványságodat.
A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat ujra meg kell váltani.
E drága föld szinét
Borítsák szerte-szét
A pártütőknek véres csontjai.

A fondor hatalommal
Rabló, zsivány szövetkezett;
S a nép szivébe mérget,
Undok koholmányt ültetett.
S a nép, melyet szabaddá
Emeltél föl veled,
Most irtó háborút kezd
Oh nemzet, ellened.
A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld szinét
Borítsák szerte-szét
A pártütőknek véres csontjai.

Alant apáink sírja;
Itt minden rög, füszál miénk;
Egy ezredéves harczban
Véráldozattal öntözénk.
Magyarok lelke áll őrt
Minden fűszál felett;
Magyarnak lelke, karja
Véd minden porszemet.
A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.

E drága föld szinét
Borítsák szerte-szét
A pártütőknek véres csontjai.

Isten, világ itéljen!
Ha vétettünk is valaha,
Kiszenvedénk, s megadtuk
Embernek, a mi ős joga.
Zászlónkon a szabadság
S függetlenség ragyog!
Vész és halál reá, ki
Ez ellen fegyvert fog.
A sikra magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld szinét
Borítsák szerte-szét
A pártütőknek véres csontjai!

JÓ TANÁCS.

(1848.)

Légy buzgó, de szerény, bírónak még te kicsin vagy;
Élj, küzdj és munkálj s várd el itéletedet.

EMLÉKKÖNYVBE.

Setét eszmék borítják eszemet.
Szivemben istenkáromlás lakik.
Kivánságom: veszszen ki a világ
S e földi nép a legvégső fajig.

Mi a világ nekem, ha nincs hazám?
Elkárhozott lélekkel hasztalan
Kiáltozom be a nagy végtelent:
Miért én éltem, az már dúlva van.

Ily férfitól, nemes hölgy, mit kivánsz
Emléklapodba? Inkább adj nekem

Hitet, sejtelmet, egy reménysugárt,
Hogy el nem vész, hogy él még nemzetem.

Koldulni járnék ily remény- s hitért,
Megvenném azt velőm- és véremen.
Imádkozzál — te meghallgattatol -
Az tán segíthet ily vert emberen.

ELŐSZÓ.

(Töredék.)

Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég.
Zöld ág virított a föld ormain.
Munkában élt az ember mint a hangya :
Küzdött a kéz, a szellem működött,
Lángolt a gondos ész, a szív remélt,
S a béke izzadt homlokát törölvén
Meghozni készült a legszebb jutalmat,
Az emberüdvöt, mellyért fáradott.
Ünnepre fordúlt a természet, a mi
Szép és jeles volt benne, megjelent.

Öröm- s reménytől reszketett a lég,
Megszülni vágyván a szent szózatot,
Mely által a világot mint egy új, egy
Dicsőbb teremtés hangján üdvözölje ;
Hallottuk a szót. Mélység és magasság
Viszhangozák azt. S a nagy egyetem
Megszünt forogni egy pillantatig.
Mély csend lőn, mint szokott a vész előtt.
A vész kitört. Vérfagylaló keze
Emberfejekkel labdázott az égre,
Emberszivekben dúltak lábai.
Lélekzetétől meghervadt az élet,
A szellemek világa kialudt,
S az elsötétült égnek arczain
Vad fénynyel a villámok rajzolák le
Az ellenséges istenek haragját.
És folyton folyvást orditott a vész,

Mint egy veszetté bőszült szörnyeteg.
A merre járt, irtóztató nyomában
Szétszaggatott népeknek átkai
Sohajtanak fel csonthalmok közől,
És a nyomor gyámoltalan fejét
Elhamvadt városokra fekteti.
Most tél van és csend és hó és halál,
A föld megőszült;
Nem hajszálanként, mint a boldog ember,
Egyszerre őszült az meg mint az Isten,
Ki megteremtvén a világot, embert,
A félig istent, félig állatot,
Elborzadott a zordon mű felett
És bánatában ősz lett és öreg.

Majd eljön a hajfodrász, a tavasz,
S az agg föld tán vendéghajat veszen,
Virágok bársonyába öltözik.
Üveg szemén a fagy fölengedend,
S illattal elkendőzött arczain
Jó kedvet és ifjúságot hazud:
Kérdjétek akkor azt a vén kaczért,
Hová tevé boldogtalan fiait?

SÍRVERSEK.

1.

Vére szerint nem anyám, nagyanyám és mostoha. Oh, de
Legjobb lelke szerint volt igaz édesanyám.
Mint árvát s gyengét táplált jósága tejével,
S meg nem szűnt gondos jó anya lenni mig élt.
Tiszteltem, szeretém, hálám kísérte a sírba,
S drága porát még a sírban is áldja szivem.

2.

Állitsátok az emléket hideg észszel azoknak,
Kikre az életben nem vala gond s ügyelet.
Én vérző szivvel teszem a követ a szeretetnek:
Testvér s lelkemnek szebb fele nyugszik alant.

3.

Álom volt-e, hogy oly hamar eltünt életök? Álmot,
  Mely kedvesb s gyönyörübb volna, nem adhata ég.
Oh mért kelle felébrednünk! a gyenge leánykák,
  Mint a virág, elhervadtak időnap előtt:
Szellemök illatként szállott fel s visszaesőben
  Harmat gyöngye gyanánt hév könyeinkbe vegyül.

4.

Építék s mellyet titkon képlettem, az eszme,
  Kezde szilárd testté nőni hatásom alatt.
De beleszólt a halál: lefelé építsetek, ugymond,
  S e fekető házat adta örökre lakul.

5.

Mért hagytál egyedűl, testvér, e puszta világon,
  Hol megdermed a szív s végre kifárad az ész.
Nélküled én most két életnek hordom igáját:
  Gyászodon a tiedet, lelkemen a magamét.

MINT A FÖLDMIVELŐ.

Mint a földmivelő jól munkált földbe magot vet
  S várja virulását Istene s munka után:
Ugy a sírokkal felszántott földbe halottit
  Hordja koronként a végtelen emberiség,
És halovānyon a dús, a szegény és a koronás fők
  Mennek alá, vig, bús, balga, mogorva vegyest.

A SZÁMŰZÖTT.*

(1854.)

Mit mond itt e sír, e nemes föld és e dicső ég?
  Némán így szólnak: íme a számüzetett.
Számkivetette magát, nem akart honn szolga maradni:
  Honn ha maradhata még, a haza volna szabad.

* Gr. Batthyány Kázmér.

AZ EMBER ÉLETE.

Mint az érett gyümölcs,
Az élet fájáról:
Hull a fáradt ember,
Midőn órája szól.

S erény vagy bűn, öröm
Vagy bánat miben élt,
Sirjánál irva lesz,
A nép itéletén.

De mint dult lant után
A megtört zengemény:
Úgy vész el sok derék
Pályája közepén.

Hiába volt dicső
Ifjú, szép és erős:
A társaságba' gyöngy,
A pályán elszánt hős.

Hiába volt gyönyör
Hölgynek, ki látta őt,
Maga merész öröm
A honfiak előtt.

Mig más kincset sovárg,
Ő boldogságban élt,
Ha fensőbb vágyakért
Adhatta életét.

Önzetlen áldozat
Volt tiszta élete,
Az embereknek üdv
Magának dús köre.

S ha lelke húrjait
Az élet megüté,
Oly kedves volt e hang,
Mint a legszebb dalé.

Hiába! mennie
Kellett idő előtt,
Kérlelhetetlenűl
A sír lehúzta őt.

De a ki annyit élt
Sir el nem temeti,
Sirját a hála szent
Kezekkel öleli.

Emléke oltva van
A földbe, mellyen élt,
Mélyen bocsátja be
Megáldott gyökerét.

S midőn magasra nőtt,
A fának sudarán
Ragyognak tettei,
Arany gyümölcs gyanánt.

S idő és a világ
Bevégzik a müvet,
Mit véghez jutni sors
S élet nem engedett.

EMLÉKSOROK EGY SÍRKŐRE.*

1.

A sírból ne nagyot, ha szerénységére lesz emlék;
Egyszerü, önzetlen hazafi hamva van itt.
Ámha erénye becséhez akarjuk mérni a házat,
Templomot építsünk jelleme képe körűl.

* Ezek is gr. Batthyány Kázmér emlékére irattak.

2.

Gróf Batthyány van itt, magas ősök gyermeke, méltóbb
És magasabb önnön érdeme, szíve szerint.

3.

Gróf Batthyány vagyok, úr még síromban is, engem
Nem verhet le vihar, meg nem avithat idő.
Én uraságomat a nép közt osztám meg egyenlőn;
A mit adék, örök és trónom alapja marad.

A VÉN CZIGÁNY.

Húzd rá czigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mit ér a gond kenyéren és vizen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot;
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

Véred forrjon mint az örvény árja,
Rendüljön meg a velő agyadban,
Szemed égjen mint az üstökös láng,
Húrod zengjen vésznél szilajabban,
És keményen mint a jég verése,
Oda lett az emberek vetése -
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot;
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

Tanulj dalt a zengő zivatartól,
Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl;
Fákat tép ki és hajókat tördel,

Életet fojt, vadat és embert öl;
Háború van most a nagy világban
Isten sírja reszket a szent honban.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot;
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

Kié volt ez elfojtott sohajtás,
Mi üvölt, sír e vad rohanatban,
Ki dörömböl az ég boltozatján,
Mi zokog mint malom a pokolban?
Hulló angyal, tört szív, őrült lélek,
Vert hadak vagy vakmerő remények?
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot:
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

Mintha újra hallanók a pusztán
A lázadt ember vad keserveit,
Gyilkos testvér botja zuhanását,
S az első árvák sírbeszédeit,
A keselynek szárnya csattogását,
Prometheusz halhatatlan kínját,
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot;
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

A vak csillag, ez a nyomoru föld
Hadd forogjon keserű levében,
S annyi bűn, szenny s ábrándok dühétől
Tisztuljon meg a vihar hevében,
És hadd jöjjön el Noé bárkája,
Melly egy új világot zár magába.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot:

Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá czigány, ne gondolj a gonddal!

Húzd, de még se, — hagyj békét a húrnak,
Lesz még egyszer ünnep a világon;
Majd ha elfárad a vész haragja,
S a viszály elvérzik a csatákon,
Akkor húzd meg újra lelkesedve,
Isteneknek teljék benne kedve.
Akkor vedd fel újra a vonót,
És derűljön zordon homlokod.
Szűd teljék meg az öröm borával,
Húzd, s ne gondolj a világ gondjával.

FOGYTÁN VAN A NAPOD...

(Töredék.)

Fogytán van a napod,
Fogytán van szerencséd,
Ha volna is, minek?
Nincs a hová tennéd.
Véred megsürűdött,
Agyvelőd kiapadt,
Fáradt vállaidról
Vén gunyád leszakadt.
Fogytán van erszényed,
Fogytán van a borod,
Mire virradsz te még,
Szegény magyar költő,
Van-e még reménység?
Lesz-e még hajnalod?
Férfi napjaidban
Hányszor álmodoztál,
Büszke reményekkel
Kényedre játszottál!...

TARTALOM.

A BEKEZDŐ VERSSOROK MUTATÓJA.

LESZIK K. KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST